

Diccionari de ramaderia

**Conselleria de Presidència
Agricultura i Pesca**

Palma, 2011

© Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears

© Universitat de les Illes Balears

Disseny de la coberta: Ludmila Rivacoba

Edició: març de 2011

Maquetació i impressió: Gráficas Loyse, SL

ISBN13: 978-84-614-7188-1

DL: PM 417-2011

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, com també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer o préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita dels titulars del copyright i estaran sotmeses a les sancions que estableix la llei.

Les persones que han participat en el procés d'elaboració d'aquest diccionari:

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Presidència
Àrea d'Agricultura i Pesca

Coordinació

Joan Carles Torrens Costa
Cap del Servei de Planificació
Margalida Sastre Moragues
Assessora lingüística

Especialista

Miquel Torrens Escalas
Institut de Biologia Animal de Balears

Universitat de les Illes Balears
Servei Lingüístic
Gabinet de Terminologia

Direcció

Ramon Bassa i Martín

Coordinació

M. Magdalena Ramon Andreu
Gabinet de Terminologia

Elaboració

M. Magdalena Ramon Andreu
Cristina Robles de Pedro
Gabinet de Terminologia

Col·laboració

Inés Burguera Garcías
Becària del Gabinet de Terminologia

Agraïments

Antònia M. Calafat Rivas
Servei Lingüístic

Sumari

Presentació	9
Introducció	11
Arbre de camp	15
Abreviacions	17
Diccionari	19
Índex de termes catalans	218
Índex de termes castellans	246
Índex de noms científics	270
Bibliografia	275

La llengua de la terra nostra

La llengua és l'element bàsic de cohesió d'aquest petit país nostre, i el món agrari n'és l'ànima. La pagesia ha donat lloc a un llenguatge ple de saba: *exsecallar, empeltar, sembrar, espedregar, cavar, eixarmar, segar, batre, tondre, munyir, pasturar, pellucar...* El llenguatge és ple d'imatges d'un temps no gaire llunyà que a poc a poc s'ha anat substituïnt i que necessàriament hem de mantenir viu, perquè sense vida pagesa els paisatges de les nostres illes són morts. Hem de ser capaços de llegar la riquesa d'aquesta terra nostra, els camps llaurats i esterrossats o conrats i els animals pasturant. I el parlar pagès, les paraules i també els costums, perquè en les seves arrels perviu la nostra identitat i el nostre futur com a poble. Les nostres festes més significatives continuen lligades a la terra i als seus cicles productius: Sant Antoni, Sant Sebastià, Sant Joan.

Els foravilers —escriu el poeta Damià Huguet— “parlen amb conducta cruel d'insatisfet i ràbia / de mala anyada, d'enyorades saons i de marors / que manquen entre els solcs / molt ben deixats / a escaire dels sementers que la grogor ja clapa.”

Els poetes i escriptors del segle XX són fills i nets de la terra, d'agricultors i ramaders, i per açò, quan parlen de *saons, solcs* o *sementers* i de *males anyades*, també ens parlen d'una manera d'entendre la vida, amb la vista fixada al cel i a les clapes dels costers, prudents i estalviadors, tradicionalistes i també creients, ens parlen del seny pagès i de l'estima que senten per unes activitats, les agroramaderes, fortament arrelades al nostre país.

Aquest diccionari vol ser un recull de les paraules característiques del món ramader, una eina que posam a l'abast de la ciutadania. És feina de tots mantenir viu el llenguatge específic dels nostres ramaders i, per extensió, mantenir viva la nostra ruralia. Sols així aconseguirem assegurar el nostre futur com a poble.

Albert Moragues i Gomila
Conseller de Presidència del Govern de les Illes Balears

Introducció

Aquest diccionari s'estructura en sis apartats:

- Aquesta **introducció**, que exposa en general l'estructura del diccionari i com s'ha de consultar.
- L'**arbre de camp**, un esquema del contingut del diccionari que en delimita l'abast temàtic, permet classificar-ne els termes i facilita el tractament del conjunt de la informació.
- La llista d'**abreviacions** amb la descodificació corresponent.
- El cos del **diccionari**, que recull tots els termes ordenats alfabèticament a partir del terme català i numerats correlativament.
- Tres **índexs de termes alfabètics**, un per al català, un per al castellà i un per als noms científics que apareixen al llarg del diccionari. Cada entrada d'un índex alfabètic té un número d'ordre que remet al terme corresponent del diccionari.
- La **bibliografia**, amb la referència a les fonts consultades al llarg de l'elaboració del diccionari, classificades en quatre apartats: disposicions legals (ordres), obres especialitzades (en general, obres temàtiques divulgatives de l'àmbit de la ramaderia i branques afins, seguint l'arbre de camp), obres terminològiques (diccionaris especialitzats de l'àmbit de la ramaderia i branques afins, seguint l'arbre de camp) i obres lexicogràfiques (diccionaris generals i enciclopèdies).

Estructura i consulta

El DICIONARI DE RAMADERIA conté 2.148 termes catalans i les corresponents equivalències en castellà sempre que s'han pogut verificar, les categories gramaticals corresponents tant dels termes catalans com dels castellans i la definició. Cada terme català va precedit d'un número d'ordre, correlatiu al llarg del diccionari. A més a més, també inclou les relacions de sinonímia entre els termes i, quan s'ha considerat necessari, notes de tipus lingüístic o metalingüístic que completen la informació de les entrades.

Les **notes** informen sobre els plurals que poden generar dubtes (com és el cas d'*après*, de *pedigrí* o de *nadís*) o sobre l'ús de la denominació (com *ànnera*, en relació amb les variants dialectals, o *aplom* o *purí*, que s'usen generalment en plural); també poden ampliar la definició (com, per exemple, a *animal de remuc*, *bala* o *farratge*), o bé indicar la relació d'un terme amb un altre per oposició (com és el cas d'*animal de pèl* i *animal de ploma*, *bestiar de renda* i *bestiar de treball* o *fenotip* i *genotip*). Si s'ha cregut convenient afegir informació addicional de natura diferent sobre algun terme, s'han enumerat les notes (com als termes *cria podrida americana*, *sal* o *tortó*).

Els termes es presenten, tant al cos del diccionari com als índexs, segons l'ordre seqüencial dels components (*cavall de llavor* i no *llavor*, *cavall de*), i segueixen l'**ordenació alfabètica discontinua**, que evita interrupcions en els termes d'una sèrie i segons la qual els espais en blanc precedeixen els signes no alfabètics (principalment apòstrofs i guionets) i els signes no alfabètics precedeixen els signes alfabètics. Exemple:

granja
granja d'engreix
granja de multiplicació
granja de posta
granja de producció
granja de cria
granja de selecció
grapa
gratar
gratar
gràvid -a
grinyolar
grip aviària

Els substantius es presenten en singular, llevat dels casos dels plurals lexicalitzats (*galteres equines*, *lleteroles* o *ovins*). Els adjectius també es presenten en singular, amb la terminació femenina quan en tenen (*asiní -ina*, *clapat -ada* o *desbocat -ada*).

Les equivalències en castellà, quan n'hi ha més d'una, apareixen en ordre alfabètic. Exemple:

2033 **truja** *f*
sin. compl. **bacona** *f*
sin. compl. **gardenya** *f*
sin. compl. **porca** *f*
sin. compl. **verra** *f*
es cerda *f*
es cochina *f*
es marrana *f*
es puerca *f*

Femella del porc, que s'explota per fer cria i per la carn.

Cal dir que quan un terme català no presenta l'equivalència corresponent en castellà és perquè o bé no existeix o bé no se n'ha pogut verificar una equivalència fiable.

En relació amb els **sinònims**, els termes catalans considerats sinònims absoluts es remeten l'un a l'altre amb l'indicatiu *sin.* El sinònim que per ordre alfabètic apareix en primer lloc agrupa la definició, les equivalències i la nota, si en té. Exemple:

192 **avortament enzoòtic de les ovelles** *m*
sin. **clamidiosi ovina** *f*
es aborto enzoótico de las ovejas *m*
es clamidiosis ovina *f*

Malaltia bacteriana infecciosa de les ovelles, les cabres i les vaques, causada per *Chlamydophila abortus*, que es caracteritza per avortaments en el darrer període de gestació, fetus morts i naixement de cries que moren durant la primera setmana de vida.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

430 **clamidiosi ovina** *f*
sin. **avortament enzoòtic de les ovelles** *m*

En canvi, quan un sinònim s'ha considerat preferent, els sinònims complementaris (*sin. compl.*) hi remeten amb l'abreviatura *veg.* En aquest cas, el si-

nònim principal és el que duu tota la informació, inclosa la indicació dels sinònims complementaris. Exemple:

- 440   **clos** –*a m i f*
      sin. compl. serrat –*ada m i f*
      es cerrado –*da m y f*

Cap de bestiar amb totes les dents definitives, fet que indica, segons l'espècie animal, que ha superat una edat determinada.

- 1916   **serrat** –*ada m i f*
      veg. clos –*a m i f*

Pel que fa a les **sigles** (*sgl*), sempre remetent al terme desenvolupat. Exemple:

- 1170   **LBE** *f*
      veg. leucosi bovina enzoòtica *f*

- 1174   **leucosi bovina enzoòtica** *f*
      sgl/ LBE *f*
      es leucosis bovina enzoótica *f*
      sgl/ LBE *f*

Malaltia vírica dels bovins adults, causada pel retrovirus de la leucèmia bovina, família *Retroviridae*, que es caracteritza per limfocitosis persistent i limfosarcomes en diversos òrgans interns i que es pot manifestar amb problemes digestius, aprimament, debilitat general i de vegades manifestacions neurològiques.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

Arbre de camp

Alimentació del bestiar

Pasturatge del bestiar

Pinsos i farratges

Maquinària, instal·lacions i eines

Cria i explotació del bestiar

Reproducció del bestiar

Identificació del bestiar

Colors i particularitats

Maquinària, instal·lacions i eines

Espais per al bestiar

Espais tradicionals

Espais vinculats a l'explotació industrial

Oficis i activitats ramaders

Malalties del bestiar

Malalties conegudes en l'àmbit de les illes Balears

Malalties de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Salut Animal

Abreviacions

<i>m</i>	substantiu masculí
<i>f</i>	substantiu femení
<i>m i f/ m y f</i>	substantiu masculí i femení
<i>m o f</i>	substantiu masculí o femení
<i>m pl</i>	substantiu masculí plural
<i>f pl</i>	substantiu femení plural
<i>v tr</i>	verb transitiu
<i>v intr</i>	verb intransitiu
<i>v tr i intr</i>	verb transitiu i intransitiu
<i>v pron</i>	verb pronominal
<i>loc</i>	locució
<i>adj</i>	adjectiu
<i>interj</i>	interjecció

<i>sin.</i>	sinònim
<i>sin. compl.</i>	sinònim complementari
<i>veg.</i>	vegeu

sg/ sigla

es castellà

A

- 1 **abegot** *m*
veg. **abellot** *m*
- 2 **abell** *m*
veg. **colònia** *f*
- 3 **abella** *f*
es abeja *f*
Insecte himenòpter de la família dels àpids que viu en societat en eixams i es cria per la mel i la cera.
Nota: Aquest terme designa, especialment, la femella.
- 4 **abella mare** *f*
veg. **reina** *f*
- 5 **abella obrera** *f*
veg. **obrera** *f*
- 6 **abella reina** *f*
veg. **reina** *f*
- 7 **abellaire** *m i f*
veg. **apicultor -a** *m i f*
- 8 **abellar** *m*
sin. compl. abellera *f*
es abejar *m*
es colmenar *m*
Lloc on hi ha els ruscs.
- 9 **abeller -a** *m i f*
veg. **apicultor -a** *m i f*
- 10 **abellera** *f*
veg. **abellar** *m*
- 11 **abellot** *m*
sin. compl. abegot *m*
es zàngano *m*
Abella mascle.
- 12 **abeurador** *m*
es bebedero *m*
Recipient o dispositiu que permet al bestiar o l'aviram beure de manera individual.
- 13 **abeurador** *m*
es abrevero *m*
Recipient o dispositiu que permet al bestiar o l'aviram beure de manera col·lectiva.
- 14 **abeurador automàtic** *m*
es abrevero automático *m*
Abeurador dotat d'un mecanisme de regulació d'entrada d'aigua.
- 15 **abeurall** *m*
sin. compl. abeuratge *m*
es brebaje *m*
Aliment molt clar, obtingut d'una barreja de cereals i aigua, que es dona al bestiar i l'aviram.
- 16 **abeurar** *v tr*
es abrevar *v tr*
Donar beure al bestiar o l'aviram.
- 17 **abeuratge** *m*
veg. **abeurall** *m*

aboquir

- 18 **aboquir** *v tr*
veg. boquir v tr
- 19 **abric** *m*
veg. recer m
- 20 **acanir** *v tr*
Cobrir, el ca, la cussa.
- 21 **àcar** *m*
es ácaro m
Aràcnid de l'ordre dels àcars, de cos petit i generalment aplanat, molts dels quals són paràsits.
- 22 **acarapisi de les abelles** *f*
sin. compl. acariosi de les abelles f
es acarapisis de las abejas f
es acariosis de las abejas f
Malaltia parasitària de les abelles, causada per l'àcar *Acarapis woodi*, que es caracteritza per una alteració del vol quan la malaltia s'agreuja.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 23 **acaricida** *m*
es acaricida m
Substància o agent que s'empra per destruir els àcars paràsits.
- 24 **acariosi** *f*
es acariosis f
- 25 **acariosi de les abelles** *f*
veg. acarapisi de les abelles f
- 26 **àcid acètic** *m*
es ácido acético m
Àcid que es forma a l'estómac dels remugants per la fermentació dels farratges i un dels principals nutrients d'aquests animals.
- 27 **àcid desoxiribonucleic** *m*
sgl ADN m
sgl DNA m
es ácido desoxirribonucleico m
sgl ADN m
sgl DNA m
Molècula complexa que es troba fonamentalment al nucli cel·lular i que constitueix la base molecular de la informació genètica.
- 28 **acoblament** *m*
sin. còpula f
sin. copulació f
es acoplamiento m
es cópula f
es copulación f
Unió sexual dels animals.
- 29 **acoblar** *v tr*
sin. copular v tr
es acoplar v tr
es copular v tr

- Fer unir sexualment un mascle i una femella.
- 30 **acoblar-se** *v pron*
sin. copular v intr
es acoplarse v pron
es copular v intr
- Unir-se sexualment un mascle i una femella per a la reproducció.
- 31 **acorador** *m*
veg. escorxador m
- 32 **acorador** *m*
- Ganiveta llarga amb fulla prima i acabada en punta que serveix per matar el porc a les matances.
- 33 **actinobacil·losi** *f*
es actinobacilosis f
- Malaltia bacteriana que afecta el bestiar boví i oví, produïda per *Actinobacillus lignieresii* i caracteritzada, entre d'altres símptomes, per la inflamació i l'enduriment de la llengua.
- 34 **actinomicosi** *f*
es actinomicosis f
- Malaltia bacteriana que afecta principalment el bestiar boví, rarament els porcs i els cavalls, produïda per *Actinomyces bovis* i caracteritzada per tumoració cervicofacial amb tendència a obrir-se i a supurar un pus groguenc.
- 35 **acubillar** *v tr*
es acubilar v tr
- Recollir el bestiar per tancar-lo al corral.
- 36 **aculeat -ada** *adj*
es aculeado -da adj
- Dit de l'insecte que té un agulló verinós.
- 37 **adenomatosi pulmonar ovina** *f*
es adenomatosis pulmonar ovina f
- Malaltia vírica contagiosa de les ovelles i les cabres, causada per un virus de la família *Retroviridae*, que es caracteritza per la formació de nòduls adenomatosos al parènquima pulmonar.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 38 **adives** *fpl*
es adivas fpl
- Inflamació de la gola de les bèsties.
- 39 **ADN** *m*
veg. àcid desoxiribonucleic m
- 40 **adopció** *f*
sin. compl. encobeïment m
es adopción f
- Procés pel qual una cria és alletada per una femella que no l'ha parida.

adreç de cavall

- 41 **adreç de cavall** *m*
es aderezo del caballo m
- Conjunt de gualdrapa i altres robes que serveixen per adornar la cavalleria.
- 42 **ADS** *f*
veg. Agrupació de Defensa Sanitària f
- 43 **agalàxia contagiosa** *f*
es agalaxia contagiosa f
- Malaltia bacteriana contagiosa de les ovelles i les cabres, causada principalment per *Mycoplasma agalactiae*, però també per *Mycoplasma capricolum* ssp. *capricolum*, *Mycoplasma mycoides* ssp. *mycoides* i *Mycoplasma putrefaciens*, que es caracteritza per mastitis, artritis, queratoconjuntivitis i, de vegades, avortament.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 44 **agambar** *v tr*
es criar v tr
- Criar un animal petit amb èxit.
- 45 **aglà** *m o f*
sin. gla f
es bellota f
- Fruit del gènere *Quercus* (alzina, roure i coscoll), utilitzat en l'alimentació animal, principalment pels porcs.
- 46 **aglanar** *v intr*
es bellotear v intr
- Pasturar, els porcs, glans.
- 47 **aglapir** *v tr*
sin. glapir v tr
- Agafar, el ca, el bestiar fugisser o la caça.
- 48 **agostejador** *m*
es agostadero m
- Camp o rostoll que es destina a la pastura del bestiar durant els mesos d'estiu.
- 49 **agostejar** *v intr*
es agostar v intr
- Pasturar els ramats pels rostolls durant els mesos d'estiu.
- 50 **agranar** *v tr*
es cebar [con granos] v tr
- Alimentar de gra els animals.
- 51 **Agrupació de Defensa Sanitària** *f*
sgl ADS f
es Agrupación de Defensa Sanitaria f
sgl ADS f
- Associació de ramaders, promoguda per les autoritats sanitàries, l'objectiu de la qual és l'eradicació o el control de determinades malalties del bestiar per millorar la productivitat de les ramaderies.

- 52 **agullada elèctrica** *f*
es aguijón eléctrico m
- Bastó llarg elèctric amb una punta metàl·lica en un cap connectada a una pila que serveix per picar un animal perquè s'aixequi o es desplaci en una direcció determinada.
- 53 **aigüerol** *m*
es aguaza f
- Hidrartriosi que afecta les potes del bestiar, en forma de petits tumors tous i plens de líquid.
- 54 **aixanguer** *m*
es coyunda f
- Fermall per subjectar l'espigó de l'arada o del carro al jou.
- 55 **aixerriar** *v tr*
es majadear v intr
- Adobar un camp amb els excrements de les ovelles fent que aquestes hi dormin.
- 56 **ajocar-se** *v pron*
es recogerse v pron
- Retirar-se les gallines a dormir.
- 57 **alatzà -ana** *adj*
es alazán -ana adj
es alazano -na adj
- Dit del pelatge del cavall que és d'un color vermellós, semblant al de la canyella.
- 58 **albarda** *f*
es albarda f
- Guarniment de les bèsties de càrrega en forma de coixí, generalment ple de palla, que s'adapta al llom de l'animal i sobre el qual es col·loquen arreus com les sàrries i els arganells.
- 59 **albí -ina** *adj*
es albino -na adj
- Dit de l'animal caracteritzat per l'absència congènita, total o parcial, de pigmentació en l'organisme.
- 60 **alça** *f*
es alza f
- Caixó sense fons ni tapa que es col·loca damunt del rusc durant l'estació propícia per a l'elaboració de la mel per augmentar-ne la capacitat.
- 61 **alejar** *v intr*
veg. aletejar v intr
- 62 **aletejar** *v intr*
sin. compl. alejar v intr
sin. compl. esvoletegar v intr
es aletear v intr
- Moure les ales els ocells sense arribar a prendre el vol.
- 63 **alfals** *m*
es alfalfa f
- Planta herbàcia de la família de les papilionàcies (*Medicago*)

alifac

- sativa*), molt rica en proteïnes, que es conrea com a planta de farratge per alimentar el bestiar i l'aviram.
- 64 **alifac** *m*
es alifafe m
- Tumor sinovial que es troba a les sofrages dels cavalls, de les mules, etc.
- 65 **aliment** *m*
es alimento m
- Producte natural o elaborat que proporciona als éssers vius l'energia, les primeres matèries i els composts químics indispensables per al bon funcionament del cos.
- 66 **aliment concentrat** *m*
es alimento concentrado m
- Aliment per al bestiar, amb un elevat valor energètic, una digestibilitat alta i un baix contingut en fibra, que prové dels conreus, de residus industrials, etc.
- 67 **aliment voluminos** *m*
es alimento no concentrado m
- Aliment per al bestiar, caracteritzat per un alt contingut en substàncies cel·lulòsiques i aigua, amb poca concentració nutritiva, constituït per farratges verds, fulles, tiges, etc.
- 68 **alimentació proovulatòria** *f*
es flushing m
- Sistema d'alimentació de les ovelles durant l'època d'acoblament, basat en un suport alimentari addicional de tipus energètic destinat a incrementar les taxes de fertilitat i prolificitat.
- 69 **alimentador** *m*
es alimentador m
- Dispositiu que aboca el pinso sobre la menjadora.
- 70 **alimentari -ària** *adj*
es alimentario -ria adj
- Relatiu o pertanyent als aliments i a l'alimentació.
- 71 **alimentós -osa** *adj*
es alimenticio -cia adj
es alimentoso -sa adj
- Dit dels aliments o productes que nodreixen o alimenten.
- 72 **aliret** *m*
es relincho m
- Crit que fa el cavall, l'ase o el mul joves.
- 73 **al·lel** *m*
es alelo m
- Cadascuna de les formes alternatives d'un gen.

- 74 **alletadora** *f*
es amamantadora *f*
es máquina de amamantar *f*
 Màquina destinada a alletar artificialment les cries.
- 75 **alletament** *m*
sin. compl. lactació *f*
sin. compl. lactància *f*
es lactancia *f*
 Període durant el qual les cries s'alimenten de llet.
- 76 **alletament** *m*
sin. compl. lactància *f*
es amamantamiento *m*
es lactancia *f*
 Acció d'alimentar una cria amb llet.
- 77 **alletament artificial** *m*
es lactancia artificial *f*
 Alletament que es duu a terme quan una cria és privada de la lactància materna abans de temps.
- 78 **alletar** *v tr*
sin. compl. lactar *v tr*
es amamantar *v tr*
es lactar *v tr*
 Alimentar amb llet una cria.
- 79 **allocar-se** *v pron*
es enlocar *v intr*
es encoquecer *v intr*
 Tornar-se lloca la gallina.
- 80 **alotament** *m*
 Repartiment d'animals en grups homogenis d'acord amb les seves necessitats fisiològiques i segons criteris productius o comercials.
- 81 **alteració de la intel·ligència** *f*
es alteración de la inteligencia *f*
 Modificació de les facultats intel·lectuals del bestiar causada per factors fisiològics, com ara el zel, o per alteracions patològiques.
- 82 **amagriment** *m*
es enflaquecimiento *m*
 Pèrdua de pes corporal d'un animal, causat per una manca d'alimentació i diverses malalties.
- 83 **amagrir-se** *v pron*
es enflaquecer *v intr*
 Perdre un animal pes.
- 84 **amargenar** *v tr*
 Conduir el bestiar a pasturar pels marges.
- 85 **amarrir** *v tr*
es amorecer *v tr*
 Cobrir, el marrà, l'ovella.
- 86 **amblar** *v intr*
es amblar *v intr*
 Caminar un quadrúpede, sense sacsejar, movent alhora les potes d'un mateix costat.

ameba

- 87 **ameba** *f*
es ameba *f*
Protozou patogen que parasita animals i causa l'amebiasi.
- 88 **amebiasi de les abelles** *f*
es amebiasis de las abejas *f*
es amebiosis de las abejas *f*
Malaltia de les abelles provocada per l'ameba *Malpighamoeba mellificae*, que comporta la destrucció del revestiment epitelial.
- 89 **amollar** *v tr*
sin. compl. aviar v tr
sin. compl. engegar v tr
es soltar *v tr*
Deixar lliure un animal que per qualche motiu estava subjecte.
- 90 **anadura** *f*
es andadura *f*
Manera de moure's un animal en marxa.
- 91 **anaplasmosi** *f*
es anaplasmosis *f*
Malaltia bacteriana del bestiar boví, oví i cabrum, causada principalment per *Anaplasma marginale* i per altres espècies del gènere *Anaplasma*, transmesa per paparres i mosques de diversos gèneres, que es caracteritza per febre, anèmia, icterícia i amagriment.
- 92 **anàtids** *m pl*
es anátidos *m pl*
Família d'ocells aquàtics de l'ordre dels anseriformes, que comprèn les ànneres, les oques i els cignes.
- 93 **àneg** *m*
veg. ànnera f
- 94 **àneda** *f*
veg. ànnera f
- 95 **àneda** *f*
veg. ànnera f
- 96 **ànega** *f*
veg. ànnera f
- 97 **anella** *f*
es anilla *f*
Peça circular que, clavada en un suport rígid, serveix per fermar-hi una bèstia.
- 98 **anella** *f*
es anillo *m*
Peça metàl·lica que es col·loca a les potes o en altres parts del cos d'un animal com a sistema d'identificació, de subjecció o de control.

- 99 **anellament** *m*
veg. **anellatge** *m*
- 100 **anellar** *v tr*
es anillar v tr

Posar una anella al morro del porc perquè en grufar no malmeni el sembrat, al nas del bou per manejar-lo millor o a la pota d'un ocell per facilitar-ne la identificació.
- 101 **anellatge** *m*
sin. compl. anellament m
es anillado m

Sistema d'identificació dels animals que consisteix a fixar-los una anella a una determinada part del cos segons l'animal.
- 102 **anèmia** *f*
es anemia f

Deficiència a la sang que es caracteritza per la disminució del nombre d'eritròcits, de la quantitat d'hemoglobina i del valor de l'hematòcrit.
- 103 **anèmia dels garrins** *f*
veg. **anèmia dels porcells** *f*
- 104 **anèmia dels porcells** *f*
sin. compl. anèmia dels garrins f
es anemia de los lechones f

Anèmia en els garrins causada per la deficiència de ferro i sals cúpriques en la llet que mamen.
- 105 **anèmia infecciosa equina** *f*
es anemia infecciosa equina f

Malaltia vírica dels equins, causada per un virus del gènere *Lentivirus*, família *Retroviridae*, transmesa principalment per mosques dels gèneres *Stomoxys*, *Tabanus* i *Chrysops*, que es caracteritza per febre recurrent, anèmia, pèrdua de pes, debilitat muscular i edema a les parts baixes del cos.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 106 **aneurisma** *m*
es aneurisma m

Dilatació anormal de les parets d'un vas sanguini, més freqüent en les artèries, en un punt determinat.
- 107 **aneurisma verminós** *m*
es aneurisma verminoso m

Aneurisma de l'artèria mesentèrica superior i les seves ramificacions, provocat per larves d'estròngils.
- 108 **angina** *f*
es angina f

Malaltia dels animals de peu rodó que provoca la inflamació de les primeres vies respiratoriodigestives.

animal d'abastament

- 109 **animal d'abastament** *m*
es animal de abasto m
- Animal de les espècies ramaderes (bovina, ovina, caprina, equina, porcina, etc.) destinat a l'alimentació humana.
- 110 **animal d'engreix** *m*
es animal de engorde m
- Animal alimentat amb aliments concentrats, per fer-lo guanyar pes i conformació càrnia d'una manera ràpida i destinar-lo al consum humà.
- 111 **animal de bast** *m*
sin. compl. haveria f
es animal de carga m
es haberío m
- Animal quadrúpede destinat a portar una càrrega, com el cavall, l'ase, la mula, el bou i la vaca.
- 112 **animal de llana** *m*
sin. bitè m
es animal de lana m
- Animal domèstic que es cria per a la producció de llana.
- 113 **animal de llet** *m*
es animal de leche m
- Animal domèstic que es cria per a la producció de llet (vacum de llet, cabrum de llet, oví de llet, etc.).
- 114 **animal de llet** *m*
veg. lletó -ona m i f
- 115 **animal de pastura** *m*
es animal de pasto m
- Animal que s'alimenta d'herba i d'altres productes naturals del camp.
- 116 **animal de pèl** *m*
es animal de pelo m
- Animal domèstic amb el cos recobert de pèl.
- Nota 1: Per oposició a animal de ploma.*
- Nota 2: Són animals de pèl els cavalls, els ases, les mules, les vaques, les cabres, els porcs i els conills, entre d'altres.*
- 117 **animal de peu forcat** *m*
es animal de pezuña hendida m
- Animal domèstic artiodàctil.
- Nota 1: Per oposició a animal de peu rodó.*
- Nota 2: Són animals de peu forcat les vaques, les ovelles, les cabres i els porcs.*
- 118 **animal de peu rodó** *m*
es animal solípedo m
- Animal domèstic perissodàctil.
- Nota 1: Per oposició a animal de peu forcat.*
- Nota 2: Són animals de peu rodó els cavalls, els ases i les mules.*

- 119 **animal de ploma** *m*
es animal de pluma *m*
 Animal domèstic amb el cos recobert de ploma.
Nota: Per oposició a *animal de pèl*.
- 120 **animal de remuc** *m*
sin. compl. remugant *m*
es animal rumiante *m*
es rumiante *m*
 Animal domèstic que remuga.
Nota: Són animals de remuc les ovelles, les cabres i les vaques, entre d'altres. Les ovelles i les cabres s'anomenen, específicament, *petits remugants*, i les vaques, *grans remugants*.
- 121 **animal de sella** *m*
sin. compl. cavalcadura *f*
sin. compl. muntura *f*
es animal de silla *m*
 Animal destinat a ser cavalcats amb sella.
Nota: Són animals de sella els cavalls, els ases i les mules.
- 122 **animal de senyal** *m*
 Animal de peu rodó amb cavitats a les dents que permeten saber-ne l'edat.
- 123 **animal de tir** *m*
es animal de tiro *m*
- 124 **ànnera** *f*
sin. compl. ànec *m*
sin. compl. àneda *f*
es pato *m*
 Ocell de la família dels anàtids, alguns dels quals migradors, de coll i potes curts i bec aplanat, les espècies i races domèstiques dels quals es crien per la carn, els ous i les plomes.
Nota: A les Illes Balears s'utilitzen, com a genèrics, les formes *ànnera* i *àneda*. Si es vol distingir el mascle, es pot fer servir la forma *ànec* o bé acompanyar les formes *ànnera* o *àneda* del substantiu *mascle* en funció d'aposiició: *ànnera mascle*, per exemple.
- 125 **ànnera** *f*
sin. compl. àneda *f*
sin. compl. ànega *f*
es pata *f*
 Femella de l'ànnera, que es cria per la carn, els ous i les plomes.
- 126 **anoll** *m*
es añojo *m*
 Boví que té entre un any i dos anys.

anquejar

- 127 **anquejar** *v intr*
Moure, de forma manifesta, especialment els animals de bast, les anques en caminar.
- 128 **ansí** *m*
es collar del yugo m
Cadascuna de les peces corbades en forma de U del jou de coll que es passen per sota el coll dels bous i són fixades al jou per la seva part superior.
- 129 **antibiòtic** *m*
es antibiótico m
Medicament o agent, natural o artificial, que elimina o inhibeix el creixement de microorganismes i la seva reproducció per evitar la progressió d'un procés infecció en un animal.
- 130 **antifúngic** *m*
sin. compl. antimicòtic m
sin. compl. fungicida m
es antifúngico m
es antimicótico m
es fungicida m
Medicament o agent que destrueix els fongs o n'inhibeix el creixement i la reproducció.
- 131 **antihelmíntic** *m*
sin. vermífug m
es antihelmíntico m
es vermífugo m
Medicament o agent que destrueix els cucs gastrointestinals i pulmonars.
- 132 **antimicòtic** *m*
veg. antifúngic m
- 133 **antiparasitari** *m*
es antiparasitario m
Medicament o agent que destrueix els paràsits o n'inhibeix el creixement i la reproducció.
- 134 **antiràbic** *m*
es antirrábico m
Medicament o agent que combat la ràbia.
- 135 **antivíric** *m*
es antivírico m
Medicament o agent que combat els virus.
- 136 **àntrax** *m*
veg. carboncle bacteridià m
- 137 **anyell** *-a m i f*
sin. be m
sin. me m
sin. xot m
sin. compl. corder m
sin. compl. xai -a m i f
es cordero -ra m
Fill de l'ovella fins a l'edat d'un any.
- 138 **anyell de llet** *m*
es cordero lechal m

- Anyell que encara no pastura i que, per tant, s'alimenta de llet, ja sigui de la mare, d'una dida o artificial.
- 139 **anyellar** *v intr*
sin. compl. **corderar** *v intr*
sin. compl. **xaiar** *v intr*
es parir [la oveja] *v intr*
 Parir l'ovella.
- 140 **apallar** *v tr*
es dar paja [a los animales] *v tr*
 Donar palla al bestiar.
- 141 **aparellar** *v tr*
es aparear *v tr*
 Unir sexualment les femelles amb els mascles per criar.
- 142 **apiari** *m*
sin. compl. **casa apiari** *f*
es apiario *m*
 Instal·lació destinada a allotjar-hi els rucs per protegir-los contra el fred, els furts i la destrucció.
- 143 **apicultor** *-a m i f*
sin. compl. **abellaire** *m i f*
sin. compl. **abeller** *-a m i f*
es apicultor *-ra m y f*
 Persona que es dedica a l'apicultura.
- 144 **apicultura** *f*
sin. compl. **producció apícola** *f*
es apicultura *f*
- 145 **àpids** *m pl*
es ápidos *m pl*
 Família d'himenòpters integrada per insectes aculeats que comprèn espècies solitàries i socials amb societats anuals o permanents, com les abelles i els borinots.
- 146 **apífug** *m*
es apífugo *m*
 Substància que repel·leix les abelles.
- 147 **aplom** *m*
es aplomo *m*
 Cada una de les línies verticals i imaginàries que determinen la direcció que han de seguir les extremitats dels quadrúpedes i els punts de recolzament d'aquestes al sòl a fi que estiguin ben constituïdes.
Nota: Usat generalment en plural.
- 148 **aprés** *m*
es aprisco *m*
 Lloc destinat a munyir-hi el bestiar.
Nota: El plural d'*aprés* és *apressos*.

apuntador

- 149 **apuntador** –a *m i f*
es mamporrero –ra m y f
Persona que s'ocupa de dirigir l'òrgan reproductor del mascle en l'acoblament o en l'extracció de semen amb una vagina artificial.
- 150 **aregar** *v tr*
es desbravar v tr
es domar v tr
Ensenyar les bèsties a treballar en les feines agrícoles.
- 151 **arester** *m*
es boquera f
Úlcera que apareix davall la llengua dels equins deguda a les arestes de gramínies i d'altres plantes que mengem aquests animals.
- 152 **armada** *f*
Conjunt d'anyells o de porcells que el pagès compra acabats de desmamar, per engreixar-los i vendre'ls en ser grossos.
- 153 **arment** *m*
es manada f
Ramat de bous o de cavalls.
- 154 **armenter** –a *m i f*
es manadero –ra m y f
Pastor de l'arment.
- 155 **armentera** *f*
es pastizal m
Lloc on pasturen els arments.
- 156 **arna** *f*
veg. rusc m
- 157 **arnès** *m*
es arnés m
Conjunt de corretges al voltant del coll i del tòrax d'una bèstia de tir o de bast o d'un animal de companyia.
- 158 **arracada** *f*
veg. ganyell m
- 159 **arramadar** *v tr*
es reunir en rebaño v tr
Agrupar els animals per formar un ramat.
- 160 **arramassador** –a *m i f*
es recovero –ra m y f
Persona que recorre els pobles per comprar especialment aviram i ous per revendre'ls.
- 161 **arregnar** *v tr*
es poner las riendas v tr
Posar les regnes a un cavall.
- 162 **arremolinar** *v tr*
es reunir v tr
Reunir, el pastor, el bestiar, especialment les ovelles, en un ramat.

- 163 **arremolinar-se** *v pron*
es acarrarse v pron
 Ajuntar-se, el bestiar, especialment les ovelles, formant un remolí.
- 164 **arreus** *m pl*
es arrees m pl
 Guarniment complet d'un cavall de tir o d'una bèstia de càrrega o de sella, constituït per un conjunt de peces de cuir, de fusta i de metall.
- 165 **arrufada de llavi** *f*
sin. reflex de Flehmen m
es reflejo de Flehmen m
es reflejo del labio curvo m
 Conducta sexual d'un animal mascle consistent a aixecar el llavi superior i entreobrir la boca per afavorir la captació de feromones procedents d'una femella en zel.
- 166 **arruixar** *v tr*
es ahuyentar v tr
es oxear v tr
 Engegar el bestiar o l'aviram amb crits i gests.
- 167 **arteritis vírica equina** *f*
es arteritis viral equina f
 Malaltia vírica contagiosa dels equins, causada per un virus del gènere *Arterivirus*, família *Arteriviridae*, que es caracteritza per febre, edema, problemes respiratoris i avortaments.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 168 **artritis/encefalitis caprina** *f*
es artritis/encefalitis caprina f
 Malaltia vírica de les cabres i les ovelles, causada per un virus del gènere *Lentivirus*, família *Retroviridae*, que es caracteritza per parèsia i paràlisi en els animals joves i per poliartritis i mastitis en els adults.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 169 **ascariasi** *f*
es ascariasis f
 Malaltia parasitària causada per la presència de cucs ascàrides o de les seves larves al budell prim i en altres òrgans.
- 170 **ascendent** *m i f*
sin. compl. progenitor -a m i f
es ascendiente m y f
es progenitor -ra m y f
 Individu de la línia ascendent que precedeix en la successió genealògica.
Nota: El terme *progenitor -a* s'aplica generalment al pare i la mare.

ascosferosi

- 171 **ascosferosi** *f*
veg. cria enguixada f
- 172 **ase** *m*
sin. compl. ruc m
es asno m
es burro m
- Mamífer perissodàctil, de la família i el gènere dels èquids (*Equus asinus*), semblant al cavall, que generalment s'utilitza com a bèstia de càrrega i de tir i també en encreuament amb el cavall per a la producció d'híbrids mulars.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, el mascle, ja sigui reproductor o no. El mascle reproductor rep un nom diferent que l'identifica com a tal, per exemple *guarà* o *ase de bram*.
- 173 **ase de bram** *m*
veg. guarà m
- 174 **asinal** *adj*
veg. asiní -ina adj
- 175 **asiní -ina** *adj*
sin. compl. asinal adj
es asinino -na adj
es asnino -na adj
- Relatiu o pertanyent a l'ase i la somera.
- 176 **asma** *f*
es asma f
- Malaltia respiratòria deguda a la contracció espasmòdica de la musculatura llisa dels bronquis, que es caracteritza per accessos de dispnea, raneera, tossina i opressió pectoral.
- 177 **atac** *m*
es ataque m
- Aparició o recaiguda sobtada d'una malaltia.
- 178 **atordiment** *m*
es aturdimiento m
- Primera fase de la carnització consistent en la insensibilització de l'animal.
- Nota:* L'atordiment és obligatori per llei.
- 179 **atorir** *v tr*
veg. torir v tr
- 180 **au** *f*
veg. ocell m
- 181 **autòcton -a** *adj*
es autóctono -na adj
- Dit de l'ésser viu que és originari del lloc on habita.
- 182 **averrir** *v tr*
es cubrir [el cerdo] v tr
- Cobrir, el porc, la truja.
- 183 **aviar** *v tr*
veg. amollar v tr

- 184 **aviari** *m*
 Instal·lació amb les condicions necessàries per criar i observar ocells, generalment no domèstics.
- 185 **aviari -ària** *adj*
es aviar adj
es aviario -ria adj
 Relatiu o pertanyent als ocells.
- 186 **avícola** *adj*
es avícola adj
 Relatiu o pertanyent a l'avi-cultura.
- 187 **avicultor -a** *m i f*
es avicultor -ra m y f
 Persona que es dedica a l'avi-cultura.
- 188 **avicultura** *f*
sin. compl. producció avícola f
es avicultura f
es producción avícola f
 Tècnica destinada a la cria i l'explotació de l'aviram.
- 189 **aviram** *m*
es avería f
es averío m
 Conjunt d'ocells de corral, que inclou les gallines, les oques, les ànneres, els coloms, els faisans i els galls din-dis, criats per obtenir-ne pro-ductes.
- 190 **avitaminosi** *f*
sin. hipovitaminosi f
es avitaminosis f
es hipovitaminosis f
 Estat morbós produït per la manca o deficiència d'una o de diverses vitamines.
- 191 **avortament** *m*
es aborto m
 Expulsió prematura del fetus abans que aquest sigui viable.
- 192 **avortament enzoòtic de les ovelles** *m*
sin. clamidiosi ovina f
es aborto enzoótico de las ovejas m
es clamidiosis ovina f
 Malaltia bacteriana infecciosa de les ovelles, les cabres i les vaques, causada per *Chlamy-dophila abortus*, que es caracte-ritza per avortaments en el darrer període de gestació, fe-tus morts i naixement de cries que moren durant la primera setmana de vida.
Nota: És una malaltia de de-claració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 193 **avortar** *v intr*
sin. compl. esvortar v intr
sin. compl. malparir v intr
es abortar v intr

avortí

Expulsar prematurament el fetus durant l'embaràs abans que sigui viable.

- 194 **avortí** *m*
sin. **avortó** *m*
es abortón *m*

Fetus animal parit abans de ser viable.

- 195 **avortó** *m*
sin. **avortí** *m*

B

- 196 **babesiosi** *f*
sin. **piroplasmosi** *f*
es babesiosis *f*
es piroplasmosis *f*
 Malaltia parasitària del bestiar boví, oví, cabrum i dels cans, causada per diverses espècies de protozous del gènere *Babesia*, transmesa per paparres de diverses espècies, que es caracteritza per febre, anèmia, icterícia i hemoglobi-núria.
Nota: En el cas dels equins i dels bovins, és una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 197 **baciva** *f*
sin. **bacivada** *f*
es rebaño de ganado horro *m*
 Ramat de bestiar baciu.
- 198 **baciva** *adj*
sin. **buida** *adj*
es horra *adj*
es vacía *adj*
 Dit de la femella animal que es troba en fase productiva de manteniment, que ni alleta ni està embarassada.
- 199 **bacivada** *f*
sin. **baciva** *f*
- 200 **bacivar** *v tr*
es separar de los machos
 cabríos *v tr*
 Separar les ovelles bacives dels marrans.
- 201 **baciver** *m*
 Lloc on pastura el bestiar baciu.
- 202 **baciver** *-a m i f*
es vaciero *-ra m y f*
 Pastor de bestiar baciu.
- 203 **bacona** *f*
veg. **truja** *f*
- 204 **bacteria** *m*
es bacteria *f*
 Microorganisme unicel·lular d'estructura procariota causant de fermentacions, malalties o putrefacció en éssers vius o en matèria orgànica.
- 205 **bactericida** *m*
es bactericida *m*
 Medicament o agent que destrueix els bacteris.
- 206 **badall** *m*
 Instrument que serveix per fer obrir la boca a les bèsties i mantenir-la badada el temps necessari.

badall

- 207 **badall** *m*
es bostezo m
- Inspiració bucal, profunda, llarga i involuntària, amb separació de les mandíbules i seguida d'una expiració també profunda i prolongada, sovint sorollosa.
- 208 **bagàs** *m*
es bagazo m
es gabazo m
- Residu obtingut de la canya de sucre, de les taronges, les olives i les llavors oleaginoses després d'haver-ne separat l'oli per pressió, entre d'altres productes, que es pot fer servir d'aliment per als remugants.
- 209 **bala** *f*
es paca f
- Fardell o bolic atapeït de farratge, de formes i mides diverses, lligat amb vencisos o filferros.
- Nota:* Les formes habituals de les bales són prismàtica, rectangular i en rotllo. S'anomenen *bales petites* les que poden ser manejades per una persona sense ajuda de màquines, i *bales grosses*, les que s'han de manejar necessàriament amb maquinària agrícola.
- 210 **banyegar** *v tr*
veg. mufar v tr
- 211 **barbada** *f*
es barbada f
- Cadeneta de ferro que passa per davall la barba del cavall i uneix els dos extrems superiors del fre.
- 212 **barballera** *f*
veg. ganyell m
- 213 **barballera** *f*
- Plec penjant que fa la pell de sota el coll del bou i d'altres animals.
- 214 **barbó** *m*
veg. mentó m
- 215 **barbó** *m*
es barba f
- Penjoll de pell, de més o menys llargada, que neix al mentó d'alguns animals, especialment dels boccs.
- 216 **barraample** *adj*
es de quijada ancha adj
- Dit de l'animal boví que menja molt.
- 217 **barram** *m*
sin. dentadura f
sin. dentat m
es dentadura f
- Conjunt de les dents d'un animal.

- 218 **barraprim** –a *adj*
sin. **prim de barra** *adj*
es poco comedor –ra *adj*
 Dit de l'animal boví que menja poc.
- 219 **barrat** –ada *adj*
es barrado –da *adj*
 Dit del plomatge dels ocells amb taques grises o negres alternades amb altres de blanques.
- 220 **barrat** –ada *adj*
es barrado –da *adj*
 Dit especialment de les vaques i les ovelles que tenen el cap i les potes negres o de les que tenen el cap blanc amb taques negres.
- 221 **barrut** –uda *adj*
 Dit de l'animal que menja molt.
- 222 **bassa de purins** *f*
es balsa de purines *f*
 Bassa artificial i impermeable que s'utilitza per emmagatzemar temporalment purins.
- 223 **bast** *m*
es baste *m*
 Sella amb els arçons sortits que serveix per tragar carrega feixuga a l'esquena de la bèstia.
- 224 **baster** –a *m i f*
sin. **seller** –a *m i f*
sin. **selleter** –a *m i f*
es albardero –ra *m y f*
 Persona que fa, adoba o ven selles i altres guarniments de cuir per a les bèsties.
- 225 **bastet** *m*
sin. **selletó** *m*
sin. **selló** *m*
es sillín *m*
 Bast petit encoixinat que es col·loca a l'esquena dels animals de càrrega i que serveix per sostenir la sofra i evitar lesions del llom.
- 226 **bateria de gàbies** *f*
es batería de jaulas *f*
 Conjunt de gàbies, generalment metàl·liques, destinades a tancar-hi l'aviram o els conills per a la seva explotació.
- 227 **be** *m*
sin. **anyell** –a *m i f*
- 228 **beaces** *fpl*
es alforjas *fpl*
 Conjunt de dues bosses o cistells units per una corretja que es posa sobre l'esquena d'un animal per transportar càrregues.
- 229 **bel** *m*
es balido *m*
 Crit del bestiar de llana i del cabrum.

benestar animal

- 230 **benestar animal** *m*
es bienestar animal m
- Conjunt de condicions, regulades per la normativa, en què s'han de mantenir els animals per evitar qualsevol tipus de patiment innecessari.
- 231 **berruga** *f*
veg. papil·loma m
- 232 **bessonner** *-a adj*
- Dit de l'animal, normalment l'ovella o la cabra, que produeix bessons o té tendència a produir-ne.
- 233 **bèstia** *f*
sin. bístia f
es bestia f
- Animal domèstic quadrúpede, especialment de càrrega.
- 234 **bestiar** *m*
es ganado m
- Conjunt d'animals domèstics que es crien per obtenir productes o serveis.
- Nota:* A Eivissa i Formentera, el terme *bestiar* es restringeix a l'oví i al cabrum.
- 235 **bestiar boví** *m*
es ganado vacuno m
- Bestiar format pels bous, les vaques i els vedells i per qualsevol altre animal domèstic de la subfamília dels bovins.
- 236 **bestiar cavallí** *m*
es ganado caballar m
- Bestiar format per cavalls, eugues i poltres.
- 237 **bestiar de renda** *m*
es ganado de renta m
- Bestiar destinat a subministrar els seus productes naturals, com ara carn, llet, pell, llana, etc.
- Nota:* Per oposició a *bestiar de treball*.
- 238 **bestiar de treball** *m*
es ganado de labor m
- Bestiar del qual s'obté força motriu.
- Nota:* Per oposició a *bestiar de renda*.
- 239 **bestiar equí** *m*
es ganado equino m
- Bestiar integrat per animals de les espècies equina, asinina i dels seus híbrids, els muls.
- 240 **bestiar gros** *m*
es ganado mayor m
- Bestiar format pels animals de les espècies equina, asinina i dels seus híbrids, els muls, i de l'espècie bovina.
- 241 **bestiar menut** *m*
sin. bestiar petit m
es ganado menor m

- Bestiar format per les ovelles, les cabres, els porcs i els co-nills.
- 242 **bestiar oví** *m*
es ganado ovino m
- Bestiar format per animals de l'espècie ovina.
- 243 **bestiar petit** *m*
sin. bestiar menut m
- 244 **BIA** *f*
veg. bronquitis infecciosa aviària f
- 245 **biberó** *m*
es biberón m
- Recipient graduat, generalment de vidre o de plàstic, amb un broc on es posa una tetina a tall de mugró, emprat per alletar artificialment una cria.
- 246 **bioclimatologia** *f*
es bioclimatología f
- Branca de la climatologia que estudia la relació del clima amb els éssers vius.
- 247 **biotip** *m*
sin. compl. biotipus m
es biotipo m
- Grup d'individus amb un genotip comú, com ara cadascuna de les races animals.
- 248 **biotipus** *m*
veg. biotip m
- 249 **bisbe** *m*
- Ventrell del porc farcit de pasta de camallot o de botifarró.
- 250 **bisbe** *m*
veg. estómac m
- 251 **bístia** *f*
sin. bèstia f
- 252 **bitè** *m*
sin. animal de llana m
- 253 **blanc** *-a adj*
es blanco -ca adj
- Dit del pelatge o del plomatge que és del color de la neu.
- 254 **boc** *m*
sin. compl. cabró m
es cabrón m
es macho cabrío m
- Mascle de la cabra que s'utilitza com a semental.
- 255 **boc passador** *m*
- Boc sanat que s'utilitza com a guia de la guarda de cabres o de la guarda mixta de cabres i ovelles.
- 256 **bocatge** *m*
es boquera f
- Afta que es forma a la mucosa bucal.

bol

- Nota:* Per extensió, també s'aplica a l'*ectima contagiosa*.
- 257 **bol** *m*
es cuenco m
Recipient on es posa el menjar o el beure de determinats animals.
- 258 **bol** *m*
es bolo m
Píndola grossa i blana.
- 259 **bol ruminal** *m*
es bolo ruminal m
Aplicació de forma generalment cilíndrica, amb un microxip que s'introdueix per via oral perquè quedi dins la panxa dels bovins, dels ovins i del cabrum, que serveix per identificar l'animal.
- 260 **bol ruminal** *m*
es bolo ruminal m
Via d'administració d'un medicament consistent en una aplicació de forma esfèrica que conté el medicament que es vol administrar i que s'introdueix per via oral perquè quedi dins la panxa dels bovins, dels ovins i del cabrum, on allibera progressivament la substància medicamentosa.
- 261 **bonyiga** *f*
veg. buina f
- 262 **boquir** *v tr*
sin. compl. aboquir v tr
es cubrir [el cabrón] v tr
Cobrir, el boc, la cabra.
- 263 **bordar** *v intr*
veg. lladrar v intr
- 264 **borm** *m*
es muermo m
Malaltia bacteriana contagiosa dels equins, però també pot afectar les ovelles, les cabres, els cans i els moixos, causada per *Pseudomonas mallei*, que es caracteritza per lesions nodulars i ulceracions al tracte respiratori superior i els pulmons i també a la pell.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 265 **borrec-ega** *m i f*
es borrego -ga m i f
Animal de llana que té entre un i dos anys de vida.
- 266 **borreguer** *-a m i f*
es borreguero -ra m y f
Persona que té cura dels borrecs.

- 267 **borromba** *f*
es esquilón m
 Esquella grossa, més ampla de dalt que de baix, que es penja al coll de les vaques i de les egües a muntanya.
- 268 **botifarró** *m*
 Embotit fet de budell prim farcit de carn magra i sang de porc capolades, trempada amb sal, pebre i espícies.
- 269 **bou** *m*
veg. travesser m
- 270 **bou** *m*
sin. compl. brau m
sin. compl. toro m
es toro m
 Mascle de la vaca, que s'explota com a reproductor, per la carn i per al treball agrícola.
Nota: Bou no sempre és sinònim de toro o de brau, ja que pot estar sanat.
- 271 **bou castrat** *m*
es buey m
 Bou que, amb la castració, és més apte per ser emprat per als treballs agrícoles, com a bèstia de càrrega i per a l'obtenció de carn.
- 272 **bouada** *f*
sin. bovada f
es boyada f
 Gran quantitat de bous.
- 273 **boual** *m o f*
sin. boval m o f
sin. boveral m
es boyera f
es boyeriza f
 Estable de bous.
- 274 **bouer** *-a m i f*
sin. bover -a m i f
es boyero -ra m y f
es boyerizo -za m y f
 Pastor de bous.
- 275 **bovada** *f*
sin. bouada f
- 276 **boval** *m o f*
sin. boual m o f
- 277 **bover** *-a m i f*
sin. bouer -a m i f
- 278 **boveral** *m*
sin. boual m o f
- 279 **boví** *-ina adj*
sin. vaccí -ina adj
sin. vaquí -ina adj
es bovino -na adj
 Relatiu o pertanyent als bovins.
- 280 **boví** *-ina adj*
sin. vacum adj
es bovino -na adj
es boyuno -na adj
es vacuno -na adj
 Dit del bestiar format pels bous, les vaques i els vedells.

bovicultor

- 281 **bovicultor** –a *m i f*
es bovicultor –ra m y f
Persona que es dedica a la bo-
vicultura.
- 282 **bovicultura** *f*
sin. compl. producció bovina f
es bovicultura f
Activitat ramadera consistent
en la cria i explotació del bestiar
boví amb finalitats comercials.
- 283 **bòvids** *m pl*
es bóvidos m pl
Família de mamífers de l'ordre
dels artiodàctils, integrada
per espècies remugants, que
comprèn, entre d'altres, els
bovins, els caprins i els ovins.
- 284 **bovins** *m pl*
es bovinos m pl
Subfamília de mamífers bò-
vids, integrada per espècies
remugants de grans dimen-
sions, forts i pesants, que
comprèn les vaques.
- 285 **bracal** *m*
es calostro [de las vacas] m
Calostre de les vaques.
- 286 **bragada** *f*
es bragada f
Entrecuix del cavall i d'altres
animals.
- 287 **bragat** –ada *adj*
es bragado –da adj
Dit dels bous i d'altres animals
que tenen l'entrecuix de color
diferent de la resta del cos.
- 288 **bram** *m*
es rebuzno m
Crit de l'ase.
- 289 **bramar** *v intr*
es rebuznar v intr
Fer brams els ases.
- 290 **bramul** *m*
sin. mugir m
es berrido [vedell] m
es bramido m
es mugido m
Crit del bou i d'animals afins.
- 291 **bramular** *v intr*
sin. mugir v intr
es berrear [vedell] v intr
es mugir v intr
Fer bramuls els bous i animals
afins.
- 292 **brau** *m*
veg. bou m
- 293 **brauell** –a *m i f*
es novillo –lla m y f
Bou o vaca jove, abans de l'e-
dat reproductora, que encara
no està domat ni aregat.
- 294 **brava** *f*
es novilla f
Vaca jove, d'entre un i dos
anys, reservada a la reproduc-

- ció, que encara no ha parit cap vegada.
- 295 **bresca** *f*
es bresca f
es panal m
 Conjunt de cel·les de cera hexagonals que fabriquen les abelles dins del rusc destinat a emmagatzemar-hi la mel i el pol·len i a la cria de les larves.
- 296 **brescador** *m*
sin. crestador m
sin. desoperculador m
es castradera f
es cortadera f
es desoperculador m
 Ganivet en forma de paleta que serveix per brescar les arnes de les abelles.
- 297 **brescam** *m*
es macón m
es secón m
 Bresca sense mel, resseca i de color fosc.
- 298 **brescam** *m*
 Conjunt de bresques.
- 299 **brescar** *v tr*
sin. crestar v tr
sin. desopercular v tr
es brescar v tr
es castrar v tr
es desopercular v tr
 Treure els opercles que tanquen les cel·les per poder extreure'n la mel.
- 300 **brevilini -fnia** *adj*
es brevilíneo -nea adj
 Dit de la raça o de l'individu proporcionalment més curt que la mitjana de l'espècie, fet que li dóna un aspecte més compacte.
- 301 **brìa** *m*
 Dermatosi humida i amb crostes escatoses, que es manifesta en diferents malalties dèrmiques, com ara la tinya, la sarna o les dermatitis al·lèrgiques.
- 302 **bricallaire** *m i f*
sin. bricaller -a m i f
es recovero -ra m y f
 Persona que compra ous, aviram, conills, etc., per tornarlos a vendre.
- 303 **bricaller -a** *m i f*
sin. bricallaire m i f
- 304 **brida** *f*
sin. brilla f
es brida f
 Peça del guarniment d'alguns animals, que es col·loca al cap, formada pel fre, les regnes i les corretges, i que serveix per guiar-los i controlar-los.
- 305 **brilla** *f*
sin. brida f
- 306 **brilla** *f*
es bocado m
 Fre o mos de les cavalcadures.

broca

- 307 **broca** *f*
es trenca *f*
Cadascuna de les varetes que es posen als rusc per sostenir les bresques.
- 308 **brom** *m*
sin. compl. passa *f*
es moquillo canino *m*
Malaltia vírica contagiosa dels cans, principalment dels animals joves, causada per un virus del gènere *Morbillivirus*, que es caracteritza per febre alta, catarro respiratori i ocular, gastroenteritis, molt sovint amb complicacions pneumòniques i neurològiques i una mortalitat elevada.
- 309 **bronquitis** *f*
es bronquitis *f*
Inflamació dels bronquis.
- 310 **bronquitis infecciosa aviària** *f*
sg/ BIA *f*
es bronquitis infecciosa aviar *f*
sg/ BIA *f*
Malaltia vírica molt contagiosa de les gallines, sobretot dels animals més joves, causada per un virus del gènere *Coronavirus*, família *Coronaviridae*, que es caracteritza fonamentalment per símptomes respiratoris i de vegades per nefritis i problemes en la producció d'ous.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 311 **bronquitis parasitària** *f*
sin. bronquitis verminosa *f*
es bronquitis verminosa *f*
Bronquitis que afecta el bestiar boví, equí, oví, cabrum i porquí, provocada per paràsits nematodes, caracteritzada per respiració dificultosa, accessos de tossina, expulsió de mocs, desgana i aflaquiment.
- 312 **bronquitis verminosa** *f*
sin. bronquitis parasitària *f*
- 313 **brucel·losi** *f*
sin. compl. febres de Malta *fpl*
es brucelosis *f*
Malaltia bacteriana infecciosa contagiosa dels mamífers domèstics, causada per bacteris del gènere *Brucella* (*B. abortus*, *B. canis*, *B. melitensis* i *B. suis*), que es caracteritza principalment per avortaments.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 314 **brunzir** *v intr*
es zubar *v intr*
Produir un so una abella quan es mou ràpidament dins l'aire.

bursitis infecciosa aviària

315 **budellada** *f*
sin. **budellam** *m*
es mondongo *m*
es tripas *fpl*
Conjunt dels budells d'un animal.

316 **budellam** *m*
sin. **budellada** *f*

317 **buida** *adj*
sin. **baciva** *adj*

318 **buina** *f*
sin. compl. **bonyiga** *f*
es boñiga *f*

Excrement del bestiar, especialment del boví i l'equí.

319 **burra** *f*
veg. **somera** *f*

320 **bursitis infecciosa aviària** *f*
sin. compl. **malaltia de Gumboro** *f*
es bursitis infecciosa aviar *f*
es enfermedad de Gumboro *f*

Malaltia vírica molt contagiosa de les gallines, generalment dels animals joves, causada per un virus del gènere *Avibirnavirus*, família *Birnaviridae*, que es caracteritza per diarrea aquosa, apatia, tremolors, postració, lesions a la bossa de Fabrici i mortalitat elevada.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons

l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

C

- 321 **ca** *m*
sin. **cus** *m*
sin. compl. **gos** *m*
es can *m*
es perro *m*
- Mamífer domèstic de la família dels cànids (*Canis familiaris*), de mida, forma i pelatge molt diversos segons la raça, caracteritzat per tenir els sentits de l'olfacte i l'oïda molt desenvolupats, que es té principalment com a animal de companyia, per guardar i per caçar.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 322 **ca eivissenc** *m*
sin. **llebrer eivissenc** *m*
es podenco ibicenco *m*
- Ca de gran aptitud per a la caça, molt àgil, de salt potent i de molt bon olfacte, utilitzat en la caça del conill a barres.
- Nota:* És d'una raça autòctona d'Eivissa, d'on pren el nom, i també de la resta de les illes Balears.
- 323 **cabanya** *f*
es cabaña *f*
- Conjunt de caps de bestiar d'una determinada espècie o raça, propi d'un país, una comarca, un propietari, etc.
- 324 **cabeçada** *f*
sin. compl. **cabeçó** *m*
es cabezada *f*
- Conjunt de corretges entrelligades que subjecten el cap de la bèstia cavallina quan ha d'estirar un vehicle.
- Nota:* Usat generalment en plural.
- 325 **cabeçó** *m*
veg. **cabeçada** *f*
- 326 **cabellera** *f*
sin. **crina** *f*
sin. **crinera** *f*
es crin *f*
- Conjunt de crins del bescoll dels èquids.
- 327 **cabestrar** *v tr*
es encabestrar *v tr*
- Posar el cabestre al cap d'una bèstia.
- 328 **cabestre** *m*
sin. **cabestrell** *m*
sin. **morralles** *f pl*
es cabestro *m*
- Corda que, per mitjà d'alguns nusos, forma ramals en diferents direccions, de manera que s'adapta al cap d'una bèstia i serveix per subjectar-la

- en haver-la de menar o en tenir-la lligada.
- 329 **cabestrear** *v tr*
es cabestrear v tr
- Menar una bèstia pel cabestre.
- 330 **cabestrell** *m*
sin. cabestre m
- 331 **cabra** *f*
es cabra f
- Mamífer artiodàctil remugant domèstic de la subfamília dels caprins, de grandària semblant a l'ovella, de pèl curt i aspre, de cua curta, que pot presentar o no banyes arquejades, i que es cria per aprofitar-ne la carn, la llet i, de vegades, el pelatge i el cuir.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, la femella.
- 332 **cabraboc** *m*
es freemartin m
- Femella estèril del bestiar boví o cabrum per haver rebut, durant l'embaràs de la seva mare, hormones masculines d'un germà bessó del sexe masculí.
- 333 **cabrada** *f*
es cabrada f
es cabrió m
- Ramat de cabres.
- 334 **cabrer** *-a m i f*
es cabrerizo -za m y f
es cabrero -ra m y f
- Pastor de cabres.
- 335 **cabrera** *f*
es cabrería f
es chiquero m
- Lloc tancat i cobert destinat a tancar-hi les cabres a la nit.
- 336 **cabridada** *f*
es camada de cabritos f
- Conjunt de cabrits nascuts d'un mateix part o en una mateixa època de parts.
- 337 **cabridar** *v intr*
es parir [la cabra] v intr
- Parir la cabra.
- 338 **cabridella** *f*
es chota f
- Cabreta de llet.
- 339 **cabriola** *f*
es cabriola f
- Salt en què el cavall dóna un parell de coces quan és enlaire.
- 340 **cabriolar** *v intr*
es cabriolar v intr
es cabriolear v intr
- Fer, un cavall, cabrioles.

cabrissa

- 341 **cabrissa** *f*
es cabreriza *f*

Lloc on s'arreglegen i tanquen les cabres.
- 342 **cabrit** *-ida m i f*
sin. xot -a m i f
es cabrito *-ta m y f*

Nadó de la cabra des que neix fins que deixa de mamar.

Nota: Com a genèric s'utilitza la forma masculina *cabrit*; es fa la distinció de sexe quan es vol distingir el sexe de la cria de la cabra.
- 343 **cabró** *m*
veg. boc m
- 344 **cabrum** *adj*
es cabrió *-ía adj*

Dit del bestiar integrat per cabres, bocs i cabrits.
- 345 **cadell** *-a m i f*
sin. cussó -ona m i f
sin. quissó -ona m i f
es cachorro *m*

Ca jove, fins a l'edat que presenta la dentició permanent, cap al mig any de vida.
- 346 **cadellada** *f*
sin. quissonada f
es camada de perros *f*

Conjunt de cadells nats d'un part.
- 347 **cadellada** *f*
sin. quissonada f

Conjunt de cadells.
- 348 **cadellar** *v intr*
sin. quissoiar v intr
es parir [la perra] *v intr*

Parir la cussa.
- 349 **calçat** *-ada adj*
es calzado *-da adj*

Dit dels quadrúpedes quan tenen una o més potes blanques en contrast amb el color fosc del cos.
- 350 **calderada** *f*

Menjar per als porcs preparat fent bullir patates, cols, naps i altres restes vegetals.
- 351 **calostre** *m*
es calostro *m*

Líquid espès de color groc secretat per la glàndula mamària just abans i després del part, que és ric en energia, immunoglobulines, sals minerals i vitamines.
- 352 **camallot** *m*

Embotit de carn magra i sang del porc amb espècies que es posa dins la cotna de la cama i cuixa del porc.
- 353 **camella** *f*
es gamella *f*

- Cadascun dels bastons corbats de fusta que van ficats verticalment dins els forats dels extrems del jou i s'atesen al coixí de la bèstia, servint de punt de resistència al moviment muscular de l'animal.
- 354 **camí de ferradura** *m*
es camino de herradura f
 Camí més o menys estret per on poden passar bèsties però no carros.
- 355 **campilobacteriosi genital bovina** *f*
es campilobacteriosis genital bovina f
 Malaltia bacteriana dels òrgans genitals de les vaques, causada per *Campylobacter fetus* ssp. *venerealis*, que es caracteritza per infertilitat, mortalitat embrionària primerenca i avortaments repetits.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 356 **canal** *m*
es canal m
 Conducte d'un organisme per on circulen substàncies líquides o semilíquides.
- 357 **canal** *f*
es canal m o f
- Cos d'un animal d'abastament dessagnat, escorxat i sense vísceres i sense el cap ni les extremitats.
- 358 **canal** *f*
es canal m
- Depressió allargada o solc que presenta un òrgan o una estructura anatòmica.
- 359 **càncer** *m*
es cáncer m
- Creixement tumoral dels teixits, de caràcter maligne i pertorbador de les funcions biològiques normals.
- 360 **caní -ina** *adj*
es canino -na adj
 Relatiu o pertanyent al ca.
- 361 **canicultura** *f*
es canicultura f
 Crià i explotació de cans.
- 362 **cansalada** *f*
veg. xulla f
- 363 **cant** *m*
es canto m
 So específic emès pels ocells mascles adults en el marc del comportament reproductor.
- 364 **canyet** *m*
es carnero m

canyet

Lloc on s'enterren o s'incineren les bèsties mortes.

365 **canyet** *m*
sin. **canyot** *m*
es cañeta f
es carrizo m

Planta del gènere *Phragmites*, pròpia de prats i albuferes, que constitueix un bon farratge per al bestiar, especialment l'equí i el boví.

366 **canyot** *m*
sin. **canyet** *m*

367 **cap de bestiar** *m*
es cabeza de ganado f
es res f

Individu que forma part d'un bestiar.

368 **capador** *-a m i f*
veg. **castrador** *-a m i f*

369 **capar** *v tr*
veg. **castrar** *v tr*

370 **capçana** *f*
es espavarán m

Tumor de la cara interna de la canya de la cama posterior d'un cavall o mul.

371 **capó** *m*
sin. **caponat** *m*
es capón m

Animal mascle que ha estat castrat generalment per afavorir-ne l'engreix i destinat a l'alimentació humana.

372 **capoladora** *f*
es trituradora f

Màquina amb un cilindre horitzontal dins el qual roden ganivets que serveix per triturar la carn a les matances.

373 **caponador** *-a m i f*
es capador -ra m y f
es castrador -ra m y f

Persona que es dedica a caponar, especialment els animals de ploma.

374 **caponar** *v tr*
es capar v tr

Castrar un pollastre per afavorir-ne l'engreix.

375 **caponar** *v tr*
es pisar v tr

Cobrir, el mascle de l'aviram, la femella.

376 **caponat** *m*
sin. **capó** *m*

377 **caponera** *f*
es caponera f

Gàbia, generalment de fusta, destinada a engreixar els capons.

- 378 **caprí -ina** *adj*
es cabruno -na *adj*
es caprino -na *adj*
 Relatiu o pertanyent a la cabra.
- 379 **capricultor -a** *m i f*
es capricultor -ra *m y f*
 Persona que es dedica a la capricultura.
- 380 **capricultura** *f*
sin. compl. caprinotècnia f
sin. compl. producció caprina f
es capricultura *f*
es caprinotècnia *f*
es producció caprina *f*
 Activitat ramadera consistent en la cria i l'explotació de cabres.
- 381 **caprinotècnia** *f*
veg. capricultura f
- 382 **caprins** *m pl*
es caprinos *m pl*
 Subfamília de bòvids, de talla mitjana, constitució robusta, extremitats molt fortes, que comprèn les cabres.
- 383 **caquèxia** *f*
sin. emaciació f
es caquexia *f*
es emaciación *f*
 Alteració important de l'estat corporal dels animals a conseqüència de determinades malalties, caracteritzada per emmagriment considerable, astènia i anèmia.
- 384 **caràcter** *m*
es carácter *m*
 Expressió d'un tret específic en un individu per actuació conjunta de la seva constitució genètica (genotip) i l'ambient.
- 385 **caragol** *m*
sin. compl. cargol m
es caracol *m*
 Mol·lusc gasteròpode que es caracteritza per tenir el cos dins una closca en espiral, algunes espècies del qual es destinen principalment al consum humà.
- 386 **carboncle bacteridià** *m*
sin. compl. àntrax m
es ántrax *m*
es carbunco bacteridiano *m*
 Malaltia bacteriana infecciosa dels animals domèstics, principalment dels remugants, altament mortal, causada per *Bacillus anthracis*, que es caracteritza per un quadre septicèmic amb hemorràgies als orificis naturals, tumefacció esplènica i infiltracions serohemorràgiques en teixits subcutanis i serosos.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

carboncle simptomàtic

- 387 **carboncle simptomàtic** *m*
sin. gangrena emfisematosa *f*
es carbunco sintomático *m*
es gangrena emfisematosa *f*
Malaltia infecciosa que afecta totes les espècies animals, causada pel bacteri *Clostridium chauvoei*, caracteritzada per la formació de tumefaccions emfisematoses en les masses musculars més voluminoses.
- 388 **carència** *f*
es carencia *f*
Absència o insuficiència en l'organisme d'elements nutritius indispensables.
- 389 **careta d'apicultor** *f*
es carilla *f*
es máscara *f*
Careta, generalment de tela metàl·lica, que serveix per protegir la cara i el cap de l'apicultor de les picades de les abelles quan aquest manipula el rusc.
- 390 **cargol** *m*
veg. caragol *m*
- 391 **càrrega ramadera** *f*
es carga ganadera *f*
Relació entre el nombre de caps de bestiar i la superfície que ocupen dins l'explotació.
Nota: S'expressa en unitats de bestiar gros (UBG) per hectàrea.
- 392 **carrerada** *f*
es cañada *f*
Camí que segueix el bestiar transhumant quan puja a la muntanya o en baixa, per aprofitar les pastures naturals.
- 393 **càrritx** *m*
Herba perenne de la família de les gramínies (*Ampelodesmos mauritanica*), robusta, de fulles primes i molt llargues, aprofitada com a pastura pels animals domèstics, com ara els cavalls, els ases, les mules, les vaques, les ovelles i les cabres.
- 394 **carritxer** -a *m i f*
es segador -ra de carrizo *m y f*
Persona que sega càrritx per al bestiar.
- 395 **carritxera** *f*
Mata de càrritx.
- 396 **casa apiari** *f*
veg. apiari *m*
- 397 **cascavell** *m*
sin. esquellerinc *m*
sin. esquellí *m*
sin. esquellinc *m*
es campanilla *f*
es cascabel *m*
es cencerrillo *m*

- Cada un dels picarols o campanetes que guarneixen un collar de ca o d'animal de bast.
- 398 **casera** *f*
veg. rusc m
- 399 **caseta** *f*
veg. cel·la f
- 400 **castany -a** *adj*
es castaño -ña adj
- Dit del plomatge o del pelatge que és torrat fosc, com el d'una castanya madura.
- 401 **castració** *f*
sin. compl. sanadura f
es castración f
- Extirpació o inutilització dels òrgans reproductors d'un animal generalment destinat al consum humà per afavorir-ne l'engreix, la massa muscular i millorar la qualitat i l'olor de la carn.
- 402 **castrador -a** *m i f*
sin. compl. capador -a m i f
sin. compl. sanador -a m i f
es capador -ra m y f
es castrador -ra m y f
- Persona que es dedica a castrar animals.
- 403 **castrar** *v tr*
sin. compl. capar v tr
sin. compl. sanar v tr
es capar v tr
es castrar v tr
- Practicar la castració d'un animal.
- 404 **cavalcadura** *f*
veg. animal de sella f
- 405 **cavalcar** *v tr*
sin. cobrir v tr
sin. muntar v tr
sin. compl. saltar v tr
es cabalgar v tr
es cubrir v tr
es montar v tr
es saltar v tr
- Posar-se el mascle damunt la femella per fecundar-la.
- 406 **cavalcar** *v tr i intr*
sin. muntar v tr i intr
es cabalgar v intr
es montar v intr
- Anar sobre l'esquena d'un animal, dirigint-lo.
- 407 **cavall** *m*
es caballo m
- Mamífer domèstic, herbívor, de la família dels èquids (*Equus caballus*), de grans dimensions, de constitució forta i bon corredor, amb el bescoll i la coa poblats de pèls llargs i abundants, emprat sobretot com a animal de sella i de tir.

cavall de llavor

- Nota:* Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 408 **cavall de llavor** *m*
sin. **cavall llavorer** *m*
sin. **cavall semental** *m*
es caballo padre *m*
es caballo semental *m*
Cavall utilitzat per a la reproducció.
- 409 **cavall de tir** *m*
es caballo de tiro *m*
Cavall ensinistrat per tirar carros o per a les feines del camp.
- 410 **cavall llavorer** *m*
sin. **cavall de llavor** *m*
- 411 **cavall semental** *m*
sin. **cavall de llavor** *m*
- 412 **cavall trotador** *m*
sin. **trotador** *m*
es trotador *m*
es trotón *m*
Cavall de raça criat per a les curses al trot.
- 413 **cavallada** *f*
es caballada *f*
Ramat de cavalls i d'egües.
- 414 **cavallerís -issa** *m i f*
es caballero *-za m y f*
Persona que s'ocupa del manteniment d'una cavallerissa i dels animals que s'hi allotgen.
- 415 **cavallerissa** *f*
es caballeriza *f*
Estable de cavalls.
- 416 **cavallí -ina** *adj*
es caballar *adj*
Relatiu o pertanyent als cavalls.
- 417 **cel·la** *f*
sin. compl. **caseta** *f*
es alveolo *m*
es alvéolo *m*
es celda *f*
es celdilla *f*
Cadascuna de les cavitats de forma hexagonal d'una bresca que construeixen les abelles per criar-hi els ous, les larves i les nimfes i per emmagatzemar-hi la mel i el pol·len.
- 418 **cera** *f*
es cera *f*
Substància sòlida, blana, groguenca i fusible, que les abelles segreguen i amb la qual fan la bresca dels ruscs.
- 419 **cera estampada** *f*
es cera estampada *f*
Làmina rectangular de cera feta mecànicament que imita l'envà de separació de la bresca amb les parets de les cel·les, que s'introdueix al rusc per facilitar la construcció de la bresca.

- 420 **cerificador** *m*
es cerificador m
 Aparell elèctric, solar o de vapor, que serveix per obtenir la cera pura de les bresques mitjançant l'acció calorífica.
- 421 **cerra** *f*
es cerda f
 Pèl gruixat i aspre que presenten alguns animals, com els porcs, els cavalls a la coa o els cans de determinades races.
Nota: Les races de cans amb cerres s'anomenen *cans cerruts*.
- 422 **certificat veterinari** *m*
es certificado veterinario m
 Document que estén un veterinari col·legiat en un imprès oficial, on es constata un fet determinat.
- 423 **cerut** *m*
es cera aleda f
 Substància cerosa amb què les abelles unten el rusc abans de fer-hi la bresca.
- 424 **cerut** *m*
es cerón m
 Bresca expremuda, sense mel, que roman reduïda a cera.
- 425 **cingla** *f*
es cincha f
 Corretja de cuir o de cànem amb què se subjecta l'albarda, el bast o la sella per davall el ventre de l'animal.
- 426 **cisticercosi bovina** *f*
es cisticercosis bovina f
 Malaltia parasitària de les vaques, causada per la forma larvària del cestode *Taenia saginata*, que es caracteritza per la manca de símptomes.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 427 **cisticercosi porcina** *f*
es cisticercosis porcina f
 Malaltia parasitària dels porcs, causada per *Cysticercus cellulosae*, forma larvària de *Taenia solium*, que es caracteritza per la manca de símptomes.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 428 **clamidiosi** *f*
es clamidiosis f
 Grup de malalties bacterianes infeccioses, provocades per bacteris del gènere *Chlamydo-*

clamidiosi aviària

- phila*, que afecten el bestiar boví, oví i cabrum, que es caracteritzen per avortaments i per naixements de cries dèbils i que es poden transmetre a l'espècie humana.
- 429 **clamidiosi aviària** *f*
es clamidiosis aviar f
- Malaltia bacteriana infecciosa de l'aviram, causada per *Chlamydophila psittaci*, que es caracteritza per anorèxia i pèrdua de pes, diarrea, deposicions groguenques, sinusitis, conjuntivitis, biliverdinúria, descàrrega nasal i dificultat respiratòria.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 430 **clamidiosi ovina** *f*
sin. avortament enzoòtic de les ovelles m
- 431 **clapat -ada** *adj*
es pío -a adj
- Dit del pelatge dels quadrúpedes que presenta clapes ben definides.
- 432 **clau** *m*
es clavo m
- Tumor que es forma a la peüngla dels quadrúpedes ungulats.
- 433 **clau** *m*
es clavo m
- Inflor vermella de les bèsties a les nafres de l'esquena que entra dins la carn.
- 434 **clau** *m*
es lerdá f
es lerdón m
- Tumor que es forma al genoll de les bèsties a la manera de bòfega.
- 435 **clau** *m*
es canino m
es colmillo m
- Cadascuna de les dents més punxegudes, situades entre els incisius i els queixals.
- 436 **clau** *m*
- Corretja cordellada que subjecta per baix les costelles al coixí de la collera i que serveix per estrènyer o eixamplar adaptant el coixí al coll de la bèstia.
- 437 **clavera** *f*
es clavera f
- Forat situat a la part inferior de la ferradura dels cavalls, destinat al cap del clau.
- 438 **cloqueig** *m*
es cloqueo m
- Crit sord de la gallina lloca.

- 439 **cloquejar** *v intr*
es cloquear v intr
 Fer crits sords la gallina lloca.
- 440 **clos -a** *m i f*
sin. compl. serrat -ada m i f
es cerrado -da m y f
 Cap de bestiar amb totes les dents definitives, fet que indica, segons l'espècie animal, que ha superat una edat determinada.
- 441 **closa** *f*
veg. pleta f
- 442 **clucales** *fpl*
sin. compl. ulleres fpl
es anteojeras fpl
 Conjunt de dues peces del guarniment del cap d'un animal, generalment de cuir, que tapa parcialment els ulls per evitar la visió lateral i que es maregi.
Nota: Vulgarment es diuen *cucales*.
- 443 **coble** *m*
es madrina f
 Corda o corretja que uneix dues bèsties perquè vagin iguals de costat.
- 444 **coble** *m*
es traïlla f
 Conjunt de dos collars units
- amb una cadena, que serveix per subjectar unitats dos cans de caça quan van a caçar.
- 445 **cobrir** *v tr*
sin. cavalcar v tr
- 446 **coça** *f*
sin. compl. guitza f
es coz f
 Moviment violent de les potes posteriors d'un quadrúpede.
- 447 **coejar** *v intr*
sin. coetejar v intr
sin. compl. cuejar v intr
sin. compl. cuetejar v intr
es colear v intr
es rabear v intr
 Remenar, un animal, la coa.
- 448 **coetejar** *v intr*
sin. coejar v intr
- 449 **còlera aviari** *m*
es cólera aviar m
 Malaltia bacteriana contagiosa de l'aviram, causada per *Pasteurella multocida*, que es caracteritza per febre elevada, descàrregues mucoses per la boca, diarrea greu, plomes eriçades i mort amb cianosi.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

còlic

- 450 **còlic** *m*
es cólico m
- Malaltia dels animals que es caracteritza per dolor agut, intermitent, causat per l'obstrucció o la distensió d'un òrgan o conducte a l'àrea abdominal.
- 451 **còlic d'arena** *m*
es cólico de arena m
- Còlic causat per la ingestió d'arena o de terra.
- 452 **collar** *m*
es gargantillo m
- Taca al voltant del coll en el plomatge o pelatge d'alguns animals.
- 453 **collar** *m*
es collar m
- Cèrcol que es posa al voltant del coll d'un animal per subjectar-lo, per ajudar-lo a treballar, per identificar-lo o per penjar-hi un picarol o una esquella.
- 454 **collera** *f*
es collera f
- Collar de cuir, farcit de palla o de crin, que es posa al coll de l'animal per junyir-lo a la carreta, a l'arada, etc.
- 455 **colònia** *f*
sin. compl. abell m
es colonia f
- Conjunt d'abelles d'un rusc, constituït per la reina, un gran nombre d'obreres, la cria i els abellots.
- 456 **columbicultura** *f*
es colombicultura f
- Part de l'avicultura que s'ocupa de la cria i l'explotació dels coloms i d'espècies afins.
- 457 **cóm** *m*
sin. gobi f
sin. grípia f
sin. obi m
es dornajo m
es gamella f
- Recipient emprat com a menjadora o abeurador per al bestiar.
- 458 **comparet** *m*
es pegujalero m
- Ramader amb poques terres de conreu o amb pocs caps de bestiar.
- 459 **comportament animal** *m*
veg. conducta animal f
- 460 **condicionalitat** *f*
es condicionalidad f
- Condició per la qual les explotacions ramaderes han de complir un seguit de normatiues per poder accedir a les ajudes procedents de l'Administració.

- 461 **conducta animal** *f*
sin. compl. comportament animal *m*
es comportamiento animal m
es conducta animal f
 Conjunt d'accions amb què els animals afronten els canvis que es produeixen en el medi i s'hi adapten.
- 462 **conill** *m*
es conejo m
 Mamífer domèstic de la família dels lepòrids (*Oryctolagus cuniculus*), d'orelles llargues, coa molt curta i potes posteriors més llargues que les anteriors, del qual s'aprofita la carn, la pell i el pelatge.
Nota: Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 463 **conill canonge** *m*
sin. conill de canonge m
 Conill jove, que encara no ha acabat de créixer.
- 464 **conill de canonge** *m*
sin. conill canonge m
- 465 **conilla** *f*
es coneja f
 Femella del conill, que s'explota per la carn, la pell, el pelatge i com a reproductora.
- 466 **conillada** *f*
sin. compl. llodrigada f
sin. compl. llorigada f
es camada de conejos f
 Ventrada de conillons.
- 467 **conillaire** *m i f*
es conejero -ra m y f
 Persona que es dedica a la cria o a la venda de conills.
- 468 **conillam** *m*
es conejos m pl
es multitud de conejos f
 Multitud de conills.
- 469 **conillar** *m*
veg. coniller m
- 470 **conillar** *v intr*
sin. compl. llorigar v intr
es parir [la coneja] v intr
 Parir la conilla.
- 471 **coniller** *m*
sin. compl. conillar m
es conejar m
es conejera f
 Lloc destinat a la cria de conills.
- 472 **coniller -a** *adj*
es conejero -ra adj
 Relatiu o pertanyent als conills.

conillera

- 473 **conillera** *f*
es conejar m
es conejera f
Lloc o gàbia on es tanquen els conills.
- 474 **conilló** *m*
sin. compl. llodrigó m
sin. compl. llorigó m
es gazapo m
Cria de conill.
- 475 **consanguinitat** *f*
es consanguinidad f
Semblança genètica entre individus pel fet que tenen avantpassats comuns en generacions recents.
- 476 **contagi** *m*
es contagio m
Transmissió d'una malaltia infecciosa d'un animal a un altre per contacte directe o indirecte.
- 477 **control ramader** *m*
es control ganadero m
Control periòdic i sistemàtic de la producció dels animals d'una granja per avaluar-ne el valor fenotípic amb finalitats de maneig, de gestió i de millora genètica.
Nota: El control ramader inclou el control lleter, el control de creixement, etc.
- 478 **còpula** *f*
sin. acoblament m
- 479 **copulació** *f*
sin. acoblament m
- 480 **copular** *v tr*
sin. acoblar v tr
- 481 **copular** *v intr*
sin. acoblar-se v pron
- 482 **corbassa** *f*
Tumor que es forma en el garró dels quadrúpedes ungulats.
- 483 **corder** *m*
veg. anyell -a m i f
- 484 **corderar** *v intr*
veg. anyellar v intr
- 485 **corma** *f*
es corma f
Cep format per dos trossos de fusta que s'adapta al peu de l'animal per impedir que camini lliurement.
- 486 **cornadís** *m*
sin. compl. menjadora
autoblocant *f*
es cornadizo m
Menjadora en què el bestiar en estabulació pot quedar travat.
- 487 **corral** *m*
es corral m

- Lloc tancat, generalment immediat o molt a prop de la casa, proveït de menjadores, abeuradors i jaços, destinat a tenir-hi el bestiar.
- 488 **corral badívol** *m*
es corral al descubierto m
 Corral descobert destinat especialment a l'aviram.
- 489 **corralet** *m*
 Corral petit i tancat destinat als animals domèstics petits o a sembrar-hi verdures per al consum propi.
- 490 **corralina** *f*
 Part d'un corral on s'aïllen les femelles a punt de parir o els animals malalts.
- 491 **corretja** *f*
es correa f
 Corda o cadena que s'uneix al collar o a l'arnès d'un animal de companyia per tenir-lo fermat.
- 492 **corretja** *f*
 Cadascuna de les tires de cuir destinades a tancar el collar dels animals de tir quan el duen posat.
- 493 **cort** *f*
sin. establa f
sin. estable m
sin. pallissa f
sin. quadra f
es corte f
es establo m
 Lloc tancat, proveït de menjadores, abeuradors i jaços, destinat a tenir-hi el bestiar.
- 494 **cortal** *m*
es corral m
 Terreny tancat i en part cobert, normalment apartat de la casa, on es tanca ocasionalment el bestiar.
- 495 **coturnicultura** *f*
es coturnicultura f
 Activitat ramadera consistent en la cria de guatles domèstiques amb finalitats comercials.
- 496 **covada** *f*
veg. llocada f
- 497 **covador** *m*
sin. compl. cover m
sin. compl. nial m
es nidal m
es ponadero m
 Lloc preparat perquè les gallines i altres ocells domèstics hi vagin a covar els ous.
- 498 **covament** *m*
veg. incubació f

covar

- 499 **covar** *v tr*
veg. incubar *v tr*
- 500 **covarot** *m*
sin. ponedor *m*
sin. compl. nial *m*
es nidal *m*

Ou, artificial o natural, que es posa al covador perquè la gallina hi vagi a pondre.
- 501 **cover** *m*
veg. covador *m*
- 502 **covera** *f*
es cloquera *f*

Ganes de covar que demostrin les gallines i altres ocells quan es fan lloques.
- 503 **cowdriosis** *f*
sin. compl. heartwater [en] *f*
es cowdriosis *f*

Malaltia bacteriana dels remugants salvatges i domèstics de l'Àfrica, causada per *Cowdria ruminantium*, transmesa per paparres del gènere *Amblyomma*, que es caracteritza per febre alta sobtada, hidropericardi, edema pulmonar i trastorns nerviosos.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 504 **crestador** *m*
sin. brescador *m*
- 505 **crestar** *v tr*
sin. brescar *v tr*
- 506 **crestat** *m*
sin. compl. crestó *m*
es castrón *m*

Boc castrat.
- 507 **crestó** *m*
veg. crestat *m*
- 508 **cria** *f*
sin. compl. criaça *f*
es cría *f*
es crianza *f*

Activitat ramadera que consisteix a fer procrear els animals i tenir cura de les cries per comercialitzar-les o explotar-les.
- 509 **cria** *f*
es cría *f*

Conjunt de tècniques o procediments emprats per criar animals per comercialitzar-los o explotar-los.
- 510 **cria** *f*
es cría *f*

Cadascun dels fills d'una femella durant el temps que mama o mentre en depèn per sobreviure.

- 511 **cria** *f*
es cria *f*
Conjunt de fills d'una femella nats d'un mateix part.
- 512 **cria enguixada** *f*
sin. compl. ascosferosi *f*
es ascosferosis *f*
es cria de yeso *f*
es cria encalada *f*
es cria enyesada *f*
Malaltia micòtica de les cries de les abelles, causada per *Ascosphaera apis*, que envaeix el teixit del cos de les larves i en provoca la mort.
- 513 **cria ensacada** *f*
es cria sacciforme *f*
Malaltia vírica que afecta les cries de les abelles a les cel·les ja operculades.
- 514 **cria extensiva** *f*
es cria extensiva *f*
Sistema de cria del bestiar i l'aviram, amb una densitat baixa d'animals, en el qual l'alimentació es basa en l'aprofitament dels recursos pasturables del terreny on es troben.
- 515 **cria intensiva** *f*
es cria intensiva *f*
Sistema de cria del bestiar i l'aviram, amb una densitat elevada d'animals, en el qual per alimentar-los s'ha de ma-
- ximitzar el potencial agrícola del terreny o adquirir els aliments fora de l'explotació.
- 516 **cria podrida americana** *f*
es loque americana *f*
Malaltia bacteriana de les larves d'abelles, causada per *Paenibacillus larvae* ssp. *larvae*, que es caracteritza per provocar la mort de les larves.
Nota 1: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
Nota 2: La cria podrida americana és més greu que la cria podrida europea.
- 517 **cria podrida europea** *f*
es loque europea *f*
Malaltia bacteriana de les larves d'abelles, causada per *Melissococcus pluton*, que es caracteritza per provocar la mort de les larves.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 518 **criador** -a *m i f*
es criador -ra *m y f*
Persona que es dedica a la cria d'animals.

criança

- 519 **criança** *f*
veg. cria *f*
- 520 **criar** *v tr*
es criar *v tr*
Tenir cura, la mare, de les cries perquè tinguin un desenvolupament adequat.
- 521 **criar** *v intr*
veg. parir *v tr*
- 522 **crin** *m o f*
es cerda *f*
Cada un dels pèls aspres i llargs que alguns animals tenen al bescoll i a la coa.
- 523 **crina** *f*
sin. cabellera *f*
- 524 **crinera** *f*
sin. cabellera *f*
- 525 **crinut-uda** *adj*
Dit de l'animal que té abundància de crins.
- 526 **criptòrquid** *m*
sin. esclavó *m*
es ciclán *m*
es criptórquido *m*
Mascle que té un sol testicle visible o que els té tots dos enfonyats dins el cos.
- 527 **criteri de selecció** *m*
es criterio de selección *m*
- 528 **crònic-a** *adj*
es crónico *-ca* *adj*
Dit d'una malaltia permanent o de llarga durada.
- 529 **cròtal** *m*
es crótalo *m*
es pinza de oreja *f*
Peça de plàstic o de metall amb un codi d'identificació que es fixa a l'orella del bes-tiar per identificar-lo.
Nota: Col·loquialment s'ano-mena *arracada*.
- 530 **cubicle** *m*
es cubículo *m*
Compartiment individual en una granja de vaques, obert per un costat i destinat al des-cans de les vaques.
- 531 **cuc** *m*
veg. helmint *m*
- 532 **cuejar** *v intr*
veg. coejar *v intr*
- 533 **cuetejar** *v intr*
veg. coejar *v intr*
- 534 **culana** *f*
Sobrassada embotida dins el budell cular del porc.

- 535 **cuniculiculator** –a m i f
sin. cunicultor –a m i f
es cunicultor –ra m y f
- Persona que es dedica a la cuniculicultura.
- 536 **cuniculicultura** f
sin. cunicultura f
es cunicultura f
- Activitat ramadera consistent en la cria i l'exploració de conills.
- 537 **cunicultor** –a m i f
sin. cuniculiculator –a m i f
- 538 **cunicultura** f
sin. cuniculicultura f
- 539 **curar** v tr
sin. compl. guarir v tr
es curar v tr
- Fer que l'animal malalt recuperi la salut.
- 540 **cus** m
sin. ca m
- 541 **cussa** f
sin. compl. gossa f
es perra f
- Femella del ca, que es té principalment com a animal de companyia, per guardar i per caçar.
- 542 **cussó** –ona m i f
sin. cadell –a m i f

D

- 543 **dansa de les abelles** *f*
es danza de las abejas f
 Execució de moviments que duen a terme les abelles exploradores per indicar a les treballadores la situació d'una zona mel·lífera.
- 544 **decomís** *m*
es decomiso m
 Prohibició de comercialitzar una partida, una canal o una part d'una canal com a conseqüència d'una inspecció veterinària i no haver superat els requisits sanitaris o comercials legalment establerts.
- 545 **defecte** *m*
es defecto m
 Conformació natural no correcta d'un animal que repercuteix negativament en el seu rendiment productiu i en la seva qualitat estètica o racial.
- 546 **degollador** *m*
es degolladero m
 Lloc de l'escorxadador on es degollen i sagnen els animals destinats al consum humà.
- 547 **degollador** *m*
es jifero m
 Ganivet que s'utilitza per degollar els animals.
- 548 **degollador** *-a m i f*
es jifero -ra m y f
 Persona encarregada de degollar els animals.
- 549 **degollar** *v tr*
es degollar v tr
 Matar un animal amb un ganivet mitjançant una punció o un tall en un vas sanguini important, generalment l'aorta.
- 550 **demble** *m*
es pasitrote m
 Trot curt que adopten espontàniament els equins.
- 551 **dentada** *f*
sin. compl. dentegada f
es dentellada f
 Cop que dona un animal amb les dents quan envesteix una presa.
- 552 **dentadura** *f*
sin. barram m
- 553 **dentar** *v tr*
 Determinar l'edat d'un cap de bestiar a partir de les dents.

- 554 **dentar** *v intr*
es echar dientes v tr
 Treure les dents un animal.
- 555 **dentat** *m*
sin. barram m
- 556 **dentegada** *f*
veg. dentada f
- 557 **dermatitis pustulosa ovina** *f*
veg. ectima contagiosa f
- 558 **dermatofiosi** *f*
es dermatofilosis f
 Malaltia bacteriana de les vaques, les ovelles i els cavalls i, no tan freqüentment, de les cabres, els cans i els moixos, causada per *Dermatophilus congolensis*, que es caracteritza per una dermatitis exudativa i pustulosa.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 559 **dermatosi nodular contagiosa** *f*
es dermatosis nodular contagiosa f
 Malaltia vírica de les vaques, les ovelles, les cabres i els porcs, causada per un virus del gènere *Capripoxvirus*, família *Poxviridae*, que es caracteritza per l'aparició de nòduls a totes les capes de la pell, tumefacció dels ganglis limfàtics i lesions variòliques de la mucosa de les cavitats orals i nasals.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 560 **desabellar** *v tr*
es desabejar v tr
 Treure les abelles d'un rusc.
- 561 **desbocar-se** *v pron*
es desbocarse v pron
 Posar-se a córrer un equí abri-vadament desobeint el fre.
- 562 **desbocat -ada** *adj*
es desbocado -da adj
 Dit d'un equí que no obeeix el fre.
- 563 **desbridar** *v tr*
veg. desembridar v tr
- 564 **descavalgador** *m*
es apeadero m
 Pedrís que fa de graó per baixar del cavall o per pujar-hi.
- 565 **descendència** *f*
es descendencia f
 Conjunt d'individus d'una genealogia que han estat engendrats per un mateix genitor o per una mateixa parella de genitors i que comparteix part del patrimoni genètic.

descinglar

- 566 **descinglar** *v tr*
es descinchar *v tr*
Treure la cingla a un cavall o a una altra bèstia.
- 567 **desclosa** *f*
sin. compl. **eclosió** *f*
es eclosión *f*
Trencada i sortida de l'ou d'un animal en estat larval o ja desenvolupat.
- 568 **descloure** *v tr*
es eclosionar *v intr*
Trencar l'ou el pollet per néixer.
- 569 **descovar-se** *v pron*
Deixar de covar un ocell.
- 570 **descremar** *v tr*
sin. **desnatar** *v tr*
es descremar *v tr*
es desnatar *v tr*
Treure la matèria grassa o la nata de la llet.
- 571 **descrestar** *v tr*
es descrestar *v tr*
Llevar la cresta a un gall o a una gallina.
- 572 **desembridar** *v tr*
sin. compl. **desbridar** *v tr*
es desembridar *v tr*
Treure la brida d'un equí.
- 573 **desencabestrar** *v tr*
Treure el cabestre a un equí.
- 574 **desencorrallar** *v tr*
es desacorrallar *v tr*
Treure el bestiar i l'aviram del corral.
- 575 **deshidratació** *f*
es deshidratación *f*
Disminució de la quantitat d'aigua de l'organisme per ser més elevada la pèrdua d'aquest element vital que l'aportació, que pot tenir conseqüències patològiques importants, fins i tot letals.
- 576 **desinfecció** *f*
es desinfección *f*
Destrucció dels microorganismes patògens per prevenir o eliminar les malalties epidèmiques en els animals, un objecte, un medi o una instal·lació.
- 577 **desinfectant** *m*
es desinfectante *m*
Substància, agent o producte que elimina els microorganismes que causen infeccions.
- 578 **desinfectar** *v tr*
es desinfectar *v tr*
Dur a terme una desinfecció amb un producte desinfectant.

- 579 **desinsectació** *f*
es desinsectación *f*
 Destrucció dels insectes, especialment els patògens o transmissors de malalties, d'un medi, d'una instal·lació o d'un animal.
- 580 **desinsectar** *v tr*
es desinsectar *v tr*
 Dur a terme una desinsectació.
- 581 **deslletament** *m*
es destete *m*
 Final del període en què l'animal es cria amb llet materna.
- 582 **deslletar** *v tr*
sin. compl. desmamar *v tr*
es desbecerrar [un vedell] *v tr*
es descabritar [un cabrit] *v tr*
es desmamar *v tr*
es destetar *v tr*
 Separar un lletó de la seva mare.
- 583 **desmamador** *m*
es destetadera *f*
 Dispositiu emprat per desmamar les cries dels animals ramaders, que consisteix en un instrument de ferro amb punxes que es posa a les mamelles de la mare.
- 584 **desmamador** *-a adj*
 Dit de l'animal que pot desmamar-se.
- 585 **desmamar** *v tr*
veg. deslletar *v tr*
- 586 **desnatadora** *f*
es desnatadora *f*
 Màquina que s'utilitza per separar la matèria grassa de la llet.
- 587 **desnatar** *v tr*
sin. descremar *v tr*
- 588 **desniar** *v tr*
sin. compl. desnierar *v tr*
es sacar del nido [los polluelos] *v tr*
 Treure una cria del niu perquè la lloca torni a pondre.
- 589 **desnierar** *v tr*
veg. desniar *v tr*
- 590 **desnutrició** *f*
es desnutrición *f*
 Trastorn en la nutrició perquè l'assimilació de substàncies nutritives és inferior a la seva pèrdua, provocant la depauperació progressiva de l'organisme.
- 591 **desoperculador** *m*
sin. brescador *m*
- 592 **desopercular** *v tr*
sin. brescar *v tr*
- 593 **desparasitar** *v tr*
es desparasitar *v tr*

despondre's

- Destruir els paràsits interns o externs d'un animal.
- 594 **despondre's** *v pron*
es desponerse v pron
Deixar, les gallines, de pondre.
- 595 **desratització** *f*
es desratización f
Eliminació de les rates i altres rosegadors d'una instal·lació ramadera amb raticides.
- 596 **desratitzar** *v tr*
es desratizar v tr
Dur a terme una desratització.
- 597 **devesa** *f*
es dehesa f
Terreny no conreat de gran superfície cobert de vegetació natural, que s'aprofita per al pasturatge.
- 598 **diagnosi** *f*
sin. compl. diagnòstic m
es diagnóstico m
Identificació d'una malaltia que duu a terme un veterinari.
- 599 **diagnòstic** *m*
veg. diagnosi f
- 600 **diarrea neonatal** *f*
es diarrea neonatal f
- Síndrome pròpia d'explotacions intensives, d'origen multifactorial (virus, bacteris i protozoous), que afecta les cries de les espècies bovina, ovina, caprina i porcina, i que es caracteritza per diarrea aguda, deshidratació i mortalitat elevada.
- 601 **diarrea vírica bovina** *f*
es diarrea viral bovina f
Malaltia vírica de les vaques, les ovelles, les cabres i els porcs, causada per un virus del gènere *Pestivirus*, família *Flaviviridae*, majoritàriament subclínica, que es caracteritza per inflamació del tracte respiratori i entèric.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 602 **DIB** *m*
veg. document d'identificació bovina m
- 603 **dida** *f*
sin. nodrissa f
es nodriza f
Femella que alleta la cria d'una altra.
- 604 **dieta** *f*
es dieta f
Control dels aliments que ingereix el bestiar diàriament.

- 605 **digestibilitat** *f*
es digestibilidad *f*
 Percentatge de l'aliment que passa a l'organisme animal mitjançant la digestió dels aliments i la seva absorció intestinal.
- 606 **dispnea** *f*
es disnea *f*
 Dificultat per respirar amb una sensació d'opressió.
- 607 **distòcia** *f*
es distocia *f*
 Part amb una evolució anormal, lenta, dificultosa i perillosa per a la vida de la mare i del fetus.
- 608 **distribuïdor d'aliment** *m*
es distribuidora *f*
 Aparell destinat a subministrar regularment aliment per als animals ramaders, en unes quantitats predeterminades.
- 609 **DNA** *m*
veg. àcid desoxiribonucleic *m*
- 610 **dòcil** *adj*
sin. ximple *adj*
es dócil *adj*
 Dit de l'animal que obeeix i se sotmet fàcilment a les persones.
- 611 **document d'identificació bovina** *m*
sgl DIB *m*
es documento de identificación para bovinos *m*
sgl DIB *m*
 Document oficial que identifica cada animal d'espècie bovina i que l'acompanya obligatòriament en tots els seus trasllats.
- 612 **dogal** *m*
es dogal *m*
 Corda que, lligada al coll d'un animal o unida al cabestrell, serveix per menar-lo o fermar-lo.
- 613 **domar** *v tr*
es domar *v tr*
 Amansir un animal i ensinistrar-lo, especialment un cavall o un altre equí.
- 614 **domèstic** *-a adj*
es doméstico *-ca adj*
 Dit de l'animal que ha estat domesticat a casa i que es cria per obtenir-ne una producció, un servei o una companyia.
- 615 **domesticació** *f*
es domesticación *f*
 Procés de transformació, per l'acció humana, d'una espècie salvatge en una espècie do-

domesticar

- mèstica per obtenir-ne productes o serveis.
- 616 **domesticar** *v tr*
es domesticar v tr
Transformar un animal salvatge en domèstic.
- 617 **dosi** *f*
es dosis f
Quantitat d'un medicament que s'administra a un animal per obtenir un efecte terapèutic.
- 618 **dragó** *m*
es dragón m
Taca blanca que es fa als ulls del cavall i d'altres animals quadrúpedes.
- 619 **dula** *f*
es dula f
Ramat format per caps de bestiar de diferents propietaris i que un sol pastor, pagat per tots els propietaris, treu a pasturar.
- 620 **duler -a** *m i f*
es dulero -ra m y f
Pastor llogat per passar per les cases a recollir els caps de bestiar i tenir cura de la dula.
- 621 **durina** *f*
sin. compl. mal del coit m
es durina f
es mal de coito m
Malaltia contagiosa dels equins, causada per *Trypanosoma equiperdum*, que es caracteritza per tumefacció dels ganglis limfàtics, inflamació dels òrgans genitals i paràlisi dels membres posteriors.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

E

- 622 **eclosió** *f*
veg. **desclosa** *f*
- 623 **ectima contagiosa** *f*
sin. compl. **dermatitis**
pustulosa ovina *f*
es dermatitis pustulosa ovina f
es ectima contagiosa f
 Malaltia vírica contagiosa de les ovelles i les cabres, causada per un virus del gènere *Parapoxvirus*, que es caracteritza per l'aparició d'erupcions i la formació de crostes principalment al voltant dels llavis.
Nota: És una zoonosi.
- 624 **ectoparàsit** *m*
es ectoparásito m
 Paràsit que viu sobre la superfície externa de l'hoste.
- 625 **edema maligne** *m*
sin. compl. **gangrena gasosa** *f*
es edema maligno m
es gangrena gaseosa f
 Malaltia bacteriana de curs mortal que afecta els animals domèstics, causada per diverses espècies del gènere *Clostridium* (*C. perfringens* i *C. septicum*), i que es caracteritza per prominències edematoses a les zones on hi ha ferida, que es poden generalitzar a tota una regió.
- 626 **EEB** *f*
veg. **encefalopatia espongiforme bovina** *f*
- 627 **EEE** *f*
veg. **encefalomielitis equina de l'est** *f*
- 628 **EEO** *f*
veg. **encefalomielitis equina de l'oest** *f*
- 629 **egua** *f*
sin. compl. **euga** *f*
es yegua f
 Femella del cavall, que es cria pel treball, com a animal de sella i també per la carn.
- 630 **eguada** *f*
sin. **eguassada** *f*
sin. compl. **eugada** *f*
sin. compl. **eugassada** *f*
es yeguada f
 Ramat d'egües.
- 631 **eguassada** *f*
sin. **eguada** *f*
- 632 **eguasser** *m*
sin. compl. **eugasser** *m*
es burro yegüero m
es garañón m
 Ase destinat a ser ajuntat a una egua.

eguasser

- 633 **eguasser** –a m i f
sin. compl. egüer –a m i f
sin. compl. eugasser –a m i f
es yegüerizo –za m y f
es yegüero –ra m

Persona que té cura de les egües.
- 634 **egüer** –a m i f
veg. eguasser –a m i f
- 635 **eguí** m
sin. compl. renill m
es relinchido m
es relincho m

Crit del cavall.
- 636 **eguinar** v intr
sin. compl. renillar v intr
es relinchar v intr

Fer eguins el cavall.
- 637 **eixalar** v tr
es alicortar v tr

Eскурçar o tallar les ales a un ocell per evitar que voli.
- 638 **eixam** m
es enjambre m

Grup nombrós d'abelles compost per la reina, les obreres i els abellots, que abandona el rusc per construir una nova colònia.
- 639 **eixamal** m
sin. eixamener m
es enjambradero m

Lloc on eixamenen les abelles.
- 640 **eixamenada** f
veg. eixamenament m
- 641 **eixamenadora** f

Recipient de fang on es fan cremar excrements de bou per provocar fum que aparti les abelles d'un eixam.
- 642 **eixamenament** m
sin. compl. eixamenada f
es enjambrazón m

Formació d'un eixam per formar una nova colònia, que es produeix quan el nombre d'abelles d'un rusc augmenta molt.
- 643 **eixamenar** v tr
es enjambrar v tr

Fer formar artificialment un eixam a les abelles que han d'abandonar un rusc molt poblat perquè formin una altra colònia.
- 644 **eixamenar-se** v pron
es enjambrarse v pron

Formar, les abelles, un eixam.
- 645 **eixamener** m
sin. eixamal m

- 646 **eixamenera** *f*
es maesa f
es maestra f
 Reina que governa l'eixam.
- 647 **eixivernada** *f*
es invernada f
 Estada en un lloc durant l'hivern.
- 648 **eixivernar** *v intr*
es invernar v intr
 Passar l'hivern en un indret, especialment el bestiar.
- 649 **eixiverniu** *m*
 Temps que dura l'eixivernada d'un animal en un lloc i el seu cost.
- 650 **eixorc** *-a adj*
veg. estèril adj
- 651 **eixorellar** *v tr*
es desorejar v tr
 Escurçar les orelles d'un ca perquè s'adigui amb l'estàndard de la seva raça.
- 652 **eixorellar** *v tr*
es desorejar v tr
 Tallar un tros d'orella a un animal per identificar-lo.
- 653 **eixorquia** *f*
veg. esterilitat f
- 654 **eixugada** *f*
es secado m
 Pèrdua de la producció de llet d'una femella lletera.
- 655 **eixugar** *v tr*
es secar v tr
 Fer que una vaca o un altre animal lleter deixi de donar llet.
- 656 **eixugar-se** *v pron*
es secarse v pron
 Perdre, les femelles lleteres, totalment la llet.
- 657 **eixuta** *adj*
es seca adj
 Dit de la femella lletera que se li ha retirat la llet.
- 658 **ejaculació** *f*
es eyaculación f
es eyaculado m
 Expulsió de l'esperma del mascle.
- 659 **elipomètric** *-a adj*
veg. hipomètric -a adj
- 660 **emaciació** *f*
sin. caquèxia f
- 661 **emasculador** *m*
es emasculador m

embarrar

- Instrument utilitzat per al control de l'hemorràgia en la castració de mascles.
- 662 **embarrar** *v tr*
es encorrallar v tr
Tancar el bestiar dins el corral o la pleta.
- 663 **embrocar** *v tr*
es entrencar v tr
Posar les broques a un rusc.
- 664 **emmetzinament** *m*
sin. enverinament m
es envenenamiento m
Intoxicació provocada.
- 665 **emplomament** *m*
es emplumamiento m
Aparició de les plomes en un ocell.
- 666 **emplomar** *v intr*
veg. plomar v intr
- 667 **en bateria** *adj*
es en batería adj
Sistema de cria d'aviram o de conills que consisteix a tenir-los tancats en gàbies disposades en bateria.
- 668 **encabestrar** *v tr*
es encabestrar v tr
Posar el cabestre a un equí.
- 669 **encabritar-se** *v pron*
es encabritarse v pron
Alçar-se un cavall damunt les potes de darrere.
- 670 **encebador** *m*
Dispositiu format per un depòsit per a aliments i un embut amb un tub que penetra dins la boca de l'animal fins a la gola.
- 671 **enceball** *m*
es cebo m
Aliment amb què s'engreixa un animal.
- 672 **encebament** *m*
es cebado m
Alimentació forçada d'un animal de granja per obtenir-ne un rendiment alt.
- 673 **encebar** *v tr*
es cebar v tr
es sainar v tr
Donar un menjar adequat a un animal per augmentar-ne el pes.
- 674 **encebar** *v tr*
es cebar v tr
Posar en els quadres dels ruscs mòbils cera estampada per incitar les abelles a continuar construint bresques.

675 **encefalitis japonesa** *f*
es encefalitis japonesa *f*

Malaltia vírica principalment dels cavalls i dels porcs, causada per un virus del gènere *Flavivirus*, família *Togaviridae*, transmesa per moscards del gènere *Aedes*, *Anopheles* i *Culex*, que es caracteritza per hipertèmia, locomoció incoordinada, estupor i carrisqujada de dents en els cavalls, i per problemes reproductius en els porcs.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

676 **encefalitis per virus Nipah** *f*
es encefalitis por virus Nipah *f*

Malaltia vírica molt contagiosa dels porcs, causada pel virus Nipah del gènere *Pteropus*, família *Paramyxoviridae*, que es caracteritza per pneumònia, meningitis i avortaments en les femelles.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

677 **encefalomielitis equina de l'est** *f*

sgl **EEE** *f*
es encefalomielitis equina del
Este *f*
sgl **EEE** *f*

Malaltia vírica del cavall i les mules, present a la meitat oriental de l'Amèrica del Nord, Mèxic i les costes centre-americanes i sud-americanes de la mar del Carib, causada per un virus del gènere *Alphavirus*, família *Togaviridae*, transmesa per moscards, que es caracteritza per la presència de febre, anorèxia, depressió forta i espasmes.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

678 **encefalomielitis equina de l'oest** *f*

sgl **EEO** *f*
es encefalomielitis equina del
Oeste *f*
sgl **EEO** *f*

Malaltia vírica dels cavalls i les mules, present a l'oest del riu Mississipí, causada per un virus del gènere *Alphavirus*, família *Togaviridae*, transmesa per moscards, que es caracteritza per la presència de febre, anorèxia, depressió forta i espasmes.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

encefalomielitis equina veneçolana

- 679 **encefalomielitis equina veneçolana** *f*
es encefalomielitis equina veneçolana *f*
Malaltia vírica dels cavalls i les mules de Colòmbia, Veneçuela, Mèxic, Texas i Florida, causada per un virus del gènere *Alphavirus*, família *Togaviridae*, transmesa per moscards, que es caracteritza per febre, diàrrea i alteracions nervioses.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 680 **encefalopatia espongiforme bovina** *f*
sin. compl. malaltia de les vaques boges *f*
sgl **EEB** *f*
es encefalopatia espongiforme bovina *f*
es enfermedad de las vacas locas *f*
sgl **EEB** *f*
Malaltia contagiosa de les vaques, causada per una proteïna infecciosa anomenada prió i associada a la ingesta d'aliments contaminats, que es caracteritza per una degeneració del sistema nerviós central que acaba amb la mort de l'animal.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 681 **enclavadura** *f*
es clavadura *f*
Ferida causada a un animal de peu rodó per clavament defectuós de la ferradura.
- 682 **encobeïment** *m*
veg. adopció *f*
- 683 **encoixinat** *m*
es almohadilla *m*
Coixí que va davall el bast per evitar que la fusta danyi l'animal.
- 684 **enconar** *v tr*
Ensenyar, un animal jove, a menjar donant-li les primeres menjades.
- 685 **encorrallar** *v tr*
es acorrallar *v tr*
es encorrallar *v tr*
Tancar el bestiar i l'aviram dins el corral.
- 686 **encreuament** *m*
es cruce *m*
es cruzamiento *m*
Aparellament entre individus que són de poblacions diferents, ja siguin línies, estirps o races.
- 687 **endèmia** *f*
sin. compl. enzoòtia *f*
es endemia *f*
es enzootia *f*

- Presència permanent d'una malaltia en un territori afectant una població animal determinada.
- 688 **endoparàsit** *m*
es endoparásito m
Paràsit que viu a l'interior de l'hoste.
- 689 **energètica** *f*
es energética f
Branca de l'etnologia que estudia les variacions fisiològiques, psíquiques i patològiques de les diverses races.
- 690 **energia** *f*
es energía f
Facultat que té un aliment determinat de produir calor, que es transforma en treball mecànic i producció animal.
- 691 **enfusadura** *f*
veg. laminitis f
- 692 **engallinar** *v tr*
es acorrallar v tr
Tancar l'aviram dins el galliner.
- 693 **enganxar** *v tr*
es enganchar v tr
Subjectar un animal de tir a una màquina agrícola o a un carro perquè l'arrossegui.
- 694 **engegar** *v tr*
veg. amollar v tr
- 695 **engranall** *m*
sin. esca f
es cebo m
Escampada de grans que fan els caçadors en un lloc per atreure la caça.
- 696 **engranall** *m*
es cebadero m
Lloc on els caçadors fan l'escampada dels grans.
- 697 **engranallar** *v tr*
es cebar v tr
Escampar grans per atreure la caça.
- 698 **engreix** *m*
es engorde m
Activitat ramadera que consisteix a alimentar de manera intensiva els animals destinats a la producció de carn.
- 699 **engreixador** *m*
es cebadero m
Lloc on es fa l'engreix del bestiar.
- 700 **engreixador** *-a m i f*
es cebador -ra m y f
Ramader que es dedica a comprar bestiar i aviram jove per engreixar-lo.

engreixadora

- 701 **engreixadora** *f*
es engrasadora f
Màquina que serveix per engraijar el pinso.
- 702 **engreixament** *m*
es engrase m
Operació que consisteix a incorporar greix al pinso amb l'engreixadora.
- 703 **engreixar** *v tr*
es engrasar v tr
Alimentar de manera intensiva els animals destinats a la producció de carn.
- 704 **enjojar** *v tr*
veg. junyir v tr
- 705 **enllaçar** *v tr*
es enlazar v tr
Agafar amb el llaç un animal, especialment un cavall no domat.
- 706 **ensegonada** *f*
es pasta de salvado y agua f
Pasta feta amb segó i aigua que es dóna al bestiar i a l'aviaram.
- 707 **enselladura** *f*
es ensilladura f
Corba del dors d'un equí on es posa la sella.
- 708 **enselladura** *f*
veg. ensellament m
- 709 **ensellament** *m*
sin. compl. enselladura f
es arrees m pl
es montura f
Conjunt format per la sella i els seus accessoris que es posa a una bèstia per cavalcar-la o carregar-la.
- 710 **ensellar** *v tr*
es ensillar v tr
Posar la sella a una bèstia.
- 711 **ensellar** *v tr*
es ensillar v tr
Agafar forma còncaua la línia dorsal d'un animal.
- 712 **ensellat -ada** *adj*
es ensillado -da adj
Dit de l'animal que presenta un enfonsament dorsal anormal.
- 713 **ensinistrador -a** *m i f*
es adiestrador -ra m y f
Persona que es dedica a fer aprendre a un animal determinades destreses o habilitats.
- 714 **ensinistrament** *m*
es adiestramiento m
Acció i efecte d'instruir un animal perquè sigui obedient.

- 715 **ensinistrar** *v tr*
es adiestrar v tr
es amaestrar v tr
 Ensenyar a un animal determinades destreses o habilitats.
- 716 **ensitjament** *m*
es ensilado m
es ensilaje m
 Procediment de conservació del farratge, que consisteix a premsar-lo i emmagatzemar-lo en una sitja o en un embolcall de plàstic per provocar-ne la fermentació, principalment làctica i alcoholica.
- 717 **ensitjar** *v tr*
es ensilar v tr
 Dur a terme l'ensitjament.
- 718 **ensitjat** *m*
es ensilado m
es ensilaje m
 Aliment que ha estat sotmès a un procés d'ensitjament.
- 719 **enteritis** *f*
es enteritis f
 Inflamació dels intestins d'origen bacterià, víric o parasitari, que es caracteritza principalment per vòmits, diarrea i dolor abdominal.
- 720 **enteritis vírica de l'ànnera** *f*
sin. compl. pesta de l'ànnera f
- es enteritis viral del pato f*
es peste del pato f
 Malaltia contagiosa de les ànneres, les oques i els cignes, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, subfamília *Alphaherpesvirinae*, que es caracteritza per llagrimaig, parpelles aferrades, fotofòbia, polidipsia, pèrdua de gana, diarrea líquida, atàxia i flux nasal.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 721 **enterotoxèmia** *f*
es basquilla [en ovejas y cabras] f
es enterotoxemia f
 Malaltia bacteriana dels animals domèstics, causada per les toxines de diferents espècies del gènere *Clostridium*, que es caracteritza per enteritis tòxica amb posterior septicèmia i toxèmia.
- 722 **enverinament** *m*
sin. emmetzinament m
- 723 **enzoòtia** *f*
veg. endèmia f
- 724 **epidèmia** *f*
sin. compl. epizoòtia f
sin. compl. marfuga f
sin. compl. passa f
es epizootia f

epidemiologia

- Malaltia que ataca simultàniament un nombre elevat d'animals en un període de temps determinat.
- 725 **epidemiologia** *f*
es epidemiología f
- Estudi de la relació entre les malalties i els factors que predisposen o determinen la seva presentació.
- 726 **epididimitis ovina** *f*
es epididimitis ovina f
- Malaltia bacteriana de les ovelles, causada per *Brucella ovis*, que es caracteritza per inflamació de l'epidídim, orquitis i infertilitat en els mascles.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 727 **epizoòtia** *f*
veg. epidèmia f
- 728 **època de parts** *f*
es paridera f
- Període de l'any en què pareixen la majoria de femelles d'un ramat.
- 729 **equí -ina** *adj*
es equino -na adj
- Relatiu o pertanyent als equins.
- 730 **èquids** *m pl*
es équidos m pl
- Família de l'ordre dels perisodàctils, integrada per individus actuals i extingits, que es caracteritzen per tenir una peül·la central i molt desenvolupada a cada extremitat i un diastema darrere les dents incisives, i que comprèn, entre d'altres, els equins.
- 731 **equinococcosi** *f*
es equinococosis f
- Parasitosi dels cans i els moixos, causada per tènies del gènere *Echinococcus* (*Echinococcus granulosus* i *Echinococcus multilocularis*), que es caracteritza per símptomes imprecisos.
- Nota:* És una zoonosi.
- 732 **equins** *m pl*
es equinos m pl
- Subfamília dels èquids, integrada per individus amb una sola peül·la a cada extremitat, que comprèn un únic gènere amb totes les espècies actuals: els cavalls, els ases i les zebres.
- 733 **eradicació** *f*
es erradicación f
- Supressió total de la transmissió d'una malaltia entre els animals d'una població, mitjançant l'extermini de l'agent patogen.

- 734 **esbiec** *m*
es balido m
 Bel de la cabra, especialment quan té por.
- 735 **esca** *f*
sin. engranall m
- 736 **escagassament** *m*
 Acció i efecte d'escagassar-se.
- 737 **escagassar-se** *v pron*
 Tenir diarrea.
- 738 **escaler** *-a adj*
es limonero -ra adj
 Dit del cavall que va entre els braços del carro.
- 739 **esclavó** *m*
sin. criptòrquid m
- 740 **escoar** *v tr*
sin. escuar v tr
es descolar v tr
es desrabar v tr
es desrabortar v tr
es rabotear v tr
 Llevar la coa a un animal.
- 741 **escornadora** *f*
es descornadora f
 Instrument tallant que s'utilitza per llevar les banyes als bòvids o per evitar que els surtin.
- 742 **escornar** *v tr*
es descornar v tr
 Llevar les banyes d'un animal o impedir que creixin per evitar que facin mal.
- 743 **escorxador** *m*
sin. compl. acorador m
es degolladero m
es matadero m
 Lloc destinat a sacrificar els animals d'abastament públic per al consum humà, d'acord amb una normativa.
- 744 **escorxador** *-a m i f*
es jifero m
es matarife m
 Persona que es dedica a escorxar animals.
- 745 **escorxament** *m*
es desolladura f
es despellejada f
 Operació que consisteix a arrencar la pell de l'animal, excepte la del porc i la dels ocells.
- 746 **escorxar** *v tr*
sin. compl. espellar v tr
es desollar v tr
es despellejar v tr
 Llevar la pell i la budellada d'un animal mort per poder-lo menjar.
- 747 **escuar** *v tr*
sin. escoar v tr

esgarrapar

748 **esgarrapar** *v tr*
veg. rapinyar v tr

749 **esparavany** *m*
es esparaván m

Sobreòs que es fa a la regió de la juntura tarsiana dels cavalls i que els impedeix el moviment de la garra.

750 **esparrall** *m*
veg. secall m

751 **especejament** *m*
es despiece m

Separació de les peces comercials de les canals dels animals, segons un mètode anatòmic.

752 **especejar** *v tr*
es despiezar v tr

Separar les peces comercials dels quarts de la canal en els bovins o de les canals senceres en la resta d'espècies animals, segons un mètode anatòmic.

753 **espècie** *f*
es especie f

Conjunt d'individus de característiques genètiques, morfològiques i fisiològiques semblants, que es reproduïxen entre ells i tenen una descendència viable i fèrtil.

754 **espellar** *v tr*
veg. escorxar v tr

755 **esperma** *f*
sin. compl. semen m
es esperma m o f
es semen m

Líquid blanquinós molt viscos, emès en el moment de l'ejaculació, compost pels espermatozoides i les secrecions de diverses glàndules de les vies genitals masculines (líquid seminal), que possibilita la fecundació dels oòcits madurs.

756 **espermatozoide** *m*
sin. compl. espermatozou m
es espermatozoide m
es espermatozoo m

Cèl·lula sexual masculina destinada a la fecundació de l'oòcit madur, que s'origina als testicles a partir dels espermatogonis.

757 **espermatozou** *m*
veg. espermatozoide m

758 **esperó** *m*
es espuela m

Instrument de metall, amb una punxa o un disc amb punxes, que es posa a la part posterior de les botes de muntar i que serveix per estimular el cavall punyint-lo en el ventre de la cavalcadura.

759 **esperó** *m*
es espolón m

- Eminència ossosa que es forma a la part posterior dels tarsos de certes aus, especialment els galls, i que els serveix d'arma defensiva.
- 760 **esperonar** *v tr*
es espolear v tr
Punyar, el cavall, amb els esperons.
- 761 **espiga** *f*
es espiga f
Línia de confluència dels pèls que tenen diferent sentit que s'observa en alguns equins i que pot tenir formes variades.
- 762 **espigó** *m*
es timón m
Jou o llança del carro o l'arada al qual van enganxats els dos bous o muls.
- 763 **espollar** *v intr*
sin. compl. espollinar-se v pron
es abortar [la somera] v intr
Avortar una egua o somera.
- 764 **espollinar-se** *v pron*
veg. espollar v intr
- 765 **esporcellar-se** *v pron*
es abortar [la truja] v intr
Avortar la truja.
- 766 **esquarterament** *m*
es cuarteamiento m
es descuartizamiento m
Trossejament de la canal d'un animal en quarts.
- 767 **esquarterar** *v tr*
es cuartear v tr
es descuartizar v tr
Tallar la canal d'un animal en quarts.
- 768 **esquilla** *f*
es cencerro m
es esquila f
Campana petita, cilíndrica o quasi cilíndrica, que es posa al coll dels caps de bestiar que guien un ramat.
- 769 **esqueller -a** *m i f*
es cabestro m
es manso m
Cap de bestiar que, en un ramat, porta l'esquilla i fa de guia.
- 770 **esqueller -a** *m i f*
es fabricante de esquilas m y f
Persona que fa esquelles o en ven.
- 771 **esquellerinc** *m*
sin. cascavell m
- 772 **esquellí** *m*
sin. cascavell m

esquellinc

- 773 **esquellinc** *m*
sin. **cascavell** *m*
- 774 **esquelló** *m*
es esquileta *f*
Esquilla petita.
- 775 **esquilada** *f*
veg. **tosa** *f*
- 776 **esquilador** *-a m i f*
veg. **tonedor** *-a m i f*
- 777 **esquilador** *m*
veg. **tonedora** *f*
- 778 **esquilar** *v tr*
veg. **tondre** *v tr*
- 779 **establa** *f*
sin. **cort** *f*
- 780 **establada** *f*
es ganado [de un establo] *m*
Conjunt de caps de bestiar allotjats dins una establa.
- 781 **estable** *m*
sin. **cort** *f*
- 782 **establer** *-a m i f*
es establero *-ra m y f*
Persona que té cura d'un establa i dels animals que s'hi allotgen.
- 783 **estabulació** *f*
es estabulación *f*
- Cria i manteniment del bestiar en estables o en centres adequats a aquest fi.
- 784 **estabulació en compartiments** *f*
es estabulación en cubículos *f*
Estabulació en què els animals estan lligats i tenen un lloc fix per a cada un d'ells.
- 785 **estabulació lliure** *f*
es estabulación libre *f*
Estabulació en què els animals poden moure's lliurement dins l'estable i també poden sortir-ne.
- 786 **estabulació permanent** *f*
es estabulación permanente *f*
Estabulació en què els animals romanen dins els estables durant períodes llargs o durant tot l'any.
- 787 **estabular** *v tr*
es estabular *v tr*
Criar i mantenir el bestiar en estables.
- 788 **estabulari** *m*
es estabulario *m*
Lloc on es crien animals, generalment domèstics, destinats a l'experimentació.

- 789 **estacar** *v tr*
es estacar v tr
 Fermar un animal en una estaca per obligar-lo a pasturar en un lloc determinat o perquè no fugi.
- 790 **estàndard racial** *m*
es estándar racial m
 Descripció escrita dels caràcters ètnics, històrics, geogràfics i productius que defineixen una raça.
- 791 **estarrufar-se** *v pron*
veg. estufar-se v pron
- 792 **estel** *m*
es lucero m
 Taca blanca, d'una mida superior als tres centímetres, que tenen alguns quadrúpedes al front.
- 793 **estèril** *adj*
sin. compl. eixorc -a adj
sin. compl. forro -a adj
es estéril adj
es horro -rra adj
 Dit de l'animal que presenta esterilitat.
- 794 **esterilitat** *f*
sin. compl. eixorquia f
es esterilidad f
 Incapacitat del mascle per fecundar i de la femella per concebre un nou ésser.
- 795 **esterilització** *f*
es esterilización f
 Intervenció que es practica a un animal per anul·lar la capacitat de reproducció.
- 796 **esterilització** *f*
es esterilización f
 Mesura higiènica que consisteix a destruir tots els microorganismes que hi ha en un objecte, un medi, etc., per mitjans físics o químics i evitar la transmissió de gèrmens patògens.
- 797 **esterilitzar** *v tr*
es esterilizar v tr
 Privar un animal de la capacitat de reproduir-se.
- 798 **esterilitzar** *v tr*
es esterilizar v tr
 Destruir tots els microorganismes que hi ha en un objecte, un medi, etc., per mitjans físics o químics, i evitar la transmissió de gèrmens patògens.
- 799 **estiregassó** *m*
veg. pèsol m
- 800 **estirp** *f*
es estirpe f
 Grup d'animals emparentats que presenten unes característiques comunes que els diferencien d'altres grups de la mateixa raça.

estiuada

- 801 **estiuada** *f*
veg. estivada *f*
- 802 **estiuar** *v intr*
veg. estivar *v intr*
- 803 **estiuatges** *m pl*
veg. estivatges *m pl*
- 804 **estivada** *f*
sin. compl. estiuada *f*
es veraneo *m*
- Pasturatge del bestiar durant l'època d'estiu.
- 805 **estivar** *v intr*
sin. compl. estiuar *v intr*
es veranear *v intr*
- Passar l'estiu, el bestiar, en una zona d'estiuada.
- 806 **estivatges** *m pl*
sin. compl. estiuatges *m pl*
- Pastures de muntanya que s'aprofiten a l'estiu.
- 807 **estómac** *m*
sin. compl. bisbe *m*
es estómag *m*
- Ventrell de l'home o de qual-sevol animal.
- 808 **estomatitis vesicular** *f*
es estomatitis vesicular *f*
- Malaltia vírica contagiosa dels equins, les vaques, les ovelles i les cabres i, no tan freqüent-
- ment, els porcs, causada per un virus del gènere *Vesiculovirus* de la família *Rhabdoviridae* i transmesa per moscards del gènere *Simulium*, que es caracteritza per l'aparició de vesícules que s'estenen per la llengua i les amígdals, el casc i les peüngles.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 809 **estrapada** *f*
es estrapada *f*
- Salt violent que fa un cavall alçant les potes de davant i tirant coces per fer caure el cavalcador.
- 810 **estre** *m*
sin. zel *m*
es celo *m*
es estro *m*
- Fase del cicle sexual en què les femelles es fan receptives cap al mascle i accepten l'acoblament.
- 811 **estrella** *f*
es estrella *f*
- Taca blanca, d'una mida inferior als tres centímetres, que tenen alguns quadrúpedes al front.
- 812 **estrep** *m*
es estribo *m*

- Cadascuna de les peces de metall, de fusta o de cuir que, penjada a cada costat de la sella amb una corretja, subjecta i sosté el peu del genet.
- 813 **estrès** *m*
es estrés m
- Resposta fisiològica d'un animal davant una situació que posi en perill el seu equilibri intern o la seva supervivència i que, a la llarga, el pot perjudicar.
- 814 **estríjol** *m*
es almohaza f
es rascadera f
- Raspall amb pues de ferro, fixat a un mànec de fusta, amb què es neteja el pèl del bestiar.
- 815 **estrijolada** *f*
es almohazado m
- Operació de netejar el pèl d'un animal domèstic amb l'estríjol.
- 816 **estrijolar** *v tr*
es almohazar v tr
- Netejar el pèl d'un animal domèstic amb l'estríjol.
- 817 **estroncar** *v tr*
es restañar v tr
- Aturar una hemorràgia.
- 818 **estrosi** *f*
es estrosis f
es oestrosis f
- Miasi nasal que afecta les ovelles i les cabres, causada per larves de la mosca *Oestrus ovis*, i que provoca rinitis catarral esternutatòria, secreció mucopurulenta o fins i tot sanguinolenta, respiració fatigosa, ronca i sorollosa.
- 819 **estufar-se** *v pron*
sin. compl. estarrufar-se v pron
es ahuecarse [les plomes]
v pron
es erizarse [el pèl] v pron
- Posar un animal el pèl o les plomes drets.
- 820 **esventrar** *v tr*
es destripar v tr
- Obrir el ventre d'un animal.
- 821 **esvoletegar** *v intr*
veg. aletejar v intr
- 822 **esvortar** *v intr*
veg. avortar v intr
- 823 **etinosi** *f*
es etinosis f
- Malaltia de les abelles, causada pel petit escarabat del rusc *Aethina tumida*, família *Nitidulidae*, les larves del qual defegen sobre la bresca i provoquen la fermentació de la mel

etiologia

- i la formació d'escuma amb olor de putrefacció.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 824 **etiologia** *f*
es etiología *f*
Branca de la veterinària que estudia les causes de les malalties.
- 825 **etnologia** *f*
es etnología *f*
Branca de la veterinària que estudia les races.
- 826 **etologia** *f*
es etología *f*
Branca de la veterinària que estudia la conducta dels animals.
- 827 **euga** *f*
veg. **egua** *f*
- 828 **eugada** *f*
veg. **eguada** *f*
- 829 **eugassada** *f*
veg. **eguada** *f*
- 830 **eugasser** *m*
veg. **eguasser** *m*
- 831 **eugasser** *-a m i f*
veg. **eguasser** *-a m i f*
- 832 **eumètric** *-a adj*
es eumétrico *-ca adj*
Dit de la raça o l'individu amb un pes o una mida similars a la mitjana de la seva espècie.
- 833 **eutòcia** *f*
es eutocia *f*
Part amb una evolució fisiològica normal.
- 834 **explotació** *f*
es explotación *f*
Conjunt d'instal·lacions i activitats dedicades a la producció ramadera per a la seva comercialització.
- 835 **explotació indemne** *f*
es explotación indemne *f*
Explotació ramadera que ha estat sotmesa a una sèrie d'anàlisis i de controls sanitaris i que, una vegada coneguts els resultats, és declarada lliure d'una malaltia determinada i es vacuna el seu bestiar d'aquesta malaltia.
- 836 **explotació oficialment indemne** *f*
es explotación oficialmente indemne *f*
Explotació ramadera que ha estat sotmesa a una sèrie d'anàlisis i de controls sanitaris i que, una vegada coneguts els

resultats, és declarada lliure d'una malaltia determinada, sense que s'hagi vacunat el seu bestiar d'aquesta malaltia.

- 837 **extensiu -iva** *adj*
es extensivo -*va* *adj*

Dit d'un sistema d'explotació de bestiar o d'aviram pròpia de grans extensions de terreny, en què s'inverteixen pocs recursos i poques hores de treball, sense un rendiment gaire elevat.

- 838 **exterior** *m*
veg. **morfologia** *f*

- 839 **extinció** *f*
es extinción *f*

Desaparició d'una espècie o d'un tàxon que presenta una línia evolutiva determinada.

- 840 **extractor** *m*
es extractor *m*

Aparell centrifugador que s'utilitza per extreure la mel de les bresques.

F

- 841 **faisà** *m*
es faisán m
- Ocell domèstic de la família dels fasiànids (*Phasianus colchicus*), de coa llarga, amb el plomatge de colors brillants, el cos castany rogenic reticulat de negre, el cap i el coll blau verdós metàl·lic, i la pell nua del voltant dels ulls vermella, que arriba a fer 89 centímetres de llargada, viu en estat semidomèstic i es cria per obtenir-ne carn i ous.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, el mascle. També s'utilitza per anomenar altres ocells del mateix gènere o de gèneres afins.
- 842 **faisana** *f*
es faisana f
- Femella del faisà, que es cria per la carn i els ous.
- 843 **faisanera** *f*
es faisanería f
- Lloc on es crien els faisans.
- 844 **faixa** *f*
es fajado m
- Marca llarga i ampla de color diferent al color de base que envolta el tronc d'alguns animals.
- 845 **falb -a** *adj*
es cervuno -na adj
- Dit del pelatge d'un color entre roig i groc, especialment del dels equins, dels cans, dels moixos i dels conills.
- 846 **farina** *f*
es harina f
- Aliment en pols obtingut de la mòlta de grans de cereals i de substàncies d'origen animal i d'altres substàncies d'origen vegetal.
- 847 **farina d'ossos** *f*
es harina de huesos f
- Farina obtinguda de la maccació d'ossos d'animals descarnats i assecats, amb què es pot alimentar el bestiar i l'aviaram.
- 848 **farina de gluten** *f*
es gluten meal m
es harina de gluten f
- Farina obtinguda a partir del gra de blat de moro, amb un alt contingut proteic i energètic, que es dona mesclada amb el pinso al bestiar i l'aviaram adults.
- 849 **farina de peix** *f*
es harina de pescado f

- Farina obtinguda de restes de peixos o de peixos sencers després d'extreure'n l'oli, de triturar-los i d'assecar-los, que s'empra per elaborar pinso per al bestiar.
- 850 **farinada** *f*
es puchada f
- Menjar, especialment per alimentar el bestiar, fet bàsicament de farines.
- 851 **farratge** *m*
es forraje m
- Planta herbàcia, la part aèria de la qual s'utilitza per alimentar el bestiar, que pot ser pasturada directament pel bestiar o bé segada en verd, per aprofitar-la els animals assecada (fenc) o fermentada (ensitjat), ja que és un aliment ric en fibra, essencial en la dieta dels animals herbívors.
- Nota:* Les principals plantes farratgeres a les Illes Balears són els cereals d'hivern conreats per a farratge (la civada, l'ordi i el triticle), les gramínies farratgeres d'hivern com el raigràs i altres margalls, les lleguminoses farratgeres com l'alfals, la veça, l'enclova, els trèvols i els pèsols farratgers, i també gramínies farratgeres i cereals d'estiu com el blat de les Índies, el sorgo i el brom, entre d'altres.
- 852 **farratger** *-a adj*
es forrajero -ra adj
- Dit de la planta que se serveix com a farratge per alimentar el bestiar.
- 853 **fase larvària** *f*
sin. compl. larva f
es fase larvaria f
es larva f
- Qualsevol dels estadis immadurs dels artròpodes i dels helmints en procés de transformació previs a l'estadi adult.
- Nota:* En els artròpodes, *larva* s'aplica a una fase larvària concreta, que és la compresa entre l'ou i la nimfa.
- 854 **fava** *f*
es habón m
- Lesió cutània, en forma d'elevació de la pell, aplanada, vermellova, pruriginosa i de vores arrodonides.
- 855 **fava** *f*
es haba f
- Tumor de sang coagulada en forma de fava que es forma a la boca de les bèsties.
- 856 **fava** *f*
es haba f
- Llavor de la favera (*Vicia faba*), utilitzada en l'alimentació del

febre

bestiar, que es caracteritza per l'elevat contingut en proteïna.

Nota: Les llavors de les varietats utilitzades en l'alimentació animal solen ser d'una mida inferior a les destinades a l'alimentació humana, i per això s'anomenen amb el diminutiu *favó*.

857 **febre** *f*
es fiebre *f*

Estat sistèmic, caracteritzat principalment per un increment de la temperatura corporal (hipertèrmia), i que manifesta la reacció de l'organisme a un procés patològic.

858 **febre aftosa** *f*
sin. compl. glossopeda *f*
es fiebre aftosa *f*
es glosopeda *f*

Malaltia vírica molt contagiosa de les vaques, les ovelles, les cabres i els porcs, causada per un virus del gènere *Aphthovirus*, família *Picornaviridae*, que es caracteritza per febre alta, desenvolupament de vesícules a la boca, als espais interdigitals de les peüngles, la grufa i les glàndules mamàries.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

859 **febre catarral maligna** *f*
es fiebre catarral maligna *f*

Malaltia vírica esporàdica de les vaques, les ovelles i les cabres, i no tan freqüentment dels porcs, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, subfamília *Gammaherpesvirinae*, que es caracteritza per inflamació de les mucoses, inflamació dels ganglis limfàtics, lesions a la pell, salivació, trastorns respiratoris i nerviosos.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

860 **febre catarral ovina** *f*
veg. llengua blava *f*

861 **febre de la llet** *f*
sin. compl. febre vitulària *f*
es fiebre de la leche *f*
es fiebre vitularia *f*

Patologia pròpia de les vaques de llet, que típicament es produeix en les primeres quaranta-vuit hores després del part, en què la davallada brusca dels nivells de calci provoca una debilitat muscular generalitzada, col·lapse circulatori, depressió tendint a la inconsciència i, finalment, la mort, si no es tracta a temps.

- 862 **febre de la vall del Rift** *f*
es fiebre del Valle del Rift *f*
- Malaltia vírica de les vaques, les ovelles i les cabres, observada en països del centre i del sud d'Àfrica, causada per un virus del gènere *Phlebovirus*, família *Bunyaviridae*, i transmesa per moscards del gènere *Aedes*, que es caracteritza per febre, debilitat aguda i mortalitat elevada en els animals joves, i avortament en les femelles gestants.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 863 **febre del Nil occidental** *f*
es fiebre del Nilo occidental *f*
- Malaltia de les aus i ocasionalment dels cavalls i altres mamífers, causada per un virus del gènere *Flavivirus*, família *Flaviviridae*, transmesa per moscards del gènere *Culex*, amb pocs signes clínics, que es pot caracteritzar per paràlisi de les potes i les ales en els ocells, i per pèrdua de gana, contracció muscular, paràlisi parcial, convulsions i incapacitat per ingerir en els cavalls.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 864 **febre hemorràgica de Crimea** *f*
es fiebre hemorràgica de Crimea *f*
- Malaltia vírica d'animals domèstics, causada per un virus del gènere *Nairovirus*, família *Bunyaviridae*, transmesa per la paparra *Hyalomma marginatum*, que és asimptomàtica.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 865 **febre Q** *f*
es fiebre Q *f*
- Malaltia bacteriana infecciosa dels animals domèstics, causada per *Coxiella burnetii*, generalment asimptomàtica, que es caracteritza per causar avortaments i desordres reproductius en les vaques, les ovelles i les cabres.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 866 **febre vitulària** *f*
veg. febre de la llet *f*
- 867 **febres de Malta** *fpl*
veg. brucel·losi *f*
- 868 **fecundació** *f*
es fecundación *f*

fecunditat

- Procés inherent a la reproducció sexual en què es produeix la unió de l'òvul i l'espermatozou a fi d'originar un zigot que donarà lloc a un nou individu.
- 869 **fecunditat** *f*
es fecundidad f
Capacitat d'una femella de produir cries amb freqüència i en gran nombre, resultat del producte de la fertilitat i la prolificitat.
- 870 **fedà** *f*
es oveja fecundada f
Ovella fecundada.
- 871 **felí -ina** *adj*
es felino -na adj
Relatiu o pertanyent als fèlids.
- 872 **fèlids** *m pl*
es félidos m pl
Família de mamífers carnívors digitígrads, de cap arrodonit i musell curt, integrada pels moixos, els lleons, els tigres i els lleopards.
- 873 **femella** *f*
es hembra f
Animal de sexe femení.
- 874 **femer** *m*
es estercolero m
Lloc on es dipositen els fems perquè fermentin.
- 875 **fems** *m pl*
es estiércol m
Barreja d'excrements d'animal amb el seu jaç que, descomposats per fermentació, es converteixen en compost, producte amb un elevat valor fertilitzant.
- 876 **fenc** *m*
es heno m
Farratge sec, sotmès a un procés de fenificació, que pot conservar-se emmagatzemat, per consumir-lo el bestiar posteriorment.
- 877 **fenificació** *f*
es henaje f
Procés d'assecament al sol pel qual es transforma el farratge verd acabat de segar en fenc destinat a emmagatzemar-se per a un consum posterior.
- 878 **fenificadora** *f*
es henificadora f
Màquina que serveix per a la fenificació del farratge verd.
- 879 **fenificar** *v tr*
es henificar v tr
Assecar el farratge fresc escampat al sol per conservar-lo com a fenc.

- 880 **fenotip** *m*
sin. compl. fenotipus m
es fenotipo m
 Conjunt de caràcters visibles que un individu presenta com a resultat de la interacció entre la seva dotació genètica i l'ambient en què es desenvolupa.
Nota: Per oposició a genotip.
- 881 **fenotipus** *m*
veg. fenotip m
- 882 **fer armada** *v tr*
es criar v tr
 Destinar cries d'una determinada espècie domèstica, una vegada desmamades, al seu engreix.
- 883 **fer cabrioles** *v tr*
es cabriolar v intr
es cabriolear v intr
 Saltar enlaire un quadrúpede, aixecant alhora totes les potes del terra.
- 884 **ferida** *f*
es herida f
 Lesió traumàtica causada per mitjans mecànics i caracteritzada per una interrupció de la continuïtat normal de les estructures del cos.
- 885 **fermar** *v tr*
es atar v tr
- Lligar un animal amb una corda, cadena o corretja perquè no pugui fugir.
- 886 **fermentació** *f*
es fermentación f
 Procés de transformació de substàncies orgàniques produït pels enzims de llevats, bacteris o fongs, que s'aplica sovint com a tècnica de conservació d'aliments.
Nota: En ramaderia, s'aplica a la conservació de farratges en forma d'ensitjat.
- 887 **fermentar** *v intr*
es fermentar v intr
 Degradar-se, una substància orgànica, per acció enzimàtica.
- 888 **ferrador** *-a m i f*
es herrador -ra m y f
 Persona que es dedica a clavar les ferradures a les bèsties.
- 889 **ferradura** *f*
es herradura f
 Peça estreta de ferro corbada que s'adapta a les peüngles dels equins o dels bovins, a la qual es fixa amb claus, amb la finalitat de protegir-les.
- 890 **ferrar** *v tr*
es herrar v tr

ferrat

Clavar les ferradures a les peüngles de les bèsties.

891 **ferrat -ada** *adj*
es herrado -da adj

Dit de l'animal que duu ferradures.

892 **ferro** *m*
es hierro m

Micronutrient mineral essencial per als animals, ja que participa en la distribució de l'oxigen a tot l'organisme.

Nota: En condicions de cria intensiva, és habitual que se'n produeixin deficiències en els animals que mamen, especialment els porcells, motiu pel qual han de ser suplementats.

893 **ferro de marcar** *m*
es hierro m

Instrument de ferro, amb un mànec i un dibuix identificatiu, que, ja sigui amb foc o per congelació amb nitrogen líquid, serveix per marcar un animal.

894 **fertilitat** *f*
es fertilidad f

Capacitat que té una femella per quedar fecundada i tenir descendència, fet que depèn de factors genètics i ambientals.

Nota: Es pot entendre com un índex reproductiu que reflecteix el nombre de femelles que queden prenyades en relació amb el total de femelles que tenien la possibilitat d'haver-hi quedat.

895 **fesa** *f*
es corte m
es muesca f

Tall llarg i estret que es fa a les orelles del bestiar per identificar-lo.

896 **fesol** *m*
veg. pèsol m

897 **fetus** *m*
es feto m

Organisme en desenvolupament dins l'úter, des del moment en què es diferencien les primeres estructures anatòmiques fins al moment del part.

898 **fi fina** *adj*
es puro -ra adj

Dit de l'animal que és de raça pura, sense gens de mescla.

899 **fibra alimentària** *f*
es fibra alimentaria f

Part dels aliments vegetals que, pel fet de ser resistents a l'acció dels sucres digestius, només pot ser aprofitada d'una manera important pels ani-

mals herbívors, amb determinades parts del sistema digestiu que actuen com a cambres de descomposició gràcies a la flora microbiana present.

900 **filiació** *f*
es filiación f

Relació de parentiu que s'estableix entre un fill i els seus genitors.

901 **fira ramadera** *f*
es feria ganadera f

Lloc on s'exposa bestiar uns dies determinats, amb diverses finalitats, com ara la mostra o la compravenda.

902 **follada** *adj*

Dit de la femella lletera que, a causa d'una mamitis, ha perdut la capacitat de produir llet en una mamella o més.

903 **fonell** *m*
es témpano m

Pedra, suro o fusta amb què es tapen les obertures d'un rusc.

904 **fonellar** *v tr*
es tempanar v tr

Tapar amb fonells les obertures d'un rusc.

905 **fong** *m*
es hongo m

Organisme saprofític, paràsit o simbiòtic, de cos vegetatiu, sovint filamentós, i de reproducció per espores, que comprèn diferents grups, alguns dels quals participen en diverses patologies animals i humanes.

906 **forcat** *m*
es horcajo m

Peça de fusta en forma de forca que es posa al bescoll de les haveries.

907 **forro** *-a adj*
veg. estèril adj

908 **fòsfor** *m*
es fósforo m

Macromineral que compleix diverses funcions essencials en l'organisme, com ara el metabolisme energètic, el transport de greixos, la constitució cel·lular i l'activitat enzimàtica, i que, a més, constitueix els ossos i les dents.

909 **fossa de munyida** *f*
es foso de ordeño m

Zona en la sala de munyida que es troba per davall el nivell on hi ha les femelles per munyir, des d'on es controla i es duu a terme el procés de munyida.

fossa de purins

- 910 **fossa de purins** *f*
sin. compl. purinera *f*
es fosa de purín *f*
- Fossa impermeabilitzada i coberta on s'emmagatzemen els purins produïts en una granja.
- 911 **fre** *m*
es freno *m*
- Instrument de ferro al qual es lliguen les regnes, que es posa a la boca de les bèsties, i serveix per subjectar-les i menar-les.
- 912 **freixura** *f*
sin. compl. perduiu *f*
es asadura *f*
- Pulmons de boví, oví, cabrum i porcí sacrificats.
- Nota:* En el cas dels ovins i els caprins, la freixura també inclou el cor i el fetge. En qualsevol cas, és una part anatòmica freqüentment objecte de decomís per part dels serveis veterinaris a causa de lesions d'origen parasitari.
- 913 **fuet** *m*
es látigo *m*
- Instrument fet amb una corda o una corretja de cuir fixada a un mànec, que serveix per colpejar els animals de tir i de càrrega i fer-los caminar.
- 914 **fuetada** *f*
es latigazo *m*
- Cop de fuet.
- 915 **fugida** *f*
es estampida *f*
- Correguda ràpida i desesperada del bestiar per escapar d'una amenaça o d'un perill, real o no.
- 916 **fumador** *m*
es ahumador *m*
- Aparell on es crema un combustible fumigen que serveix per amansir les abelles i manipular-les còmodament.
- 917 **fumar** *v tr*
es ahumar *v tr*
- Omplir de fum el rusc, en les operacions apícoles, per evitar les picades de les abelles.
- 918 **fumat -ada** *adj*
es ahumado -da *adj*
- Dit del pelatge o del plomatge de color gris ennegrit.
- 919 **fumigant** *m*
es fumigante *m*
- Substància que s'evapora o es descompon en productes gasosos i que s'utilitza per eliminar insectes, rosegadors, fongs i bacteris.

920 **fumigar** *v tr*
es fumigar v tr

Sotmetre una instal·lació ramadera a una desinfecció i a una desinsectació amb productes gasosos, vapors o solucions líquides.

921 **fungicida** *f*
veg. antifúngic m

922 **furgar** *v tr*
sin. grufar v tr
es hocicar v tr
es hozar v tr

Remenar la terra amb el morro, especialment els porcs, per cercar menjar o per refrescar-se.

G

- 923 **gàbia** *f*
es jaula f
Caixa tancada, amb un o més costats amb filferros, barrots, o llistons, separats per espais buits, emprada per tenir-hi ocells o altres animals.
- 924 **gabiaire** *m i f*
es jaulero -ra m y f
Persona que fa o ven gàbies.
- 925 **gabial** *m*
es pajarera f
Gàbia gran per a ocells o per a altres animals de dimensions petites.
- 926 **gabiam** *m*
Conjunt de diverses gàbies.
- 927 **gaiato** *m*
es cayado m
Bastó encorbat en la part superior que usen els pastors per enganxar els animals.
- 928 **galamó** *m*
es muermo m
Inflor submandibular dels animals, normalment de naturalesa edematosa i d'origen divers, com ara malalties parasitàries o subnutrició.
- 929 **gall** *m*
sin. compl. gall domèstic m
es gallo m
Masclle de l'espècie d'aus *Gallus domesticus*, de la família de les gal·linàcies, que es distingeix de la femella o gallina per tenir la cresta més grossa i carnosa i els tarsos armats amb esperons llargs i aguts, i que s'explota per la carn i com a reproductor.
- 930 **gall de baralla** *m*
sin. gall de brega m
es gallo de pelea m
Gall amb un fort instint de lluita i que, degudament ensinistrat, s'aprofita per a les bregues de galls.
- 931 **gall de brega** *m*
sin. gall de baralla m
- 932 **gall dindi** *m*
veg. indiot m
- 933 **gall domèstic** *m*
veg. gall m
- 934 **galler -a** *m i f*
es gallero -ra m y f
Persona que cria galls de baralla.

- 935 **gallet** *m*
es gallito m
 Gall jove destinat a ser mascle reproductor.
- 936 **gallimarsot** *m*
 Gall amb la cresta poc desenvolupada a causa d'un defecte fisiològic o hormonal, que recorda l'aspecte d'una gallina.
- 937 **gallina** *f*
sin. compl. gallina domèstica f
es gallina f
 Au de l'espècie *Gallus domesticus*, que es distingeix del gall per ser més petita, amb la cresta també més petita i estar generalment mancada d'esperons, criada especialment per la carn i els ous.
Nota: Aquest terme designa, especialment, la femella.
- 938 **gallina domèstica** *f*
veg. gallina f
- 939 **gallina ponedora** *f*
es gallina ponedora f
 Gallina que es cria per la producció d'ous destinats al consum humà.
- 940 **gallina reproductora** *f*
es gallina reproductora f
 Gallina que es cria per pondre ous per incubar i obtenir-ne nous individus.
- 941 **gal·linaci -àcia** *adj*
sin. gallinaci -àcia adj
es galináceo -cea adj
es gallináceo -cea adj
 Pertanyent o relatiu als galls o a les gallines.
- 942 **gallinaci -àcia** *adj*
sin. gal·linaci -àcia adj
- 943 **gallinaire** *m i f*
es gallinero -ra m y f
 Persona que es dedica al comerç de gallines.
- 944 **gallinam** *m*
es gallinería f
 Conjunt de gallines.
- 945 **gallinassa** *f*
es gallinaza f
 Conjunt dels fems de les gallines.
- 946 **galliner** *m*
es gallinero m
 Lloc que fa de corral de l'aviaram, especialment de les gallines i els galls.
- 947 **galop** *m*
es galope m
 Manera de marxar ràpida i a salts dels equins, en què entre salt i salt toquen successivament a terra la pota posterior esquerra, la dreta, l'anterior

galopar

- esquerra i la dreta, sense haver-hi més de dues potes en contacte amb el sòl.
- 948 **galopar** *v intr*
es galopar v intr
Anar, un cavall, al galop.
- 949 **galteres equines** *f pl*
es papera equina f
Malaltia bacteriana contagiosa que afecta els equins, especialment els cavalls, causada per *Streptococcus equi* ssp. *equi*, i que es caracteritza per febre, catarro purulent de la mucosa nasal i inflamació i hipertròfia dels ganglis regionals.
- 950 **gam** *f*
veg. gamadura f
- 951 **gamadiu -iva** *adj*
Dit del lloc on es gamen les ovelles que hi pasturen.
- 952 **gamadura** *f*
sin. compl. gam f
Malaltia llarga del bestiar de llana caracteritzada per la pèrdua progressiva de les forces i de l'ànim.
- 953 **gamar-se** *v pron*
Emmalaltir-se les ovelles i les cabres de gamadura.
- 954 **gàmeta** *f*
es gameto m
Cadascuna de les cèl·lules amb una dotació cromosòmica formada per una sola sèrie de cromosomes que, en la reproducció sexual, es fusionen amb una altra i donen lloc al zigot.
- 955 **gangrena emfisematosa** *f*
sin. carboncle simptomàtic m
- 956 **gangrena gasosa** *f*
veg. edema maligne m
- 957 **ganyell** *m*
sin. mamella f
sin. mamelló m
sin. compl. arracada f
sin. compl. barballera f
es mamella f
Cadascun dels dos apèndixs de pell que tenen sota la barba alguns animals, com algunes races (i els seus híbrids) de cabres, ovelles i porcs.
- 958 **garba de vena** *f*
Garba d'ordi o de civada ja plena o granada, però no seca, que es dona al bestiar.
Nota: Per extensió, aquest terme s'aplica a qualsevol farratge dessecat, independentment de la seva composició botànica. En aquest sentit es pot entendre com a sinònim de *fenc*.

- 959 **garbó** *m*
es capón m
 Feix de sarments o de branquillons que s'utilitzava tradicionalment per alimentar el bestiar.
- 960 **garbonera** *f*
es sarmentera f
 Lloc on es guarden els garbons per donar al bestiar.
- 961 **gardeny** *m*
es gruñido m
 Grunyit de la truja.
- 962 **gardenya** *f*
veg. truja f
- 963 **gardenyar** *v intr*
es gruñir v intr
 Grunyir la truja.
- 964 **garrí -ina** *m i f*
veg. porcell -a m i f
- 965 **garrinada** *f*
veg. porcellada f
- 966 **garrinar** *v intr*
veg. porcellar v intr
- 967 **garrofa** *f*
veg. garrova f
- 968 **garrova** *f*
sin. compl. garrofa f
es algarroba f
- 969 **gastroenteritis** *f*
es gastroenteritis f
 Inflamació de l'estómac i dels budells d'origen molt divers, com ara víric, bacterià o parasitari, que provoca vòmits i diarrea.
- 970 **gastroenteritis transmissible** *f*
sgl GET f
es gastroenteritis transmissible f
sgl GET f
 Malaltia vírica contagiosa dels porcs, causada per un virus del gènere *Coronavirus*, família *Coronaviridae*, que es caracteritza per vòmits, de vegades hemàtics, diarrea profusa i mortalitat molt elevada en els porcells.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 971 **gastrofilosi** *f*
es gasterofilosis f
es gastrofilosis f
 Miasi gastrointestinal dels equins, causada per les larves de diverses espècies de mosques del gènere *Gasterophilus*

gat

- (*G. haemorrhoidalis*, *G. intestinalis* i *G. nasalis*), caracteritzada per mala digestió i deglució deficient dels aliments, que es tradueix en úlceres i, de vegades, en còlics i diarrees.
- 972 **gat** *m*
veg. moix *m*
- 973 **gata** *f*
veg. moixa *f*
- 974 **gatera** *f*
sin. compl. gatonera *f*
es gatera *f*
Forat fet en una porta o en una paret per on poden entrar i sortir els cans i els moixos.
- 975 **gatinada** *f*
veg. moixonada *f*
- 976 **gatar** *v intr*
sin. gatonar *v intr*
es parir [la gata] *v intr*
Parir la moixa.
- 977 **gató -ona** *m i f*
veg. moixó *m*
- 978 **gatonada** *f*
veg. moixonada *f*
- 979 **gatonar** *v intr*
sin. gatar *v intr*
- 980 **gatonera** *f*
veg. gatera *f*
- 981 **gelat -ada** *adj*
Dit de l'ase o mul de color blanquinós.
- 982 **gelea reial** *f*
es jalea real *f*
Substància nutritiva, fluida i transparent, rica en glúcids, proteïnes i vitamines, que segreguen les abelles obreres per alimentar les larves durant els primers dies de vida i també les reïnes.
- 983 **gen** *m*
es gen *m*
Fragment d'àcid nucleic que codifica la síntesi d'una proteïna que es podrà expressar en el fenotip de l'individu.
- 984 **genealogia** *f*
sin. compl. pedigrí *m*
es genealogía *f*
es pedigrí *m*
Cronologia del conjunt d'ascendents i descendents d'un individu amb part del seu patrimoni genètic en comú.
Nota: El plural de *pedigrí* és *pedigrís*.
- 985 **generació** *f*
es generación *f*
Cadascuna de les descendències successives d'un individu o d'un encreuament.

- 986 **genètica** *f*
es genética *f*
 Branca de la veterinària que estudia la transmissió de la informació hereditària i la variació de les espècies.
- 987 **genèticament modificat -ada** *adj*
veg. **transgènic -a** *adj*
- 988 **genitals** *m pl*
es genitales *m pl*
 Òrgans de la reproducció, masculins o femenins.
- 989 **genitor -a** *m i f*
es genitor -*ra m y f*
 Individu que ha engendrat un fill, a qui transmet una part del patrimoni genètic.
- 990 **genoma** *m*
es genoma *m*
 Conjunt genètic d'una cèl·lula o d'un virus.
- 991 **genotip** *m*
sin. compl. **genotípus** *m*
es genotipo *m*
 Informació genètica total d'un organisme.
Nota: Per oposició a *fenotip*.
- 992 **genotípus** *m*
veg. **genotip** *m*
- 993 **gestació** *f*
es gestación *f*
 Procés de formació i desenvolupament d'un embrió en les femelles dels animals vivípars.
- 994 **gestant** *f*
es gestante *f*
 Femella en període de gestació.
- 995 **gestant** *adj*
veg. **gràvid -a** *adj*
- 996 **GET** *f*
veg. **gastroenteritis transmissible** *f*
- 997 **giardiosi** *f*
es giardiosis *f*
 Malaltia parasitària d'origen protozoari que afecta els animals domèstics, caracteritzada per la inflamació catarral intestinal, diarrea variable i persistent, de vegades sanguinolenta, i, en ocasions, vòmits.
Nota: És una zoonosi.
- 998 **ginjolar** *v intr*
sin. **grinyolar** *v intr*
es gañir *v intr*
 Llançar crits de dolor o d'impaciència un ca o altres animals.

gla

- 999 **gla** *f*
sin. aglà m o f
- 1000 **glapir** *v tr*
sin. aglapir v tr
- 1001 **glicosa** *f*
veg. glucosa f
- 1002 **glossopeda** *f*
veg. febre aftosa f
- 1003 **glucosa** *f*
sin. compl. glicosa f
es glucosa f
- Carbohidrat format per un sucre senzill, directament assimilable pels animals, utilitzat com a font d'energia, que s'emmagatzema al fetge i als músculs.
- 1004 **gobi** *f*
sin. cóm m
- 1005 **godall** *m*
veg. porcell -a m i f
- 1006 **godí** *m*
veg. porcell -a m i f
- 1007 **golès** *m*
es cruz f
- Punt on s'ajunten els dos espatlons d'un animal cavallí o asenal, que és molt sensible als contactes exteriors.
- 1008 **goll** *m*
es bocio m
- Augment del volum de la glàndula tiroide que origina en els animals una prominència a la part anterior del coll.
- 1009 **gorà** *m*
veg. guarà m
- 1010 **gorrí -ina** *m i f*
veg. porcell -a m i f
- 1011 **gos** *m*
veg. ca m
- 1012 **gossa** *f*
veg. cussa f
- 1013 **gra** *m*
es grano m
- Llavor del cereal.
- Nota:* Els grans de cereals són la font principal d'energia de l'alimentació del bestiar i, per tant, s'inclouen, habitualment, en les seves racions.
- 1014 **gramínies** *fpl*
es gramíneas fpl
- Família de plantes la llavor de les quals és un gra, que comprèn els cereals i moltes herbes i constitueix una part important de l'alimentació animal.
- 1015 **grana** *f*
es pienso m

Porció de civada o d'altres cereals que es dóna com a aliment al bestiar de càrrega.

1016 **granger** –a m i f
es granjero –ra m y f

Persona que mena una granja.

1017 **granja** f
es granja f

Lloc destinat a la cria i l'exploració de bestiar o d'aviram.

1018 **granja d'engreix** f
es granja de engorde f

Granja de ramaderia intensiva que es dedica a l'engreix d'animals produïts en altres granges.

1019 **granja de multiplicació** f
es granja de multiplicación f

Granja de ramaderia intensiva que es dedica a produir reproductors per a les granges de producció a partir de progenitors selectes.

1020 **granja de posta** f
es granja de puesta f

Granja de ramaderia intensiva que es dedica a l'exploració de gallines ponedores.

1021 **granja de producció** f
es granja de producción f

Granja de ramaderia intensiva dedicada a obtenir animals per a les granges d'engreix, les de recría o les de posta, a partir d'animals que provenen de les granges de multiplicació.

1022 **granja de recría** f
es granja de recría f

Granja de ramaderia intensiva que es dedica a la cria i recría de gallines ponedores, des que tenen un dia fins a les vint setmanes o un poc abans d'iniciar la posta.

1023 **granja de selecció** f
es granja de selección f

Granja de ramaderia intensiva que es dedica a produir animals selectes.

1024 **grapa** f
es garra f

Part de les extremitats d'un quadrúpede que recolza a terra quan camina, especialment quan constitueix un òrgan de prensió.

1025 **gratar** v tr
es escarbar v tr

Remoure, determinats animals, la superfície de la terra per cercar menjar o per amagar-ne.

gratar

- 1026 **gratar** *v tr*
es rascar v tr
- Fregar, l'animal, amb les ungles alguna part del seu cos, que pot ser un símptoma d'alguna malaltia pruriginosa, com ara la sarna.
- 1027 **gràvid** *-a adj*
sin. compl. gestant adj
es gestante adj
es grávido -da adj
- Dit de la femella que conté un embrió o un fetus.
- 1028 **grinyolar** *v intr*
sin. ginjolar v intr
- 1029 **grip aviària** *f*
veg. influença aviària f
- 1030 **grip equina** *f*
veg. influença equina f
- 1031 **grip porcina** *f*
veg. influença porcina f
- 1032 **grípia** *f*
sin. cóm m
- 1033 **gris** *-a adj*
sin. pèl de rata adj
es gris adj
es ratonero -ra adj
- Dit del pelatge o del plomatge entre blanc i negre.
- Nota:* S'aplica, especialment, als quadrúpedes i als ocells.
- 1034 **grit** *m*
es grit m
- Preparat de grans de sorra, compost de sílex, granit o quars, que es dóna a l'aviram per afavorir la trituració del menjar.
- 1035 **groc groga** *adj*
es amarillo -lla adj
- Dit del pelatge semblant al color del sofre, més clar o més fosc.
- 1036 **gropera** *f*
es baticola f
es grupera f
- Corretja que surt de darrere la sella i acaba en un trau per on es fa passar la coa de l'animal.
- 1037 **grufa** *f*
es jeta f
- Part anterior del morro del porc.
- 1038 **grufar** *v tr*
sin. furgar v tr
- 1039 **gruny** *m*
es gruñido m
- Crit sord del porc.
- 1040 **grunyir** *v intr*
es gruñir v intr
- Fer crits el porc.

- 1041 **grunyir** *v intr*
es gruñir v intr
- Emetre, el ca, sons roncs quan amenaça o rondina.
- 1042 **grunyit** *m*
es gruñido m
- Cadascun dels sons roncs que emet el ca quan amenaça o rondina.
- 1043 **gualdrapa** *f*
es gualdrapa f
- Peça de tela que protegeix i adorna la gropa d'una muntura.
- 1044 **guarà** *m*
sin. compl. ase de bram m
sin. compl. gorà m
es garañón m
- Ase de llavor destinat a cobrir les someres i les egües.
- 1045 **guarda** *f*
sin. ramat m
es ható m
es rebaño m
- Conjunt d'animals que es crien i es fan pasturar plegats.
- 1046 **guarir** *v tr*
veg. curar v tr
- 1047 **guarnimenter** *-a m i f*
es guarnicionero -ra m y f
- Persona que fa guarniments o en ven.
- 1048 **guarniments** *m pl*
es guarniciones f pl
- Conjunt de corretges, collar, brides i altres arreués que es posen a un animal de sella per al transport o la feina en general.
- 1049 **guarnir** *v tr*
es aparejar v tr
- Posar els guarniments a un animal de tragí.
- 1050 **guàtlera** *f*
sin. compl. guatlla f
es codorniz f
- Ocell de la família dels fasiànids (*Coturnix coturnix*), de formes arrodonides i de color terrós, que es cria per la carn i els ous.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, la femella.
- 1051 **guatlerot** *m*
sin. compl. guatllet m
es codorniz macho f
- Masclé de la guàtlera.
- 1052 **guatlla** *f*
veg. guàtlera f
- 1053 **guatllet** *m*
veg. guatlerot m

guia d'origen i sanitat pecuària

1054 **guia d'origen i sanitat
pecuària** *f*

es guía de origen y sanidad
pecuaria *f*

Document oficial que empara
el trasllat del bestiar entre ra-
maderies.

1055 **guit** *-a* *adj*
es coceador *-ra* *adj*

Dit de l'animal que acostuma
a tirar coces.

1056 **guitza** *f*
veg. **coça** *f*

H

- 1057 **hàbitat** *m*
es hábitat m
 Medi en què viu una planta o un animal.
- 1058 **habronemosi** *f*
es habronemosis f
 Nematodosi dels equins, causada per les larves i els adults del nematode *Draschia megastoma* i per les espècies de nematodes *Habronema majus* i *Habronema muscae*, que es caracteritza per una síndrome gàstrica, cutània o conjuntival, segons la zona afectada.
- 1059 **haca** *f*
es haca f
es jaca f
 Cavall de sella vigorós, de constitució lleugera i talla petita, que va de 140 a 148 cm d'alçada a la creu.
- 1060 **hacanea** *f*
es hacanea f
 Haca d'origen anglès que presta els mateixos serveis que el cavall ordinari.
- 1061 **havana** *adj*
es habana adj
 Dit del pelatge dels quadrúpedes de color xocolata fosca.
- 1062 **haveria** *f*
veg. animal de bast m
- 1063 **heartwater** [en] *f*
veg. coudriosi f
- 1064 **helicicultor** –a *m i f*
es helicicultor –ra m y f
 Persona que es dedica a la cria i l'explotació de caragols.
- 1065 **helicicultura** *f*
es helicicultura f
 Activitat ramadera consistent en la cria de caragols amb finalitats comercials.
- 1066 **helmit** *m*
sin. compl. cuc m
sin. compl. verm m
es gusano m
es helminto m
es verme m
 Animal invertebrat no artròpode, de cos tou, cilíndric, allargassat i, generalment, contràctil.
- 1067 **helmitosi** *f*
sin. verminosi f
es helmintosis f
es verminosis f
 Malaltia parasitària causada per helmints.

hemorràgia

- 1068 **hemorràgia** *f*
sin. compl. sangflaix *m*
es hemorragia *f*
- Vessament de sang fora del sistema cardiovascular provocat per una ruptura traumàtica o patològica.
- 1069 **hemostàsia** *f*
es hemostasia *f*
- Detenció d'una hemorràgia de manera espontània o per mitjans físics o químics.
- 1070 **hepatitis vírica de l'ànnera** *f*
es hepatitis viral del pato *f*
- Malaltia vírica molt contagiosa de les ànneres joves, causada per un virus del gènere *Enterovirus*, que es caracteritza per letargia i atàxia amb pèrdua d'estabilitat, caigudes de costat, espasmes i mort.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1071 **herbassar** *m*
es herbazal *m*
- Indret poblat d'herba abundant.
- 1072 **herbassejar** *v intr*
veg. herbejar *v intr*
- 1073 **herbatge** *m*
es herbaje *m*
- Herba dels prats.
- 1074 **herbejar** *v intr*
sin. compl. herbassejar *v intr*
es herbajar *v intr*
es herbajear *v intr*
- Pasturar, el bestiar, l'herba dels prats.
- 1075 **hermafroditisme** *m*
es hermafroditismo *m*
- Defecte congènit consistent en la presència d'òrgans sexuals masculins i femenins en un mateix individu.
- 1076 **hèrnia** *f*
sin. compl. trencadura *f*
es hernia *f*
es quebradura *f*
- Sortida total o parcial d'una víscera o d'una altra formació anatòmica per un orifici natural o accidental de la paret del seu receptacle.
- 1077 **heterosi** *f*
sin. compl. vigor híbrid *m*
es heterosis *f*
es vigor híbrido *m*
- Fenomen pel qual la primera generació d'híbrids és més forta que els seus progenitors consanguinis.

- 1078 **heterozigosi** *f*
es heterocigosis f
Estat d'un individu, d'una cèl·lula, etc., que, per a un gen determinat, té dos al·lels diferents en els dos *loci* d'un parell de cromosomes homòlegs.
- 1079 **heterozigot** *-a adj*
es heterocigoto -ta adj
Dit d'un individu, d'una cèl·lula, etc., que presenta heterozigosi.
- 1080 **híbrid** *-a adj*
es híbrido -da adj
Dit de l'animal que resulta de l'encreuament de dos individus d'espècies diferents.
- 1081 **hibridació** *f*
es hibridación f
Creuament entre dos individus d'una espècie diferent.
- 1082 **hidatidosi** *f*
es hidatidosis f
Malaltia parasitària dels equins, les vaques, les ovelles, les cabres i els porcs, causada per les formes larvàries del gènere *Equinococcus* (*E. granulosus* i *E. multilocularis*), que es caracteritza per símptomes poc evidents i la presència de quists plens de líquid.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 1083 **hidrartrosi** *f*
veg. hidroartrosi f
- 1084 **hidroartrosi** *f*
sin. compl. hidrartrosi f
es hidrartrosis f
Inflamació d'una articulació per acumulació de líquid serós.
- 1085 **higiene alimentària** *f*
es higiene alimentaria f
Conjunt de condicions amb l'objecte de garantir les qualitats sanitàries necessàries dels aliments.
- 1086 **hipermètric** *-a adj*
es hipermétrico -ca adj
Dit de l'individu o la raça que té una mida o un pes superiors a la mitjana de la seva espècie.
- 1087 **hipersensibilitat** *f*
es hipersensibilidad f
Reacció immunitària exagerada.
- 1088 **hipertèrmia** *f*
es hipertermia f
Elevació de la temperatura corporal del cos per damunt de la normal.

hipertròfia

- 1089 **hipertròfia** *f*
es hipertrofia f
Augment anormal del volum d'un teixit o d'un òrgan a causa de l'augment de la mida de les cèl·lules que el formen.
- 1090 **hipervitaminosi** *f*
es hipervitaminosis f
Estat morbós produït per l'administració excessiva de vitamines.
- 1091 **hipisme** *m*
es hipismo m
Conjunt de coneixements relatius a la cria i a l'ensinistrament de cavalls.
- 1092 **hipobiosi** *f*
sin. compl. inhibició larvària f
es hipobiosis f
es inhibición larvaria f
Interrupció temporal del desenvolupament d'alguns nematodes durant el cicle evolutiu quan les condicions no els són propícies.
- 1093 **hipodermosi** *f*
es hipodermosis f
Malaltia parasitària de les vaques, produïda per les larves de mosques del gènere *Hypoderma* (espècies *Hypoderma bovis* i *Hypoderma lineatum*), que es caracteritza principalment per la presència de nòduls subcutanis, perforacions de la pell i un estat de tensió important que provoca una pèrdua de pes i una baixa producció de llet.
- 1094 **hipomètric** *-a adj*
sin. compl. elipomètric -a adj
es hipométrico -ca adj
Dit de la raça o l'individu que té una mida o un pes inferior a la mitjana de la seva espècie.
- 1095 **hipotècnia** *f*
sin. compl. producció equina f
es hipotecnia f
es producción equina f
Tècnica de la cria i l'ensinistrament dels cavalls.
- 1096 **hipotèrmia** *f*
es hipotermia f
Disminució de la temperatura corporal per davall de la normal.
- 1097 **hipovitaminosi** *f*
sin. avitaminosi f
- 1098 **homeopatia** *f*
es homeopatía f
Mètode terapèutic que consisteix a tractar les malalties amb substàncies a dosis molt petites, que, a dosis més altes, podrien produir en un animal sa els símptomes de la malaltia que es vol combatre.

- 1099 **homogeneïtzar** *v tr*
es homogeneizar v tr
 Sotmetre la llet a un tractament que consisteix a repartir la part greixosa de manera uniforme en tota la massa líquida.
- 1100 **homozigosi** *f*
es homocigosis f
 Estat d'un individu, d'una cèl·lula, etc., amb dos al·lels idèntics en un o més *loci* d'un parell de cromosomes homòlegs.
- 1101 **homozigot** *-a adj*
es homocigoto -ta adj
 Dit d'un individu, d'una cèl·lula, etc., que presenta homozigosi.
- 1102 **hormona** *f*
es hormona f
 Substància química secretada per les glàndules endocrines, que té un efecte específic regulador del metabolisme o de l'activitat d'uns teixits determinats.
- 1103 **hoste** *m*
es hospedador m
es huésped m
 Organisme animal o vegetal sobre el qual o a costa del qual viu un paràsit.

- 1104 **identificació animal** *f*
es identificación animal f
 Part que s'ocupa dels diversos sistemes que serveixen per identificar els animals, ja sigui individualment o com a distintiu de pertinença a un col·lectiu, com ara una ramaderia.
- 1105 **identificació electrònica** *f*
es identificación electrónica f
 Part que s'ocupa dels diversos sistemes d'identificació animal basats en la implantació en l'animal d'algun dispositiu de naturalesa electrònica que conté un codi individual llegible amb un instrument dissenyat expressament per a aquesta finalitat.
- 1106 **identificació social** *f*
es identificación social f
 Identificació obligatòria fixada per l'Administració pública per a un determinat grup d'animals.
- 1107 **il·luminar** *v tr*
es iluminar v tr
 Donar llum artificial als animals d'una granja per estimular-los la producció o la reproducció.
- 1108 **imant ruminal** *m*
es imán ruminal m
 Imant administrat per via oral que se situa al rumen dels bovins perquè s'hi adereixin les peces metàl·liques que els animals hagin ingerit accidentalment.
- 1109 **immunitat** *f*
es inmunidad f
 Capacitat d'un animal de reaccionar sense manifestacions patològiques a la presència d'una infecció.
- 1110 **immunoglobulina** *f*
es inmunoglobulina f
 Cadascuna de les proteïnes, presents en el sèrum i en d'altres fluids corporals, que participen en la resposta immunitària.
- 1111 **implant** *m*
es implante m
 Comprimit medicinal, substància radioactiva o fragment de teixit fresc que s'introdueix davall la pell per reabsorbir-se lentament.
- 1112 **impotència** *f*
es impotencia f
 Incapacitat d'un mascle per assolir l'erecció.

- 1113 **incompatibilitat** *f*
es incompatibilidad f
 Anul·lació de l'efecte d'un medicament per l'acció d'un altre.
- 1114 **incubació** *f*
sin. compl. covament m
es empolladura f
es incubación f
 Acció de donar escalfor als ous perquè s'hi desenvolupin els embrions.
- 1115 **incubació** *f*
es incubación f
 Període durant el qual els ous són covats.
- 1116 **incubació artificial** *f*
es incubación artificial f
 Tècnica reproductiva que consisteix a incubar els ous amb calor artificial per augmentar-ne la producció.
- 1117 **incubadora** *f*
es incubadora f
 Aparell provist de sistemes de regulació de temperatura i d'humitat que serveix per covar els ous artificialment.
- 1118 **incubar** *v tr*
sin. compl. covar v tr
es empollar v tr
es incubar v tr
- 1119 **indemne** *adj*
es indemne adj
 Dit d'un animal, d'una població animal o d'una zona geogràfica lliure d'una malaltia determinada.
- 1120 **índex de selecció** *m*
es índice de selección m
 Avaluació genètica d'un animal destinat a la reproducció.
- 1121 **índex de transformació** *m*
es índice de consumo m
 Relació entre la quantitat d'aliments que consumeix un animal de cria durant un temps determinat i l'augment de pes en viu que experimenta l'animal en aquest temps.
- 1122 **indicació** *f*
es indicación f
 Prescripció terapèutica que s'adopta davant una malaltia determinada, segons el malalt i la forma de la malaltia.
- 1123 **indigestió** *f*
es indigestión f
 Trastorn funcional transitori de l'aparell digestiu produït per una mala digestió.

indiot

- 1124 **indiot** *m*
sin. compl. gall dindi *m*
es gallipavo *m*
es pavo *m*
Gal·linàcia de l'espècie *Meleagris gallopavo*, més gros que el gall domèstic, amb plomatge negre o gris i, de vegades, blanc, i amb coloracions vermelles a la pell nua del coll i del cap i una excrescència característica que penja sobre el bec.
Nota: Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 1125 **indiota** *f*
sin. compl. polla d'índia *f*
es pava *f*
Femella de l'indiot, que es cria per la carn.
- 1126 **infecció** *f*
es infecció *f*
Penetració en l'organisme d'un animal d'un agent patògen susceptible de desenvolupar-se i de produir substàncies tòxiques que originin una malaltia.
- 1127 **infertilitat** *f*
es infertilidad *f*
Infecunditat transitòria.
- 1128 **infestació** *f*
es infestación *f*
Infecció provocada per un ectoparàsit.
- 1129 **inflamació** *f*
es inflamación *f*
Reacció d'una part de l'organisme com a resposta a una agressió física, química o bacteriana, que serveix per eliminar, diluir o encerclar l'agent agressiu i els teixits lesionats.
- 1130 **inflament** *m*
veg. meteorisme *m*
- 1131 **influença aviària** *f*
sin. compl. grip aviària *f*
sin. compl. pesta aviària *f*
es gripe aviar *f*
es influenza aviar *f*
es peste aviar *f*
Malaltia vírica molt contagiosa dels pollastres i menys freqüentment dels indiois, les oques i les ànneres, causada per virus del gènere *Influenzavirus*, tipus A, de la família *Orthomyxoviridae*, que es caracteritza per una prostació i depressió extrema, disminució sobtada del nombre d'ous, edema del cap, la cresta i la barba, diarrea i signes nerviosos, amb una alta mortalitat.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1132 **influença equina** *f*
sin. compl. grip equina f
es gripe equina f
es influenza equina f
 Malaltia vírica molt contagiosa dels cavalls, causada per un virus del gènere *Influenzavirus*, tipus A, família *Orthomyxoviridae*, que es caracteritza per febre, tossina seca i dolorosa, flux nasal mucopurulent, fatiga i pèrdua de gana.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1133 **influença porcina** *f*
sin. compl. grip porcina f
es gripe porcina f
es influenza porcina f
 Malaltia vírica molt contagiosa dels porcs, especialment els porcells, causada per un virus del gènere *Influenzavirus*, tipus A, que es caracteritza per catarro de les vies respiratòries, broncopneumònia, depressió, anorèxia, debilitat muscular i postració.
- 1134 **ingesta** *f*
es ingesta f
 Conjunt d'aliments sòlids i líquids que s'introdueixen en l'organisme per via bucal amb finalitats alimentàries.
- 1135 **ingestió** *f*
es ingestión f
 Introducció d'aliments o d'altres substàncies al tub digestiu per via bucal.
- 1136 **inhibició larvària** *f*
veg. hipobiosi f
- 1137 **injecció** *f*
es inyección f
 Introducció a l'interior d'un organisme d'una solució o suspensió estèril amb una xeringa o amb altres instruments adequats.
- 1138 **inseminació** *f*
es inseminación f
 Introducció de l'esperma dins l'aparell genital d'una femella per fecundar l'òvul.
- 1139 **inseminació artificial** *f*
es inseminación artificial f
 Tècnica reproductiva que consisteix a dipositar l'esperma d'un mascle a l'aparell genital de la femella per mitjans mecànics per fecundar-la.
- 1140 **inspecció** *f*
es inspección f
 Revisió i avaluació dels registres, les instal·lacions, les condicions dels animals i altres dades practicada per un ins-

instal·lació de munyida

- pector oficial per determinar que una ramaderia compleix la normativa.
- 1141 **instal·lació de munyida** *f*
es instalación de ordeño *f*
Conjunt d'equipaments per poder munyir mecànicament les femelles d'aptitud làctia.
- 1142 **intensitat de selecció** *f*
es intensidad de selección *f*
Mesura per expressar la superioritat genètica d'un grup d'animals seleccionats en relació amb el conjunt de la població.
- 1143 **intensiu -iva** *adj*
es intensivo -va *adj*
Dit del sistema de cria ramadera que es duu a terme en instal·lacions tancades, en què cada animal rep una gran quantitat d'aliments concentrats, per aconseguir un alt rendiment productiu.
- 1144 **interval generacional** *m*
es intervalo entre generaciones *m*
es intervalo generacional *m*
Mitjana d'edat dels genitors una vegada és nada tota la seva descendència.
- 1145 **intoxicació** *f*
sin. compl. toxicosi *f*
es intoxicación *f*
es toxicosis *f*
Malaltia provocada per l'acció en l'organisme animal de substàncies tòxiques de naturalesa diversa, com ara plantes, productes químics o metalls pesants.
- 1146 **intramuscular** *adj*
es intramuscular *adj*
Dit del mètode terapèutic que aplica el fàrmac dins el teixit muscular de l'animal.
- 1147 **intravenós -osa** *adj*
es intravenoso -sa *adj*
Dit del mètode terapèutic que aplica el fàrmac dins les venes d'un animal.
- 1148 **involució uterina** *f*
es involución uterina *f*
Retorn de la matriu a la seva dimensió normal després del part.
- 1149 **isabela** *adj*
es isabelo -la *adj*
Dit del cavall que té el pelatge de color crema, amb les extremitats i la crina de color negre.

J

- 1150 **jaç** *m*
sin. compl. jaça *f*
es lecho *m*
es yacija *f*
 Llit de material tou disposat en terra perquè el bestiar i l'aviram s'hi ajegui o dormi.
- 1151 **jaça** *f*
veg. jaç *m*
- 1152 **jerarquia** *f*
es jerarquía *f*
 Expressió de les relacions de dominància i subordinació en un grup animal, que tendeixen a ser estables i a configurar un ordre social dins el grup i que s'estableixen sovint mitjançant interaccions agressives.
- 1153 **jóc** *m*
sin. compl. joca *f*
es aseladero *m*
es aselador *m*
 Lloc on va a dormir l'aviram.
- 1154 **joca** *f*
veg. jóc *m*
- 1155 **jòneg** –*nega* *m i f*
es becerro –rra *m y f*
 Bou jove, de menys de dos anys.
- 1156 **jou** *m*
es yugo *m*
 Peça de fusta o de metall, més o menys corbada, amb què es junyeixen els animals pel cap o pel coll a l'arada o al carro.
- 1157 **jouell** *m*
es camella *f*
es gamella *f*
 Cadascuna de les dues meitats del jou, a la qual va junyit un animal.
- 1158 **jova** *f*
es yunta *f*
 Parella de bous junyits per llaurar.
- 1159 **juntura** *f*
sin. compl. llentura *f*
es coyunda *f*
 Corda del jou.
- 1160 **junyir** *v tr*
sin. compl. enjovar *v tr*
es enyugar *v tr*
es uncir *v tr*
 Posar el jou als animals de tir.

L

- 1161 **lactació** *f*
veg. **alletament** *m*
- 1162 **lactació** *f*
es lactación f
Període de secreció i excreció de llet de les femelles, que va des del part fins a eixugar-se.
- 1163 **lactància** *f*
veg. **alletament** *m*
- 1164 **lactància** *f*
veg. **alletament** *m*
- 1165 **lactar** *v tr*
veg. **alletar** *v tr*
- 1166 **laminitis** *f*
sin. compl. enfusadura f
es infosura f
es laminitis f
Malaltia d'origen multifactorial, sobretot per sobrealimentació, que afecta especialment el bestiar equí i boví i que consisteix en una inflamació de les làmines del casc o el potó.
- 1167 **lanífer** *-a adj*
es lanífero -ra adj
Dit de l'animal que produeix llana.
- 1168 **laringotraqueïtis infecciosa aviària** *f*
es laringotraqueïtis infecciosa aviar f
- Malaltia vírica contagiosa dels pollets i menys freqüentment dels faisans, les perdius i els indiots, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, subfamília *Alphaherpesvirinae*, que es caracteritza, en la seva forma més virulenta, per inflamació hemorràgica de la laringe i de la tràquea.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1169 **larva** *f*
veg. **fase larvària** *f*
- 1170 **LBE** *f*
veg. **leucosi bovina enzoòtica** *f*
- 1171 **lector de microxips** *m*
es lector de microchips m
Aparell utilitzat per llegir el codi electrònic contingut en un microxip.
- 1172 **leishmaniosi** *f*
es leishmaniosis f
Malaltia parasitària principalment dels cans, causada per diverses espècies de flagel·lats del gènere *Leishmania*, família *Trypanosomatidae*, que es caracteritza generalment per lesions a la pell amb alopecìa,

limfadenitis caseosa ovina

hiperqueratosi i descamació, i lesions visceral amb limfoadenopatia i hetapomegàlia.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

1173 **leptospirosi** *f*
es leptospirosis f

Malaltia bacteriana contagiosa infecciosa dels animals domèstics, causada per espiroquetes del gènere *Leptospira*, família *Leptospiraceae*, que es caracteritza per presència de febre, alteració hepàtica i renal i avortaments.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

1174 **leucosi bovina enzoètica** *f*
sg/ LBE f
es leucosis bovina enzoótica f
sg/ LBE f

Malaltia vírica dels bovins adults, causada pel retrovirus de la leucèmia bovina, família *Retroviridae*, que es caracteritza per limfocistosi persistent i limfosarcomes en diversos òrgans interns i que es pot manifestar amb problemes digestius, aprimament, debilitat general i de vegades manifestacions neurològiques.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1175 **lignina** *f*
es lignina f

Substància constituent de la paret cel·lular dels vegetals, present en una certa proporció en els farratges, que es caracteritza per la seva indigestibilitat.

1176 **lila** *adj*
es lila adj

Dit del pelatge de color morat clar.

Nota: S'aplica, especialment, als conills i els moixos.

1177 **limfadenitis caseosa ovina** *f*
sin. compl. pseudotuberculosi ovina f

es linfadenitis caseosa ovina f
es seudotuberculosis ovina f

Malaltia bacteriana contagiosa del bestiar oví, causada per *Corynebacterium pseudotuberculosis*, que es caracteritza per la presència de nòduls caseosos als ganglis limfàtics i, segons quins siguin els ganglis afectats, un aprimament progressiu de l'animal.

limfangitis epizoòtica

- 1178 **limfangitis epizoòtica** *f*
es limfangitis epizoòtica *f*
- Malaltia micòtica contagiosa dels cavalls, causada per *Histoplasma capsulatum*, var. *farciminosum*, que es caracteritza per una dermatitis multifocal piogranulomatosa, de caràcter supuratiu, ulcerós i invasiu, i per limfangitis.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1179 **línia** *f*
es línea *f*
- Grup d'animals procedents d'un ascendent comú i que presenten una gran homogeneïtat en la seva aparença externa i en la seva constitució genètica que els diferencia d'altres individus de la mateixa estirp.
- 1180 **listeriosi** *f*
es listeriosis *f*
- Malaltia infectocontagiosa, causada pel bacteri *Listeria monocytogenes*, que afecta els animals domèstics i que es caracteritza per simptomatologia nerviosa i avortaments.
- 1181 **lladrar** *v intr*
sin. compl. bordar v intr
es ladrar *v intr*
- Fer lladrucs el ca de manera amenaçadora.
- 1182 **lladruc** *m*
es ladrido *m*
- Crit curt, fort i explosiu del ca.
- 1183 **llana** *f*
es lana *f*
- Part més exterior i pelosa que cobreix el cos de les ovelles i moltons, constituïda per pèl de creixement continu, per tant no sotmès a muda estacional.
- 1184 **llana suarda** *f*
sin. compl. llana sutza f
es lana suarda *f*
- Llana verge que conserva tot el greix perquè no s'ha sotmès al desgreixatge.
- 1185 **llana sutza** *f*
veg. llana suarda f
- 1186 **llança** *f*
es lanza *f*
- Peça allargada, de fusta o de metall, fixada pel seu extrem inferior al joc de davant d'un carruatge, a cada costat de la qual s'enganxa un animal de tir.
- 1187 **llatzeret** *m*
es lazareto *m*

- Lloc aïllat on es troben els animals sotmesos a quarantena.
- 1188 **llavora** *f*
sin. porcasta f
sin. porcastra f
es cerda joven f
 Truja jove destinada a la reproducció.
- 1189 **llavorer -a** *adj*
sin. reproductor -a adj
sin. semental adj
es reproductor -ra adj
es semental adj
 Dit de l'animal destinat a la reproducció.
- 1190 **llebrer -a** *adj*
es lebre l adj
 Dit del ca domèstic caracteritzat pel cos estret, el ventre retret, el crani reduït, el morro en punta i les cames molt llargues i primes.
- 1191 **llebrer eivissenc** *m*
sin. ca eivissenc m
- 1192 **llebrot** *m*
es liebre macho f
 Llebre mascle.
- 1193 **llengua blava** *f*
sin. compl. febre catarral ovina f
es fiebre catarral ovina f
es lengua azul f
 Malaltia vírica de les ovelles, i no tan freqüentment de les vaques i les cabres, causada per un virus del gènere *Orbivirus*, família *Reoviridae*, transmesa per la picadura de moscards del gènere *Culicoides*, que es caracteritza per febre alta, una salivació excessiva, edema de la cara i la llengua i cianosi de la llengua.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1194 **llentura** *f*
veg. juntura f
- 1195 **lleonat -ada** *adj*
es leonado -da adj
 Dit del pelatge o del plomatge que és entre roig i groc.
- 1196 **llepar** *v tr*
es lamer v tr
 Passar la llengua un animal sobre un altre o sobre ell mateix, generalment per netejar una cria o una part del seu cos.
- 1197 **llesta** *f*
 Conjunt d'anyells d'un ramat que es destinen a la recria.
- 1198 **llet** *f*
es leche f
 Fluid blanc o groguenc segregat per les glàndules mamà-

llet belada

ries de les femelles dels mamífers, que serveix per nodrir les seves cries.

1199 **llet belada** *f*

Llet de les ovelles el primer dia que les munyen, després de desmamar-ne el xotet.

1200 **llet colestà** *f*

Llet que, encara que li hagin posat herba colera, no es pren i torna dolenta.

1201 **llet concentrada** *f*

es leche concentrada f
es leche evaporada f

Llet sotmesa a un procés d'eliminació d'una part de l'aigua per evaporació, que es pot reconstituir per addició d'aigua.

1202 **llet crua** *f*

veg. llet natural f

1203 **llet descremada** *f*

veg. llet desnatada f

1204 **llet desnatada** *f*

sin. compl. llet descremada f
es leche descremada f
es leche desnatada f

Llet que conté un 0,50% de matèria grassa com a màxim, d'acord amb la normativa establerta.

1205 **llet en pols** *f*

es leche deshidratada f
es leche en polvo f

Llet sotmesa a un procés de deshidratació total per evaporació en aire calent fins que queda reduïda a pols.

1206 **llet entera** *f*

sin. llet sencera f
es leche completa f
es leche entera f

Llet que no ha estat desnataada, amb un màxim d'un 3,5% de matèria grassa, d'acord amb la normativa establerta.

1207 **llet espessa** *f*

Llet que s'extreu de la caldera després de fer el formatge i que es menja amb sucre.

1208 **llet esterilitzada** *f*

es leche esterilizada f

Llet sotmesa a un procés de destrucció de tots els germens per aplicació de calor.

1209 **llet fermentada** *f*

es leche fermentada f

Llet esterilitzada a la qual s'han afegit ferments làctics.

1210 **llet formatjada** *f*

Llet que surt de la peça de formatge en prémer-la damunt el cavall de formatjar o a la premsa.

- 1211 **Ilet homogeneïtzada** *f*
es leche homogeneizada f
 Llet sotmesa a un procés de reducció de la grandària dels glòbuls grassos.
- 1212 **Ilet maternitzada** *f*
es leche maternizada f
 Llet sotmesa a un procés de modificació de la composició, per addició de lactosa i reducció de caseïna, per fer-la similar a la llet de la dona.
- 1213 **Ilet molsissa** *f*
 Llet no formatjada i feta prendre remenant-la amb un brançó tendre de figuera.
- 1214 **Ilet nativa** *f*
veg. Ilet natural f
- 1215 **Ilet natural** *f*
sin. compl. Ilet crua f
sin. compl. Ilet nativa f
es leche cruda f
 Llet obtinguda directament de les femelles lleteres, sense haver estat sotmesa a cap tipus de tractament.
- 1216 **Ilet negra** *f*
 Llet dels primers dies després del part.
- 1217 **Ilet presa** *f*
veg. quallada f
- 1218 **Ilet quallada** *f*
veg. quallada f
- 1219 **Ilet semidescremada** *f*
veg. Ilet semidesnatada f
- 1220 **Ilet semidesnatada** *f*
sin. compl. Ilet semidescremada f
es leche semidescremada f
es leche semidesnatada f
 Llet que conté entre un 1,5% i un 1,8% de matèria grassa, d'acord amb la normativa establerta.
- 1221 **Ilet sencera** *f*
sin. Ilet entera f
- 1222 **Ilet UHT** *f*
sin. Ilet uperitzada f
es leche UHT f
es leche uperizada f
 Llet esterilitzada per injecció de vapor sobreescalfat durant un segon, amb la posterior eliminació del vapor i refredada immediatament al buit.
Nota: La sigla *UHT* prové de l'anglès *ultra-high temperature* («temperatura superalta»).
- 1223 **Ilet uperitzada** *f*
sin. Ilet UHT f
- 1224 **Ileter** *-a m i f*
es lechero -ra m y f
 Persona que s'ocupa d'exploitar els animals ramaders productors de llet.

lleter

- 1225 **lleter -a** *adj*
es lechero -ra adj
Dit de l'animal o del bestiar que s'explota per a la producció de llet.
- 1226 **lleteroles** *fpl*
es lehecillas fpl
Porcions de carn mollia i greixosa, de color blanquinós, adherides al fetge, al cor, al lleu i a altres vísceres dels mamífers.
Nota: Les lleteroles corresponen al tim, òrgan que és evident en els animals joves i rudimentari en els animals adults.
- 1227 **lletó -ona** *m i f*
sin. compl. animal de llet m
sin. compl. nodrissó m
es lechal m y f
Animal que encara s'alimenta de llet.
- 1228 **lletó -ona** *adj*
es lechal adj
Dit de l'animal que encara mama.
- 1229 **llibre d'explotació ramadera** *m*
es libro de explotación ganadera m
Document oficial expedit pels serveis veterinaris oficials, on consta la identificació de la ramaderia, la identificació del titular i la de l'amitger o d'una altra figura arrendatària, a més dels trasllats i de les incidències que es produeixen en el ramat.
- 1230 **llibre de tractaments medicamentosos** *m*
es libro de medicamentos m
Document oficial expedit pels serveis veterinaris oficials, on consten els tractaments amb fàrmacs que s'apliquen als animals de la ramaderia, i en què cada tractament és signat pel ramader i el veterinari responsable.
- 1231 **lligallo** *m*
Comunitat ramadera de municipis d'una comarca, la funció de la qual és recollir, custodiar i lliurar als propietaris els caps de bestiar que s'han perdut.
- 1232 **llimoner** *m*
es caballo limonero m
Cavall que va enganxat tot sol a les vares del carro.
- 1233 **llista** *f*
Marca blanca i llarga de la cara d'alguns equins, que s'estén des del front fins al morro.
- 1234 **llit** *m*
veg. secundines fpl
- 1235 **llobada** *f*
Clapa d'herba d'un prat que el bestiar deixa sense pasturar.

- 1236 **lloca** *f*
es clueca f
 Femella d'aviram, especialment la gallina, que cova els ous i cria els seus pollets.
- 1237 **llocada** *f*
sin. nierada f
sin. compl. covada f
es nidada f
es pollada f
 Conjunt de pollets nascuts dels ous covats alhora per una mateixa lloca.
- 1238 **llodrigada** *f*
veg. conillada f
- 1239 **llodrigó** *m*
veg. conilló m
- 1240 **llobrígol** *m*
sin. tascó m
 Peça de fusta corbada que forma la part central inferior del jou de llaurar.
- 1241 **llobrígol** *m*
es ombligo m
 Cicatriu formada en mig del ventre dels animals en rompre's o tallar-se i assecar-se el cordó umbilical.
- 1242 **llonganissa** *f*
es longaniza f
 Embotit de budell llarg i prim farcit de carn magra de porc
- capolada i adobada amb pebre i altres espècies.
- 1243 **llongues** *fpl*
 Regnes llargues amb què es governa l'animal que bat o que llaura junyit a l'arada.
- 1244 **lloper** *-a adj*
es lobero -ra adj
 Dit del pelatge dels quadrúpedes que és una mescla de pèls negres i rojos o negres i grocs.
- 1245 **llograda** *f*
veg. conillada f
- 1246 **llogigar** *v intr*
veg. conillar v intr
- 1247 **llogigó** *m*
veg. conilló m
- 1248 **llúpia** *f*
es lobanillo m
es lupia f
 Quist produït per un tumor indolent, generalment a la cara o al cap, de contingut normalment purulent.
- 1249 **longilini** *-ínia adj*
es longilíneo -nea adj
 Dit de l'animal o la raça amb unes proporcions llargues en relació amb la mitjana de la seva espècie.

M

- 1250 **macromineral** *m*
es macromineral m
 Mineral necessari en quantitats importants, mesurables en grams per dia.
- 1251 **maedi-visna** *m*
sin. pneumònia progressiva ovina f
es maedi-visna m
es neumonía progresiva ovina f
 Malaltia vírica de les ovelles i les cabres, causada per un virus del gènere *Lentivirus*, família *Retroviridae*, que es caracteritza per pneumònia intersticial crònica, mastitis, artritis crònica proliferativa i meningoencefalitis.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1252 **magnesi** *m*
es magnesio m
 Mineral amb diverses funcions essencials en l'organisme, com ara el desenvolupament de l'esquelet o la funció muscular.
Nota: El seu dèficit agut (hipomagnesèmia aguda) provoca paràlisi i mort en els animals afectats.
- 1253 **majoral** *-a m i f*
es mayoral -la m y f
 Pastor principal encarregat de governar el ramat i també, en representació del propietari, de dirigir els altres treballadors del camp.
- 1254 **mal de potó** *m*
veg. panadís oví m
- 1255 **mal del coit** *m*
veg. durina f
- 1256 **mal roig** *m*
es erisipela porcina f
es mal rojo m
 Malaltia bacteriana del bestiar porcí, que es caracteritza per l'aparició de taques cutànies prominents vermelloses o violàcies, quadres septicèmics, d'artritis crònica i d'endocarditis i morts sobtades.
- 1257 **malaltia** *f*
es enfermedad f
 Procés d'alteració de l'estat del cos o d'algun òrgan d'un animal que posa en perill la seva salut.
- 1258 **malaltia contagiosa** *f*
veg. malaltia infecciosa f

1259 **malaltia d'Ausjeszky** *f*
es enfermedad de Ausjeszky f

Malaltia vírica molt contagiosa principalment dels porcs, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, que es caracteritza per febre alta, vòmits, respiració dificultosa, trastorns nerviosos, avortaments i altres problemes reproductius.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1260 **malaltia de declaració obligatòria** *f*
sgl MDO f
es enfermedad de declaración obligatoria f
sgl EDO f

Malaltia de la qual s'ha de declarar obligatòriament el diagnòstic a les autoritats competents en sanitat animal i que figura a la llista de l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1261 **malaltia de Gumboro** *f*
veg. bursitis infecciosa aviària f

1262 **malaltia de les vaques boges** *f*
veg. encefalopatia espongiforme bovina f

1263 **malaltia de Marek** *f*
es enfermedad de Marek f

Malaltia vírica de les gallines, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, que es caracteritza per paràlisi parcial o total de les potes i les ales i per la formació de limfomes a les vísceres.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1264 **malaltia de Nairobi** *f*
es enfermedad de Nairobi f

Malaltia infecciosa de les ovelles i les cabres, causada per un virus del gènere *Nairovirus*, família *Bunyaviridae*, transmesa per paparres sobretot de l'espècie *Rhipicephalus appendiculatus*, que es caracteritza per febre alta, gastroenteritis hemorràgica, diarrea, rinorrea mucopurulenta, dispnea i avortament.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

1265 **malaltia de Newcastle** *f*
es enfermedad de Newcastle f

Malaltia vírica contagiosa dels ocells, causada per un virus del gènere *Rubulavirus*, família *Paramyxoviridae*, que es caracteritza per problemes respiratoris i nerviosos, interrupció par-

malaltia hemorràgica del conill

cial o completa de la producció d'ous, ous deformats, diarrea verda i teixits inflats al voltant dels ulls i el coll.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

- 1266 **malaltia hemorràgica del conill** *f*
es enfermedad hemorrágica del conejo *f*

Malaltia vírica dels conills, causada per un virus del gènere *Calicivirus*, que es caracteritza per una coagulopatia massiva amb hemorràgies a diversos òrgans i mort sobtada, i icterícia amb despigmentació de les orelles, la conjuntiva i la capa subcutània.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1267 **malaltia hereditària** *f*
es enfermedad hereditaria *f*
Malaltia genètica que es transmet dels progenitors als seus descendents.

- 1268 **malaltia infecciosa** *f*
sin. compl. malaltia contagiosa *f*
es enfermedad contagiosa *f*
es enfermedad infecciosa *f*

Malaltia que es transmet per contacte directe o indirecte amb l'animal que la pateix.

- 1269 **malaltia parasitària** *f*
sin. compl. parasitosis *f*
es enfermedad parasitaria *f*
es parasitosis *f*

Malaltia produïda per paràsits.

- 1270 **malaltia vesicular porcina** *f*
es enfermedad vesicular porcina *f*

Malaltia vírica contagiosa dels porcs, causada per un virus del gènere *Enterovirus*, família *Picornaviridae*, que es caracteritza per l'aparició sobtada de coixera, vesícules a les extremitats, als espais interdigitals dels peus i de vegades als mugrons i a la mucosa bucal.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.

- 1271 **malaltia vírica** *f*
sin. compl. virosi *f*
es enfermedad vírica *f*
es virosis *f*

Malaltia produïda per virus.

- 1272 **malparir** *v intr*
veg. avortar *v intr*

- 1273 **maltès -esa** *adj*
es rojo y blanco *adj*

- Dit del pelatge de les cabres que és roig i blanc. 1281 **mamitis** *f*
veg. mastitis f
- 1274 **mama** *f*
veg. mamella f
- 1275 **mamada** *f*
es mamada f
- Quantitat de llet que mama una cria d'animal d'un cop. 1283 **mànega de maneig** *f*
sin. màniga de maneig f
es manga de manejo f
- 1276 **mamar** *v tr*
es mamar v tr
- Xuclar una cria, amb els llavis i la llengua, la llet de les mameles d'una femella.
- 1277 **mamella** *f*
sin. compl. mama f
es mama f
- Cadascun dels òrgans glanduloses que en els mamífers segreguen la llet amb què s'alimenten les cries.
- 1278 **mamella** *f*
sin. ganyell f
- 1279 **mamelló** *m*
sin. ganyell f
- 1280 **mamífer** *m*
es mamífero m
- Individu pertanyent a la classe d'animals vertebrats, de temperatura constant i vivípar, amb el cos proveït de glàndules mamàries i generalment recobert de pèl.
- 1284 **maneig** *m*
es manejo m
- Conjunt d'actuacions que repercuteixen en el funcionament d'una ramaderia.
- 1285 **manescal -a** *m i f*
veg. veterinari -ària m i f
- 1286 **manescal -a col·legiat -ada** *m i f*
veg. veterinari -ària col·legiat -ada m y f
- 1287 **manescal -a habilitat -ada** *m i f*
veg. veterinari -ària habilitat -ada m i f
- 1288 **manescal -a oficial** *m i f*
veg. veterinari -ària oficial m i f

màniga de maneig

- 1289 **màniga de maneig** *f*
sin. **mànega de maneig** *f*
- 1290 **mantega** *f*
es manteca *f*
es mantequilla *f*

Substància grassa groguenca, sòlida i homogènia, obtinguda en batre i amassar la llet o la seva nata.
- 1291 **marca** *f*
es marca *f*

Senyal distintiu natural d'un animal en el pelatge o plomatge d'alguna part del cos.
- 1292 **marca** *f*
es marca *f*

Senyal distintiu que es fa a un animal per identificar-lo de manera individual o col·lectiva.
- 1293 **marcador** *m*
sin. **senyador** *m*
es marcador *m*

Esprai o barra de cera, que pot ser de diferents colors, utilitzat per marcar el bestiar.
- 1294 **marcatge** *m*
es marcado *m*

Sistema d'identificació consistent a posar una marca a un animal.
- 1295 **marcatge col·lectiu** *m*
es marcado colectivo *m*

Marcatge amb la finalitat d'identificar el bestiar d'un ramat i indicar-ne l'origen, la propietat o la qualitat.
- 1296 **marcatge d'orella** *m*
veg. **marcatge per incisions** *m*
- 1297 **marcatge individual** *m*
es marcado individual *m*

Marcatge amb la finalitat d'identificar cada individu que forma part d'un ramat per diferenciar-los entre ells.
- 1298 **marcatge per ferro** *m*
es marcado al fuego *m*
es marcado por fuego *m*

Marcatge que consisteix a aplicar sobre la pell dels animals un ferro roent, el qual sol tenir forma de número o de lletra.
- 1299 **marcatge per fred** *m*
es marcado en frío *m*
es marcado por frío *m*

Marcatge que consisteix a aplicar sobre la pell dels animals un ferro submergit en nitrogen líquid per refredar-lo, el qual sol tenir forma de número o de lletra, i deixa com a marca el creixement de pèl blanc en la zona afectada.

- 1300 **marcatge per incisions** *m*
sin. compl. marcatge d'orella *m*
es marcado por incisiones *m*
es marcado por muescas *m*
- Marcatge que consisteix a fer una o diverses incisions a l'orella o les orelles dels animals.
- Nota:* Les incisions dibuixen a les orelles dels animals diverses figures concretes, cada una amb el nom corresponent, que serveixen principalment per distingir el bestiar entre ramaderies.
- 1301 **mardà** *m*
sin. moltó *m*
sin. xot de llavor *m*
sin. compl. marrà *m*
es carnero *m*
es morueco *m*
- Masclé de l'ovella que s'exploita com a semental.
- 1302 **mare** *f*
veg. úter *m*
- 1303 **mare** *f*
es madre *f*
- Genitora femella.
- 1304 **marfegueta** *f*
- Coixí de llaurar damunt el qual descansa el jou.
- 1305 **marfuga** *f*
veg. epidèmia *f*
- 1306 **marrà** *m*
veg. mardà *m*
- 1307 **marranís** *m*
veg. moltó *m*
- 1308 **marranxó** *m*
veg. porcell *-a m i f*
- 1309 **marró** *adj*
es marrón *adj*
- Dit del pelatge o del plomatge que és roig fosc, quasi negre.
- 1310 **martingala** *f*
es gamarra *f*
- Corretja que porta el cavall ensellat, que va des de la cingla fins a sota la gola del cavall, i serveix per evitar que aquest vagi amb el cap cot.
- 1311 **masclé** *m*
es macho *m*
- Animal de sexe masculí.
- 1312 **masclé marcador** *m*
es macho marcador *m*
- Rezelador, normalment vasectomitzat o castrat, proveït d'un arnès marcador que deixa un senyal al dors de les femelles que cobreix, indicant així les femelles en zel.
- 1313 **mastitis** *f*
sin. compl. mamitis *f*
es mastitis *f*

matador

- Malaltia multifactorial, habitualment d'origen bacterià, que afecta les femelles mamíferes, sobretot les vaques, les cabres i les ovelles, però també les truges, les cusses i altres femelles, caracteritzada per una inflamació de la glàndula mamària, una alteració de la llet, una producció d'exudats purulents o sanguinolents i, segons l'agent infeccios, una alteració important de l'estat general de l'animal.
- 1314 **matador** –a *m i f*
Persona que es dedica a matar el porc a les matances.
- 1315 **matadura** *f*
sin. tocadura f
es matadura f
Nafra o pelada al cos d'un animal causada pel frec d'un aparell o dels guarniments.
- 1316 **matança** *f*
es matanza f
Acció de matar el porc a la manera tradicional, d'esquarterar-lo i de fer les operacions destinades a l'aprofitament de la carn de l'animal.
Nota: Usat generalment en plural.
- 1317 **matancer** –a *m i f*
es matancero m
es matarife m
- Persona que pren part en les matances del porc.
- 1318 **matancer** –a *adj*
Relatiu o pertanyent a les matances del porc.
- 1319 **matèria orgànica** *f*
es materia orgánica f
Material que queda d'un aliment després d'extreure'n la humitat i la cendra.
- 1320 **matèria seca** *f*
es materia seca f
Material que queda d'un aliment després d'extreure'n la humitat.
- 1321 **matinar** *v intr*
Pasturar el ramat des de la punta de dia fins devers les deu del matí.
- 1322 **matriu** *f*
veg. úter m
- 1323 **matxo** *m*
veg. mul somerí m
- 1324 **MDO** *f*
veg. malaltia de declaració obligatòria f
- 1325 **me** *m*
sin. anyell –a m
- 1326 **meconi** *m*
sin. compl. molinada f
es meconio m

- Matèria viscosa de color bru verdós, composta de moc, bilis i restes epitelials, que constitueix les primeres femtes de l'animal tot just nat.
- 1327 **medalla** *f*
es medalla f
Placa amb un número que serveix per identificar els individus d'un ramat i que generalment es penja al collar.
- 1328 **medicació** *f*
es medicación f
Administració regular d'un o més medicaments amb una finalitat terapèutica concreta.
- 1329 **medicació** *f*
es medicación f
Conjunt de medicaments i de mitjans curatius amb una mateixa finalitat.
- 1330 **medicament** *m*
es medicamento m
Substància administrada a un animal que serveix per prevenir, curar o alleujar una malaltia i per corregir-ne o reparar-ne les seqüeles.
- 1331 **mediolini -ínia** *adj*
es mediolíneo -nea adj
Dit de l'animal o la raça que presenta unes proporcions corporals semblants a la mitjana de la seva espècie.
- 1332 **mel** *f*
es miel f
Substància viscosa, groguenca i dolça, que produeixen les abelles en una distensió de l'èssòfag a partir del nèctar de les flors, la qual dipositen a les bresques del rusc per alimentar les larves.
- 1333 **melassa** *f*
es melaza f
Substància xaroposa, de color fosc i de sabor dolç, que constitueix el residu de la cristallització del sucre de canya o de bleada-rave i que és emprada com a additiu alimentós per al bestiar i l'aviram.
- 1334 **melat -ada** *adj*
es melado -da adj
Dit de l'animal que té el pelatge o el plomatge color de mel.
- 1335 **melatonina** *f*
es melatonina f
Hormona secretada per l'epífisi, amb múltiples funcions, entre les quals destaca la regulació de les funcions endocrines per permetre l'adaptació de l'animal als canvis estacionals.

meler

Nota: A causa de la seva capacitat per regular l'activitat d'altres hormones, en funció del fotoperíode es pot aplicar la seva forma sintètica als animals per alterar els cicles biològics normals, per exemple per induir cicles sexuals en femelles que presenten anestre estacional, com les ovelles, fora de l'època reproductiva natural.

1336 **meler** –a *m i f*
es melero –ra m y f
Persona que es dedica a vendre mel o a elaborar-ne.

1337 **mel·lificar** *v intr*
es melificar v intr
Fer mel les abelles.

1338 **menar** *v tr*
es llevar v tr
es manejar v tr
Conduir i dirigir el bestiar, generalment a pasturar, o un vehicle de tracció animal.

1339 **menjadora** *f*
es comedero m
Recipient on es posa el menjar per als animals.

1340 **menjadora autoblocant** *f*
veg. cornadís m

1341 **menjadora mòbil** *f*
es pesebre móvil m

Menjadora proveïda d'un suport amb rodes i arrossegada per un tractor, que és emprada en estabulació lliure o per oferir un complement alimentari a animals en règim extensiu.

1342 **mentó** *m*
sin. compl. barbó m
es mentón m

Extremitat inferior de la cara, sota el llavi inferior.

1343 **mercader** –a *m i f*
sin. compl. tractant m i f
es tratante de ganado m

Persona que compra bestiar i en ven.

1344 **mestís** –issa *adj*
es mestizo –za adj

Dit de l'animal que resulta de l'encreuament entre animals de la mateixa espècie, però de races diferents.

1345 **mestissatge** *m*
es mestizaje m

Encreuament entre animals de la mateixa espècie, però de races diferents.

1346 **mesurador de llet** *m*
es medidor de leche m

Aparell que es fa servir per controlar periòdicament la quantitat de llet produïda per una femella.

1347 **meteorisme** *m*
sin. compl. inflament *m*
es hinchamiento *m*
es meteorismo *m*

Distensió del ventre dels animals per l'acumulació de gasos en el tub digestiu, causada habitualment per fermentacions anormals d'aliments rics en carbohidrats o proteïnes.

1348 **metritis contagiosa equina** *f*
es metritis contagiosa equina *f*

Malaltia bacteriana de les egües, causada per *Taylorella equigenitalis*, que es caracteritza per la presència d'un flux vaginal mucopurulent, cervicitis i vaginitis.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1349 **mèu** *m*
sin. compl. miol *m*
es maído *m*
es maullido *m*
es miau *m*

Crit del moix.

1350 **meular** *v intr*
sin. miolar *v intr*
sin. miular *v intr*
es mallar *v intr*
es maullar *v intr*

Fer mèus el moix.

1351 **miasi** *f*
es miasis *f*

Malaltia parasitària dels animals domèstics, causada per larves de mosques de les famílies *Calliphoridae*, *Gasterophilidae*, *Hypodermatidae*, *Oestridae* i *Sarcophagidae*, que es caracteritza per la invasió dels paràsits en ferides, incisions quirúrgiques, picadures d'altres paràsits i també en cavitats obertes del cos, com ara les fosses nasals, la boca, les òrbites i la vagina.

Nota: Les miasis causades per *Chrysomya bezziana* i *Cochliomyia hominivorax* són de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1352 **micoplasmosi aviària** *f*
es micoplasmosis aviar *f*

Malaltia bacteriana de les gallines, causada per *Mycoplasma gallisepticum* i *Mycoplasma synoviae*, que es caracteritza per símptomes respiratoris i un descens en la producció d'ous en la infecció per *M. gallisepticum*, i per una inflamació de les articulacions i les bosses sinovials amb resultat de caquèxia.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

micosi

- 1353 **micosi** *f*
es micosis f
- Malaltia infecciosa provocada per un fong.
- 1354 **micotoxicosi** *f*
es micotoxicosis f
- Malaltia d'origen tòxic causada per la ingestió d'un aliment contaminat amb micotoxines.
- 1355 **micotoxina** *f*
es micotoxina f
- Toxina producte del metabolisme de determinats fongs que es pot trobar de forma natural com a contaminant de diferents productes destinats a l'alimentació animal.
- 1356 **micromineral** *m*
sin. compl. oligoelement m
es micromineral m
es oligoelemento m
- Mineral necessari en la dieta dels animals en quantitats mínimes.
- Nota:* Són microminerals el cobalt, el seleni, el zinc, etc.
- 1357 **microxip** *m*
es microchip m
- Sistema d'identificació consistent en un dispositiu electrònic que conté el codi d'identificació, recobert d'una estructura protectora, i que es col·loca al cos o al collar de l'animal.
- Nota:* Els microxips es poden col·locar en diferents parts del cos; les més habituals són davall la pell del coll (cans i moixos), davall la pell interdigital (cabres i ovelles), al rumen (cabres i ovelles) o al nivell del coll (equins).
- 1358 **midó** *m*
es almidón m
- Reserva glucídica obtinguda de les plantes, els cereals, els llegums, les glans i les castanyes, que s'empra en l'alimentació del bestiar.
- 1359 **mineral** *m*
es mineral m
- Principi immediat inorgànic imprescindible per al desenvolupament fisiològic normal de qualsevol organisme animal.
- 1360 **miol** *m*
veg. mèu m
- 1361 **miolar** *v intr*
sin. meular v intr
- 1362 **miular** *v intr*
sin. meular v intr
- 1363 **mix** *m*
veg. moix m

- 1364 **mixa** *f*
veg. **moixa** *f*
- 1365 **mixomatosi** *f*
es mixomatosis *f*
- Malaltia vírica dels conills, causada per un virus del gènere *Leporipoxvirus*, família *Poxviridae*, transmesa generalment per moscards dels gèneres *Culex*, *Aedes* i *Anopheles* i per les puces *Cediopsylla simplex*, *Odontopsyllus multispinosus* als EUA, i per *Spiropsyllus cuniculi* a Europa, que es caracteritza per edema, especialment al cap i als genitals, adenopaties, laxitud de les orelles, aprimament ràpid i mort.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1366 **mixt -a** *adj*
es mixto -ta *adj*
- Dit de les races d'animals ramaders que són bones productores de carn i de llet.
- 1367 **moca** *f*
es bandullo *m*
es mondongo *m*
- Conjunt d'estómac i budell, especialment dels animals morts.
- 1368 **modorra** *f*
es modorra *f*
- Malaltia del bestiar de llana i cabrum, provocada per la presència de les larves de certs cucs en el cervell dels caps de bestiar.
- Nota:* Per extensió, de vegades s'aplica, erròniament, a qualsevol malaltia amb simptomatologia nerviosa, independentment del seu origen.
- 1369 **mogut -uda** *adj*
es caliente *adj*
- Dit de l'animal que està excitat sexualment.
- 1370 **moix** *m*
sin. compl. **gat** *m*
sin. compl. **mix** *m*
es gato *m*
- Mamífer domèstic de la família dels fèlids (*Felis catus*), que es caracteritza per tenir els sentits de la visió, l'oïda i l'orientació molt desenvolupats, una llengua rasposa i un pelatge espès i suau, que es té com a animal de companyia o com a caçador de rates.
- Nota:* Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 1371 **moixa** *f*
sin. compl. **gata** *f*
sin. compl. **mixa** *f*
es gata *f*
- Femella del moix.

moixí

- 1372 **moixí -ina** *adj*
es gatuno -na adj
Relatiu o pertanyent al moix.
- 1373 **moixó** *m*
sin. compl. gató -ona m i f
es gatito -ta m y f
Cria del moix.
- 1374 **moixonada** *f*
sin. compl. gatinada f
sin. compl. gatonada f
es camada de gatos f
Conjunt de moixons nats d'un mateix part.
- 1375 **molí** *m*
es molino m
Màquina que s'utilitza per moldre aliments.
- 1376 **molí de sang** *m*
es molino de sangre m
Molí que utilitza la força muscular d'una bèstia per dur a terme el procés de mòlta.
- 1377 **molinada** *f*
veg. meconi m
- 1378 **mòlta** *f*
es molienda f
Operació de desintegració dels cereals, el producte resultant de la qual conté la farina, la sèmola i el segó.
- 1379 **moltó** *m*
sin. mardà m
- 1380 **moltó** *m*
sin. compl. marranis m
es carnero llano m
Marrà castrat per engreixar-lo i vendre'n la carn.
- 1381 **moreno -a** *adj*
Dit de la bèstia de capa negra amb ombres blanquinoses al voltant del nas, el morro, i al mig de les cuixes i els braços.
- 1382 **moreu -a** *adj*
es negruzco -ca adj
Dit del pelatge dels equins tirant a negre.
- 1383 **morfologia** *f*
sin. compl. exterior m
es exterior m
es morfología f
Estudi de la forma i les estructures externes dels animals i, en conseqüència, de les seves aptituds funcionals.
- 1384 **morral** *m*
sin. morrió m
es morral m
Talec que es penja sota el morro de les bèsties per donar-los menjar.
- 1385 **morral** *m*
es bozal m

- Aparell fet de corretges o de filferro, adaptable als morros d'un animal, que serveix per impedir-li mossegar o menjar.
- 1386 **morraller** *m i f*
es guarnicionero -ra m y f
es talabartero -ra m y f
 Persona que fa morralles, en ven o n'adoba.
- 1387 **morralles** *fpl*
sin. cabestre m
- 1388 **morrió** *m*
sin. morral m
- 1389 **mos** *m*
es bocado m
 Part del fre que entra dins la boca de l'animal.
- 1390 **mosquejat -ada** *adj*
 Dit de l'animal clapat de taques obscures.
- 1391 **mosquer** *m*
es mosquitero m
 Xarxa o roba que es col·loca al cap de les bèsties per protegir-les de les mosques.
- 1392 **mossegar** *v tr*
sin. compl. queixalar v tr
es morder v tr
 Un animal, agafar amb les dents i estrènyer.
- 1393 **motxo -a** *adj*
veg. sull -a adj
- 1394 **muda** *f*
es muda f
 Procés de canvi de l'epidermis, les plomes, el pelatge, les banyes i les dents de llet a les dents definitives, en els rèptils, ocells i mamífers, segons sigui el cas.
- 1395 **mudar** *v tr*
es mudar v tr
 Fer la muda un animal.
- 1396 **mufar** *v tr*
sin. topar v intr
sin. compl. banyegar v tr
sin. compl. sucar v tr
es acornar v tr
es acornear v tr
es amorcar [el brau] v tr
es amurcar [el brau] v tr
es cornear v tr
 Donar cops amb el cap els animals banyuts.
- 1397 **mugir** *v intr*
sin. bramular v intr
- 1398 **mugit** *m*
sin. bramul m
- 1399 **mul** *m*
es mulo m
 Mascle híbrid del cavall i la somera o de l'ase i l'egua, es-

mul eguí

- tèril, que s'explota per al treball agrícola.
- 1400 **mul eguí** *m*
es mulo castellano m
Mul que prové del creuament d'un ase i d'una egua.
- 1401 **mul somerí** *m*
sin. compl. matxo m
es burdégano m
es burreño m
es macho romo m
Mul que prové del creuament d'un cavall i d'una somera.
- 1402 **mula** *f*
es mula f
Femella híbrida de l'ase i l'egua o del cavall i la somera, estèril, que s'explota per al treball agrícola.
- 1403 **mula eguina** *f*
es mula yeguar f
Mula que prové del creuament d'una egua i d'un ase.
- 1404 **mula somerina** *f*
es mula mohína f
Mula que prové del creuament d'un cavall i d'una somera.
- 1405 **mular** *adj*
sin. compl. mulatí -ina adj
sin. compl. mulenc -a adj
es mular adj
- Relatiu o pertanyent al mul o a la mula.
- 1406 **mulat** *m*
es muleto m
Mul jove.
- 1407 **mulater -a** *m i f*
sin. compl. muler -a m i f
es mulatero m
es mulero -ra m y f
Persona que té cura de les mules.
- 1408 **mulatí -ina** *adj*
veg. mular adj
- 1409 **mulenc -a** *adj*
veg. mular adj
- 1410 **muler -a** *m i f*
veg. mulater -a m i f
- 1411 **multípar -a** *adj*
es multíparo -ra adj
Dit de la femella que ha parit més d'una vegada.
- 1412 **muntar** *v tr*
sin. cavalcar v tr
- 1413 **muntar** *v tr i intr*
sin. cavalcar v tr i intr
- 1414 **muntura** *f*
veg. animal de sella m

- 1415 **munyidor** *m*
Corral on es munyen les ovelles.
- 1416 **munyidor** *-a m o f*
es ordeñadero m
Recipient on cau la llet en munyir-la.
- 1417 **munyidora** *f*
es ordeñadora f
Aparell que funciona amb energia elèctrica i que serveix per extreure la llet del braguer del bestiar domèstic, generalment de les vaques, les cabres i les ovelles d'aptitud làctia.
- 1418 **munyir** *v tr*
es ordeñar v tr
Extreure la llet d'una femella manipulant el braguer, ja sigui de manera manual o mecànica.
- 1419 **muserola** *f*
es muserola f
Corretja de la brida que passa sobre el nas del cavall per evitar que obri massa la boca.
- 1420 **mutació** *f*
es mutación f
Alteració permanent d'un o més caràcters hereditaris a causa d'un canvi en el material genètic d'una cèl·lula, que es transmet a les cèl·lules filles.

N

- 1421 **nadís** *m*
es cria *f*
- Nounat d'un quadrúpede, especialment d'egua o de somera.
- Nota:* El plural de *nadís* és *nadissos*.
- 1422 **nadó** *m*
sin. nounat *-ada* *m* i *f*
es cria *f*
- Animal nascut de fa poc.
- 1423 **nafra** *f*
veg. úlcera *f*
- 1424 **nagana** *f*
es nagana *f*
- Malaltia del bestiar boví deguda a *Trypanosoma brucei*, transmesa per la mosca tse-tse.
- 1425 **naixedura** *f*
veg. panadís *oví* *m*
- 1426 **nariu** *m*
sin. oronell *m*
es ventana de la nariz *f*
- Forat del nas.
- 1427 **natura** *f*
sin. naturalesa *f*
- Òrgans genitals externs, especialment el de les femelles.
- 1428 **naturalesa** *f*
sin. natura *f*
- 1429 **nau** *f*
es nave *f*
- Construcció on s'allotja el bestiar i es guarden els aliments i els equipaments d'una explotació ramadera.
- 1430 **necessitats nutritives** *fpl*
es necesidades nutritivas *fpl*
- Quantitats necessàries dels diferents nutrients d'acord amb l'estat fisiològic i productiu d'un animal.
- 1431 **necessitats nutritives de manteniment** *fpl*
es necesidades nutritivas de mantenimiento *fpl*
- Necessitats nutritives d'un animal per mantenir les seves funcions vitals.
- 1432 **necessitats nutritives de producció** *fpl*
es necesidades nutritivas de producción *fpl*
- Necessitats nutritives d'un animal per poder créixer, mantenir una gestació, produir llet, llana, pèl, ploma o ous.
- 1433 **necròpsia** *f*
es necropsia *f*

- Examen i dissecció del cadàver d'un animal amb la finalitat de diagnosticar-ne la causa de la mort.
- 1434 **nèctar** *m*
es néctar *m*
- Líquid sucros, produït pels nectaris de les flors, que xuclen les abelles per alimentar-se'n i produir la mel.
- 1435 **nectari** *m*
es nectario *m*
- Glàndula de la flor que secreta el nèctar.
- 1436 **negre** *-a adj*
es negro *-gra adj*
- Dit del pelatge o del plomatge que és de color carbó.
- 1437 **nematode** *m*
es nematodo *m*
- Cuc que pertany a la classe *Nematoda*.
- 1438 **nematodosi** *f*
es nematodosis *f*
- Malaltia parasitària causada per nematodes.
- 1439 **neosporosi** *f*
es neosporosis *f*
- Malaltia parasitària de l'espècie bovina i canina, provocada per protozous, que es caracte-
- ritza per avortaments en l'espècie bovina, i per paràlisi, debilitat cervical i dificultat per menjar en l'espècie canina.
- 1440 **nevat** *-ada adj*
es nevado *-da adj*
- Dit del pelatge i del plomatge fosc amb taques blanques.
- 1441 **niador** *m*
veg. **ponedor** *m*
- 1442 **nial** *m*
veg. **covador** *m*
- 1443 **nial** *m*
veg. **covarot** *m*
- 1444 **nial** *adj*
es gárgol *adj*
es huero *-ra adj*
- Dit de l'ou corromput i que no ha produït pollet.
- 1445 **niar** *v intr*
sin. *compl.* **nidificar** *v intr*
es anidar *v intr*
es nidificar *v intr*
- Fer el niu, els ocells, per pondre-hi els ous, covar-los i criar-hi els polls.
- 1446 **nidificar** *v intr*
veg. **niar** *v intr*
- 1447 **nierada** *f*
sin. **llocada** *f*

nimfomania

- 1448 **nimfomania** *f*
es ninfomanía *f*
- Estat de la femella que contínuament està en zel o que hi està durant llargs períodes de temps amb uns intervals entre ells més curts del que és normal.
- 1449 **niu** *m*
es nido *m*
- Construcció de l'aviram feta amb brins, palla, plomissol, etc., per pondre-hi els ous, covar-los i criar els petits.
- 1450 **nodrissa** *f*
sin. **dida** *f*
- 1451 **nodrissó** *m*
veg. **lletó -ona** *m*
- 1452 **nonat** *m*
es nonato *m*
- Fetus tret del ventre d'una femella morta.
- 1453 **nosemosi de les abelles** *f*
es nosemosis de las abejas *f*
- Malaltia parasitària de les abelles, causada pel protozou *Nosema apis*, que es caracteritza per disenteria i disminució de la capacitat de volar o impossibilitat de volar.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1454 **nounat -ada** *m i f*
sin. **nadó** *m*
- 1455 **nucli de selecció** *m*
es núcleo de selección *m*
- Conjunt d'animals d'una granja de selecció que formen una línia o estirp pura d'alt valor genètic, a partir dels quals es genera una millora genètica.
- Nota:* També s'aplica al conjunt de ramaderies que compten amb exemplars d'alt valor genètic d'una raça pura.
- 1456 **nul·lípara** *f*
es nulípara *f*
- Femella que no ha parit mai.
- 1457 **número d'identificació** *m*
es número de identificación *m*
- Número assignat a un animal per identificar-lo individualment, ja sigui subministrat per la mateixa ramaderia o bé per l'Administració competent, amb la finalitat de poder realitzar controls productius, sanitaris, censals i de responsabilitat legal, entre d'altres.
- 1458 **nutrició** *f*
es nutrición *f*
- Introducció en l'organisme dels materials energètics i plàstics necessaris per viure.

1459 **nutrient** *m*
es nutriente m

Substància química continguda en els aliments, que l'organisme assimila mitjançant la digestió, i que és essencial per al manteniment, la producció i la salut dels animals.

O

- 1460 **obi** *m*
sin. cóm *m*
- 1461 **objectiu de selecció** *m*
es objetivo de selección *m*
Cadascun dels caràcters escollits per millorar en un programa de millora genètica.
- 1462 **obrar el porc** *v tr*
Desfer la canal del porc en les peces adequades per a l'elaboració d'embotits i altres viandes el dia de les matances.
- 1463 **obreboques** *m*
es abre bocas *m*
Instrument utilitzat per obrir i mantenir oberta la boca d'un animal durant una inspecció o una intervenció quirúrgica.
- 1464 **obrera** *f*
sin. compl. abella obrera *f*
es abeja neutra *f*
es abeja obrera *f*
Abella femella estèril de la comunitat, encarregada de produir la cera i la mel.
- 1465 **obstetrícia** *f*
es obstetricia *f*
Part de la ciència veterinària que s'ocupa de la gestació, el part i el postpart.
- 1466 **obstrucció** *f*
es obstrucción *f*
Tancament total o parcial d'un conducte orgànic a causa de l'acumulació i compactació de substàncies en el seu interior.
- 1467 **oc** *m*
es ganso *m*
es oca [macho] *f*
Masclle de l'oca, que es cria per la carn, el fetge i també per les plomes.
- 1468 **oca** *f*
es gansa *f*
es oca [hembra] *f*
Ocell de la família dels anàtids, de plomatge gris cendrós amb les parts inferiors blanques, de potes rosades, que es cria per la carn, el fetge i les plomes.
Nota: L'espècie domèstica és *Anser anser ssp. domesticus*.
- 1469 **ocater** *-a m i f*
sin. oquer *-a m i f*
es ansarero *-ra m y f*
Persona que es dedica a guardar oques.

- 1470 **ocell** *m*
sin. compl. au f
es ave f
 Animal vertebrat, ovípar, de sang calenta, el cor amb quatre cavitats, respiració pulmonar, el bec corni, el cos cobert de plomes i les extremitats toràciques en forma d'ales generalment aptes per volar.
- 1471 **OIE** *f*
veg. Organització Mundial de la Sanitat Animal f
- 1472 **oli** *m*
es aceite m
 Greix de procedència vegetal, líquid a 20°, que, subministrat amb el pinso dels animals, aporta energia i àcids grassos essencials i facilita l'absorció de determinades substàncies, com ara les vitamines A i D, a més de millorar l'aspecte i palatabilitat del pinso i disminuir la formació de pols.
- 1473 **oli de ginebró** *m*
 Producte de la destil·lació del ginebró, semblant al quitrà, usat en manescalia popular contra la ronya de les ovelles i altres afeccions cutànies del bestiar.
- 1474 **oli de romaní** *m*
 Oli d'oliva mesclat amb romaní, usat en manescalia com a cicatritzant.
- 1475 **oligoelement** *m*
veg. micromineral m
- 1476 **olla colera** *f*
es tinaja f
 Vas gran de terrissa, de forma semblant a una alfàbia però amb la boca més ampla, utilitzat per posar-hi la llet destinada a fer formatge.
- 1477 **oòcit** *m*
veg. òvul m
- 1478 **optimitzar** *v tr*
es optimizar v tr
 Elaborar una ració equilibrada amb la combinació més econòmica possible de les matèries primeres disponibles.
- 1479 **oquer -a** *m i f*
sin. ocater -a m i f
- 1480 **ordiera** *f*
es cebadera f
 Morralet que serveix per donar ordi als animals.
- 1481 **orella de llebre** *f*
 Dit de les ovelles amb el pelatge negre al voltant de les orelles.

orellar

- 1482 **orellar** *v intr*
es orejear v intr
Moure les orelles un animal.
- 1483 **Organització Mundial de la Sanitat Animal** *f*
sg/ OIE f
es Organización Mundial de la Sanidad Animal f
sg/ OIE f
Organisme mundial els objectius principals del qual són unificar les normatives de cada estat, motivar i coordinar les investigacions i els experiments en matèria de malalties infeccioses, informar puntualment els governs de la seva evolució i dels mitjans emprats per combatre-les i per evitar-ne la difusió.
Nota: L'Organització Mundial de la Sanitat Animal va decidir conservar l'acrònim històric *OIE*, d'Oficina Internacional d'Epizooties, primer nom d'aquest organisme internacional d'ençà de la seva creació.
- 1484 **ormeig** *m*
es montura f
Conjunt de guarniments d'un animal de càrrega.
- 1485 **oronell** *m*
sin. nariu m
- 1486 **osca** *f*
es muesca f
- Senyal que es fa en una orella del bestiar oví consistent en un tall en angle recte.
- 1487 **ou** *m*
veg. zigot m
- 1488 **ou** *m*
es huevo m
Òvul, que pot estar fecundat o no, envoltat de reserves alimentàries i una closca calcària, de forma oval o esferoïdal, que ponen les femelles dels ocells.
- 1489 **ou interj**
Expressió usada per fer aturar una bèstia.
- 1490 **ouat -ada** *adj*
es ovado -da adj
Dit de l'animal femella que encara duu al cos els ous que ha de fer.
- 1491 **ovella** *f*
sin. compl. pècora f
es oveja f
es pècora f
Mamífer remugant de l'espècie *Ovis aries*, que té com a característica principal, exceptuant-ne algunes races, la presència d'un pèl espès, flexible i de creixement continu (la llana), que es cria per la carn, la llana, la pell i la llet.

Nota: Aquest terme designa, especialment, la femella.

nós, que comprèn principalment les ovelles.

1492 **ovellenc** –a *adj*
veg. **oví** –ina *adj*

1498 **ovòcit** *m*
veg. **òvul** *m*

1493 **oveller** –a *m i f*
es ovejero –ra *m y f*
es pastor –ra de ovejas *m y f*

1499 **òvul** *m*
sin. compl. **ovòcit** *m*
sin. compl. **ovòcit** *m*
es oocito *m*
es ovocito *m*
es óvulo *m*

Persona que té cura de les ovelles, especialment de les ovelles en cria.

Gàmeta femení produït per l'ovari que, després d'haver madurat i d'haver estat fecundat, és capaç de desenvolupar un nou organisme.

1494 **oví** –ina *adj*
sin. compl. **ovellenc** –a *adj*
es ovino –na *adj*

1500 **ovulació** *f*
es ovulación *f*

Relatiu o pertanyent a les ovelles.

Despreniment de l'ovari d'un òvul madur.

1495 **ovicultura** *f*
sin. compl. **ovinotècnia** *f*
sin. compl. **producció ovina** *f*
es ovicultura *f*
es ovinotecnia *f*
es producció ovina *f*

1501 **oxitocina** *f*
es oxitocina *f*

Cria i explotació d'ovelles.

Hormona peptídica secretada pel lòbul posterior de la hipòfisi, que estimula la secreció de la llet i que durant el part provoca la contracció uterina.

1496 **ovinotècnia** *f*
veg. **ovicultura** *f*

1497 **ovins** *m pl*
es ovinos *m pl*

Subfamília de mamífers de la família dels bòvids, de coll llarg i potes esveltes, generalment amb banyes anellades i anguloses, musell generalment sense barba i pelatge lla-

P

- 1502 **pago** *m*
veg. paó *m*
- 1503 **palla** *f*
es paja *f*
- Conjunt de les tiges de cereals, seques i separades del gra, emprat com a farratge del bestiar i de l'aviram i per fer-ne el jaç.
- 1504 **palla** *adj*
es paja *adj*
- Dit del pelatge o del plomatge que és de color groc clar, com el que sol tenir la palla del blat.
- 1505 **palleta** *f*
es pajueta *f*
- Tub de plàstic, no reutilitzable, de diàmetre i volum molt petits, de 0,25 o de 0,50 ml, emprat per conservar-hi una dosi seminal.
- 1506 **pallissa** *f*
sin. cort *m*
- 1507 **pallissa** *f*
es pajar *m*
- Lloc on es guarda la palla.
- 1508 **panadís oví** *m*
sin. compl. mal de potó *m*
sin. compl. naixedura *f*
es panadizo *m*
es pederero *m*
- Malaltia bacteriana contagiosa de les ovelles, les cabres i les vaques, causada principalment per *Fusobacterium necrophorum* i *Prevotella melaninogenica* en el cas de les vaques, i per *Fusobacterium necrophorum* i *Dichelobacter nodosus* en el cas de les ovelles i les cabres, que es caracteritza per coïxesa, dermatitis interdigital i necrosi de la peülla.
- Nota:* El terme *mal de potó* per extensió s'aplica a qualsevol malaltia que cursa amb coïxesa per afectació dels peus dels animals de peu forcat, independentment del seu origen.
- 1509 **pandèmia** *f*
sin. compl. pesta *f*
es pandemia *f*
es peste *f*
- Malaltia epidèmica que afecta un gran nombre d'animals i que es propaga a zones geogràfiques extenses, de l'ordre de països o continents.
- 1510 **pandiculació** *f*
es pandiculación *f*

Conjunt d'estiraments que fan els quadrúpedes de les extremitats i la columna vertebral per llevar-se la peresa.

- 1511 **panotxa** *f*
es mazorca f
es panocha f
es panoja f

Espiga de blat de les Índies que se subministra sense desgranar al bestiar i l'aviram, i aporta fibra i energia.

- 1512 **pansa** *adj*
es pasa adj

Dit del pelatge que és bru o marró fosc.

Nota: S'aplica especialment a l'espècie asinina.

- 1513 **panteix** *m*
es jadeo m

Respiració fatigosa d'un animal per motius diversos.

- 1514 **panteixar** *v intr*
es jadear v intr

Respirar un animal amb panteix.

- 1515 **paó** *m*
sin. compl. pago m
es pavo real m

Ocell de la família dels fasiànids, espècie *Pavo cristatus*, amb una cresta de plomes rí-

gides, el cap, coll i pit blaus, el cos i les ales amb irisacions verdes i daurades, i una coa molt llarga que pot dreçar formant ventall.

Nota: La femella no té la vistosa coa que té el mascle.

- 1516 **paparra** *f*
es garrapata f

Àcar de la família dels ixòdids, de cos aplanat i oval, que parasita certs animals xuclant-los la sang i als quals pot transmetre malalties infeccioses.

- 1517 **papil·loma** *m*
sin. compl. berruga f
es papiloma m
es verruga f

Tumor benigne format per hipertròfia de les papil·les de la pell, que pot ser d'origen víric.

- 1518 **papil·lomatosi** *f*
es papilomatosis f

Malaltia vírica que afecta molts animals domèstics, transmesa per insectes i caracteritzada per l'aparició de papil·lomes, generalment autolimitants, a diferents parts del cos, segons l'espècie, però sobretot a la cara i el coll.

- 1519 **paràlisi** *f*
es parálisis f

paràsit

Abolició de la funció motora o, per extensió, de qualsevol altra funció.

1520 **paràsit** *m*

es parásito *m*

Organisme que viu, temporalment o permanentment, damunt el cos d'un animal i del qual es nodreix, provocant-li sovint un perjudici.

1521 **parasitació** *f*

sin. compl. **parasitisme** *m*

es parasitación *f*

es parasitismo *m*

Infecció per paràsits.

1522 **parasitícida** *m*

es parasitícida *m*

Agent que serveix per combatre els paràsits.

1523 **parasitisme** *m*

veg. **parasitació** *f*

1524 **parasitosi** *f*

veg. **malaltia parasitària** *f*

1525 **paratuberculosi** *f*

es paratuberculosis *f*

Malaltia bacteriana contagiosa crònica principalment de les vaques, les ovelles i les cabres, causada per *Mycobacterium avium* ssp. *paratuberculosis*, que es caracteritza per enteritis crònica amb emaciació i diarrea progressives.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1526 **pare** *m*

es padre *m*

Genitor mascle.

1527 **parell de bèsties** *m*

sin. **parell de bísties** *m*

Conjunt de dues bèsties unides en un mateix ormeig.

1528 **parell de bísties** *m*

sin. **parell de bèsties** *m*

1529 **pareller** *-a m i f*

es yuntero *m*

Persona que mena un parell de bèsties.

1530 **parentiu** *m*

es parentesco *m*

Relació dels individus que tenen un o més ascendents en comú i que, per tant, presenten una part igual del patrimoni genètic.

1531 **parèsia** *f*

es parestia *f*

Paràlisi lleugera o incompleta.

1532 **paridora** *f*

es paridera *f*

Compartiment, generalment tancat, on es reclouen les ove-

lles, les cabres i les truges just abans del part, per controlar el part i l'alletament, protegir la mare i les cries de les inclemències meteorològiques i evitar que les truges esclafin els porcells.

1533 **parir** *v intr*
sin. compl. criar v intr
es parir v intr
 Expel·lir, la femella, el fetus al final de la gestació.

1534 **part** *m*
es parto m
 Conjunt de fenòmens fisiològics l'objecte dels quals és la sortida del fetus, que consisteixen en l'esborrament i la dilatació del coll uterí i l'expulsió del fetus i de la placenta.

1535 **particularitat** *f*
es particularidad f
 Qualsevol marca, com ara un remolí en el pelatge o el plo-matge d'un animal, que serveix per indentificar-lo individualment.

1536 **parvovirosi canina** *f*
es parvovirosis canina f
 Malaltia vírica molt contagiosa dels cans, causada per un virus del gènere *Parvovirus*, que afecta especialment els quissos, als quals provoca vòmits, diarrees amb sang, entre

altres símptomes, i de vegades la mort.

1537 **parvovirosi porcina** *f*
es parvovirosis porcina f
 Malaltia vírica dels porcs, causada per un virus del gènere *Parvovirus*, que provoca problemes reproductius, com ara infertilitat, avortaments i mortalitat neonatal.

1538 **pas** *m*
es paso m
 Moviment regular dels equins en caminar, en què mantenen ininterrompudament el contacte amb el terra posant les extremitats a terra l'una darrere l'altra.

1539 **passa** *f*
veg. brom m

1540 **passa** *f*
veg. epidèmia f

1541 **past** *m*
sin. pastura f
es pasto m
es pastura f

Herba que pastura el ramat.

1542 **pastor** *-a m i f*
es pastor -ra m y f
 Persona que mena el bestiar a pasturar i en té cura.

pastora

- 1543 **pastora** *adj*
Dit de la bèstia que presenta un color roig fluix tirant a gris.
- 1544 **pastura** *f*
sin. past m
- 1545 **pastura** *f*
sin. compl. pasturatge m
es pasto m
es pasturaje f
Lloc on pastura el bestiar.
- 1546 **pastura** *f*
veg. pasturatge m
- 1547 **pasturar** *v intr*
es pacer v intr
es pastar v tr
Menjar, el bestiar, l'herba del camp.
- 1548 **pasturatge** *m*
veg. pastura f
- 1549 **pasturatge** *m*
sin. compl. pastura f
es pastoreo m
Acció de pasturar el ramat.
- 1550 **pasturatge continuat** *m*
es pastoreo continuo m
Pastura consistent a mantenir el bestiar lliure en tota la superfície disponible per a la pastura.
- 1551 **pasturatge diferit** *m*
es pastoreo diferido m
Pastura consistent a deixar cada any sense pasturar alguna parcel·la perquè es resembri naturalment.
- 1552 **pasturatge rotacional** *m*
es pastoreo rotacional m
Pastura consistent a dividir el conjunt de la zona pasturable en parcel·les que són pasturades una darrere l'altra.
- 1553 **patogen –ògena** *adj*
es patògeno –na adj
Que és causa d'una malaltia.
- 1554 **patologia** *f*
es patología f
Condicció d'un òrgan, d'un teixit, etc., produïda per malaltia.
- 1555 **peça** *f*
es pieza f
Cadascuna de les parts en què es destria una canal.
- 1556 **pècora** *f*
veg. ovella f
- 1557 **pecuari –ària** *adj*
es pecuario –ria adj
Relatiu o pertanyent al bestiar.

- 1558 **pediculosi** *f*
es pediculosis *f*
 Malaltia parasitària dels mamífers i els ocells, causada per polls, que provoca mal estat general de la pell, el pèl o les plomes, picor, nerviosisme i disminució de les produccions.
- 1559 **pedigrí** *m*
veg. genealogia *f*
- 1560 **pedra blava** *f*
veg. sulfat de coure *m*
- 1561 **pega** *f*
es pez *f*
 Substància negrosa i molt viscosa, obtinguda per destil·lació del quitrà vegetal o de resines diverses, que s'empra per marcar el bestiar.
- 1562 **peguera** *f*
es peguera *f*
 Lloc on s'escalfa la pega per marcar el bestiar.
- 1563 **peixard** *-a adj*
sin. sal i vinagre *adj*
es overo *-ra adj*
 Dit del pelatge dels quadrúpedes amb una mescla de pèls blancs i grocs o alatzans en diferents proporcions.
- 1564 **péixer** *v tr*
es alimentar *v tr*
 Fornir un animal d'aliment o de pastura de manera que se'n pugui obtenir un bon rendiment.
- 1565 **pèl** *m*
sin. pelatge *m*
es capa *f*
es pelaje *m*
 Formació epidèrmica pròpia dels mamífers.
- 1566 **pèl de rata** *adj*
sin. gris *-a adj*
- 1567 **pelatge** *m*
sin. pèl *m*
- 1568 **pel-lagra** *f*
es pelagra *f*
 Malaltia deguda a un dèficit de vitamina PP, caracteritzada per trastorns gastrointestinals, cutanis, nerviosos i psíquics.
- 1569 **perdigó** *m*
es perdigón *m*
 Poll de la perdiu.
- 1570 **perdiu** *f*
es perdiz *f*
 Ocell de la família dels fasiànids, espècie *Alectoris rufa*, d'uns 34 cm de llargada, cos revingut, ales i coa curtes, plomatge de la part superior grisenc rogenic amb taques vermelles, negres i blanques, i

perdiu

el bec i les potes vermelles, típic de conreus i erms i molt apreciat com a peça de caça.

1571 **perdiu** *f*
veg. freixura *f*

1572 **període d'incubació** *m*
es período de incubación *m*

Temps transcorregut entre l'entrada d'un agent patògen en un animal i el desenvolupament dels primers símptomes de la malaltia.

1573 **peripneumònia contagiosa bovina** *f*
es perineumonía contagiosa bovina *f*

Malaltia bacteriana contagiosa de les vaques, causada per *Mycoplasma mycoides* ssp. *mycoides*, que es caracteritza per febre moderada amb símptomes respiratoris pulmonars i pleurals.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1574 **perxa** *f*

Barra que parteix de l'arbre d'una sínia, d'un pou de torn, d'un trull, etc., i que a l'altre cap porta el balancí on va enganxada la bèstia.

1575 **perxa** *f*

Barra llarga penjada horitzontalment, amb claus o ganxos on es penjen les sobrassades i altres embotits de porc.

1576 **pèsol** *m*
sin. compl. estiregassó *m*
sin. compl. fesol *m*
sin. compl. pitxo *m*
sin. compl. xitxero *m*
es guisante *m*

Llavor de la pesolera, utilitzada en l'alimentació animal pel seu alt valor proteic.

1577 **pesta** *f*
veg. pandèmia *f*

1578 **pesta aviària** *f*
veg. influença aviària *f*

1579 **pesta bovina** *f*
es peste bovina *f*

Malaltia vírica contagiosa de les vaques, causada per un virus del gènere *Morbillivirus*, família *Paramyxoviridae*, que es caracteritza per un estat tifoide greu i lesions ulceroses de les mucoses, especialment de les digestives.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1580 **pesta de l'ànnera** *f*
veg. enteritis vírica de l'ànnera *f*

- 1581 **pesta dels petits remugants** *f*
es peste de los pequeños
rumiantes f

Malaltia vírica de les ovelles i les cabres, causada per un virus del gènere *Morbillivirus*, família *Paramyxoviridae*, que es caracteritza per un augment sobtat de la temperatura, secreció nasal serosa, zones necròtiques petites a la mucosa nasal, congestió de la conjuntiva, estomatitis necròtica, diarrea profusa i una mortalitat elevada.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1582 **pesta equina africana** *f*
es peste equina africana f

Malaltia vírica molt greu dels equins, causada per un virus del gènere *Orbivirus*, família *Reoviridae*, transmesa per la picada de moscards del gènere *Culicoides*, i ocasionalment del gènere *Culex*, *Anopheles* i *Aedes*, que es caracteritza per quadres pulmonars i cardíacs, amb febre, tossina, dispnea i edema pulmonar.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1583 **pesta porcina africana** *f*
es peste porcina africana f

Malaltia vírica greu i altament contagiosa dels porcs, causada per un virus DNA, que es caracteritza per febre, pèrdua de pes, anorèxia, debilitat, diarrea, úlceres a la pell i artritis.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1584 **pesta porcina clàssica** *f*
es peste porcina clásica f

Malaltia vírica contagiosa dels porcs, causada per un virus del gènere *Pestivirus*, que es caracteritza per febre alta, disminució de la gana i abatiment general, disminució de leucòcits i plaquetes a la sang, tremolors i anadura irregular.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1585 **peu de pinya** *m*

Pota del cavall arronsada per un defecte de conformació.

- 1586 **peülla** *f*
veg. potó m

- 1587 **peüngla** *f*
veg. potó f

PG

- 1588 **PG** *f*
veg. **prostaglandina** *f*
- 1589 **piafar** *v intr*
es piafar *v intr*
 Alçar el cavall aturat les potes del davant, primer l'una i després l'altra, i tot seguit deixar-les caure amb força.
- 1590 **pica** *f*
es pica *f*
 Ingestió de matèries diferents a les que formen la dieta normal d'un animal, ja sigui per deficiències nutricionals, per estats patològics o per alteracions del comportament.
- 1591 **picar** *v tr*
 Mossegar sense força, un ca d'atura, un cap de bestiar per fer-lo anar cap on vol.
- 1592 **picar** *v tr*
 Tirar, el pastor, una pedra a un cap de bestiar per fer-lo fugir d'un lloc.
- 1593 **picar** *v tr*
es picar *v tr*
es picotear *v tr*
 Donar cops amb el bec un ocell especialment per agafar el menjar o per atacar.
- 1594 **picarol** *m*
es esquila *f*
- Esquella petita, que fa de 4 a 12 cm d'alçada, generalment de forma aplanada, que duen penjada les cabres, les ovelles i els bous.
- 1595 **picaroler** *-a m i f*
 Persona que fa picarols i esquelles.
- 1596 **piga** *f*
es mota *f*
es peca *f*
 Taca petita present en el pelatge o el plomatge d'un animal.
- 1597 **pigallat** *-ada adj*
veg. **pigat** *-ada adj*
- 1598 **pigallós** *-osa adj*
veg. **pigat** *-ada adj*
- 1599 **pigard** *-a adj*
veg. **pigat** *-ada adj*
- 1600 **pigat** *-ada adj*
sin. compl. **pigallat** *-ada adj*
sin. compl. **pigallós** *-osa adj*
sin. compl. **pigard** *-a adj*
es moteado *-da adj*
 Dit de l'animal que té pigues o petites taques en el pelatge o el plomatge.
- 1601 **pigota** *f*
veg. **verola** *f*

- 1602 **pinça nasal** *f*
es pinza nasal f
 Pinça que serveix per subjectar el bestiar pels oronells i immobilitzar-lo.
- 1603 **pinso** *m*
es pienso m
 Preparat alimentari sec, homogeni i amb una elevada concentració de nutrients, que se subministra al bestiar.
- 1604 **pinso complementari** *m*
es pienso complementario m
 Pinso compost que es mescla amb qualsevol altre tipus de pinso per suplementar-lo i aconseguir un pinso complet.
- 1605 **pinso complet** *m*
sin. compl. pinso equilibrat m
es pienso completo m
 Pinso compost que cobreix totes les necessitats nutritives de manteniment i producció del bestiar.
- 1606 **pinso compost** *m*
es pienso compuesto m
 Pinso format per la mescla de diversos pinsos simples complementat amb additius vitamínics i minerals.
- 1607 **pinso equilibrat** *m*
veg. pinso complet m
- 1608 **pinso medicat** *m*
es pienso medicado m
 Pinso al qual s'ha afegit medicament amb finalitats terapèutiques, preventives o curatives.
- 1609 **pinjolada** *f*
es borujo m
es orujo m
 Residu pastós de l'oliva, ric en matèria grassa, obtingut de les olives premsades o d'altres fruits oleaginosos, que s'empra en l'alimentació del bestiar.
- 1610 **pipeta d'inseminació** *f*
es pipeta de inseminación f
 Tub proveït d'un sistema d'impulsió en què s'acobla una palleta per inseminar artificialment una femella.
- 1611 **piroplasmosi** *f*
sin. babesiosi f
- 1612 **pitxo** *m*
veg. pèsol m
- 1613 **piu** *m*
sin. piulet m
es pío m
 Crit del pollet.
- 1614 **piulet** *m*
sin. piu m

placenta

- 1615 **placenta** *f*
es placenta f
Membrana que cobreix el fetus.
- 1616 **plany** *m*
es quejido m
Crit flux i suau del ca per dolor o pena.
- 1617 **plena** *adj*
veg. prenyada f
- 1618 **pleta** *f*
sin. compl. closa f
es cercado m
Terreny no conreat, tancat de paret, en què pastura el bestiar.
- 1619 **pleuropneumònia contagiosa caprina** *f*
es pleuroneumonía contagiosa caprina f
Malaltia bacteriana molt contagiosa de les cabres, causada per *Mycoplasma capricolum* ssp. *capripneumoniae*, que es caracteritza per broncopneumònia amb pleuresia serofibrinosa.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1620 **plomar** *v intr*
sin. compl. emplomar v intr
es emplumar v intr
es emplumecer v intr
Treure les plomes un ocell.
- 1621 **pneumònia** *f*
es neumonía f
Inflamació del pulmó.
- 1622 **pneumònia progressiva ovina** *f*
sin. maedi-visna m
- 1623 **població** *f*
es población f
Conjunt d'individus d'una mateixa espècie en un medi geogràfic determinat que es poden encreuar entre ells.
- 1624 **poll** *m*
sin. pollet m
es pollito m
es polluelo m
Cria d'ocell, especialment del gall.
- 1625 **poll** *m*
es piojo m
Insecte de l'ordre *Phthiraptera* que parasita els animals i els provoca, com a símptoma característic, picor.
- 1626 **polla** *f*
es polla f
Gallina jove que encara no ha començat a pondre.

- 1627 **polla d'índia** *f*
veg. **indiota** *f*
- 1628 **pollastraire** *m i f*
sin. compl. **pollastrer** *-a m i f*
es pollero *-ra m y f*
Persona que es dedica a criar o a vendre pollastres.
- 1629 **pollastre** *m*
es pollo *m*
Gall jove.
- 1630 **pollastrejar** *v intr*
Començar a tenir cresta els polls mascles.
- 1631 **pollastrer** *-a m i f*
veg. **pollastraire** *m i f*
- 1632 **pollataire** *m i f*
sin. compl. **pollater** *-a m i f*
es pollero *-ra m y f*
Persona que comercia amb aviram.
- 1633 **pollater** *-a m i f*
veg. **pollataire** *m i f*
- 1634 **pol·len** *m*
es polen *m*
Polsim format en l'antera de les plantes, que recol·lecten les abelles per alimentar-se.
- 1635 **pollera** *f*
es pollera *f*
- Gàbia on es guarden els pollets, feta de canyes o de jonc i semblant a un cove sense fons, estret de dalt i ample de baix.
- 1636 **pollet** *m*
sin. **poll** *m*
- 1637 **pollí** *-ina m i f*
es pollino *m*
Cria dels animals de peu rodó.
- 1638 **pollinada** *f*
es manada de pollinos *f*
Manada de pollins.
- 1639 **pollinar** *v intr*
es parir [la burra o la yegua] *v intr*
Parir la somera o l'euga.
- 1640 **polpa** *f*
es pulpa *f*
Residu de matèries primeres procedent de les arrels de la blada-rave de la indústria sucraera o dels tubercles de la patata després d'extreure'n la fècula, que s'empra com a aliment per al bestiar.
- 1641 **poltrada** *f*
es potrada *f*
Conjunt de poltres d'una mateixa euga o d'un mateix amo.

poltre

- 1642 **poltre** –a *m i f*
es potranco –ca *m*
es potro –tra *m*
Cavall o euga jove.
- 1643 **poltrer** –a *m i f*
es potrero –ra *m y f*
Persona que té cura dels poltres.
- 1644 **poltrú** *f*
Embotit fet amb el budell cec o gruixat del porc farcit de pasta de sobrassada.
- 1645 **pondre** *v tr*
es poner *v tr*
Fer els ous una femella d'un animal ovípar.
- 1646 **ponedor** *m*
sin. compl. niador *m*
es nidal *m*
es ponadero *m*
Lloc destinat a pondre ous l'aviram.
- 1647 **ponedor** *m*
sin. covarot *m*
- 1648 **ponedor** –a *adj*
es ponedor –ra *adj*
Dit de l'ocell que pon.
- 1649 **porc** *m*
es cerdo *m*
es cochino *m*
es marrano *m*
es puerco *m*
Mamífer domèstic de la família dels súids (*Sus scrofa* ssp. *domestica*), amb el cos gros, la pell dura i coberta de cerres, el morro llarg i mòbil i les potes curtes, que s'explota per la carn i per la pell.
Nota: Aquest terme designa, especialment, el mascle.
- 1650 **porc blanc** *m*
Denominació genèrica de totes les races porcines, o els seus encreuaments, no autòctones de les illes Balears, que presenten una coloració blanca uniforme.
Nota: En són exemples les races *landrace* i *large white*.
- 1651 **porc clapat** *m*
Denominació genèrica de totes les races porcines, o els seus encreuaments, no autòctones de les illes Balears, que presenten taques de coloració i mida variables.
Nota: En són exemples la raça *Pietrain* i els seus encreuaments.

- 1652 **porc faixat** *m*
 Denominació de totes les races porcines, o els seus encreuaments, no autòctones de les illes Balears, que presenten coloració negra amb una franja blanca que agafa les dues extremitats anteriors i la part anterior del tòrax.
Nota: En són exemples la raça *Hampshire* i els seus encreuaments.
- 1653 **porc gras** *m*
 Porc que té el pes suficient per ser mort i donar una bona quantitat de carn com a aliment.
- 1654 **porc senglar** *m*
sin. senglar *m*
es jabalí *m*
 Mamífer de la família dels suïds, espècie *Sus scrofa*, de pèl gruixat i aspre de color gris o negre i morro truncat del qual sobresurten els ullals.
- 1655 **porca** *f*
veg. truja *f*
- 1656 **porcada** *f*
es piara *f*
 Ramat de porcs.
- 1657 **porcasta** *f*
sin. llavora *f*
- 1658 **porcastra** *f*
sin. llavora *f*
- 1659 **porcastre** *-a m i f*
 Porc mascle o femella des que el desmamen fins que té mig any.
- 1660 **porcater** *-a m i f*
veg. porquerol *-a m i f*
- 1661 **porcater** *-a m i f*
veg. porcicultor *-a m i f*
- 1662 **porcell** *-a m i f*
sin. compl. garrí *-ina m i f*
sin. compl. godall *m*
sin. compl. godí *m*
sin. compl. gorri *-ina m i f*
sin. compl. marranxó *m*
es cochinitillo *m*
es lechón *m*
 Cria del porc.
- 1663 **porcellada** *f*
sin. compl. garrinada *f*
sin. compl. ventrada de porcells *f*
es lechigada [de cochinitillos] *f*
 Conjunt de porcells d'un mateix part.
- 1664 **porcellar** *v intr*
sin. compl. garrinar *v intr*
es parir [la cerda] *v intr*
 Parir la truja.

porcí

- 1665 **porcí -ina** *adj*
sin. compl. **porquí -ina** *adj*
es porcino -na *adj*

Relatiu o pertanyent al porc.
- 1666 **porcicultor -a** *m i f*
sin. compl. **porcater -a** *m i f*
sin. compl. **porquer -a** *m i f*
es porcicultor -ra *m y f*

Persona que es dedica a la porcicultura.
- 1667 **porcicultura** *f*
sin. compl. **producció porcina** *f*
es porcicultura *f*
es producció porcina *f*

Activitat dedicada a la cria i l'explotació dels porcs.
- 1668 **porquer -a** *m i f*
veg. **porquerol -a** *m i f*
- 1669 **porquer -a** *m i f*
veg. **porcicultor -a** *m i f*
- 1670 **porqueret -a** *m i f*
veg. **porquerol -a** *m i f*
- 1671 **porquerol -a** *m i f*
sin. compl. **porcater -a** *m i f*
sin. compl. **porquer -a** *m i f*
sin. compl. **porqueret -a** *m i f*
es porquerizo -za *m y f*
es porquero -ra *m y f*

Persona que guarda els porcs.
- 1672 **porquí -ina** *adj*
veg. **porcí -ina** *adj*
- 1673 **positura** *f*
sin. compl. **postura** *f*
es postura *f*

Manera de posar el cos un animal.
- 1674 **posta** *f*
es puesta *f*

Període durant el qual els animals ovípars ponen.
- 1675 **posta** *f*
es postura *f*
es puesta *f*

Conjunt d'ous posts en un període determinat.
- 1676 **postpart** *m*
sin. **puerperi** *m*
es posparto *m*
es postparto *m*
es puerperio *m*

Període consecutiu al part durant el qual l'úter, fins aleshores gràvid, restableix, gràcies a un procés evolutiu, el seu estat normal.
- 1677 **postura** *f*
veg. **positura** *f*
- 1678 **potó** *m*
sin. compl. **peülla** *f*
sin. compl. **peüngla** *f*
es pezuña *f*

Coberta còrnia que protegeix els dits sobre els quals s'aguanten els mamífers ungulats.

- 1679 **prada** *f*
es pradera f
 Prat gran, dens i humit, sense delimitacions.
- 1680 **prat** *m*
es prado m
 Camp cobert d'herba generalment destinat a la pastura del bestiar o a segar-lo per a far-ratge.
- 1681 **preçoç** *adj*
es precoz adj
 Dit de l'animal que es desenvolupa més ràpidament del temps ordinari i que arriba abans a la pubertat.
- 1682 **prematu** *-a adj*
sin. compl. primerenc -a adj
es prematuro -ra adj
 Dit de l'animal nascut abans de temps, però viable.
- 1683 **premunyir** *v tr*
es preordeñar v tr
 Desinfectar el braguer abans de munyir-lo i al mateix temps estimular-lo per provocar la baixada de la llet amb l'extracció dels primers raigs de llet, els quals es rebutgen.
- 1684 **prendre el senyal** *v tr*
sin. prendre el signe v tr
 Començar alguna feina del camp o alguna fase de la cria-
- ça o de l'explotació de l'animal, especialment iniciar la temporada de desmamar els anyells o de munyir les ovelles.
- 1685 **prendre el signe** *v tr*
sin. prendre el senyal v tr
- 1686 **prenyada** *adj*
sin. compl. plena adj
sin. compl. prenys adj
es llena adj
es preñada adj
 Dit de la femella que ha estat fecundada.
- 1687 **prenyar** *v tr*
es empreñar v tr
es preñar v tr
 Fecundar una femella vivípara.
- 1688 **prenys** *adj*
veg. prenyada adj
- 1689 **preparació de la canal** *f*
es faenado m
 Conjunt d'operacions que es practiquen a un animal d'abastament per obtenir-ne la canal.
- 1690 **prevençió** *f*
veg. profilaxi f
- 1691 **prim de barra** *adj*
sin. barraprim -a adj

primal

- 1692 **primal** –a *m i f*
Fill de l'ovella o de la cabra des que ha fet un any fins que en té dos o prop de tres.
- 1693 **primala** *f*
sin. compl. primalona f
Femella de l'espècie ovina que té entre dos i tres anys de vida.
- 1694 **primalona** *f*
veg. primala f
- 1695 **primerenc** –a *adj*
veg. prematur –a adj
- 1696 **primípara** *adj*
es primípara adj
Dit de la femella que pareix per primera vegada.
- 1697 **príncep** *m*
es príncipe m
Poll de l'abella reina que encara no pot procrear.
- 1698 **príó** *m*
es prión m
Agent infecció submicroscòpic no convencional format per proteïnes que provoca malalties degeneratives d'evolució lenta, com ara l'encefalopatia espongiforme bovina o la tremolor ovina.
- 1699 **probiòtic** *m*
es probiótico m
- 1700 **producció animal** *f*
veg. zootècnia f
- 1701 **producció apícola** *f*
veg. apicultura f
- 1702 **producció avícola** *f*
veg. avicultura f
- 1703 **producció bovina** *f*
veg. bovicultura f
- 1704 **producció caprina** *f*
veg. capricultura f
- 1705 **producció equina** *f*
veg. hipotècnia f
- 1706 **producció ovina** *f*
veg. ovicultura f
- 1707 **producció porcina** *f*
veg. porcicultura f
- 1708 **producte zoosanitari** *m*
es producto zoosanitario m
Fàrmac o agent, biològic o químic, que s'utilitza per al diagnòstic, la prevenció o el tractament de les malalties dels animals.
- 1709 **productivitat ramadera** *f*
es productividad ganadera f

- Producció obtinguda d'una explotació ramadera en relació amb la inversió que s'hi ha destinat.
- 1710 **profilaxi** *f*
sin. compl. prevenció f
es prevención f
es profilaxis f
- Conjunt de mesures que s'apliquen per evitar l'aparició i l'extensió de malalties.
- 1711 **progenitor** *-a m i f*
veg. ascendent m i f
- 1712 **progenitura** *f*
es progenitura f
- Conjunt de totes les cries que una femella ha parit durant la seva vida.
- 1713 **progestagen** *m*
es progestágeno m
- Agent que té la capacitat de produir efectes similars a la progesterona.
- 1714 **progesterona** *f*
es progesterona f
- Hormona sexual que té, entre d'altres, la funció del manteniment de la gestació.
- 1715 **prognatisme** *m*
es prognatismo m
- Projecció notable d'un maxil·lar o de tots dos.
- 1716 **prolactina** *f*
es prolactina f
- Hormona molt important en el desenvolupament de la glàndula mamària i en l'inici de la lactància.
- 1717 **prolapse** *m*
es prolapso m
- Caiguda o descens, i exteriorització, d'un òrgan.
- Nota:* En el bestiar, són relativament freqüents els prolapses de la vagina i de l'úter.
- 1718 **prolificitat** *f*
es prolificidad f
- Capacitat d'una femella de parir moltes cries en un sol part.
- 1719 **promotor del creixement** *m*
es promotor del crecimiento m
- Additiu alimentari que s'afegeix a la ració dels animals per augmentar-ne la productivitat.
- 1720 **pronòstic** *m*
es pronóstico m
- Evolució esperable d'una malaltia en funció dels símptomes i la naturalesa del cas.
- 1721 **prostaglandina** *f*
sgl PG f
es prostaglandina f
sgl PG f

proteïna

Substància química natural amb diverses funcions, entre les quals destaquen l'increment de les contraccions uterines i la lisi del cos luti, funcions per les quals els seus derivats sintètics s'utilitzen en la producció animal per regular el cicle sexual o per tractar algunes afeccions reproductives.

1722 **proteïna** *f*
es proteína *f*

Principi immediat imprescindible per al bon desenvolupament de l'organisme animal, integrat per aminoàcids, que formen els constituents característics dels teixits i els líquids orgànics.

1723 **proteïna bruta** *f*
es proteína bruta *f*

Estimació del contingut en proteïnes d'un aliment a partir del contingut en nitrogen determinat pel mètode de l'anàlisi aproximada.

1724 **protozou** *m*
es protozoo *m*

Individu del grup *Protozoa*, el qual comprèn un grup d'organismes essencialment unicel·lulars, eucariotes, normalment microscòpics, de reproducció sexual o asexual, i alguns amb capacitat locomotora.

1725 **prova de descendència** *f*
es prueba de descendencia *f*

Control del rendiment dels descendents d'un animal per avaluar-lo genèticament i poder fer una selecció per descendència.

1726 **pruija** *f*
es prurito *m*

Picor intensa.

1727 **prurigen lumbar** *m*
sin. compl. tremolor ovina *f*
es escrapie *m*
es prurigeno lumbar *m*

Malaltia de les ovelles i les cabres, causada per un prió, que es caracteritza per anomalies del comportament, amb prurigen i descoordinació i, de vegades, amb paràlisi.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1728 **pseudotuberculosi ovina** *f*
veg. limfadenitis caseosa
ovina *f*

1729 **puça** *f*
veg. sifonàpter *m*

1730 **puerperi** *m*
sin. postpart *m*

- 1731 **pulicosi** *f*
veg. **sifonapterosi** *f*
- 1732 **pul·lorosi** *f*
es pulorosis *f*
- Malaltia bacteriana infecciosa dels pollets, causada per *Salmonella pullorum*, que es caracteritza per diarrea blanquinosa i presència de plomissol pastós al voltant de l'anus.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1733 **punt de calçat** *m*
es punto de calzado *m*
- Marca blanca i rodona que presenten alguns equins a la corona o al taló.
- 1734 **puntós –osa** *adj*
- Dit del ca que es fa por fàcilment davant les renyades de l'amo.
- 1735 **purí** *m*
es purín *m*
- Líquid constituït per una mescla de dejeccions sòlides i líquides, restes de jaç, restes de productes d'alimentació animal i aigua, que és usat com a adob.
- Nota:* Usat generalment en plural, *purins*.

Q

- 1737 **quadra** *f*
sin. cort *f*
- 1738 **quadre** *m*
es bastidor *m*
es marco *m*
- Cadascun dels marcs de fusta, generalment rectangulars, que, en un nombre variable, es col·loquen al rusc per suportar la bresca.
- 1739 **quadrúpede** *-a* *adj*
es cuadrúpedo *-da* *adj*
- Dit de l'animal de quatre potes.
- 1740 **qualificació sanitària d'una ramaderia** *f*
es calificación sanitaria de una ganadería *f*
- Estatus sanitari oficial d'una ramaderia d'acord amb les dades sanitàries obtingudes després de realitzar els controls establerts per la normativa.
- 1741 **quall** *m*
es cuajo *m*
- Líquid per fer coagular la llet.
- 1742 **quall** *m*
es abomaso *m*
es cuajar *m*
- 1743 **quallada** *f*
sin. compl. llet presa *f*
sin. compl. llet quallada *f*
es cuajada *f*
- Llet coagulada.
- 1744 **quarantena** *f*
es cuarentena *f*
- Mesura d'aïllament provisional a què són sotmesos els animals susceptibles de ser portadors d'una malaltia infecciosa, que provenen d'un país amb epidèmies o endèmies o que no reuneixen els requisits legals.
- 1745 **quart de canal** *m*
sin. quarter *m*
es cuarto *m*
es cuarto de canal *m*
- Peça anterior o cranial de la mitja canal de l'animal, entre la setena i la vuitena costella en angle recte respecte de l'espina.
- 1746 **quartat** *-ada* *m i f*
- Cap de bestiar boví, cabrum o oví que té devers quatre anys d'edat.

- 1747 **quarter** *m*
sin. **quart de canal** *m*
- 1748 **queca** *f*
sin. **quica** *f*
Raça petita de gallina que se sol utilitzar per incubar els ous.
- 1749 **queixalar** *v tr*
veg. **mossegar** *v tr*
- 1750 **quic** *m*
Mascle de la quica.
- 1751 **quica** *f*
sin. **queca** *f*
- 1752 **quintana** *f*
Tros de terra, generalment de pastura, devora una casa de pagès.
- 1753 **quissó -ona** *m i f*
sin. **cadell -a** *m i f*
- 1754 **quissoiar** *v intr*
sin. **cadellar** *v intr*
- 1755 **quissonada** *f*
sin. **cadellada** *f*
- 1756 **quissonada** *f*
sin. **cadellada** *f*
- 1757 **quist hidatídic** *m*
es quiste hidatídico *m*
- Fase larvària de cucs plans i paràsits del gènere *Echinococcus*, localitzada en diferents vísceres de diversos mamífers i caracteritzada per una vesícula plena de líquid que conté la part anterior del cuc amb els seus òrgans de fixació (escòlex) o, de vegades, quists fills.
- Nota:* La seva detecció en la inspecció *post mortem* de les vísceres dels animals sacrificats a l'escorxador és motiu de decomís d'aquestes vísceres.
- 1758 **quota lletera** *f*
es cuota lechera *f*
Quantitat màxima de llet, regulada per l'Administració, que pot produir una explotació lletera durant un any.

R

- 1759 **rabasta** *f*
veg. retranca *f*
- 1760 **ràbia** *f*
es rabia *f*
- Malaltia vírica contagiosa dels mamífers, causada per un virus del gènere *Lyssavirus*, família *Rhabdoviridae*, transmesa per mossegada, que es caracteritza per atacar el sistema nerviós central, lesions neuronals, amb canvis de comportament sobtats i paràlisi progressiva.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 1761 **raça** *f*
es raza *f*
- Grup d'animals amb característiques morfològiques, fisiològiques i psíquiques semblants, resultat de la diferenciació genètica que s'ha produït en una espècie determinada i, per tant, transmissibles a la descendència.
- 1762 **raça autòctona** *f*
es raza autóctona *f*
- Raça originada a la zona on habita.
- 1763 **raça sintètica** *f*
es raza sintética *f*
- Raça creada per les persones a partir de l'encreuament de dues o més races preexistents.
- 1764 **ració** *f*
es ración *f*
- Porció total d'aliment que es dona diàriament a un animal per cobrir les seves necessitats de manteniment i de producció.
- 1765 **ració de volum** *f*
es ración de volumen *f*
- Part de la ració dels herbívors constituïda per matèries riques en fibra.
- 1766 **racionadora de farratge** *f*
es dosificador de forraje *f*
- Màquina utilitzada per distribuir farratge.
- 1767 **racionament** *m*
es racionamiento *m*
- Part de l'alimentació que s'ocupa de determinar la quantitat d'aliments i nutrients necessaris per cobrir les necessitats nutritives dels animals, d'acord amb el seu estat fisiològic i productiu.

- 1768 **raïssó** *m*
es chicharrón m
 Cadascun dels bocins de xulla o de carn que queda rostit i sense fondre's en coure el saïm del porc.
- 1769 **rama** *f*
es ramón m
 Conjunt de branques d'un arbre, sobretot les més primes o allunyades de la soca que, un cop tallades, serveixen per alimentar el bestiar.
- 1770 **ramada** *f*
es rebaño m
 Ramat molt nombrós, sobretot de bestiar de llana.
- 1771 **ramader** *-a m i f*
es ganadero -ra m y f
 Persona que es dedica a la ramaderia.
- 1772 **ramader** *-a adj*
es ganadero -ra adj
 Relatiu o pertanyent als ramats i a la ramaderia.
- 1773 **ramaderia** *f*
es ganadería f
 Conjunt del bestiar d'un país, d'una comarca o d'un propietari.
- 1774 **ramaderia** *f*
es ganadería f
- Conjunt d'activitats i de tècniques que tenen per objecte la cria i el comerç del bestiar i l'aviram.
- 1775 **ramaderia agrícola** *f*
es ganadería agrícola f
 Ramaderia en què l'aliment del bestiar és sembrat i recol·lectat per l'home, generalment prop de les instal·lacions on romanen.
- 1776 **ramaderia amb estabulació** *f*
veg. ramaderia intensiva f
- 1777 **ramaderia estant** *f*
veg. ramaderia intensiva f
- 1778 **ramaderia extensiva** *f*
es ganadería extensiva f
 Ramaderia en què els animals es troben lliures dins les parcel·les d'una finca i que s'alimenten preferentment amb els recursos alimentaris de la mateixa finca.
- 1779 **ramaderia industrial** *f*
es ganadería industrial f
 Ramaderia en què l'aliment del bestiar, generalment pinsos composts, és produït o conreat per externs.

ramaderia intensiva

- 1780 **ramaderia intensiva** *f*
sin. compl. **ramaderia amb estabulació** *f*
sin. compl. **ramaderia estant** *f*
es ganadería en estabulación f
es ganadería intensiva f
Ramaderia consistent a mantenir els ramats en instal·lacions o quadres i que s'alimenten gràcies a una explotació agrícola annexa o amb aliment industrial.
- 1781 **ramaderia transhumant** *f*
es ganadería trashumante f
Ramaderia en què els ramats segueixen l'evolució de les pastures i canvien de regió.
- 1782 **ramal** *m*
es ramal m
es ronzal m
Corda que es lliga als morros o a les morralles d'una bèstia per tenir-la fermada o per menar-la.
- 1783 **ramat** *m*
sin. guarda f
- 1784 **rapinyar** *v tr*
sin. compl. esgarrapar v tr
es arañar v tr
Investir, el moix, el ca o el conill, un animal amb les urpes, esquinçant-li la pell.
- 1785 **raspa** *f*
es escofina para pezuñas f
Llima de dents triangulars o còniques que serveix per rebaixar o allisar les peülles dels animals.
- 1786 **rastell** *m*
es forrajera f
Bastiment format per dues barres horitzontals de fusta unides per moltes barretes perpendiculars, col·locat a la paret damunt la menjadora del bestiar per fer de suport de la palla, l'herba o el fenc perquè no s'escampi o es malmeti.
- 1787 **ratlla** *f*
sin. retxa f
es raya f
Marca llarga i estreta del peatge d'alguns quadrúpedes de color diferent al color de base.
- 1788 **ratlla dorsal** *f*
es raya de mulo f
Ratlla de pèls foscos o negres que va des del golès fins a la coa.
Nota: Quan aquesta marca es complementa amb una altra ratlla perpendicular que va d'un braç a l'altre passant pels espatlons i creuant-se, per

tant, amb la ratlla dorsal, rep el nom de *creu de Sant Antoni*.

1789 **ratllat -ada** *adj*

sin. **retxat -ada** *adj*
es rayado -da *adj*

Dit del plomatge o del pelatge amb retxes.

1790 **rebolcador** *m*

es revolcadero *m*

Lloc condicionat per ajaçar-se i rebolcar-se els animals.

1791 **recental** *adj*

es recental *adj*

Dit d'un animal que encara mama.

1792 **recepta** *f*

es receta *f*

Prescripció que fa el veterinari del medicament que s'ha d'administrar a un animal malalt així com de les pautes d'administració.

1793 **recer** *m*

sin. compl. **abric** *m*
es abrigadero *m*
es abrigo *m*

Lloc per protegir el bestiar que es troba pasturant contra les inclemències climàtiques.

1794 **recessiu -iva** *adj*

es recesivo -va *adj*

Dit de l'al·lel, la sèrie d'al·lells o el caràcter que només s'expressa en els homozigots.

1795 **recordell** *m*

sin. **retorn** *m*
sin. **tendral** *m*

Anyell o cabrit nat en la segona cria que una ovella o cabra fa dins un mateix any.

1796 **recordellar** *v intr*

Parir per segona vegada dins un mateix any, l'ovella o la cabra.

1797 **recria** *f*

es recria *f*

Activitat ramadera que consisteix a continuar la cria dels animals des que es deslleten o abandonen la lloca fins que assoleixen l'edat reproductora i substitueixen els animals de rebuig.

1798 **recria** *f*

es recria *f*

Conjunt d'animals de recria.

1799 **recriar** *v tr*

es recriar *v tr*

Continuar la cria d'un animal.

1800 **reculant** *m*

sin. **reculera** *f*
es cejadero *m*

reculera

- Cadascuna de les corretges que van de la retranca a les vares del carruatge, passant pel mig del cos de la bèstia, i serveixen per permetre que l'animal pugui recular i fer seguir amb ell el vehicle, sobretot en les baixades.
- 1801 **reculera** *f*
sin. reculant m
- 1802 **reflex de Flehmen** *m*
sin. arrufada de llavi f
- 1803 **refugi** *m*
es refugio m
- Lloc o construcció on es menen els animals per protegir-los del mal temps o d'algun perill.
- 1804 **reganyol** *m*
sin. reguinyol m
sin. remolí m
es remolino m
- Floc de pèls que creix en una direcció diferent de la resta, normalment formant una espiral.
- 1805 **regna** *f*
es rienda f
- Cadascuna de les dues corretges de la brida amb què es governen els animals de sella o de tir.
- Nota:* Usat generalment en plural.
- 1806 **reguinyol** *m*
sin. reganyol m
- 1807 **reguinar** *v intr*
es cocear v intr
- Tirar coces un animal, especialment quan no vol obeir.
- 1808 **reina** *f*
sin. compl. abella mare f
sin. compl. abella reina f
es abeja maesa f
es abeja maestra f
es abeja reina f
es reina f
- Abella fèrtil, l'única de l'examen, que conviu amb els mascles i un gran nombre de femelles estèrils.
- 1809 **remei** *m*
es remedio m
- Qualsevol mitjà destinat a guarir o alleujar una malaltia.
- 1810 **remolc de bestiar** *m*
es remolque de ganado m
- Remolc especialment concebut per transportar animals.
- 1811 **remolc menjadora de farratge** *m*
es remolque-pesebre de forraje m
- Remolc emprat per distribuir el farratge al bestiar.
- 1812 **remolc mescladora de pinso** *m*
es remolque mezclador de pienso m

- Remolc d'un sol eix amb una tremuja de fons estret proveïda d'uns òrgans, accionats per la presa de força, que barregen el pinso i el descarreguen a la menjadora.
- 1813 **remolí** *m*
sin. reganyol m
- 1814 **remugant** *m*
veg. animal de remuc m
- 1815 **remugar** *v tr*
sin. compl. ruminar v tr
es remugar v tr
es rumiar v tr
- Mastegar de nou, els remugants, els aliments que s'han-vien empassat sense mastegar-los bé.
- 1816 **remugó** *m*
es rumia f
- Renou que fa el bestiar quan remuga.
- 1817 **rendiment** *m*
es rendimiento m
- Profit que s'obté de la producció d'un animal.
- 1818 **rendiment de viu a canal** *m*
es rendimiento de la canal m
- Relació entre el pes de la canal i el pes en viu de l'animal.
- 1819 **renill** *m*
veg. eguí m
- 1820 **renillar** *v intr*
veg. eguinar v intr
- 1821 **renoc** *-a adj*
sin. compl. setmesó -ona adj
es raquíto -ca adj
- Dit de l'animal amb símptomes de no desenvolupar-se correctament, respecte d'altres animals de la seva edat.
- 1822 **rentat** *-ada adj*
es lavado -da adj
- Dit del pelatge dels quadrúpedes descolorit però no blanc.
- 1823 **repel·lent** *m*
es repelente m
- Agent d'olor o sabor desagradables per a diferents espècies animals per impedir-ne la proximitat o els efectes destructius.
- 1824 **reposició** *f*
es reposición f
- Conjunt de cries d'una granja que han de substituir els reproductors adults productius.
- 1825 **reproducció** *f*
es reproducción f
- Procés mitjançant el qual els éssers vius asseguren l'aparició d'individus nous idèntics o semblants als progenitors.

reproducció sexual

- 1826 **reproducció sexual** *f*
es reproducción sexual *f*
- Reproducció que s'efectua per la unió d'un gàmeta masculí i un de femení.
- 1827 **reproductor** *-a adj*
sin. llavorer *-a adj*
- 1828 **ressagot** *-a adj*
es rezagado *-da adj*
- Dit de l'animal que, en un ramat en marxa, va quedant endarrere.
- 1829 **ressenya** *f*
es reseña *f*
- Sistema d'identificació animal basat en la descripció detallada de l'animal, mitjançant una relació de les seves característiques generals i de marques distintives específiques, amb la indicació de la seva naturalesa i el lloc d'ubicació.
- Nota:* La ressenya es fa de forma escrita. Les marques distintives (remolins i espigues de pèl, tatuatges, marques de foc, cicatrius, etc.) s'assenyalen en una representació gràfica de l'animal, anomenada també *silueta*.
- 1830 **retorn** *m*
sin. recordell *m*
- 1831 **retorn** *m*
es callo *m*
- Cadascun dels dos extrems de la ferradura.
- 1832 **retranca** *f*
sin. tafarra *f*
sin. compl. rabasta *f*
es ataharre *m*
- Peça de cuir, sola, tela forta o fusta que subjecta la sella o el bast per davall la coa de la bèstia.
- 1833 **retxa** *f*
sin. ratlla *f*
- 1834 **retxat** *-ada adj*
sin. ratllat *-ada adj*
- 1835 **rezelador** *m*
es recela *m*
es recelador *m*
- Mascle, normalment vasectomitzat, que s'utilitza per rezelar una femella.
- 1836 **rezelar** *v tr*
es recelar *v tr*
- Detectar el zel d'una femella a partir de la reacció que mostra davant un mascle, amb l'objectiu d'identificar el millor moment per cobrir-la o inseminar-la.

- 1837 **rinitis atròfica del porc** *f*
sin. compl. rinitis atròfica porcina *f*
es rinitis atròfica del cerdo *f*
es rinitis atròfica porcina *f*

Malaltia bacteriana contagiosa del bestiar porcí, causada per *Pasteurella multocida* i *Bordetella bronchiseptica*, que es caracteritza per secreció nasal purulenta, atròfia dels cornets nasals i deformació de la cara.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1838 **rinitis atròfica porcina** *f*
veg. rinitis atròfica del porc *f*

- 1839 **rinopneumonitis equina** *f*
es rinoneumonitis equina *f*

Malaltia vírica contagiosa dels equins, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, subfamília *Alphaherpesvirinae*, que es caracteritza per febre, rinitis serosa, leucopènia i de vegades avortaments en les femelles gestants.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1840 **rinotraqueïtis del gall dindi** *f*
es rinotraqueïtis del pavo *f*

Malaltia vírica molt contagiosa, principalment dels indiots

en creixement, causada per un virus del gènere *Pneumovirus*, família *Paramyxoviridae*, que es caracteritza per alteracions del tracte respiratori, tossina, descàrrega nasal aquosa, acumulació d'exsudats i disminució de la producció d'ous en les femelles.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1841 **rinotraqueïtis infecciosa bovina** *f*
es rinotraqueïtis infecciosa bovina *f*

Malaltia vírica de les vaques, causada per un virus de la família *Herpesviridae*, subfamília *Alphaherpesvirinae*, que es caracteritza per quadres respiratoris, genitals, abortius i nerviosos.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

- 1842 **robot munyidor** *m*
es robot de ordeño *m*

Braç mecànic articulats, a l'extrem del qual s'acobla la mugronera, que duu a terme el procés de munyida mitjançant el control d'un ordinador, des de la desinfecció dels mugrons de la vaca fins a la

rodat

conducció de la llet a un tanc de refrigeració.

1843 **rodat** –*ada adj*

es rodado –*da adj*

Dit dels equins que tenen taques arrodonides, generalment més fosques que el color general del seu pelatge.

1844 **roig roja** *adj*

sin. vermell –*a adj*

es rojo –*ja adj*

Dit del pelatge o del plomatge que és color d'argila tirant a groc.

1845 **roisc** –*a adj*

Dit del pelatge de l'oví o del cabrum que té taques a la cara i a les extremitats.

1846 **ronya** *f*

veg. sarna *f*

1847 **ronyera** *f*

es cuchillo despalmador *m*

es legra *f*

Eina semblant a un ganivet amb dos talls retorts per la punta, utilitzat per raspar la superfície de les peülles del bestiar per desprendre'n adherències.

1848 **ros rossa** *adj*

es rubio –*bia adj*

Dit del pelatge o del plomatge que és entre castany clar i daurat.

1849 **rossí** *m*

es rocín *m*

Cavall de mitjana qualitat, no tan bell com un cavall de raça, però bo per al treball.

1850 **rostoll** *m*

es rastrojo *m*

Conjunt de les tiges de cereals que romanen en terra després de la sega, que poden ser pasturades pel bestiar.

1851 **rostollar** *v intr*

es rastrojear *v intr*

Pasturar el bestiar pel rostoll.

1852 **ruà** –*ana adj*

es ruano –*na adj*

Dit del pelatge del cavall de color mesclat de blanc, roig i negre.

1853 **ruc** *m*

veg. ase *m*

1854 **ruc** –*a m i f*

es pollino –*na m y f*

Cria de l'espècie asinina, des del naixement fins que és adulta.

1855 **ruca** *f*

veg. somera *f*

- 1856 **ruminació** *f*
es rumiación *f*
 Acció de remugar.
- 1857 **ruminar** *v tr*
veg. **remugar** *v tr*
- 1858 **rusc** *m*
sin. compl. **arna** *f*
sin. compl. **casera** *f*
es colmena *f*
es peón *m*
 Clos artificial destinat a allotjar una comunitat d'abelles.
- 1859 **rusc fix** *m*
es colmena fijista *f*
 Rusc tradicional en troncs d'arbre, cistells de palla en forma de con invertit, escorces de suro o un simple caixó de fusta, molt difícils d'obrir per extreure'n la mel, si no es rompen, i també difícils d'inspeccionar.
- 1860 **rusc horitzontal** *m*
es colmena horizontal *f*
 Rusc mòbil que no permet afegir-hi alces, en què la colònia només pot créixer o de créixer horitzontalment i de manera limitada.
- 1861 **rusc mòbil** *m*
es colmena movilista *f*
- Rusc amb una sèrie de compartiments, generalment horitzontals, superposats i movibles, que permet un millor aprofitament de la mel i la cera i una millor inspecció de la colònia.
- 1862 **rusc vertical** *m*
es colmena vertical *f*
 Rusc mòbil al qual es pot afegir una o diverses alces segons les necessitats.
- 1863 **ruscador** *-a m i f*
es colmenero *-ra m y f*
 Persona que té cura dels ruscs de les abelles.
- 1864 **rústec** *-ega adj*
veg. **rústic** *-a adj*
- 1865 **rústic** *-a adj*
sin. compl. **rústec** *-ega adj*
es rústico *-ca adj*
 Dit de l'animal que presenta rusticitat.
- 1866 **rusticitat** *f*
es rusticidad *f*
 Conjunt de facultats que té un animal per resistir les variacions ambientals en què viu, com ara el clima, la temperatura, l'alimentació, etc.

S

- 1867 **sacrificar** *v tr*
es sacrificar v tr
 Matar un animal per al consum.
- 1868 **sacrifici** *m*
es sacrificio m
 Matança d'un animal per al consum.
Nota: Quan s'aplica a un animal accidentat o malalt per evitar-li sofriment, i fins i tot aprofitar-lo si és apte per al consum, es denomina *sacrifici d'urgència*.
- 1869 **saga** *f*
 Cap de bestiar que va al darrere de tot el ramat.
- 1870 **saïm** *m*
es manteca f
 Greix de porc reduït a l'estat líquid o semilíquid.
- 1871 **sal** *f*
es sal f
 Clorur sòdic que se subministra al bestiar en cas que es consideri que l'aliment no n'aporta suficient.
Nota 1: La sal es pot subministrar mesclada amb el pinso, distribuïda a voluntat o mitjançant preparacions comercials, les quals, a més de sal, solen aportar altres nutrients minerals i vitamines.
Nota 2: Tant la manca com l'excés de sal provoquen quadres patològics al bestiar.
- 1872 **sal i vinagre** *adj*
sin. peixard -a adj
- 1873 **sala d'especejament** *f*
es sala de despiece f
 Establiment refrigerat on es duu a terme l'especejament de les peces que componen les canals del bestiar.
- 1874 **sala de munyir** *f*
es sala de ordeño f
 Espai tancat d'una granja de producció làctia on es disposen els animals en compartiments individuals per immobilitzar-los i poder-los munyir.
- 1875 **salar** *v tr*
es salar v tr
 Donar sal al bestiar per suplir-ne la carència.
- 1876 **salera** *f*
es salera f
 Pedra plana damunt la qual el pastor posa la sal que ha de menjar el bestiar.

- 1877 **salmonel·losi** *f*
es salmonelosis f
 Malaltia bacteriana contagiosa dels animals domèstics, causada per diversos serotips del gènere *Salmonella*, que es caracteritza per gastroenteritis diarreica, pneumònia, afecció articular i avortaments.
Nota: La salmonel·losi d'ovelles i cabres, causada per *Salmonella abortusovis*, és una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1878 **salmorrar** *v pron*
es salmuerarse v pron
 Emmalaltir-se el bestiar per haver menjat massa sal.
- 1879 **saltar** *v tr*
veg. cavalcar v tr
- 1880 **sanador** *-a m i f*
veg. castrador -a m i f
- 1881 **sanadura** *f*
veg. castració f
- 1882 **sanar** *v tr*
veg. castrar v tr
- 1883 **sanejament ramader** *m*
es saneamiento ganadero m
 Conjunt de controls, com ara vacunacions o proves analítiques, que es duen a terme per eradicar determinades malalties dels animals, amb l'objectiu de prevenir l'aparició de zoonosis i d'incrementar la productivitat de les ramaderies.
- 1884 **sangfluix** *m*
veg. hemorràgia f
- 1885 **sangonera** *f*
es sanguijuela f
 Individu de la classe dels hirudinis que s'adhereix a altres animals i els xucla la sang.
- 1886 **sanitat animal** *f*
es sanidad animal f
 Conjunt de serveis que són competència de l'Administració i que tenen com a objectiu la preservació de la salut animal i la de les persones quan aquesta pugui ser afectada a través dels animals.
- 1887 **sard** *-a adj*
 Dit d'una bèstia de casta petita.
- 1888 **sard** *-a adj*
es sardo -da adj
 Dit de la vaca que té el pelatge mesclat de negre, blanc i roig.
- 1889 **sarda** *adj*
es sarda adj
 Dit de la raça de bestiar que és autòctona de Sardenya.

sarna

- 1890 **sarna** *f*
sin. compl. ronya *f*
es roña *f*
es sarna *f*
Malaltia cutània contagiosa que afecta els animals domèstics, produïda per diverses espècies d'àcars dels gèneres *Chorioptes*, *Sarcoptes* o *Psoroptes*, entre d'altres, i caracteritzada per la formació de petites vesícules que causen una forta picor.
Nota: En els equins, és una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1891 **sàrria** *f*
es serón *m*
Recipient d'espart o de palma, aproximadament d'un metre a vuit pams d'un metre a un metre i mig de llargària, que forma bossa a cadascun dels dos extrems, i serveix per transportar fruita, verdures, aviram, herba, fems, etc.
- 1892 **sarró** *m*
es zurrón *m*
Bossa de pell o de roba que usen els pastors per dur el menjar o les peces caçades.
- 1893 **sec** *-a adj*
es seco *-ca adj*
Dit de l'animal femella que no produeix llet, generalment des que ha deixat d'alletar fins al pròxim part.
- 1894 **secall** *m*
sin. compl. esparrall *m*
es animal desmedrado *m*
Animal molt magre.
- 1895 **secundines** *fpl*
sin. compl. llit *m*
sin. compl. segon part *m*
es secundinas *fpl*
Conjunt format per la placenta i les membranes que emboliquen el fetus i que s'expel·leixen en la tercera fase del part, posteriorment a la sortida del fetus.
- 1896 **segall** *-a m i f*
es chivo *-va m y f*
Cabrit jove ja desmammat però que encara no ha acabat la creixença.
- 1897 **segó** *m*
es salvado *m*
Pellofa dels cereals, que se separa dels grans en la mòlta, ric en elements minerals, cel·lulosa i midó, que es dona com a aliment al bestiar i a l'aviram.
- 1898 **segó de blat de moro** *m*
es gluten feed *m*
Segó obtingut a partir del gra del blat de moro, consistent en una mescla de segó i glu-

- ten, que es dóna mesclat amb el pinso al bestiar i l'aviram.
- 1899 **segon part** *m*
veg. secundines fpl
- 1900 **selecció artificial** *f*
es selección artificial f
- Elecció dels reproductors d'una població amb un alt valor genètic per a un o diversos caràcters d'interès, perquè el transmetin als seus descendents.
- 1901 **seleni** *m*
es selenio m
- Micromineral que, juntament amb la vitamina E, és imprescindible per desenvolupar diverses funcions orgàniques, com l'activitat muscular o la reproducció.
- 1902 **sella** *f*
es silla f
- Seient de cuir, adaptat a l'esquena del cavall, del qual penegen els gambals i els estreps.
- 1903 **seller** *-a m i f*
sin. baster -a m i f
- 1904 **selleter** *-a m i f*
sin. baster -a m i f
- 1905 **selletó** *m*
sin. bastet m
- 1906 **selló** *m*
sin. bastet m
- 1907 **semen** *m*
veg. esperma f
- 1908 **semental** *m*
es semental m
- Mascle reproductor.
- 1909 **semental** *adj*
sin. llavorer -a adj
- 1910 **semiintensiu** *-iva adj*
es semiintensivo -va adj
- Dit del sistema de producció basat en l'aprofitament, normalment mitjançant la pastura, dels recursos alimentaris propis de l'explotació combinat amb la suplementació amb aliments externs, quan els propis són insuficients per cobrir les necessitats alimentàries del bestiar.
- 1911 **sencer** *adj*
- Dit del mascle no castrat i, per tant, apte com a reproductor.
- 1912 **senglar** *m*
sin. porc senglar m
- 1913 **senyador** *m*
sin. marcador m
- 1914 **senyal** *m*
es señal f

serigot

- Marca en forma de tall, osca o forat que es fa a l'orella d'un cap de bestiar per reconèixer-lo i evitar que es mescli amb els animals d'un altre ramat.
- 1915 **serigot** *m*
sin. compl. xerigot m
es suero m
Part aquosa de la llet, separada de la coagulable.
- 1916 **serrat -ada** *m i f*
veg. clos -a m i f
- 1917 **serreta** *f*
es perrillo m
Peça de ferro semicircular amb una vora dentada, que se subjecta damunt el morro d'un animal de tir per poder frenar-lo i governar-lo en accionar les regnes.
- 1918 **sestador** *m*
es sestadero m
Lloc, cobert o no, on sestenen les ovelles.
- 1919 **sestar** *v intr*
sin. compl. sestejar v intr
es sestear v intr
Ajuntar-se el bestiar, especialment les ovelles, per fer-se ombra mútuament i protegir-se del sol o per descansar en un lloc d'ombra.
- 1920 **sestejar** *v intr*
veg. sestar v intr
- 1921 **setmesó -ona** *adj*
veg. renoc -a adj
- 1922 **sexar** *v tr*
es sexar v tr
Identificar el sexe d'un animal.
- 1923 **sexatge** *m*
es sexado m
es sexaje m
Operació que té com a finalitat identificar el sexe d'un animal després de néixer.
- 1924 **sifonàpter** *m*
sin. compl. puça f
es pulga f
es sifonàptero m
Insecte de l'ordre dels sifonàpters que parasita insectes i mamífers, algunes espècies del qual són portadors de malalties infeccioses.
- 1925 **sifonapterosi** *f*
sin. compl. pulicosis f
es pulicosis f
es sifonapterosis f
Malaltia parasitària dels mamífers i els ocells, provocada per artròpodes de l'ordre *Siphonaptera*, que es caracteritza per transmetre malalties causades per virus, bacteris i cestodes.

- 1926 **síntoma** *m*
es síntoma m
 Canvi físic o psíquic que revela una malaltia.
- 1927 **sincronització de zels** *f*
es sincronización de celos f
 Inducció del zel, mitjançant diverses tècniques reproductives, en un grup de femelles al mateix temps per concentrar l'època de parts, ja sigui per motius de maneig, sanitaris o comercials.
- 1928 **síndrome** *f*
es síndrome m
 Conjunt de símptomes que apareixen conjuntament característics d'una malaltia.
- 1929 **sistema d'identificació** *m*
es sistema de identificación m
 Cadascuna de les tècniques utilitzades per reconèixer un animal, ja sigui individualment, com a membre d'una ramaderia o com a pertanyent a una determinada espècie i raça.
- 1930 **sitja** *f*
es silo m
 Depòsit on s'emmagatzemen i es conserven els cereals, el farratge o el pinso per al bestiar i l'aviram.
- 1931 **sobrassada** *f*
es sobrasada f
 Embotit fet de budell gruixat del porc farcit de carn de porc crua, capolada i pastada amb pebre vermell, pebre coent i sal.
- 1932 **sobrealimentació** *f*
es sobrealimentación f
 Distribució d'una ració superior a la normal d'acord amb l'estat fisiològic o productiu de l'animal, amb finalitats reproductives o terapèutiques.
- 1933 **sobrecanya** *f*
es sobrecaña f
 Tumor ossi que es forma a la part externa de la canyella dels equins, sota el genoll.
- 1934 **sobremà** *m*
es sobremano m
 Tumor ossi que es forma sobre la corona dels unglots davanters dels equins.
- 1935 **sobrepasturatge** *m*
es sobrepastado m
 Explotació excessiva de la vegetació d'un camp de pastura per part del bestiar, que provoca la degradació del sòl.

sobrepeu

- 1936 **sobrepeu** *m*
es sobrepié m
Tumor ossi que es forma sobre la corona dels ungles posteriors dels equins.
- 1937 **sobrepoblació** *f*
sin. compl. superpoblació f
es sobrepoblación f
es superpoblación f
Situació d'una espècie animal en un territori determinat quan el nombre d'individus d'aquesta espècie excedeix els recursos naturals disponibles.
- 1938 **socarrar el porc** *v tr*
sin. socorrrar el porc v tr
es chamuscar el cerdo v tr
Cremar el pèl del porc mort, amb argelagues a flames, per deixar-ne la pell ben neta.
- 1939 **socorrrar el porc** *v tr*
sin. socarrar el porc v tr
- 1940 **sofra** *f*
es sufrá f
es zofra f
Corretja ampla que passa per damunt el selletó i que té a cada extrem una anella formada pel mateix cuir dins la qual passen els braços del carro, que són així sostinguts.
- 1941 **sofrenada** *f*
es sofrenada f
Estrebada forta que es dóna a les regnes per aturar el cavall o dominar-lo.
- 1942 **sofrenar** *v tr*
es sofrenar v tr
Fer sofrenades.
- 1943 **soia sencera** *f*
es full fat soya f
Gra de soia cuit que s'afegeix al pinso per aportar energia i proteïna al bestiar i l'aviram.
- 1944 **soll** *f*
es pocilga f
Lloc tancat de paret on es tenen tancats els porcs.
- 1945 **somera** *f*
sin. compl. burra f
sin. compl. ruca f
es asna f
es burra f
Femella de l'ase.
- 1946 **somerer** *-a m i f*
es burrero -ra m y f
Persona que guarda les some-res.
- 1947 **sostre** *m*
es pajár m
Cambra destinada a guardar-hi la palla, que sol estar situada damunt l'estable.

- 1948 **suarda** *f*
sin. compl. sutza f
es suarda f
- Substància greixosa i serosa excretada per la pell dels moltons.
- 1949 **subclínic** *-a adj*
es subclínico -ca adj
- Dit de la malaltia o el trastorn que no es manifesta clínicament.
- 1950 **subcutani** *-ània adj*
es subcutáneo -nea adj
- Dit del mètode terapèutic que s'aplica immediatament davall la pell.
- 1951 **sucar** *v tr*
veg. mufar v tr
- 1952 **sulfat de coure** *m*
sin. compl. pedra blava f
es piedra azul f
es sulfato de cobre m
- Compost químic derivat del coure que forma cristalls blaus i que s'utilitza com a desinfectant.
- 1953 **sull** *-a adj*
sin. compl. motxo -a adj
es mocho -cha adj
- Dit de l'animal que no té banyes.
- 1954 **superpoblació** *f*
veg. sobrepoblació f
- 1955 **surar** *v intr*
es medrar v intr
- Fer que una cria d'animal es mantengui viva i en creixença i que augmenti en vitalitat o en força.
- 1956 **surra** *f*
es surra f
- Tripanosomosi dels cavalls, causada per *Trypanosoma evansi*, que es caracteritza per febre, hemorràgies diverses, anèmia progressiva, emaciació i mort.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 1957 **sutza** *f*
veg. suarda f

T

- 1958 **taca** *f*
es mancha f
 Floc de pèls o de plomes d'un color diferent al color dominant de l'animal.
- 1959 **tacat -ada** *adj*
es manchado -da adj
 Dit del pelatge o del plomatge amb taques.
- 1960 **tafarra** *f*
sin. retranca f
- 1961 **tallabecs** *m*
es cortapicos m
 Instrument elèctric que serveix per tallar el bec de l'aviram amb una fulla que pot estar roent per cauteritzar alhora.
- 1962 **tallacoés** *m*
es cortacolas m
 Instrument emprat per tallar la coa dels animals domèstics.
- 1963 **talonejar** *v tr*
es talonear v tr
 Pegar al cavall amb els talons per incitar-lo.
- 1964 **tanc de purins** *m*
es tanque de purín m
 Depòsit tancat col·locat damunt un remolc, proveït d'una bomba que distribueix els purins.
- 1965 **tanc de refrigeració de la llet** *m*
es tanque refrigerante de la leche m
 Depòsit metàl·lic en què s'emmagatzema i conserva la llet a baixes temperatures.
- 1966 **tanca elèctrica** *f*
es cerca eléctrica f
es cerca electricada f
 Tanca amb cables pels quals passa una tensió elèctrica de baixa intensitat, les descàrregues de la qual impedeixen que el bestiar surti del lloc on ha d'estar tancat.
- 1967 **tara** *f*
es tara f
 Imperfecció, generalment física, d'un animal, que en fa disminuir el valor, especialment l'estètic.
- 1968 **tascó** *m*
sin. llombrígol m
- 1969 **tatuatge** *m*
es tatuaje m
 Sistema d'identificació indeleble per al bestiar i els cans que consisteix a introduir, per mitjà de puncions, pigments co-

- lorants en forma de marques, lletres o números davall la pell de l'animal.
- 1970 **temperament** *m*
es temperamento m
 Conjunt de reaccions habituals d'un animal amb l'entorn, que solen derivar de la seva constitució psíquica.
- 1971 **temps de munyida** *m*
es tiempo de ordeño m
 Temps necessari per extreure la llet d'una femella.
- 1972 **tendral** *m*
sin. recordell m
- 1973 **tendral** *m*
es recental m
 Animal, especialment oví, que tot just ha deixat de mamar i comença a menjar.
- 1974 **terçat -ada** *m i f*
es animal trasandosco m
 Animal cabrum o oví de dos a tres anys d'edat i que ha fet, per tant, la segona muda de la dentició.
- 1975 **territorialitat** *f*
es territorialidad f
 Conducta per la qual un animal dóna a conèixer un territori o el defensa, que es pot ma-
- nifestar amb amenaces, marcatges o expressions vocals.
- 1976 **test de les gallines** *m*
 Plat o vas de terrissa per posar-hi el menjar o l'aigua de les gallines.
- 1977 **testera** *f*
es testera f
 Corretja que forma part de la brida i que va col·locada darrere el cap.
- 1978 **tètan** *m*
veg. tètanus m
- 1979 **tètanus** *m*
sin. compl. tètan m
es tétanos m
 Malaltia bacteriana infecciosa causada per la toxina de *Clostridium tetani* i caracteritzada per la contracció convulsiva dels músculs estriats.
- 1980 **tetina** *f*
es tetilla f
es tetina f
 Peça, generalment de goma, que es posa al broc d'un biberó o en una màquina d'alletar per fer de mugró.
- 1981 **theileriosi** *f*
es theileriosis f

tifosi aviària

Malaltia parasitària de les vaques, les ovelles i les cabres, causada per diverses espècies de protozous del gènere *Theileria*, transmesa per paparres dels gèneres *Amblyomma* i *Hyalomma*, que es caracteritza per hipertròfia de la melsa i els ganglis limfàtics, febre, dispnea i hemorràgies en òrgans interns.

Nota: La theileriosi bovina és una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1982 **tifosi aviària** *f*
es tifosis aviar f

Malaltia bacteriana infecciosa i contagiosa de l'aviram, causada per *Salmonella gallinarum*, que es caracteritza per hidratació, respiració dificultosa, diarrea, debilitat i degeneració hepàtica.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

1983 **tigrat -ada** *adj*
sin. compl. virat -ada adj
es atigrado -da adj

Dit de l'animal que té el pelatge amb ratlles semblants a les del tigre.

1984 **timpanisme** *m*
es timpanismo m

Distensió de l'abdomen per presència de gas en l'estómac, els budells o la cavitat peritoneal.

1985 **tinya** *f*
es tiña f

Afecció contagiosa de la pell dels animals, deguda a fongs, que es caracteritza per la formació de taques cobertes d'escames, de crostes, etc., o per la caiguda del pèl.

1986 **tipus racial** *m*
es prototipo m
es tipo racial m

Model ideal d'un animal que reuneix el conjunt de caràcters morfològics que caracteritza una raça.

1987 **tirant** *m*
es tirante m

Corretja, corda o peça rígida sotmesa a una tracció, que serveix per estirar una arada o una carreta.

1988 **tocadura** *f*
sin. matadura f

1989 **toís -issa** *m i f*

Cap de bestiar de llana d'un a dos anys, quan ja es pot tondre.

- 1990 **tondre** *v tr*
sin. compl. esquil·lar v tr
es esquil·lar v tr
 Tallar arran el pèl o la llana d'un animal, amb finalitats comercials, estètiques o d'higiene.
- 1991 **tonedor** *-a m i f*
sin. compl. esquil·lador -a m i f
es esquil·lador -ra m y f
 Persona que es dedica a tondre animals.
- 1992 **tonedora** *f*
sin. compl. esquil·lador m
es esquil·ladora f
 Aparell que serveix per tondre els animals.
- 1993 **topar** *v intr*
sin. mufar v tr
- 1994 **tord** *-a adj*
es tordo -da adj
 Dit del pelatge dels equins mesclat de pèls blancs i negres en proporcions diferents, amb les extremitats, la crina i la coa d'un color més clar o més fosc.
- 1995 **torir** *v tr*
sin. compl. atorir v tr
 Cobrir, el brau, la vaca.
- 1996 **torissa** *f*
 Femella de bestiar de llana des que neix fins que té un any.
- 1997 **toro** *m*
veg. bou m
- 1998 **tortó** *m*
es torta f
 Residu sòlid ric en proteïnes, obtingut després de tractar les llavors i els fruits oleaginosos per extreure'n l'oli, emprat en l'alimentació del bestiar.
Nota 1: Els tortós principals emprats per alimentar el bestiar són els de cacauet, soia, colza, lli, copra, palma, girasol i llavors de cotó.
Nota 2: El plural de *tortó* és *tortós*.
- 1999 **tos** *f*
sin. compl. tossina f
es tos f
 Expulsió violenta i renouera de l'aire dels pulmons produïda per la irritació de les vies respiratòries o per l'acció reflexa d'un desordre nerviós, gàstric, etc.
- 2000 **tosa** *f*
sin. compl. esquil·lada f
es esquileo m
 Acció i efecte de tondre.
- 2001 **tossina** *f*
veg. tos f

toxèmia de la gestació de l'ovella

- 2002 **toxèmia de la gestació de l'ovella** *f*
es toxemia de gestación de la oveja *f*
Malaltia de les ovelles de gestació múltiple cap al final de l'embaràs, causada per la impossibilitat de cobrir les seves necessitats energètiques, que es caracteritza per depressió, ceguera, paràlisi, coma i mort.
- 2003 **toxicosi** *f*
veg. intoxicació *f*
- 2004 **tractament** *m*
es tratamiento *m*
Conjunt de mitjans que s'empren per guarir una malaltia o alleujar-ne els símptomes.
- 2005 **tractant** *m i f*
veg. mercader *-a m i f*
- 2006 **traginar** *v tr*
es trajinar *v tr*
Transportar d'un lloc a un altre mercaderies, sigui una persona, a braç o a l'esquena, sigui damunt una bèstia o amb un vehicle.
- 2007 **traiga** *f*
es barzón *m*
es trasca *f*
Anella de fusta o de ferro que va penjada per l'aixanguer a la part central del jou, dins la qual passa i se subjecta l'espigó de l'arada o del carro.
- 2008 **transferència embrionària** *f*
es transferencia embrionaria *f*
Tècnica reproductiva consistent a col·locar un o diversos embrions d'una femella fecundada en l'úter d'una altra o altres, perquè s'hi implantin i originin una gestació.
Nota: El que normalment es pretén amb aquesta tècnica és multiplicar ràpidament els descendents d'una femella d'alt valor genètic.
- 2009 **transgènic** *-a adj*
sin. compl. **genèticament modificat** *-ada loc*
es transgènico *-ca adj*
Dit de l'animal al qual han introduït, en les cèl·lules somàtiques i germinals, artificialment un gen aliè, normalment d'una altra raça o d'una altra espècie.
- 2010 **transhumància** *f*
es trashumancia *f*
Migració estacional dels ramats segons la disponibilitat i l'aprofitament de les pastures.

- 2011 **trava** *f*
es traba f
 Corda o corretja amb què es lliguen dues potes d'un animal per impedir-li córrer o saltar i també per immobilitzar-lo per examinar-lo.
- 2012 **travador** *m*
es quartilla f
es trabadero m
 Part prima corresponent a la primera falange de les potes d'una bèstia, que és per on aquestes es traven.
- 2013 **travesser** *m*
sin. compl. bou m
 Peça de fusta que uneix els dos caps del jou part damunt el tascó on va penjada la traiga.
- 2014 **tremolor ovina** *f*
veg. prurigen lumbar m
- 2015 **tremuja** *f*
es tolva f
 Depòsit en forma de piràmide o de con invertit que, a manera d'embut, deixa caure per la part inferior l'aliment del bestiar i de l'aviram.
- 2016 **trencadura** *f*
veg. hèrnia f
- 2017 **trescador** *m*
es piquera f
- Cadascun dels forats del rusc perquè les abelles puguin entrar-hi i sortir-ne.
- 2018 **trescament** *m*
es tría f
 Acció de trescar les abelles.
- 2019 **trescar** *v intr*
es triar v intr
 Anar i tornar les abelles, des del rusc fins a les plantes que els subministren l'aliment.
- 2020 **tresenca** *f*
 Animal de l'espècie ovina que té entre 3 i 4 anys.
- 2021 **treta** *f*
 Acció de separar del ramat el bestiar destinat a la venda.
- 2022 **trèvol** *m*
es trébol m
 Planta lleguminosa de diferents gèneres botànics, especialment *Trifolium*, *Medicago* i *Melilotus*, que constitueixen farratges que es caracteritzen pel seu elevat contingut en proteïna.
- 2023 **trèvol de jardí** *m*
veg. vinagrella f
- 2024 **tricolor** *adj*
es tricolor adj
 Dit del pelatge o el plomatge de tres colors.

tricomonosi bovina

- 2025 **tricomonosi bovina** *f*
es tricomonosis bovina *f*
- Malaltia venèria de les vaques, causada pel flagel·lat *Tritrichomonas foetus*, que es caracteritza per infertilitat i avortament.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 2026 **tripanosomosi** *f*
es tripanosomosis *f*
- Malaltia principalment dels equins, les vaques i les ovelles, causada per diverses espècies de protozous del gènere *Trypanosoma* i transmesa per mosques del gènere *Glossina*, que es caracteritza per febre, parasitèmia, anèmia progressiva i abatiment.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 2027 **triquinel·losi** *f*
sin. compl. triquinosi *f*
es triquinelosis *f*
es triquinosis *f*
- Malaltia parasitària dels porcs, causada pel nematode *Trichinella spirales*, que es caracteritza per la presència de larves enquistades en el teixit muscular.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal i una zoonosi.
- 2028 **triquinosi** *f*
veg. triquinel·losi *f*
- 2029 **tropilaelapsosi** *f*
es tropilaelapsosis *f*
- Malaltia de les abelles, causada pels àcars del gènere *Tropilaelaps*, que afecta fonamentalment la cria de les abelles i que es caracteritza per malformacions a diferents parts del cos.
- Nota:* És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 2030 **trot** *m*
es trote *m*
- Manera ràpida de caminar els equins avançant i posant a terra alternativament els dos parells diagonals de potes amb un període de suspensió a l'aire.
- 2031 **trotador** *m*
sin. cavall trotador *m*
- 2032 **truger** *m*
es porqueriza *f*
- Compartiment d'una cort on es tanca la truja amb la seva cria.

2033 **truja** *f*
sin. compl. **bacona** *f*
sin. compl. **gardenya** *f*
sin. compl. **porca** *f*
sin. compl. **verra** *f*
es cerda *f*
es cochina *f*
es marrana *f*
es puerca *f*
 Femella del porc, que s'explo-
 ta per fer cria i per la carn.

2034 **trujada** *f*
es piara de cerdas *f*
 Ramat de truges o de truges i
 garrins.

2035 **tuberculosi aviària** *f*
es tuberculosis aviar *f*
 Malaltia bacteriana contagio-
 sa dels ocells, causada per
Mycobacterium avium, que es
 caracteritza per la formació
 de granulomes nodulars, amb
 lesions sobretot al tracte in-
 testinal, el fetge i la melsa.
Nota: És una malaltia de de-
 claració obligatòria segons
 l'Organització Mundial de la
 Sanitat Animal.

2036 **tuberculosi bovina** *f*
es tuberculosis bovina *f*
 Malaltia bacteriana contagio-
 sa de les vaques i d'altres ani-
 mals domèstics, com ara ove-
 lles, cabres i cavalls, causada

per *Mycobacterium bovis*, que es
 caracteritza per la formació
 de granulomes nodulars, amb
 lesions sobretot als ganglis
 limfàtics, pulmons, budells,
 melsa, pleura i peritoneu.

Nota: És una malaltia de de-
 claració obligatòria segons
 l'Organització Mundial de la
 Sanitat Animal i una zoonosi
 en el cas de les vaques.

2037 **tularèmia** *f*
es tularèmia *f*
 Malaltia bacteriana infecciosa
 dels mamífers domèstics,
 principalment dels conills, les
 llebres i les ovelles, causada
 per *Francisella tularensis*, trans-
 mesa per paparres i tàvecs,
 que es caracteritza per de-
 pressió greu, septicèmia i
 mort.

Nota: És una malaltia de de-
 claració obligatòria segons
 l'Organització Mundial de la
 Sanitat Animal i una zoonosi.

U

- 2038 **UBG** *f*
veg. **unitat ramadera** *f*
- 2039 **udol** *m*
sin. compl. **udolament** *m*
es aullido *m*

Crit prolongat i planyívol dels cans i dels llops.
- 2040 **udolament** *m*
veg. **udol** *m*
- 2041 **udolar** *v intr*
es aullar *v intr*

Fer udols.
- 2042 **úlcer**a *f*
sin. **ulceració** *f*
sin. compl. **nafra** *f*
es llaga *f*
es úlcera *f*
es ulceració *f*

Ferida consistent en una solució de continuïtat de la pell o mucosa en la superfície d'un teixit o d'un òrgan, deguda a un procés necròtic.
- 2043 **ulceració** *f*
sin. **úlcer**a *f*
- 2044 **ull de perdiu** *adj*
es ojo de perdiz *adj*

Dit de l'animal que té taques vermelles al voltant dels ulls.
- 2045 **ullerat –ada** *adj*
es ojalada [ovelles] *adj*

Dit dels quadrúpedes, especialment les ovelles i les cabres, que tenen el pelatge del voltant dels ulls d'un color diferent de la resta del cos.
- 2046 **ulleres** *fpl*
veg. **clucales** *fpl*
- 2047 **ungüent** *m*
es ungüento *m*

Forma d'administració d'una substància amb activitat terapèutica per via tòpica, constituïda per una mescla de greixos amb el principi actiu i que s'aplica en el tractament d'algunes afeccions de la pell.
- 2048 **unitat alimentària** *f*
veg. **unitat farratgera** *f*
- 2049 **unitat de bestiar gros** *f*
veg. **unitat ramadera** *f*
- 2050 **unitat farratgera** *f*
sin. compl. **unitat alimentària** *f*
es unidad alimenticia *f*
es unidad forrajera *f*

Unitat de mesura del valor energètic d'un aliment i de les necessitats energètiques d'un animal equivalent a la quantitat d'energia neta obtinguda a partir d'un quilo de farina d'ordi.

- 2051 **unitat ramadera** *f*
sin. compl. **unitat de bestiar gros** *f*
sgl **UBG** *f*
sgl **UR** *f*
es unidad de ganado mayor *f*
es unidad ganadera *f*
sgl **UGM** *f*
 Unitat que s'utilitza en càlculs agronòmics i ramaders, com ara la càrrega ramadera d'una explotació, equivalent a un cap de bestiar boví adult.
Nota: El bestiar boví de més de dos anys i el bestiar equí de més de sis mesos compta com 1 UR; els vedells de sis mesos a dos anys, 0,6 UR; truges en cycle complet, 0,5 UR; porcs d'engreix, 0,3 UR, i ovelles i cabres, 0,15 UR.
- 2052 **uperitzar** *v tr*
es uperisar *v tr*
es uperizar *v tr*
 Sotmetre la llet a un procés d'esterilització per injecció de vapor sobreescalfat durant un segon, amb la posterior eliminació del vapor i refredada immediatament al buit.
- 2053 **UR** *f*
veg. **unitat ramadera** *f*
- 2054 **urea** *f*
es urea *f*
 Substància química de naturalesa orgànica molt rica en nitrogen que se subministra als remugants, els quals, gràcies a la flora bacteriana ruminal, són capaços de transformar el nitrogen en proteïna.
- 2055 **urolitiasi** *f*
es urolitiasis *f*
 Malaltia dels animals, especialment els remugants, que es caracteritza per la formació de càlculs en l'aparell urinari a causa, sobretot, de desequilibris minerals en la ració.
- 2056 **úter** *m*
sin. compl. **mare** *f*
sin. compl. **matriu** *f*
es matriz *f*
es útero *m*
 Òrgan genital femení que manté l'embrió o el fetus en condicions adequades durant el seu desenvolupament.
Nota: El terme *mare*, com a sinònim de *matriu*, s'aplica únicament als animals i s'utilitza amb l'article literari: *la mare*.
- 2057 **úter** *m*
es útero *m*
 Òrgan de l'aparell reproductor femení dels ocells, situat al final de l'oviducte, encarregat de la retenció i el manteniment dels ous.

V

- 2058 **vaca** *f*
es vaca f
 Femella adulta de l'espècie bovina, que es cria per la carn, la llet i com a reproductora.
Nota: Aquest terme designa, especialment, la femella.
- 2059 **vaca alletant** *f*
es vaca lactante f
es vaca nodriza f
 Vaca en estat de producció làctia, ja sigui per al consum humà o per surar vedells.
- 2060 **vaca de llet** *f*
veg. vaca lletera f
- 2061 **vaca lletera** *f*
sin. compl. vaca de llet f
es vaca lechera f
 Vaca destinada principalment a la producció de llet.
- 2062 **vaca seca** *f*
es vaca seca f
 Vaca que es troba en la fase de no produir llet, és a dir, des del final de l'última lactació fins al pròxim part.
- 2063 **vacada** *f*
es vacada f
 Ramat de bestiar boví.
- 2064 **vaccí** *m*
veg. vacuna f
- 2065 **vaccí –ina** *adj*
sin. boví –ina adj
- 2066 **vaccinació** *f*
veg. vacunació f
- 2067 **vaccinar** *v tr*
veg. vacunar v tr
- 2068 **vacum** *adj*
sin. boví –ina adj
- 2069 **vacuna** *f*
sin. compl. vaccí m
es vacuna f
 Substància d'origen microbià que s'inocula a l'animal per estimular la formació d'anticossos i aconseguir una immunització específica contra determinades infeccions.
- 2070 **vacunació** *f*
sin. compl. vaccinació f
es vacunación f
 Administració d'una vacuna a un animal.
- 2071 **vacunar** *v tr*
sin. compl. vaccinar v tr
es vacunar v tr
 Administrar una vacuna a un animal.

- 2072 **vagina artificial** *f*
es vagina artificial f
 Aparell que imita les condicions d'una vagina natural, sobretot pel que fa a la pressió, la temperatura i la lubricació, utilitzat per recollir l'esperma d'un mascle.
- 2073 **valor millorant** *m*
es valor mejorante m
 Valor genètic d'un individu per a un caràcter determinat.
- 2074 **valor nutritiu** *m*
es valor nutritivo m
 Capacitat que té un aliment per cobrir les necessitats nutritives d'un animal.
- 2075 **vaquer -a** *m i f*
sin. compl. vaquerís -issa m i f
es vaquerizo -za m y f
es vaquero -ra m y f
 Persona que té cura de les vaques i dels bovins en general.
- 2076 **vaqueria** *f*
es vaquería f
 Lloc on tenen les vaques per vendre'n la llet.
- 2077 **vaquerís -issa** *m i f*
veg. vaquer -a m i f
- 2078 **vaquí -ina** *adj*
sin. boví -ina adj
- 2079 **variabilitat** *f*
es variabilidad f
 Fenomen comú a tots els éssers vius pel qual els diferents caràcters, que són propis de cada espècie, mostren variacions entre uns individus i uns altres.
- 2080 **varietat** *f*
es variedad f
 Grup d'animals d'una mateixa espècie que es distingeix per alguns trets que no són comuns a tots els individus d'aquesta espècie.
- 2081 **varroosi** *f*
es varroosis f
 Malaltia parasitària de les abelles adultes i les larves, causada per l'àcar *Varroa jacobsoni*, que es caracteritza per no presentar manifestacions clíniques en el període de latència, però que en poc temps pot provocar la mort prematura de les abelles amb la desaparició de la colònia.
Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.
- 2082 **veça** *f*
es algarroba f
es arveja f
es veza f

vedell

- Llabor de la veça (*Vicia sativa*) que es dóna com a pinso al bestiar i l'aviram per la proteïna o que es pot sembrar per produir farratge.
- 2083 **vedell** –a *m i f*
es ternero –ra *m y f*
Cria de la vaca de menys d'un any.
- 2084 **vedellada** *f*
es manada de terneros *f*
Conjunt de vedells.
- 2085 **vedellar** *v intr*
es parir [la vaca] *v intr*
Parir la vaca.
- 2086 **veixiga** *f*
es vejiga *f*
Abscés que es fa a la nafra d'una bèstia de càrrega.
- 2087 **vell** *m*
sin. velló *m*
es vellón *m*
Llana que cobreix el cos dels animals llanuts.
- 2088 **velló** *m*
sin. vell *m*
- 2089 **vencilló** *m*
Corretja que va fixa a cada costella del collar i serveix per lligar aquest amb el braç del carro o del forcat.
- 2090 **ventrada** *f*
sin. compl. ventregada *f*
es camada *f*
es lechigada *f*
es ventregada *f*
Conjunt d'animalons nats d'un mateix part.
- 2091 **ventrada de porcells** *f*
veg. porcellada *f*
- 2092 **ventregada** *f*
veg. ventrada *f*
- 2093 **verm** *m*
veg. helmint *m*
- 2094 **vermell** –a *adj*
sin. roig roja *adj*
- 2095 **vermifug** *m*
sin. antihelmíntic *m*
- 2096 **verminosi** *f*
sin. helmintosi *f*
- 2097 **verola** *f*
sin. compl. pigota *f*
es viruela *f*
Malaltia infecciosa i contagiosa d'origen víric, caracteritzada per estat febril i per l'erupció de pústules a la pell.
- 2098 **verola aviària** *f*
es viruela aviar *f*
Malaltia vírica de les gallines i els indiots, causada per un virus del gènere *Avipoxvirus*, fa-

mília *Poxviridae*, transmesa per moscards dels gèneres *Aedes* i *Culex*, que es caracteritza per lesions proliferatives i crostes a la pell i lesions de tipus diftèric a les membranes mucoses de la boca i la gola.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

2099 **verola caprina** *f*
es viruela caprina f

Malaltia vírica contagiosa greu de les cabres, causada per un virus del gènere *Capripoxvirus*, família *Poxviridae*, que es caracteritza per febre i per l'aparició d'una erupció variol·lica principalment a la boca, els ulls, les mamelles, els mugrons, l'escrot i la cara interna de les cuixes.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

2100 **verola del camell** *f*
es viruela del camello f

Malaltia infecciosa i contagiosa dels camells i els dromedaris, causada per un virus del gènere *Orthopoxvirus*, que es caracteritza per l'aparició de pústules al voltant del nas, els morros i les àrees alopèciques.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

2101 **verola equina** *f*
es viruela equina f

Malaltia vírica dels equins, causada per un virus del gènere *Orthopoxvirus*, que es caracteritza principalment per erupcions de la pell, de les mucoses de la boca i del nas.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

2102 **verola ovina** *f*
es viruela ovina f

Malaltia vírica contagiosa greu de les ovelles, causada per un virus del gènere *Capripoxvirus*, família *Poxviridae*, que es caracteritza per febre i per l'aparició d'un exantema papulós a la pell i a les mucoses.

Nota: És una malaltia de declaració obligatòria segons l'Organització Mundial de la Sanitat Animal.

2103 **verra** *f*
veg. truja f

2104 **verratell** *m*

Porc jove, de menys d'un any, destinat a utilitzar-se com a semental.

verro

- 2105 **verro** *m*
es verraco m
Porc mascle no castrat destinat a cobrir les truges.
- 2106 **veterinari** -ària *m i f*
sin. compl. manescal -a m i f
es veterinario -ria m y f
Persona legalment autoritzada per professar i exercir la veterinària.
- 2107 **veterinari** -ària col·legiat
-ada *m i f*
sin. compl. manescal -a col·legiat -ada m i f
es veterinario -ria colegiado -da m y f
Veterinari que pertany a un col·legi oficial de veterinaris i que, com a tal, pot exercir unes tasques específiques.
- 2108 **veterinari** -ària habilitat -ada
m i f
sin. compl. manescal -a habilitat -ada m i f
es veterinario -ria habilitado -da m y f
Veterinari autoritzat pels serveis veterinaris oficials per exercir unes funcions determinades, normalment reservades als veterinaris oficials.
- 2109 **veterinari** -ària oficial *m i f*
sin. compl. manescal -a oficial m i f
es veterinario -ria oficial m y f
- 2110 **veterinària** *f*
es veterinaria f
Ciència i art de prevenir i curar malalties dels animals.
- 2111 **via d'administració** *f*
es vía de administración f
Forma d'administració d'un medicament o d'un aliment en l'organisme animal.
- 2112 **vici** *m*
es vicio m
Mal costum que de vegades adquireix un animal i que li fa disminuir el rendiment productiu.
- 2113 **vigor híbrid** *m*
veg. heterosi f
- 2114 **vinagrella** *f*
sin. compl. trèvol de jardí m
es acedera f
es vinagrera f
Nom que es dóna a diverses espècies de plantes, gèneres *Oxalis*, *Rumex*, etc., algunes de les quals són potencialment tòxiques per al bestiar, especialment l'oví, al qual provoca paràlisi, aprimament progressiu.

siu i fins i tot la mort de l'animal afectat.

2115 **virat -ada** *adj*
veg. **tigrat -ada** *adj*

2116 **virosi** *f*
veg. **malaltia vírica** *f*

2117 **virus** *m*
es virus *m*

Agent infecció submicroscòpic, paràsit endocel·lular obligat de plantes, animals i bacteris, format per un nucli central constituït per àcid desoxiribonucleic o per àcid ribonucleic, envoltat per una càpsida proteica.

2118 **vitamina** *f*
es vitamina *f*

Nutrient orgànic essencial per al desenvolupament correcte de l'organisme animal, el qual el necessita en petites quantitats i normalment no el pot sintetitzar.

2119 **volateria** *f*
es volatería *f*

Conjunt d'animals de ploma, especialment els que es crien per al consum humà.

X

- 2120 **xacra** *f*
es achaque *m*
 Mal físic d'un animal generalment a causa de les seqüeles d'una malaltia o de la vellesa.
- 2121 **xai** *-a m i f*
veg. anyell *-a m i f*
- 2122 **xaiar** *v intr*
veg. anyellar *v intr*
- 2123 **xaièr** *-a m i f*
 Pastor de xais.
- 2124 **xapa** *f*
es chapa *f*
 Peça de metall prima que es fixa a l'orella del bestiar per identificar-lo.
- 2125 **xerigot** *m*
veg. serigot *m*
- 2126 **xeringa** *f*
es jeringa *f*
 Instrument que s'utilitza per a la introducció i l'extracció de substàncies en l'organisme.
- 2127 **ximple** *adj*
sin. dòcil *adj*
- 2128 **xítxero** *m*
veg. pèsol *m*
- 2129 **xo** *interj*
es so *interj*
 Expressió que es fa servir per fer aturar un animal equí.
- 2130 **xot** *m*
sin. anyell *-a m i f*
- 2131 **xot** *m*
es cordero *m*
 Mascle de l'ovella.
- 2132 **xot** *-a m i f*
sin. cabrit *-ida m i f*
- 2133 **xot de cordeta** *m*
sin. xotet de cordeta *m*
 Xot ximple que es mena fer-mat amb una corda.
- 2134 **xot de llavor** *m*
sin. mardà *m*
- 2135 **xot passador** *m*
 Xot que va davant la guarda, amb un picarol més gros, per guiar les ovelles.
- 2136 **xotet de cordeta** *m*
sin. xot de cordeta *m*
- 2137 **xotinar** *v tr*
 Avesar un anyell a mamar d'una ovella que no és la seva mare.

- 2138 **xulla** *f*
sin. compl. **cansalada** *f*
sin. compl. **xulla blanca** *f*
es tocino *m*

Greix que recobreix el pit i el dors del porc.

- 2139 **xulla** *f*
Carn magra de porc.

- 2140 **xulla blanca** *f*
veg. **xulla** *f*

- 2141 **xulla vermella** *f*
Carn que no és cansalada i que, pastada, resulta de color vermell i s'utilitza per fer sobrassada.

Z

- 2142 **zebrat –ada** *adj*
es cebrado –da adj
 Dit de l'animal, especialment del cavall o de l'euga, que té ratlles negres semblants a les de la zebra.
- 2143 **zel** *m*
sin. estre m
- 2144 **zigot** *m*
sin. compl. ou m
es cigoto m
es huevo m
 Cèl·lula diploide formada per la fusió d'un gàmeta femení amb un gàmeta masculí abans de començar la segmentació.
- 2145 **zoometria** *f*
es zoometría f
 Branca de la morfologia especialitzada en l'estudi de les mides d'un animal.
- 2146 **zoonosi** *f*
es zoonosis f
 Malaltia que es transmet dels animals a l'espècie humana i viceversa.
- 2147 **zootècnia** *f*
sin. compl. producció animal f
es producción animal f
es zootecnia f
 Ciència que estudia la cria, la multiplicació i la millora dels animals domèstics.
- 2148 **zootècnic –a** *m i f*
es zootécnico –ca m y f
 Persona especialista en zootècnia.

Índex de termes catalans

A

- abegot, 1
- abell, 2
- abella, 3
- abella mare, 4
- abella obrera, 5
- abella reina, 6
- abellaire, 7
- abellar, 8
- abeller -a, 9
- abellera, 10
- abellot, 11
- abeurador, 12
- abeurador, 13
- abeurador automàtic, 14
- abeurall, 15
- abeurar, 16
- abeuratge, 17
- aboquir, 18
- abric, 19
- acanir, 20
- àcar, 21
- acarapisi de les abelles, 22
- acaricida, 23
- acariosi, 24
- acariosi de les abelles, 25
- àcid acètic, 26
- àcid desoxiribonucleic, 27
- acoblament, 28
- acoblar, 29
- acoblar-se, 30
- acorador, 31
- acorador, 32
- actinobacil·losi, 33
- actinomicosi, 34
- acubillar, 35
- aculeat -ada, 36
- adenomatosi pulmonar ovina, 37
- adives, 38
- ADN, 39
- adopció, 40
- adreç de cavall, 41
- ADS, 42
- agalàxia contagiosa, 43
- agambar, 44
- aglà, 45
- aglanar, 46
- aglapir, 47
- agostejador, 48
- agostejar, 49
- agranar, 50
- Agrupació de Defensa Sanitària, 51
- agullada elèctrica, 52
- aigüerol, 53
- aixanguer, 54
- aixerriar, 55
- ajocar-se, 56
- alatzà -ana, 57
- albarda, 58
- albí -ina, 59
- alça, 60
- alejar, 61
- aletejar, 62
- alfals, 63
- alifac, 64
- aliment, 65
- aliment concentrat, 66
- aliment voluminos, 67
- alimentació proovulatòria, 68
- alimentador, 69
- alimentari -ària, 70
- alimentós -osa, 71
- aliret, 72
- al·lel, 73
- alletadora, 74
- alletament, 75
- alletament, 76
- alletament artificial, 77
- alletar, 78
- al·locar-se, 79

alotament, 80
 alteració de la intel·ligència, 81
 amagrintment, 82
 amagrir-se, 83
 amargenar, 84
 amarrir, 85
 amblar, 86
 ameba, 87
 amebiasi de les abelles, 88
 amollar, 89
 anadura, 90
 anaplasmosi, 91
 anàtids, 92
 ànec, 93
 àneda, 94
 àneda, 95
 ànega, 96
 anella, 97
 anella, 98
 anellament, 99
 anellar, 100
 anellatge, 101
 anèmia, 102
 anèmia dels garrins, 103
 anèmia dels porcells, 104
 anèmia infecciosa equina, 105
 aneurisma, 106
 aneurisma verminós, 107
 angina, 108
 animal d'abastament, 109
 animal d'engreix, 110
 animal de bast, 111
 animal de llana, 112
 animal de llet, 113
 animal de llet, 114
 animal de pastura, 115
 animal de pèl, 116
 animal de peu forcat, 117
 animal de peu rodó, 118
 animal de ploma, 119
 animal de remuc, 120
 animal de sella, 121
 animal de senyal, 122
 animal de tir, 123
 ànnera, 124
 ànnera, 125
 anoll, 126
 anquejar, 127
 ansí, 128
 antibiòtic, 129
 antifúngic, 130
 antihelmíntic, 131
 antimicòtic, 132
 antiparasitari, 133
 antiràbic, 134
 antivíric, 135
 àntrax, 136
 anyell -a, 137
 anyell de llet, 138
 anyellar, 139
 apallar, 140
 aparellar, 141
 apiari, 142
 apicultor -a, 143
 apicultura, 144
 àpids, 145
 apífug, 146
 aplom, 147
 après, 148
 apuntador -a, 149
 aregar, 150
 arester, 151
 armada, 152
 arment, 153
 armenter -a, 154
 armentera, 155
 arna, 156
 arnès, 157
 arracada, 158
 arramadar, 159
 arramassador -a, 160
 arregnar, 161
 arremolinar, 162
 arremolinar-se, 163

arreus, 164
arrufada de llavi, 165
arruixar, 166
arteritis vírica equina, 167
artritis/encefalitis caprina, 168
ascariasi, 169
ascendent, 170
ascosferosi, 171
ase, 172
ase de bram, 173
asinal, 174
asiní -ina, 175
asma, 176
atac, 177
atordiment, 178
atorir, 179
au, 180
autòcton -a, 181
averrir, 182
aviar, 183
aviari, 184
aviari -ària, 185
avícola, 186
avicultor -a, 187
avicultura, 188
aviram, 189
avitaminosi, 190
avortament, 191
avortament enzoòtic de
  les ovelles, 192
avortar, 193
avortí, 194
avortó, 195

B

babesiosi, 196
baciva, 197
baciva, 198
bacivada, 199

bacivar, 200
baciver, 201
baciver -a, 202
bacona, 203
bacteri, 204
bactericida, 205
badall, 206
badall, 207
bagàs, 208
bala, 209
banyegar, 210
barbada, 211
barballera, 212
barballera, 213
barbó, 214
barbó, 215
barraample, 216
barram, 217
barraprim -a, 218
barrat -ada, 219
barrat -ada, 220
barrut -uda, 221
bassa de purins, 222
bast, 223
baster -a, 224
bastet, 225
bateria de gàbies, 226
be, 227
beaces, 228
bel, 229
benestar animal, 230
berruga, 231
bessonner -a, 232
bèstia, 233
bestiar, 234
bestiar boví, 235
bestiar cavallí, 236
bestiar de renda, 237
bestiar de treball, 238
bestiar equí, 239
bestiar gros, 240
bestiar menut, 241

bestiar oví, 242
bestiar petit, 243
BIA, 244
biberó, 245
bioclimatologia, 246
biotip, 247
biotipus, 248
bisbe, 249
bisbe, 250
bístia, 251
bitè, 252
blanc -a, 253
boc, 254
boc passador, 255
bocatge, 256
bol, 257
bol, 258
bol ruminal, 259
bol ruminal, 260
bonyiga, 261
boquir, 262
bordar, 263
borm, 264
borrec -ega, 265
borreguer -era, 266
borromba, 267
botifarró, 268
bou, 269
bou, 270
bou castrat, 271
bouada, 272
boual, 273
bouer -a, 274
bovada, 275
boval, 276
bover -a, 277
boveral, 278
boví -ina, 279
boví -ina, 280
bovicultor -a, 281
bovicultura, 282
bòvids, 283
bovins, 284
bracal, 285
bragada, 286
bragat -ada, 287
bram, 288
bramar, 289
bramul, 290
bramular, 291
brau, 292
brauell -a, 293
brava, 294
bresca, 295
brescador, 296
brescam, 297
brescam, 298
brescar, 299
brevilini -ínia, 300
bria, 301
bricallaire, 302
bricaller -a, 303
brida, 304
brilla, 305
brilla, 306
broca, 307
brom, 308
bronquitis, 309
bronquitis infecciosa aviària, 310
bronquitis parasitària, 311
bronquitis verminosa, 312
brucel·losi, 313
brunzir, 314
budellada, 315
budellam, 316
buida, 317
buina, 318
burra, 319
bursitis infecciosa aviària, 320

C

- ca, 321
- ca eivissenc, 322
- cabanya, 323
- cabeçada, 324
- cabeçó, 325
- cabellera, 326
- cabestrar, 327
- cabestre, 328
- cabestrejjar, 329
- cabestrell, 330
- cabra, 331
- cabraboc, 332
- cabrada, 333
- cabrer -a, 334
- cabrera, 335
- cabridada, 336
- cabridar, 337
- cabridella, 338
- cabriola, 339
- cabriolar, 340
- cabrissa, 341
- cabrit -ida, 342
- cabró, 343
- cabrum, 344
- cadell -a, 345
- cadellada, 346
- cadellada, 347
- cadellar, 348
- calçat -ada, 349
- calderada, 350
- calostre, 351
- camallot, 352
- camella, 353
- camí de ferradura, 354
- campilobacteriosi genital
  bovina, 355
- canal, 356
- canal, 357
- canal, 358
- càncer, 359
- caní -ina, 360
- canicultura, 361
- cansalada, 362
- cant, 363
- canyet, 364
- canyet, 365
- canyot, 366
- cap de bestiar, 367
- capador -a, 368
- capar, 369
- capçana, 370
- capó, 371
- capoladora, 372
- caponador -a, 373
- caponar, 374
- caponar, 375
- caponat, 376
- caponera, 377
- caprí -ina, 378
- capricultor -a, 379
- capricultura, 380
- caprinotècnia, 381
- caprins, 382
- caquèxia, 383
- caràcter, 384
- caragol, 385
- carboncle bacteridià, 386
- carboncle simptomàtic, 387
- carència, 388
- careta d'apicultor, 389
- cargol, 390
- càrrega ramadera, 391
- carrerada, 392
- càrritx, 393
- carritxer -a, 394
- carritxera, 395
- casa apiari, 396
- cascavell, 397
- casera, 398
- caseta, 399
- castany -a, 400
- castració, 401

castrador -a, 402
castrar, 403
cavalcadura, 404
cavalcar, 405
cavalcar, 406
cavall, 407
cavall de llavor, 408
cavall de tir, 409
cavall llavorer, 410
cavall semental, 411
cavall trotador, 412
cavallada, 413
cavallerís -issa, 414
cavallerissa, 415
cavallí -ina, 416
cel·la, 417
cera, 418
cera estampada, 419
cerificador, 420
cerra, 421
certificat veterinari, 422
cerut, 423
cerut, 424
cingla, 425
cisticercosi bovina, 426
cisticercosi porcina, 427
clamidiosi, 428
clamidiosi aviària, 429
clamidiosi ovina, 430
clapat -ada, 431
clau, 432
clau, 433
clau, 434
clau, 435
clau, 436
clavera, 437
cloqueig, 438
cloquejar, 439
clos -a, 440
cloa, 441
clucales, 442
coble, 443
coble, 444
cobrir, 445
coça, 446
coejar, 447
coetejar, 448
còlera aviari, 449
còlic, 450
còlic d'arena, 451
collar, 452
collar, 453
collera, 454
colònia, 455
columbicultura, 456
cóm, 457
comparet, 458
comportament animal, 459
condicionalitat, 460
conducta animal, 461
conill, 462
conill canonge, 463
conill de canonge, 464
conilla, 465
conillada, 466
conillaire, 467
conillam, 468
conillar, 469
conillar, 470
coniller, 471
coniller -a, 472
conillera, 473
conilló, 474
consanguinitat, 475
contagi, 476
control ramader, 477
còpula, 478
copulació, 479
copular, 480
copular, 481
corbassa, 482
corder, 483
corderar, 484
corma, 485

cornadís, 486
corral, 487
corral badívol, 488
corralet, 489
corralina, 490
corretja, 491
corretja, 492
cort, 493
cortal, 494
coturnicultura, 495
covada, 496
covador, 497
covament, 498
covar, 499
covarot, 500
cover, 501
covera, 502
coudriosi, 503
crestador, 504
crestar, 505
crestat, 506
crestó, 507
cria, 508
cria, 509
cria, 510
cria, 511
cria enguixada, 512
cria ensacada, 513
cria extensiva, 514
cria intensiva, 515
cria podrida americana, 516
cria podrida europea, 517
criador -a, 518
criança, 519
criar, 520
criar, 521
crin, 522
crina, 523
crinera, 524
crinut -uda, 525
criptòrquid, 526
criteri de selecció, 527

crònic -a, 528
cròtal, 529
cubicle, 530
cuc, 531
cuejar, 532
cuetejar, 533
culana, 534
cuniculicultor -a, 535
cuniculicultura, 536
cunicultor -a, 537
cunicultura, 538
curar, 539
cus, 540
cussa, 541
cussó -ona, 542

D

dansa de les abelles, 543
decomís, 544
defecte, 545
degollador, 546
degollador, 547
degollador -a, 548
degollar, 549
demble, 550
dentada, 551
dentadura, 552
dentar, 553
dentar, 554
dentat, 555
dentegada, 556
dermatitis pustulosa avina, 557
dermatofilosi, 558
dermatosi nodular contagiosa, 559
desabellar, 560
desbocar-se, 561
desbocat -ada, 562
desbridar, 563
descavalcador, 564

descendència, 565
descinglar, 566
desclosa, 567
descloure, 568
descovar-se, 569
descremar, 570
descrestar, 571
desembridar, 572
desencabestrar, 573
desencorrallar, 574
deshidratació, 575
desinfecció, 576
desinfectant, 577
desinfectar, 578
desinsectació, 579
desinsectar, 580
deslletament, 581
deslletar, 582
desmamador, 583
desmamador -a, 584
desmamar, 585
desnatadora, 586
desnatar, 587
desniar, 588
desnierar, 589
desnutrició, 590
desoperculador, 591
desopercular, 592
desparasitar, 593
despondre's, 594
desratització, 595
desratitzar, 596
devesa, 597
diagnosi, 598
diagnòstic, 599
diarrea neonatal, 600
diarrea vírica bovina, 601
DIB, 602
dida, 603
dieta, 604
digestibilitat, 605
dispnea, 606

distòcia, 607
distribuïdor d'aliment, 608
DNA, 609
dòcil, 610
document d'identificació bovina,
611
dogal, 612
domar, 613
domèstic -a, 614
domesticació, 615
domesticar, 616
dosi, 617
dragó, 618
dula, 619
duler -a, 620
durina, 621

E

eclosió, 622
ectima contagiosa, 623
ectoparàsit, 624
edema maligne, 625
EEB, 626
EEE, 627
EEO, 628
egua, 629
eguada, 630
eguassada, 631
eguasser, 632
eguasser -a, 633
egüer -a, 634
eguí, 635
eguinar, 636
eixalar, 637
eixam, 638
eixamal, 639
eixamenada, 640
eixamenadora, 641
eixamenament, 642

eixamenar, 643
 eixamenar-se, 644
 eixamener, 645
 eixamenera, 646
 eixivernada, 647
 eixivernar, 648
 eixiverniu, 649
 eixorc -a, 650
 eixorellar, 651
 eixorellar, 652
 eixorquia, 653
 eixugada, 654
 eixugar, 655
 eixugar-se, 656
 eixuta, 657
 ejaculació, 658
 elipomètric -a, 659
 emaciació, 660
 emasculador, 661
 embarrar, 662
 embrocar, 663
 emmetzinament, 664
 emplomament, 665
 emplomar, 666
 en bateria, 667
 encabestrar, 668
 encabritar-se, 669
 encebador, 670
 enceball, 671
 encebament, 672
 encebar, 673
 encebar, 674
 encefalitis japonesa, 675
 encefalitis per virus Nipah, 676
 encefalomièlitis equina de l'est,
 677
 encefalomièlitis equina de l'oest,
 678
 encefalomièlitis equina
 veneçolana, 679
 encefalopatia espongiforme
 bovina, 680
 enclavadura, 681
 encobeiment, 682
 encoixinat, 683
 enconar, 684
 encorrallar, 685
 encreuament, 686
 endèmia, 687
 endoparàsit, 688
 energètica, 689
 energia, 690
 enfusadura, 691
 engallinar, 692
 enganxar, 693
 engegar, 694
 engranall, 695
 engranall, 696
 engranallar, 697
 engreix, 698
 engreixador, 699
 engreixador -a, 700
 engreixadora, 701
 engreixament, 702
 engreixar, 703
 enjovar, 704
 enllaçar, 705
 ensegonada, 706
 enselladura, 707
 enselladura, 708
 ensellament, 709
 ensellar, 710
 ensellar, 711
 ensellat -ada, 712
 ensinistrador -a, 713
 ensinistrament, 714
 ensinistrar, 715
 ensitjament, 716
 ensitjar, 717
 ensitjat, 718
 enteritis, 719
 enteritis vírica de l'ànnera, 720
 enterotoxèmia, 721
 enverinament, 722

enzoòtia, 723
epidèmia, 724
epidemiologia, 725
epididimitis ovina, 726
epizoòtia, 727
època de parts, 728
equí -ina, 729
èquids, 730
equinococcosi, 731
equins, 732
eradicació, 733
esbiec, 734
esca, 735
escagassament, 736
escagassar-se, 737
escaler -a, 738
esclavó, 739
escoar, 740
escornadora, 741
escornar, 742
escorxador, 743
escorxador -a, 744
escorxament, 745
escorxar, 746
escuar, 747
esgarrapar, 748
esparavany, 749
esparrall, 750
especejament, 751
especejar, 752
espècie, 753
espellar, 754
esperma, 755
espermatozoide, 756
espermatozou, 757
esperó, 758
esperó, 759
esperonar, 760
espiga, 761
espigó, 762
espollar, 763
espollinar-se, 764
esporcellar-se, 765
esquarterament, 766
esquarterar, 767
esquella, 768
esqueller -a, 769
esqueller -a, 770
esquellerinc, 771
esquellí, 772
esquellinc, 773
esquelló, 774
esquilada, 775
esquilador -a, 776
esquilador, 777
esquilar, 778
establa, 779
establada, 780
estable, 781
establer -a, 782
estabulació, 783
estabulació en compartiments,
784
estabulació lliure, 785
estabulació permanent, 786
estabular, 787
estabulari, 788
estacar, 789
estàndard racial, 790
estarrufar-se, 791
estel, 792
estèril, 793
esterilitat, 794
esterilització, 795
esterilització, 796
esterilitzar, 797
esterilitzar, 798
estiregassó, 799
estirp, 800
estiuada, 801
estiuar, 802
estiuatges, 803
estivada, 804
estivar, 805

estivatges, 806
estómac, 807
estomatitis vesicular, 808
estrapada, 809
estre, 810
estrella, 811
estrep, 812
estrès, 813
estrijóol, 814
estrijolada, 815
estrijolar, 816
estroncar, 817
estrosi, 818
estufar-se, 819
esventrar, 820
esvoletegar, 821
esvortar, 822
etinosi, 823
etiologia, 824
etnologia, 825
etologia, 826
euga, 827
eguada, 828
eugassada, 829
eguasser, 830
eugasser -a, 831
eumètric -a, 832
eutòcia, 833
explotació, 834
explotació indemne, 835
explotació oficialment indemne,
836
extensiu -iva, 837
exterior, 838
extinció, 839
extractor, 840

F

faisà, 841

faisana, 842
faisanera, 843
faixa, 844
falb -a, 845
farina, 846
farina d'ossos, 847
farina de gluten, 848
farina de peix, 849
farinada, 850
farratge, 851
farratger -a, 852
fase larvària, 853
fava, 854
fava, 855
fava, 856
febre, 857
febre aftosa, 858
febre catarral maligne, 859
febre catarral ovina, 860
febre de la llet, 861
febre de la vall del Rift, 862
febre del Nil occidental, 863
febre hemorràgica de Crimea, 864
febre Q, 865
febre vitulària, 866
febres de Malta, 867
fecundació, 868
fecunditat, 869
feda, 870
felí -ina, 871
fèlids, 872
femella, 873
femer, 874
fems, 875
fenc, 876
fenificació, 877
fenificadora, 878
fenificar, 879
fenotip, 880
fenotipus, 881
fer armada, 882
fer cabrioles, 883

ferida, 884
fermar, 885
fermentació, 886
fermentar, 887
ferrador -a, 888
ferradura, 889
ferrar, 890
ferrat -ada, 891
ferro, 892
ferro de marcar, 893
fertilitat, 894
fesa, 895
fesol, 896
fetus, 897
fi fina, 898
fibra alimentària, 899
filiació, 900
fira ramadera, 901
follada, 902
fonell, 903
fonellar, 904
fong, 905
forçat, 906
forro -a, 907
fòsfor, 908
fossa de munyida, 909
fossa de purins, 910
fre, 911
freixura, 912
fuet, 913
fuetada, 914
fugida, 915
fumador, 916
fumar, 917
fumat -ada, 918
fumigant, 919
fumigar, 920
fungicida, 921
furgar, 922

G

gàbia, 923
gabaire, 924
gabial, 925
gabiam, 926
gaiato, 927
galamó, 928
gall, 929
gall de baralla, 930
gall de brega, 931
gall dindi, 932
gall domèstic, 933
galler -a, 934
gallet, 935
gallimarsot, 936
gallina, 937
gallina domèstica, 938
gallina ponedora, 939
gallina reproductora, 940
gal·linaci -àcia, 941
gallinaci, àcia, 942
gallinaire, 943
gallinam, 944
gallinassa, 945
galliner, 946
galop, 947
galopar, 948
galteres equines, 949
gam, 950
gamadiu -iva, 951
gamadura, 952
gamar-se, 953
gàmeta, 954
gangrena emfisematosa, 955
gangrena gasosa, 956
ganyell, 957
garba de vena, 958
garbó, 959
garbonera, 960
gardeny, 961
gardenya, 962

gardenyar, 963
garrí -ina, 964
garrinada, 965
garrinar, 966
garrofa, 967
garrova, 968
gastroenteritis, 969
gastroenteritis transmissible, 970
gastrofilosi, 971
gat, 972
gata, 973
gatera, 974
gatinada, 975
gatar, 976
gató -ona, 977
gatonada, 978
gatonar, 979
gatonera, 980
gelat -ada, 981
gelea reial, 982
gen, 983
genealogia, 984
generació, 985
genètica, 986
genèticament modificat -ada, 987
genitals, 988
genitor -a, 989
genoma, 990
genotip, 991
genotipus, 992
gestació, 993
gestant, 994
gestant, 995
GET, 996
giardiosi, 997
ginjolar, 998
gla, 999
glapir, 1000
glicosa, 1001
glossopeda, 1002
glucosa, 1003
gobi, 1004
godall, 1005
godí, 1006
golès, 1007
goll, 1008
gorà, 1009
gorrí -ina, 1010
gos, 1011
gossa, 1012
gra, 1013
gramínies, 1014
grana, 1015
granger -a, 1016
granja, 1017
granja d'engreix, 1018
granja de multiplicació, 1019
granja de posta, 1020
granja de producció, 1021
granja de recria, 1022
granja de selecció, 1023
grapa, 1024
gratar, 1025
gratar, 1026
gràvid -a, 1027
grinyolar, 1028
grip aviària, 1029
grip equina, 1030
grip porcina, 1031
grípia, 1032
gris -a, 1033
grit, 1034
groc groga, 1035
gropera, 1036
grufa, 1037
grufar, 1038
gruny, 1039
grunyar, 1040
grunyar, 1041
grunyit, 1042
gualdrapa, 1043
guarà, 1044
guarda, 1045
guarir, 1046

guarnimenter –a, 1047
guarniments, 1048
guarnir, 1049
guàtlera, 1050
guatlerot, 1051
guatlla, 1052
guatllet, 1053
guia d'origen i sanitat pecuària,
1054
guit –a, 1055
guitza, 1056

H

hàbitat, 1057
habronemosi, 1058
haca, 1059
hacanea, 1060
havana, 1061
haveria, 1062
heartwater, 1063
helicicultor –a, 1064
helicicultura, 1065
helmint, 1066
helmintosi, 1067
hemorràgia, 1068
hemostàsia, 1069
hepatitis vírica de l'ànnera, 1070
herbassar, 1071
herbassejar, 1072
herbatge, 1073
herbejar, 1074
hermafroditisme, 1075
hèrnia, 1076
heterosi, 1077
heterozigosi, 1078
heterozigot –a, 1079
híbrid –a, 1080
hibridació, 1081
hidatidosi, 1082

hidrartrosi, 1083
hidroartrosi, 1084
higiene alimentària, 1085
hipermètric –a, 1086
hipersensibilitat, 1087
hipertèrmia, 1088
hipertròfia, 1089
hipervitaminosi, 1090
hipisme, 1091
hipobiosi, 1092
hipodermosi, 1093
hipomètric –a, 1094
hipotècnia, 1095
hipotèrmia, 1096
hipovitaminosi, 1097
homeopatia, 1098
homogeneïtzar, 1099
homozigosi, 1100
homozigot –a, 1101
hormona, 1102
hoste, 1103

I

identificació animal, 1104
identificació electrònica, 1105
identificació social, 1106
il·luminar, 1107
imant ruminal, 1108
immunitat, 1109
immunoglobulina, 1110
implant, 1111
imptència, 1112
incompatibilitat, 1113
incubació, 1114
incubació, 1115
incubació artificial, 1116
incubadora, 1117
incubar, 1118
indemne, 1119

índex de selecció, 1120
índex de transformació, 1121
indicació, 1122
indigestió, 1123
indiot, 1124
indiota, 1125
infecció, 1126
infertilitat, 1127
infestació, 1128
inflamació, 1129
inflament, 1130
influença aviària, 1131
influença equina, 1132
influença porcina, 1133
ingesta, 1134
ingestió, 1135
inhibició larvària, 1136
injecció, 1137
inseminació, 1138
inseminació artificial, 1139
inspecció, 1140
instal·lació de munyida, 1141
intensitat de selecció, 1142
intensiu -iva, 1143
interval generacional, 1144
intoxicació, 1145
intramuscular, 1146
intravenós -ossa, 1147
involució uterina, 1148
isabela, 1149

J

jaç, 1150
jaça, 1151
jerarquia, 1152
jóç, 1153
joca, 1154
jòneg -nega, 1155
jou, 1156

jouell, 1157
jova, 1158
juntura, 1159
junyir, 1160

L

lactació, 1161
lactació, 1162
lactància, 1163
lactància, 1164
lactar, 1165
laminitis, 1166
lanífer -a, 1167
laringotraqueïtis infecciosa aviària, 1168
larva, 1169
LBE, 1170
lector de microxip, 1171
leishmaniosi, 1172
leptospirosi, 1173
leucosi bovina enzoòtica, 1174
lignina, 1175
lila, 1176
limfadenitis caseosa ovina, 1177
limfangitis epizoòtica, 1178
línia, 1179
listeriosi, 1180
lladnar, 1181
lladruc, 1182
llana, 1183
llana suarda, 1184
llana sutza, 1185
llança, 1186
llatzeret, 1187
llavora, 1188
llavorer -a, 1189
llebrer -a, 1190
llebrer eivissenc, 1191
llebrot, 1192

llengua blava, 1193
lletura, 1194
lleonat -ada, 1195
llepar, 1196
llesta, 1197
llet, 1198
llet belada, 1199
llet colestà, 1200
llet concentrada, 1201
llet crua, 1202
llet descremada, 1203
llet desnatada, 1204
llet en pols, 1205
llet entera, 1206
llet espessa, 1207
llet esterilitzada, 1208
llet fermentada, 1209
llet formatjada, 1210
llet homogeneïtzada, 1211
llet maternitzada, 1212
llet molsissa, 1213
llet nativa, 1214
llet natural, 1215
llet negra, 1216
llet presa, 1217
llet quallada, 1218
llet semidescremada, 1219
llet semidesnatada, 1220
llet sencera, 1221
llet UHT, 1222
llet uperitzada, 1223
lleter -a, 1224
lleter -a, 1225
lleteroles, 1226
lletó -ona, 1227
lletó -ona, 1228
llibre d'exploració ramadera, 1229
llibre de tractaments
    medicamentosos, 1230
lligallo, 1231
llimoner, 1232
llista, 1233

llit, 1234
llobada, 1235
llocà, 1236
llocada, 1237
llodrigada, 1238
llodrigó, 1239
llobrígol, 1240
llobrígol, 1241
lloganissa, 1242
llogues, 1243
lloper -a, 1244
llogada, 1245
llogar, 1246
llogó, 1247
llúpia, 1248
longilini -ínia, 1249

M

macromineral, 1250
maedi-visna, 1251
magnesi, 1252
majoral -a, 1253
mal de potó, 1254
mal del coit, 1255
mal roig, 1256
malaltia, 1257
malaltia contagiosa, 1258
malaltia d'Ausjeszky, 1259
malaltia de declaració obligatòria,
    1260
malaltia de Gumboro, 1261
malaltia de les vaques boges, 1262
malaltia de Marek, 1263
malaltia de Nairobi, 1264
malaltia de Newcastle, 1265
malaltia hemorràgia del conill,
    1266
malaltia hereditària, 1267
malaltia infecciosa, 1268

malaltia parasitària, 1269
malaltia vesicular porcina, 1270
malaltia vírica, 1271
malparir, 1272
maltès -esa, 1273
mama, 1274
mamada, 1275
mamar, 1276
mamella, 1277
mamella, 1278
mamelló, 1279
mamífer, 1280
mamitis, 1281
manada, 1282
mànega de maneig, 1283
maneig, 1284
manescal -a, 1285
manescal -a col·legiat -ada, 1286
manescal -a habilitat -ada, 1287
manescal -a oficial, 1288
màniga de maneig, 1289
mantega, 1290
marca, 1291
marca, 1292
marcador, 1293
marcatge, 1294
marcatge col·lectiu, 1295
marcatge d'orella, 1296
marcatge individual, 1297
marcatge per ferro, 1298
marcatge per fred, 1299
marcatge per incisions, 1300
mardà, 1301
mare, 1303
marfegueta, 1304
marfuga, 1305
marrà, 1306
marranís, 1307
marranxó, 1308
marró, 1309
martingala, 1310
mascle, 1311
mascle marcador, 1312
mastitis, 1313
matador -a, 1314
matadura, 1315
matança, 1316
matancer -a, 1317
matancer -a, 1318
matèria orgànica, 1319
matèria seca, 1320
matinar, 1321
matriu, 1322
matxo, 1323
MDO, 1324
me, 1325
meconi, 1326
medalla, 1327
medicació, 1328
medicació, 1329
medicament, 1330
mediolini -ínia, 1331
mel, 1332
melassa, 1333
melat -ada, 1334
melatonina, 1335
meler -a, 1336
mel·lificar, 1337
menar, 1338
menjadora, 1339
menjadora autoblocant, 1340
menjadora mòbil, 1341
mentó, 1342
mercader -a, 1343
mestís -issa, 1344
mestissatge, 1345
mesurador de llet, 1346
meteorisme, 1347
metritis contagiosa equina, 1348
mèu, 1349
meular, 1350
miasi, 1351
micoplasmosi aviària, 1352
micosi, 1353

micotòxicosi, 1354
micotoxina, 1355
micromineral, 1356
microxip, 1357
midó, 1358
mineral, 1359
miol, 1360
miolar, 1361
miular, 1362
mix, 1363
mixa, 1364
mixomatosi, 1365
mixt -a, 1366
moca, 1367
modorra, 1368
mogut -uda, 1369
moix, 1370
moixa, 1371
moixí -ina, 1372
moixó, 1373
moixonada, 1374
molí, 1375
molí de sang, 1376
molinada, 1377
mòlta, 1378
moltó, 1379
moltó, 1380
moreno -a, 1381
moreu -a, 1382
morfologia, 1383
morrall, 1384
morrall, 1385
morraller, 1386
morralles, 1387
morrió, 1388
mos, 1389
mosquejat -ada, 1390
mosquer, 1391
mossegar, 1392
motxo -a, 1393
muda, 1394
mudar, 1395

mufar, 1396
mugir, 1397
mugit, 1398
mul, 1399
mul eguí, 1400
mul somerí, 1401
mula, 1402
mula eguina, 1403
mula somerina, 1404
mular, 1405
mulat, 1406
mulater -a, 1407
mulatí -ina, 1408
mulenc -a, 1409
muler -a, 1410
multípar -a, 1411
muntar, 1412
muntar, 1413
muntura, 1414
munyidor, 1415
munyidor -a, 1416
munyidora, 1417
munyir, 1418
muserola, 1419
mutació, 1420

N

nadís, 1421
nadó, 1422
nafra, 1423
nagana, 1424
naixedura, 1425
nariu, 1426
natura, 1427
naturalesa, 1428
nau, 1429
necessitats nutritives, 1430
necessitats nutritives de
manteniment, 1431

necessitats nutritives de producció,
1432
necròpsia, 1433
nèctar, 1434
nectari, 1435
negre -a, 1436
nematode, 1437
nematodosi, 1438
neosporosi, 1439
nevat -ada, 1440
niador, 1441
nial, 1442
nial, 1443
nial, 1444
niar, 1445
nidificar, 1446
nierada, 1447
nimfomania, 1448
niu, 1449
nodrissa, 1450
nodrissó, 1451
nonat, 1452
nosemosi de les abelles, 1453
nounat -ada, 1454
nucli de selecció, 1455
nul·lípara, 1456
número d'identificació, 1457
nutrició, 1458
nutrient, 1459

O

obi, 1460
objectiu de selecció, 1461
obrar el porc, 1462
obreboques, 1463
obrera, 1464
obstetrícia, 1465
obstrucció, 1466
oc, 1467

oca, 1468
ocater -a, 1469
ocell, 1470
OIE, 1471
oli, 1472
oli de ginebró, 1473
oli de romaní, 1474
oligoelement, 1475
olla colera, 1476
òcic, 1477
optimitzar, 1478
oquer -a, 1479
ordiera, 1480
orella de llebre, 1481
orellar, 1482
Organització Mundial de la Sanitat
Animal, 1483
ormeig, 1484
oronell, 1485
osca, 1486
ou, 1487
ou, 1488
ou, 1489
ouat -ada, 1490
ovella, 1491
ovellenc -a, 1492
oveller -a, 1493
oví -ina, 1494
ovicultura, 1495
ovinotècna, 1496
ovins, 1497
ovòcic, 1498
òvul, 1499
ovulació, 1500
oxitocina, 1501

P

pago, 1502
palla, 1503

palla, 1504
palleta, 1505
pallissa, 1506
pallissa, 1507
panadís oví, 1508
pandèmia, 1509
pandiculació, 1510
panotxa, 1511
pansa, 1512
panteix, 1513
panteixar, 1514
paó, 1515
paparra, 1516
papel·loma, 1517
papel·lomatosi, 1518
paràlisi, 1519
paràsit, 1520
parasitació, 1521
parasitícida, 1522
parasitisme, 1523
parasitosi, 1524
paratuberculosi, 1525
pare, 1526
parell de bèsties, 1527
parell de bísties, 1528
pareller -a, 1529
parentiu, 1530
parèsia, 1531
paridora, 1532
parir, 1533
part, 1534
particularitat, 1535
parvovirosi canina, 1536
parvovirosi porcina, 1537
pas, 1538
passa, 1539
passa, 1540
past, 1541
pastor -a, 1542
pastora, 1543
pastura, 1544
pastura, 1545
pastura, 1546
pasturar, 1547
pasturatge, 1548
pasturatge, 1549
pasturatge continuat, 1550
pasturatge diferit, 1551
pasturatge rotacional, 1552
patogen -ògena, 1553
patologia, 1554
peça, 1555
pècora, 1556
pecuari -ària, 1557
pediculosi, 1558
pedigrí, 1559
pedra blava, 1560
pega, 1561
peguera, 1562
peixard -a, 1563
péixer, 1564
pèl, 1565
pèl de rata, 1566
pelatge, 1567
pel·lagra, 1568
perdigó, 1569
perdiu, 1570
perdiu, 1571
període d'incubació, 1572
peripneumònia contagiosa bovina,
1573
perxa, 1574
perxa, 1575
pèsol, 1576
pesta, 1577
pesta aviària, 1578
pesta bovina, 1579
pesta de l'ànnera, 1580
pesta dels petits remugants, 1581
pesta equina africana, 1582
pesta porcina africana, 1583
pesta porcina clàssica, 1584
peu de pinya, 1585
peülla, 1586

peüngla, 1587
 PG, 1588
 piafar, 1589
 pica, 1590
 picar, 1591
 picar, 1592
 picar, 1593
 picarol, 1594
 picaroler -a, 1595
 piga, 1596
 pigallat -ada, 1597
 pigallós -osa, 1598
 pigard -a, 1599
 pigat -ada, 1600
 pigota, 1601
 pinça nasal, 1602
 pinso, 1603
 pinso complementari, 1604
 pinso complet, 1605
 pinso compost, 1606
 pinso equilibrat, 1607
 pinso medicat, 1608
 pinyolada, 1609
 pipeta d'inseminació, 1610
 piroplasmosi, 1611
 pitxo, 1612
 piu, 1613
 piulet, 1614
 placenta, 1615
 plany, 1616
 plena, 1617
 pleta, 1618
 pleuropneumònia contagiosa
     caprina, 1619
 plomar, 1620
 pneumònia, 1621
 pneumònia progressiva ovina,
     1622
 població, 1623
 poll, 1624
 poll, 1625
 polla, 1626
 polla d'índia, 1627
 pollastraire, 1628
 pollastre, 1629
 pollastrejar, 1630
 pollastrer -a, 1631
 pollataire, 1632
 pollater -a, 1633
 pol·len, 1634
 pollera, 1635
 pollet, 1636
 pollí -ina, 1637
 pollinada, 1638
 pollinar, 1639
 polpa, 1640
 poltrada, 1641
 poltre -a, 1642
 poltrer -a, 1643
 poltrú, 1644
 pondre, 1645
 ponedor, 1646
 ponedor, 1647
 ponedor -a, 1648
 porc, 1649
 porc blanc, 1650
 porc clapat, 1651
 porc faixat, 1652
 porc gras, 1653
 porc senglar, 1654
 porca, 1655
 porcada, 1656
 porcasta, 1657
 porcastra, 1658
 porcastre -a, 1659
 porcater -a, 1660
 porcater -a, 1661
 porcell -a, 1662
 porcellada, 1663
 porcellar, 1664
 porcí -ina, 1665
 porcicultor -a, 1666
 porcicultura, 1667
 porquer -a, 1668

porquer -a, 1669
porqueret -a, 1670
porquerol -a, 1671
porquí -ina, 1672
positura, 1673
posta, 1674
posta, 1675
postpart, 1676
postura, 1677
potó, 1678
prada, 1679
prat, 1680
preçoç, 1681
prematür -a, 1682
premunyir, 1683
prendre el senyal, 1684
prendre el signe, 1685
prenyada, 1686
prenyar, 1687
prenys, 1688
preparació de la canal, 1689
prevenció, 1690
prim de barra, 1691
primal -a, 1692
primala, 1693
primalona, 1694
primerenc -a, 1695
primípara, 1696
príncep, 1697
prió, 1698
probiòtic, 1699
producció animal, 1700
producció apícola, 1701
producció avícola, 1702
producció bovina, 1703
producció caprina, 1704
producció equina, 1705
producció ovina, 1706
producció porcina, 1707
producte zoosanitari, 1708
productivitat ramadera, 1709
profilaxi, 1710

progenitor -a, 1711
progenitura, 1712
progestagen, 1713
progesterona, 1714
prognatisme, 1715
prolactina, 1716
prolapse, 1717
prolificitat, 1718
promotor del creixement, 1719
pronòstic, 1720
prostaglandina, 1721
proteína, 1722
proteína bruta, 1723
protozou, 1724
prova de descendència, 1725
pruija, 1726
prurigen lumbar, 1727
pseudotuberculosi ovina, 1728
puça, 1729
puerperi, 1730
pul·lorosi, 1731
pulicosi, 1732
punt de calçat, 1733
puntós -osa, 1734
purí, 1735
purinera, 1736

Q

quadra, 1737
quadre, 1738
quadrúpede -a, 1739
qualificació sanitària d'una
    ramaderia, 1740
quall, 1741
quall, 1742
quallada, 1743
quarantena, 1744
quart de canal, 1745
quartat -ada, 1746

quarter, 1747
queca, 1748
queixalar, 1749
quic, 1750
quica, 1751
quintana, 1752
quissó -ona, 1753
quissoiar, 1754
quissonada, 1755
quissonada, 1756
quist hidatídic, 1757
quota lletera, 1758

R

rabasta, 1759
ràbia, 1760
raça, 1761
raça autòctona, 1762
raça sintètica, 1763
ració, 1764
ració de volum, 1765
racionadora de farratge, 1766
racionament, 1767
ràissó, 1768
rama, 1769
ramada, 1770
ramader -a, 1771
ramader -a, 1772
ramaderia, 1773
ramaderia, 1774
ramaderia agrícola, 1775
ramaderia amb estabulació, 1776
ramaderia estant, 1777
ramaderia extensiva, 1778
ramaderia industrial, 1779
ramaderia intensiva, 1780
ramaderia transhumant, 1781
ramal, 1782
ramat, 1783
rapinyar, 1784
raspa, 1785
rastell, 1786
ratlla, 1787
ratlla dorsal, 1788
ratllat -ada, 1789
rebolcador, 1790
recental, 1791
recepta, 1792
recer, 1793
recessiu -iva, 1794
recordell, 1795
recordellar, 1796
recria, 1797
recria, 1798
recriar, 1799
reculant, 1800
reclera, 1801
reflex de Flehmen, 1802
refugi, 1803
reganyol, 1804
regna, 1805
reguinyol, 1806
reguitnar, 1807
reina, 1808
remei, 1809
remolc de bestiar, 1810
remolc menjadora de farratge, 1811
remolc mescladora de pinso, 1812
remolí, 1813
remugant, 1814
remugar, 1815
remugó, 1816
rendiment, 1817
rendiment de viu a canal, 1818
renill, 1819
renillar, 1820
renoc -a, 1821
rentat -ada, 1822
repel·lent, 1823
reposició, 1824
reproducció, 1825

reproducció sexual, 1826
reproductor -a, 1827
ressagot -a, 1828
ressenya, 1829
retorn, 1830
retorn, 1831
retranca, 1832
retxa, 1833
retxat -ada, 1834
rezelador, 1835
rezelar, 1836
rinitis atròfica del porc, 1837
rinitis atròfica porcina, 1838
rinopneumonitis equina, 1839
rinotraqueïtis del gall dindi, 1840
rinotraqueïtis infecciosa bovina,
1841
robot munyidor, 1842
rodat -ada, 1843
roig roja, 1844
roïsc -a, 1845
ronya, 1846
ronyera, 1847
ros -rossa, 1848
rossí, 1849
rostoll, 1850
rostollar, 1851
ruà -ana, 1852
ruc, 1853
ruc -a, 1854
ruca, 1855
ruminació, 1856
rumiar, 1857
rusc, 1858
rusc fix, 1859
rusc horitzontal, 1860
rusc mòbil, 1861
rusc vertical, 1862
ruscador -a, 1863
rústec -ega, 1864
rústic -a, 1865
rusticitat, 1866

S

sacrificar, 1867
sacrifici, 1868
saga, 1869
saïm, 1870
sal, 1871
sal i vinagre, 1872
sala d'especejament, 1873
sala de munyir, 1874
salar, 1875
salera, 1876
salmonel·losi, 1877
salmorrar, 1878
saltar, 1879
sanador -a, 1880
sanadura, 1881
sanar, 1882
sanejament ramader, 1883
sangfluix, 1884
sangonera, 1885
sanitat animal, 1886
sard -a, 1887
sard -a, 1888
sarda, 1889
sarna, 1890
sàrria, 1891
sarró, 1892
sec -a, 1893
secall, 1894
secundines, 1895
segall -a, 1896
segó, 1897
segó de blat de moro, 1898
segon part, 1899
selecció artificial, 1900
seleni, 1901
sella, 1902
seller -a, 1903
selleter -a, 1904
selletó, 1905
selló, 1906

semen, 1907
semental, 1908
semental, 1909
semiintensiu –iva, 1910
sencer, 1911
senglar, 1912
senyador, 1913
senyal, 1914
serigot, 1915
serrat –ada, 1916
serreta, 1917
sestador, 1918
sestar, 1919
sestejar, 1920
setmesó –ona, 1921
sexar, 1922
sexatge, 1923
sifonàpter, 1924
sifonapterosi, 1925
símtoma, 1926
sincronització de zels, 1927
síndrome, 1928
sistema d'identificació, 1929
sitja, 1930
sobrassada, 1931
sobrealimentació, 1932
sobrecanya, 1933
sobremà, 1934
sobrepasturatge, 1935
sobrepeu, 1936
sobrepoblació, 1937
socarrar el porc, 1938
socorrar el porc, 1939
sofra, 1940
sofrenada, 1941
sofrenar, 1942
soia sencera, 1943
soll, 1944
somera, 1945
somerer –a, 1946
sostre, 1947
suarda, 1948

subclínic –a, 1949
subcutani –ània, 1950
sucar, 1951
sulfat de coure, 1952
sull –a, 1953
superpoblació, 1954
surar, 1955
surra, 1956
sutza, 1957

T

taca, 1958
tacat –ada, 1959
tafarra, 1960
tallabecs, 1961
tallacoès, 1962
talonejar, 1963
tanc de purins, 1964
tanc de refrigeració de la llet, 1965
tanca elèctrica, 1966
tara, 1967
tascó, 1968
tatuatge, 1969
temperament, 1970
temps de munyida, 1971
tendral, 1972
tendral, 1973
terçat –ada, 1974
territorialitat, 1975
test de les gallines, 1976
testera, 1977
tètan, 1978
tètanus, 1979
tetina, 1980
theileriosi, 1981
tifosi aviària, 1982
tigrat –ada, 1983
timpanisme, 1984
tinya, 1985

tipus racial, 1986
tirant, 1987
tocadura, 1988
toís -issa, 1989
tondre, 1990
tonedor -a, 1991
tonedora, 1992
topar, 1993
tord -a, 1994
torir, 1995
torissa, 1996
toro, 1997
tortó, 1998
tos, 1999
tosa, 2000
tossina, 2001
toxèmia de la gestació de l'ovella,
2002
toxicosi, 2003
tractament, 2004
tractant, 2005
traginar, 2006
traïga, 2007
transferència embrionària, 2008
transgènic -a, 2009
transhumància, 2010
trava, 2011
travador, 2012
travesser, 2013
tremolor ovina, 2014
tremuja, 2015
trencadura, 2016
trecador, 2017
trecament, 2018
trecar, 2019
tresenca, 2020
treta, 2021
trèvol, 2022
trèvol de jardí, 2023
tricolor, 2024
tricomonosi bovina, 2025
tripanosomiasi, 2026

triquinel·losi, 2027
triquinosi, 2028
tropilaelapsosi, 2029
trot, 2030
trotador, 2031
truger, 2032
truja, 2033
trujada, 2034
tuberculosi aviària, 2035
tuberculosi bovina, 2036
tularèmia, 2037

U

UGB, 2038
udol, 2039
udolament, 2040
udolar, 2041
úlcer, 2042
ulceració, 2043
ull de perdiu, 2044
ullerat -ada, 2045
ulleres, 2046
ungüent, 2047
unitat alimentària, 2048
unitat de bestiar gros, 2049
unitat farratgera, 2050
unitat ramadera, 2051
uperitzar, 2052
UR, 2053
urea, 2054
urolitiasi, 2055
úter, 2056
úter, 2057

V

vaca, 2058

vaca alletant, 2059
vaca de llet, 2060
vaca lletera, 2061
vaca seca, 2062
vacada, 2063
vaccí, 2064
vaccí -ina, 2065
vaccinació, 2066
vaccinar, 2067
vacum, 2068
vacuna, 2069
vacunació, 2070
vacunar, 2071
vagina artificial, 2072
valor millorant, 2073
valor nutritiu, 2074
vaquer -a, 2075
vaqueria, 2076
vaquerís -issa, 2077
vaquí -ina, 2078
variabilitat, 2079
varietat, 2080
varroosi, 2081
veça, 2082
vedell -a, 2083
vedellada, 2084
vedellar, 2085
veixiga, 2086
vell, 2087
velló, 2088
vencilló, 2089
ventrada, 2090
ventrada de porcells, 2091
ventregada, 2092
verm, 2093
vermell -a, 2094
vermífug, 2095
verminosi, 2096
verola, 2097
verola aviària, 2098
verola caprina, 2099
verola del camell, 2100

verola equina, 2101
verola ovina, 2102
verra, 2103
verratell, 2104
verro, 2105
veterinari -ària, 2106
veterinari -ària col·legiat -ada,
2107
veterinari -ària habilitat -ada,
2108
veterinari -ària oficial, 2109
veterinària, 2110
via d'administració, 2111
vici, 2112
vigor híbrid, 2113
vinagrella, 2114
virat -ada, 2115
virosi, 2116
virus, 2117
vitamina, 2118
volateria, 2119

X

xacra, 2120
xai -a, 2121
xaier, 2122
xaier -a, 2123
xapa, 2124
xerigot, 2125
xeringa, 2126
ximple, 2127
xítxero, 2128
xo, 2129
xot, 2130
xot, 2131
xot -a, 2132
xot de cordeta, 2133
xot de llavor, 2134
xot passador, 2135

xotet de cordeta, 2136
xotinar, 2137
xulla, 2138
xulla, 3139
xulla blanca, 2140
xulla vermella, 2141

Z

zebrat -ada, 2142
zel, 2143
zigot, 2144
zoometria, 2145
zoonosi, 2146
zootècnia, 2147
zootècnic -a, 2148

Índex de termes castellans

A

- abeja, 3
- abeja maesa, 1808
- abeja maestra, 1808
- abeja neutra, 1464
- abeja obrera, 1464
- abeja reina, 1808
- abejar, 8
- abomaso, 1742
- abortar, 193
- abortar [la somera], 763
- abortar [la truja], 765
- aborto, 191
- aborto enzoótico de las ovejas, 192
- abortón, 194
- abrebocas, 1463
- abrevadero, 13
- abrevadero automático, 14
- abrevar, 16
- abrigadero, 1793
- abrigo, 1793
- acarapisosis de las abejas, 22
- acaricida, 23
- acariosis, 24
- acariosis de las abejas, 22
- ácaro, 21
- acarrarse, 163
- acedera, 2114
- aceite, 1472
- achaque, 2120
- ácido acético, 26
- ácido desoxirribonucleico, 27
- acoplamiento, 28
- acoplar, 29
- acoplarse, 30
- acornar, 1396
- acornear, 1396
- acorralar, 685
- acorralar, 692
- actinobacilosis, 33
- actinomycosis, 34
- acubilar, 35
- aculeado -da, 36
- adenomatosis pulmonar ovina, 37
- aderezo del caballo, 41
- adiestrador -ra, 713
- adiestramiento, 714
- adiestrar, 715
- adivas, 38
- ADN, 27
- adopción, 40
- ADS, 51
- agalaxia contagiosa, 43
- agostadero, 48
- agostar, 49
- Agrupación de Defensa Sanitaria, 51
- aguaza, 53
- aguijón eléctrico, 52
- ahuecarse [les plomes], 819
- ahumado -da, 918
- ahumador, 916
- ahumar, 917
- ahuyentar, 166
- alazán -ana, 57
- alazano -na, 57
- albarda, 58
- albardero -ra, 224
- albino -na, 59
- alelo, 73
- aletear, 62
- alfalfa, 63
- alforjas, 228
- algarroba, 968
- algarroba, 2082
- alicortar, 637
- alifafe, 64
- alimentador, 69
- alimentar, 1564

alimentario -ría, 70
alimenticio -cia, 71
alimento, 65
alimento concentrado, 66
alimento no concentrado, 67
alimentoso -sa, 71
almidón, 1358
almohadilla, 683
almohaza, 814
almohazado, 815
almohazar, 816
alteración de la inteligencia, 81
alveolo, 417
alvéolo, 417
alza, 60
amaestrar, 715
amamantadora, 74
amamantamiento, 76
amamantar, 78
amarillo -lla, 1035
amblar, 86
ameba, 87
amebiasis de las abejas, 88
amebiosis de las abejas, 88
amorcar [el brau], 1396
amorecer, 85
amurcar [el brau], 1396
anaplasmosis, 91
anátidos, 92
andadura, 90
anemia, 102
anemia de los lechones, 104
anemia infecciosa equina, 105
aneurisma, 106
aneurisma verminoso, 107
angina, 108
anidar, 1445
anilla, 97
anillado, 101
anillar, 100
anillo, 98
animal de abasto, 109
animal de carga, 111
animal de engorde, 110
animal de lana, 112
animal de leche, 113
animal de pasto, 115
animal de pelo, 116
animal de pezuña hendida, 117
animal de pluma, 119
animal de silla, 121
animal de tiro, 123
animal desmedrado, 1894
animal rumiante, 120
animal solípedo, 118
animal trasandusco -ca, 1974
ansarero -ra, 1469
anteojeras, 442
antibiótico, 129
antifúngico, 130
antihelmíntico, 131
antimicótico, 130
antiparasitario, 133
antirrábico, 134
antivírico, 135
ántrax, 386
añojo, 126
aparear, 141
aparejar, 1049
apeadero, 564
apiario, 142
apicultor -ra, 143
apicultura, 144
ápidos, 145
apífugo, 146
aplomo, 147
aprisco, 148
arañar, 1784
arnés, 157
arrees, 164
arrees, 709
arteritis viral equina, 167
artritis/encefalitis caprina, 168
arveja, 2082

asadura, 912
ascariasis, 169
ascendiente, 170
ascosferosis, 512
aseladero, 1153
aselador, 1153
asinino -na, 175
asma, 176
asna, 1945
asnino -na, 175
asno, 172
ataharre, 1832
ataque, 177
atar, 885
atigrado -da, 1983
aturdimiento, 178
aullar, 2041
aullido, 2039
autóctono -na, 181
ave, 1470
avería, 189
averío, 189
aviar, 185
aviario -ria, 185
avícola, 186
avicultor -ra, 187
avicultura, 188
avitaminosis, 190

B

babesiosis, 196
bacteria, 204
bactericida, 205
bagazo, 208
balido, 229
balido, 734
balsa de purines, 222
bandullo, 1367
barba, 215

barbada, 211
barrado -da, 219
barrado -da, 220
barzón, 2007
basquilla [en ovejas y cabras], 721
baste, 223
bastidor, 1738
batería de jaulas, 226
baticola, 1036
bebedero, 12
becerro -rra, 1155
bellota, 45
bellotear, 46
berrear [vedell], 291
berrido [vedell], 290
bestia, 233
BIA, 310
biberón, 245
bienestar animal, 230
bioclimatología, 246
biotipo, 247
blanco -ca, 253
bocado, 306
bocado, 1389
bocio, 1008
bolo, 258
bolo ruminal, 259
bolo ruminal, 260
boñiga, 318
boquera, 151
boquera, 256
borrego -ga, 265
borreguero -ra, 266
borujo, 1609
bostezo, 207
bovicultor -ra, 281
bovicultura, 282
bóvidos, 283
bovino -na, 279
bovino -na, 280
bovinos, 284
boyada, 272

boyera, 273
boyeriza, 273
boyerizo -za, 274
boyero -ra, 274
boyuno -na, 280
bozal, 1385
bragada, 286
bragado -da, 287
bramido, 290
brebaje, 15
bresca, 295
brescar, 299
brevilíneo -nea, 300
brida, 304
bronquitis, 309
bronquitis infecciosa aviar, 310
bronquitis verminosa, 311
brucelosis, 313
buey, 271
burdégano, 1401
burra, 1945
burreño, 1401
burrero -ra, 1946
burro, 172
burro yegüero, 632
bursitis infecciosa aviar, 320

C

cabalgar, 405
cabalgar, 406
caballada, 413
caballar, 416
caballeriza, 415
caballerizo -za, 414
caballo, 407
caballo de tiro, 409
caballo limonero, 1232
caballo padre, 408
caballo semental, 408

cabaña, 323
cabestrear, 329
cabestro, 328
cabestro, 769
cabeza de ganado, 367
cabezada, 324
cabra, 331
cabrada, 333
cabrería, 335
cabreriza, 341
cabrerizo -za, 334
cabrero -ra, 334
cabrío, 333
cabrío -ía, 344
cabriola, 339
cabriolar, 340
cabriolar, 883
cabriolear, 340
cabriolear, 883
cabrito -ta, 342
cabrón, 254
cabruno -na, 378
cachorro, 345
caliente, 1369
calificación sanitaria de una ganadería, 1740
callo, 1831
calostro, 351
calostro [de las vacas], 285
calzado -da, 349
camada, 2090
camada de cabritos, 336
camada de conejos, 466
camada de gatos, 1374
camada de perros, 346
camella, 1157
camino de herradura, 354
campanilla, 397
campilobacteriosis genital bovina, 355
can, 321
canal, 356

canal, 357
 canal, 358
 cáncer, 359
 canicultura, 361
 canino, 435
 canino -na, 360
 canto, 363
 cañada, 392
 cañeta, 365
 capa, 1565
 capador -ra, 373
 capador -ra, 402
 capar, 374
 capar, 403
 capón, 371
 capón, 959
 caponera, 377
 capricultor -ra, 379
 capricultura, 380
 caprino -na, 378
 caprinos, 382
 caprinotecnia, 380
 caquexia, 383
 caracol, 385
 carácter, 384
 carbunco bacteridiano, 386
 carbunco sintomático, 387
 carencia, 388
 carga ganadera, 391
 carilla, 389
 carnero, 364
 carnero, 1301
 carnero llano, 1380
 carrizo, 365
 cascabel, 397
 castaño -ña, 400
 castración, 401
 castradera, 296
 castrador -ra, 373
 castrador -ra, 402
 castrar, 299
 castrar, 403
 castrón, 506
 cayado, 927
 cebadera, 1480
 cebadero, 696
 cebadero, 699
 cebado, 672
 cebador -ra, 700
 cebar, 673
 cebar, 674
 cebar, 697
 cebar [con granos], 50
 cebo, 671
 cebo, 695
 cebrado -da, 2142
 cejadero, 1800
 celda, 417
 celdilla, 417
 celo, 810
 cencerrillo, 397
 cencerro, 768
 cera, 418
 cera aleda, 423
 cera estampada, 419
 cerca eléctrica, 1966
 cerca electrificada, 1966
 cercado, 1618
 cerda, 421
 cerda, 522
 cerda, 2033
 cerda joven, 1188
 cerdo, 1649
 cerificador, 420
 cerón, 424
 cerrado -da, 440
 certificado veterinario, 422
 cervuno -na, 845
 chamuscar el cerdo, 1938
 chapa, 2124
 chicharrón, 1768
 chiquero, 335
 chivo -va, 1896
 chota, 338

ciclán, 526
cigoto, 2144
cincha, 425
cisticercosis bovina, 426
cisticercosis porcina, 427
clamidiosis, 428
clamidiosis aviar, 429
clamidiosis ovina, 192
clavadura, 681
clavera, 437
clavo, 432
clavo, 433
cloquear, 439
cloqueo, 438
cloquera, 502
clueca, 1236
coceador -ra, 1055
cocear, 1807
cochina, 2033
cochinillo, 1662
cochino, 1649
codorniz, 1050
codorniz macho, 1051
colear, 447
cólera aviar, 449
cólico, 450
cólico de arena, 451
collar, 453
collar del yugo, 128
collera, 454
colmena, 1858
colmena fijista, 1859
colmena horizontal, 1860
colmena movilista, 1861
colmena vertical, 1862
colmenar, 8
colmenero -ra, 1863
colmillo, 435
colombicultura, 456
colonia, 455
comedero, 1339
comportamiento animal, 461
condicionalidad, 460
conducta animal, 461
coneja, 465
conejar, 471
conejar, 473
conejera, 471
conejera, 473
conejero -ra, 467
conejero -ra, 472
conejo, 462
conejos, 468
consanguinidad, 475
contagio, 476
control ganadero, 477
cópula, 28
copulación, 28
copular, 29
copular, 30
cordero, 2131
cordero -ra, 137
cordero lechal, 138
corma, 485
cornadizo, 486
cornear, 1396
corral, 487
corral, 494
corral al descubierta, 488
correa, 491
cortacolas, 1962
cortadera, 296
cortapicos, 1961
corte, 493
corte, 895
coturnicultura, 495
cowdriosis, 503
coyunda, 54
coyunda, 1159
coz, 446
cría, 508
cría, 509
cría, 510
cría, 511

cría, 1421
cría, 1422
cría de yeso, 512
cría encalada, 512
cría enyesada, 512
cría extensiva, 514
cría intensiva, 515
cría sacciforme, 513
criador -ra, 518
crianza, 508
criar, 44
criar, 520
crin, 326
criptórquido, 526
criterio de selección, 527
crónico -ca, 528
crótalo, 529
cruce, 686
cruz, 1007
cruzamiento, 686
cuadrúpedo -da, 1739
cuajada, 1743
cuajar, 1742
cuajo, 1741
cuarentena, 1744
cuarteamiento, 766
cuartear, 767
cuartilla, 2012
cuarto, 1745
cuarto de canal, 1745
cubículo, 530
cubrir, 405
cubrir [el cabrón], 262
cubrir [el cerdo], 182
cuchillo despalmador, 1847
cuenco, 257
cunicultor -ra, 535
cunicultura, 536
cuota lechera, 1758
curar, 539

D

danza de las abejas, 543
dar paja [a los animales], 140
de quijada ancha, 216
decomiso, 544
defecto, 545
degolladero, 546
degolladero, 743
degollar, 549
dehesa, 597
dentadura, 217
dentellada, 551
dermatitis pustulosa ovina, 623
dermatofilosis, 558
dermatosis nodular contagiosa,
559
desabejar, 560
desacorralar, 574
desbecerrar [un vedell], 582
desbocado -da, 562
desbocarse, 561
desbravar, 150
descabritar [un cabrit], 582
descendencia, 565
descinchar, 566
descolar, 740
descornadora, 741
descornar, 742
descremar, 570
descrestar, 571
descuartizamiento, 766
descuartizar, 767
desembridar, 572
deshidratación, 575
desinfección, 576
desinfectante, 577
desinfectar, 578
desinsectación, 579
desinsectar, 580
desmamar, 582
desnatadora, 586

desnatar, 570
desnutrición, 590
desolladura, 745
desollar, 746
desoperculador, 296
desopercular, 299
desorejar, 651
desorejar, 652
desparasitar, 593
despellejadura, 745
despellejar, 746
despiece, 751
despiezar, 752
desponerse, 594
desrabar, 740
desrabotar, 740
desratización, 595
desratizar, 596
destetadera, 583
destetar, 582
destete, 581
destripar, 820
diagnóstico, 598
diarrea neonatal, 600
diarrea viral bovina, 601
DIB, 611
dieta, 604
digestibilidad, 605
disnea, 606
distocia, 607
distribuidora, 608
DNA, 27
dócil, 610
documento de identificación para
    bovinos, 611
dogal, 612
domar, 150
domar, 613
domesticación, 615
domesticar, 616
doméstico -ca, 614
dornajo, 457

dosificador de forraje, 1766
dosis, 617
dragón, 618
dula, 619
dulero -ra, 620
durina, 621

E

echar dientes, 554
eclosión, 567
eclosionar, 568
ectima contagioso, 623
ectoparásito, 624
edema maligno, 625
EDO, 1260
EEB, 680
EEE, 677
EEO, 678
emaciación, 383
emasculador, 661
emplumamiento, 665
emplumar, 1620
emplumecer, 1620
empolladura, 1114
empollar, 1118
empreñar, 1687
en batería, 667
encabestrar, 327
encabestrar, 668
encabritarse, 669
encefalitis japonesa, 675
encefalitis por virus Nipah, 676
encefalomielitis equina del Este, 677
encefalomielitis equina del Oeste,
    678
encefalomielitis equina venezolana,
    679
encefalopatía espongiiforme
    bovina, 680

enclocar, 79
encloquecer, 79
encorrallar, 662
encorrallar, 685
endemia, 687
endoparásito, 688
energética, 689
energía, 690
enfermedad, 1257
enfermedad contagiosa, 1268
enfermedad de Ausjeszky, 1259
enfermedad de declaración
  obligatoria, 1260
enfermedad de Gumboro, 320
enfermedad de las vacas locas, 680
enfermedad de Marek, 1263
enfermedad de Nairobi, 1264
enfermedad de Newcastle, 1265
enfermedad hemorrágica del
  conejo, 1266
enfermedad hereditaria, 1267
enfermedad infecciosa, 1268
enfermedad parasitaria, 1269
enfermedad vesicular porcina,
  1270
enfermedad vírica, 1271
enflaquecer, 83
enflaquecimiento, 82
enganchar, 693
engorde, 698
engrasadora, 701
engrasar, 703
engrase, 702
enjambradero, 639
enjambrar, 643
enjambrarse, 644
enjambrazón, 642
enjambre, 638
enlazar, 705
ensilado, 716
ensilado, 718
ensilaje, 716
ensilaje, 718
ensilar, 717
ensillado -da, 712
ensilladura, 707
ensillar, 710
ensillar, 711
enteritis, 719
enteritis viral del pato, 720
enterotoxemia, 721
entrenar, 663
envenenamiento, 664
enyugar, 1160
enzootia, 687
epidemiología, 725
epididimitis ovina, 726
epizootia, 724
équidos, 730
equino -na, 729
equinococosis, 731
equinos, 732
erisipela porcina, 1256
erizarse [el pèl], 819
erradicación, 733
escarbar, 1025
escofina para pezuñas, 1785
escrapie, 1727
esparaván, 749
espavarán, 370
especie, 753
esperma, 755
espermatozoide, 756
espermatozoo, 756
espiga, 761
espolear, 760
espolón, 759
espuela, 758
esquila, 768
esquila, 1594
esquilador -ra, 1991
esquiladora, 1992
esquilar, 1990
esquileo, 2000

esquileta, 774
esquilón, 267
establero -ra, 782
establo, 493
estabulación, 783
estabulación en cubículos, 784
estabulación libre, 785
estabulación permanente, 786
estabular, 787
estabulario, 788
estacar, 789
estampida, 915
estándar racial, 790
estercolero, 874
estéril, 793
esterilidad, 794
esterilización, 795
esterilización, 796
esterilizar, 797
esterilizar, 798
estiércol, 875
estirpe, 800
estómago, 807
estomatitis vesicular, 808
estrapada, 809
estrella, 811
estrés, 813
estribo, 812
estro, 810
estrosis, 818
etnosis, 823
etiología, 824
etnología, 825
etología, 826
eumétrico -ca, 832
eutocia, 833
explotación, 834
explotación indemne, 835
explotación oficialmente indemne,
836
extensivo -va, 837
exterior, 1383

extinción, 839
extractor, 840
eyaculación, 658
eyaculado, 658

F

fabricante de esquilas, 770
faenado, 1689
faisán, 841
faisana, 842
faisanería, 843
fajado, 844
fase larvaria, 853
fecundación, 868
fecundidad, 869
félidos, 872
felino -na, 871
fenotipo, 880
feria ganadera, 901
fermentación, 886
fermentar, 887
fertilidad, 894
feto, 897
fibra alimentaria, 899
fiebre, 857
fiebre aftosa, 858
fiebre catarral maligna, 859
fiebre catarral ovina, 1193
fiebre de la leche, 861
fiebre del Nilo occidental, 863
fiebre del Valle del Rift, 862
fiebre hemorrágica de Crimea, 864
fiebre Q, 865
fiebre vitularia, 861
filiación, 900
flushing, 68
forraje, 851
forrajera, 1786
forrajero -ra, 852

fosa de purín, 910
fósforo, 908
foso de ordeño, 909
freemartin, 332
freno, 911
full fat soya, 1943
fumigante, 919
fumigar, 920
fungicida, 130

G

gabazo, 208
galináceo -cea, 941
gallero -ra, 934
gallina, 937
gallina ponedora, 939
gallina reproductora, 940
galináceo -cea, 941
gallinaza, 945
gallinería, 944
gallinero, 946
gallinero -ra, 943
gallipavo, 1124
gallito, 935
gallo, 929
gallo de pelea, 930
galopar, 948
galope, 947
gamarra, 1310
gamella, 353
gamella, 457
gamella, 1157
gameto, 954
ganadería, 1773
ganadería, 1774
ganadería agrícola, 1775
ganadería en estabulación, 1780
ganadería extensiva, 1778
ganadería industrial, 1779

ganadería intensiva, 1780
ganadería trashumante, 1781
ganadero -ra, 1771
ganadero -ra, 1772
ganado, 234
ganado [de un establo], 780
ganado caballar, 236
ganado de labor, 238
ganado de renta, 237
ganado equino, 239
ganado mayor, 240
ganado menor, 241
ganado ovino, 242
ganado vacuno, 235
gangrena enfisematosa, 387
gangrena gaseosa, 625
gansa, 1468
ganso, 1467
gañir, 998
garañón, 632
garañón, 1044
gargantillo, 452
gárgol, 1444
garra, 1024
garrapata, 1516
gasterofilosis, 971
gastroenteritis, 969
gastroenteritis transmisible, 970
gastrofilosis, 971
gata, 1371
gatera, 974
gatito -ta, 1373
gato, 1370
gatuno -na, 1372
gazapo, 474
gen, 983
genealogía, 984
generación, 985
genética, 986
genitales, 988
genitor -ra, 989
genoma, 990

genotipo, 991
gestación, 993
gestante, 994
gestante, 1027
GET, 970
giardiosis, 997
glosopeda, 858
glucosa, 1003
gluten feed, 1898
gluten meal, 848
gramíneas, 1014
granja, 1017
granja de engorde, 1018
granja de multiplicación, 1019
granja de producción, 1021
granja de puesta, 1020
granja de recría, 1022
granja de selección, 1023
granjero -ra, 1016
grano, 1013
grávido -da, 1027
gripe aviar, 1131
gripe equina, 1132
gripe porcina, 1133
gris, 1033
grit, 1034
gruñido, 961
gruñido, 1039
gruñido, 1042
gruñir, 963
gruñir, 1040
gruñir, 1041
grupera, 1036
gualdrapa, 1043
guarnicionero -ra, 1047
guarnicionero -ra, 1386
guarniciones, 1048
guía de origen y sanidad pecuaria,
1054
guisante, 1576
gusano, 1066

H

haba, 855
haba, 856
habana, 1061
haberío, 111
hábitat, 1057
habón, 854
habronemosis, 1058
haca, 1059
hacanea, 1060
harina, 846
harina de gluten, 848
harina de huesos, 847
harina de pescado, 849
hato, 1045
helicultor -ra, 1064
helicultura, 1065
helminto, 1066
helmintosis, 1067
hembra, 873
hemorragia, 1068
hemostasia, 1069
henaje, 877
henificadora, 878
henificar, 879
heno, 876
hepatitis viral del pato, 1070
herbajar, 1074
herbaje, 1073
herbajear, 1074
herbazal, 1071
herida, 884
hermafroditismo, 1075
hernia, 1076
herrado -da, 891
herrador -ra, 888
herradura, 889
herrar, 890
heterocigosis, 1078
heterocigoto -ta, 1079
heterosis, 1077

hibridación, 1081
híbrido -da, 1080
hidatidosis, 1082
hidrartrosis, 1084
hierro, 892
hierro, 893
higiene alimentaria, 1085
hinchamiento, 1347
hipermétrico -ca, 1086
hipersensibilidad, 1087
hipertermia, 1088
hipertrofia, 1089
hipervitaminosis, 1090
hipismo, 1091
hipobiosis, 1092
hipodermosis, 1093
hipométrico -ca, 1094
hipotecnia, 1095
hipotermia, 1096
hipovitaminosis, 190
hocicar, 922
homeopatía, 1098
homocigosis, 1100
homocigoto -ta, 1101
homogeneizar, 1099
hongo, 905
horcajo, 906
hormona, 1102
horra, 198
horro -rra, 793
hospedador, 1103
hozar, 922
huero -ra, 1444
huésped, 1103
huevo, 1488
huevo, 2144

I

identificación animal, 1104
identificación electrónica, 1105

identificación social, 1106
iluminar, 1107
imán ruminal, 1108
implante, 1111
impotencia, 1112
incompatibilidad, 1113
incubación, 1114
incubación, 1115
incubación artificial, 1116
incubadora, 1117
incubar, 1118
indemne, 1119
indicación, 1122
índice de consumo, 1121
índice de selección, 1120
indigestión, 1123
infección, 1126
infertilidad, 1127
infestación, 1128
inflamación, 1129
influenza aviar, 1131
influenza equina, 1132
influenza porcina, 1133
infosura, 1166
ingesta, 1134
ingestión, 1135
inhibición larvaria, 1092
inmunidad, 1109
inmunoglobulina, 1110
inseminación, 1138
inseminación artificial, 1139
inspección, 1140
instalación de ordeño, 1141
intensidad de selección, 1142
intensivo -va, 1143
intervalo entre generaciones, 1144
intervalo generacional, 1144
intoxicación, 1145
intramuscular, 1146
intravenoso -sa, 1147
invernada, 647
invernarse, 648

involución uterina, 1148
inyección, 1137
isabelo -la, 1149

J

jabalí, 1654
jaca, 1059
jadear, 1514
jadeo, 1513
jalea real, 982
jaula, 923
jaulero -ra, 924
jerarquía, 1152
jeringa, 2126
jeta, 1037
jifero, 547
jifero, 744
jifero -ra, 548

L

lactación, 1162
lactancia, 75
lactancia, 76
lactancia artificial, 77
lactar, 78
ladrar, 1181
ladrido, 1182
lamer, 1196
laminitis, 1166
lana, 1183
lana suarda, 1184
lanífero -ra, 1167
lanza, 1186
laringotraqueítis infecciosa aviar,
1168
larva, 853
latigazo, 914
látigo, 913

lavado -da, 1822
lazareto, 1187
LBE, 1174
lebre, 1190
lechal, 1227
lechal, 1228
leche, 1198
leche completa, 1206
leche concentrada, 1201
leche cruda, 1215
leche descremada, 1204
leche deshidratada, 1205
leche desnatada, 1204
leche en polvo, 1205
leche entera, 1206
leche esterilizada, 1208
leche evaporada, 1201
leche fermentada, 1209
leche homogeneizada, 1211
leche maternizada, 1212
leche semidescremada, 1220
leche semidesnatada, 1220
leche UHT, 1222
leche uperizada, 1222
lechecillas, 1226
lechero -ra, 1224
lechero -ra, 1225
lechigada, 2090
lechigada [de cochinitos], 1663
lecho, 1150
lechón, 1662
lector de microchips, 1171
legra, 1847
leishmaniosis, 1172
lengua azul, 1193
leonado -da, 1195
leptospirosis, 1173
lerda, 434
lerdón, 434
leucosis bovina enzoótica, 1174
libro de explotación ganadera,
1229

libro de medicamentos, 1230
liebre macho, 1192
lignina, 1175
lila, 1176
limonero -ra, 738
línea, 1179
linfadenitis caseosa ovina, 1177
linfangitis epizootica, 1178
listeriosis, 1180
llaga, 2042
llena, 1686
llevar, 1338
lobanillo, 1248
lobero -ra, 1244
longaniza, 1242
longilíneo -nea, 1249
loque americana, 516
loque europea, 517
lucero, 792
lupia, 1248

M

macho, 1311
macho cabrío, 254
macho marcador, 1312
macho romo, 1401
macón, 297
macromineral, 1250
madre, 1303
madrina, 443
maedi-visna, 1251
maesa, 646
maestra, 646
magnesio, 1252
maído, 1349
majadear, 55
mal del coito, 621
mal rojo, 1256
mallar, 1350

mama, 1277
mamada, 1275
mamar, 1276
mamella, 957
mamífero, 1280
mamporrero -ra, 149
manada, 153
manada, 1282
manada de pollinos, 1638
manada de terneros, 2084
manadero -ra, 154
mancha, 1958
manchado -da, 1959
manejar, 1338
manejo, 1284
manga de manejo, 1283
manso, 769
manteca, 1290
manteca, 1870
mantequilla, 1290
máquina de amamantar, 74
marca, 1291
marca, 1292
mercado, 1294
mercado al fuego, 1298
mercado colectivo, 1295
mercado en frío, 1299
mercado individual, 1297
mercado por frío, 1299
mercado por fuego, 1298
mercado por incisiones, 1300
mercado por muescas, 1300
marcador, 1293
marco, 1738
marrana, 2033
marrano, 1649
marrón, 1309
máscara, 389
mastitis, 1313
matadero, 743
matadura, 1315
matancero, 1317

matanza, 1316
matarife, 744
matarife, 1317
materia orgánica, 1319
materia seca, 1320
matriz, 2056
maullar, 1350
maullido, 1349
mayoral -la, 1253
mazorca, 1511
meconio, 1326
medalla, 1327
medicación, 1328
medicación, 1329
medicamento, 1330
medidor de leche, 1346
mediolíneo -nea, 1331
medrar, 1955
melado -da, 1334
melatonina, 1335
melaza, 1333
melero -ra, 1336
melificar, 1337
mentón, 1342
mestizaje, 1345
mestizo -za, 1344
meteorismo, 1347
metritis contagiosa equina, 1348
miasis, 1351
miau, 1349
micoplasmosis aviar, 1352
micosis, 1353
micotoxicosis, 1354
micotoxina, 1355
microchip, 1357
micromineral, 1356
miel, 1332
mineral, 1359
mixomatosis, 1365
mixto -ta, 1366
mocho -cha, 1953
modorra, 1368
molienda, 1378
molino, 1375
molino de sangre, 1376
mondongo, 315
mondongo, 1367
montar, 405
montar, 406
montura, 709
montura, 1484
moquillo canino, 308
morder, 1392
morfología, 1383
morral, 1384
morueco, 1301
mosquitero, 1391
mota, 1596
moteado -da, 1600
muda, 1394
mudar, 1395
muermo, 264
muermo, 928
muesca, 895
muesca, 1486
mugido, 290
mugir, 291
mula, 1402
mula mohína, 1404
mula yeguar, 1403
mular, 1405
mulatero, 1407
mulero -ra, 1407
muleto, 1406
mulo, 1399
mulo castellano, 1400
múltiparo -ra, 1411
multitud de conejos, 468
muserola, 1419
mutación, 1420

N

nagana, 1424
nave, 1429
necesidades nutritivas, 1430
necesidades nutritivas de mantenimiento, 1431
necesidades nutritivas de producción, 1432
necropsia, 1433
néctar, 1434
nectario, 1435
negro -gra, 1436
negruzco -ca, 1382
nematodo, 1437
nematodosis, 1438
neosporosis, 1439
neumonía, 1621
neumonía progresiva ovina, 1251
nevado -da, 1440
nidada, 1237
nidal, 497
nidal, 500
nidal, 1646
nidificar, 1445
nido, 1449
ninfomanía, 1448
nodriza, 603
nonato, 1452
nosemosis de las abejas, 1453
novilla, 294
novillo -lla, 293
núcleo de selección, 1455
nulípara, 1456
número de identificación, 1457
nutrición, 1458
nutriente, 1459

O

objetivo de selección, 1461
obstetricia, 1465
obstrucción, 1466
oca [hembra], 1468
oca [macho], 1467
oestrosis, 818
OIE, 1483
ojalada [ovelles], 2045
ojo de perdiz, 2044
oligoelemento, 1356
ombligo, 1241
oocito, 1499
optimizar, 1478
ordeñadero, 1416
ordeñadora, 1417
ordeñar, 1418
orejar, 1482
Organización Mundial de la Sanidad Animal, 1483
orujo, 1609
ovado -da, 1490
oveja, 1491
oveja fecundada, 870
ovejero -ra, 1493
overo -ra, 1563
ovicultura, 1495
ovino -na, 1494
ovinos, 1497
oviotecnia, 1495
ovocito, 1499
ovulación, 1500
óvulo, 1499
oxear, 166
oxitocina, 1501

P

paca, 209
pacer, 1547

padre, 1526
 paja, 1503
 paja, 1504
 pajar, 1507
 pajar, 1947
 pajarera, 925
 pajueta, 1505
 panadizo, 1508
 panal, 295
 pandemia, 1509
 pandiculación, 1510
 panocha, 1511
 panoja, 1511
 papera equina, 949
 papiloma, 1517
 papilomatosis, 1518
 parálisis, 1519
 parasitación, 1521
 parasitocida, 1522
 parasitismo, 1521
 parásito, 1520
 parasitosis, 1269
 paratuberculosis, 1525
 parentesco, 1530
 paresia, 1531
 paridera, 728
 paridera, 1532
 parir, 1533
 parir [la burra o la yegua], 1639
 parir [la cabra], 337
 parir [la cerda], 1664
 parir [la coneja], 470
 parir [la gata], 976
 parir [la oveja], 139
 parir [la perra], 348
 parir [la vaca], 2085
 particularidad, 1535
 parto, 1534
 parvovirus canina, 1536
 parvovirus porcina, 1537
 pasa, 1512
 pasitrote, 550
 paso, 1538
 pasta de salvado y agua, 706
 pastar, 1547
 pastizal, 155
 pasto, 1541
 pasto, 1545
 pastor -ra, 1542
 pastor -ra de ovejas, 1493
 pastoreo, 1549
 pastoreo continuo, 1550
 pastoreo diferido, 1551
 pastoreo rotacional, 1552
 pastura, 1541
 pasturaje, 1545
 pata, 125
 pato, 124
 patógeno -na, 1553
 patología, 1554
 pava, 1125
 pavo, 1124
 pavo real, 1515
 peca, 1596
 pécora, 1491
 pecuario -ria, 1557
 pederro, 1508
 pediculosis, 1558
 pedigrí, 984
 peguera, 1562
 pegujalero, 458
 pelagra, 1568
 pelaje, 1565
 peón, 1858
 perdigón, 1569
 perdiz, 1570
 perineumonía contagiosa bovina,
 1573
 período de incubación, 1572
 perra, 541
 perrillo, 1917
 perro, 321
 pesebre móvil, 1341
 peste, 1509

peste aviar, 1131
 peste bovina, 1579
 peste de los pequeños rumiantes,
     1581
 peste del pato, 720
 peste equina africana, 1582
 peste porcina africana, 1583
 peste porcina clásica, 1584
 pez, 1561
 pezuña, 1678
 PG, 1721
 piafar, 1589
 piara, 1656
 piara de cerdas, 2034
 pica, 1590
 picar, 1593
 picotear, 1593
 piedra azul, 1952
 pienso, 1015
 pienso, 1603
 pienso complementario, 1604
 pienso completo, 1605
 pienso compuesto, 1606
 pienso medicado, 1608
 pieza, 1555
 pinza de oreja, 529
 pinza nasal, 1602
 pío, 1613
 pío -a, 431
 piojo, 1625
 pipeta de inseminación, 1610
 piquera, 2017
 piroplasmosis, 196
 pisar, 375
 placenta, 1615
 pleuroneumonía contagiosa
     caprina, 1619
 población, 1623
 pocilga, 1944
 poco comedor -ra, 218
 podenco ibicenco, 322
 polen, 1634
 polla, 1626
 pollada, 1237
 pollera, 1635
 pollero -ra, 1628
 pollero -ra, 1632
 pollino, 1637
 pollino -na, 1854
 pollito, 1624
 pollo, 1629
 polluelo, 1624
 ponadero, 497
 ponadero, 1646
 ponedor -ra, 1648
 poner, 1645
 poner las riendas, 161
 porcicultor -ra, 1666
 porcicultura, 1667
 porcino -na, 1665
 porqueriza, 2032
 porquerizo -za, 1671
 porquero -ra, 1671
 posparto, 1676
 postparto, 1676
 postura, 1673
 postura, 1675
 potrada, 1641
 potranco -ca, 1642
 potrero -ra, 1643
 potro -tra, 1642
 pradera, 1679
 prado, 1680
 precoz, 1681
 prematuro -ra, 1682
 preñada, 1686
 preñar, 1687
 preordeñar, 1683
 prevención, 1710
 primípara, 1696
 príncipe, 1697
 prión, 1698
 probiótico, 1699
 producción animal, 2147

producción avícola, 188
producción caprina, 380
producción equina, 1095
producción ovina, 1495
producción porcina, 1667
productividad ganadera, 1709
producto zoonosanitario, 1708
profilaxis, 1710
progenitor -ra, 170
progenitura, 1712
progestágeno, 1713
progesterona, 1714
prognatismo, 1715
prolactina, 1716
prolapso, 1717
prolificidad, 1718
promotor del crecimiento, 1719
pronóstico, 1720
prostaglandina, 1721
proteína, 1722
proteína bruta, 1723
prototipo, 1986
protozoo, 1724
prueba de descendencia, 1725
prurigo lumbar, 1727
prurito, 1726
puchada, 850
puerca, 2033
puerco, 1649
puerperio, 1676
puesta, 1674
puesta, 1675
pulga, 1924
pulicosis, 1925
pulorosis, 1732
pulpa, 1640
punto de calzado, 1733
purín, 1735
puro -ra, 898

Q

quebradura, 1076
quejido, 1616
quistes hidatídicos, 1757

R

rabear, 447
rabia, 1760
rabotear, 740
ración, 1764
ración de volumen, 1765
racionamiento, 1767
ramal, 1782
ramón, 1769
raqúitico -ca, 1821
rascadera, 814
rascar, 1026
rastrojear, 1851
rastrojo, 1850
ratonero -ra, 1033
raya, 1787
raya de mulo, 1788
rayado -da, 1789
raza, 1761
raza autóctona, 1762
raza sintética, 1763
rebaño, 1045
rebaño, 1770
rebaño de ganado horro, 197
rebuznar, 289
rebuzno, 288
recela, 1835
recelador, 1835
recelar, 1836
recental, 1791
recental, 1973
recesivo -va, 1794
receta, 1792

recogerse, 56
recovero -ra, 160
recovero -ra, 302
recría, 1797
recría, 1798
recrutar, 882
recrutar, 1799
reflejo de Flehmen, 165
reflejo del labio curvo, 165
refugio, 1803
reina, 1808
relinchar, 636
relinchido, 635
relincho, 72
relincho, 635
remedio, 1809
remolino, 1804
remolque de ganado, 1810
remolque mezclador de pienso, 1812
remolque-pesebre de forraje, 1811
remugar, 1815
rendimiento, 1817
rendimiento de la canal, 1818
repelente, 1823
reposición, 1824
reproducción, 1825
reproducción sexual, 1826
reproductor -ra, 1189
res, 367
reseña, 1829
restañar, 817
reunir, 162
reunir en rebaño, 159
revolcadero, 1790
rezagado -da, 1828
rienda, 1805
rinitis atrófica del cerdo, 1837
rinitis atrófica porcina, 1837
rinoneumonitis equina, 1839
rinotraqueítis del pavo, 1840
rinotraqueítis infecciosa bovina,
1841

robot de ordeño, 1842
rocín, 1849
rodado -da, 1843
rojo -ja, 1844
rojo y blanco, 1273
ronzal, 1782
roña, 1890
ruano -na, 1852
rubio -bia, 1848
rumia, 1816
rumiación, 1856
rumiante, 120
rumiar, 1815
rusticidad, 1866
rústico -ca, 1865

S

sacar del nido [los polluelos], 588
sacrificar, 1867
sacrificio, 1868
sainar, 673
sal, 1871
sala de despiece, 1873
sala de ordeño, 1874
salar, 1875
salera, 1876
salmonelosis, 1877
salmuerarse, 1878
saltar, 405
salvado, 1897
saneamiento ganadero, 1883
sanguijuela, 1885
sanidad animal, 1886
sarda, 1889
sardo -da, 1888
sarmentera, 960
sarna, 1890
seca, 657
secado, 654

secar, 655
secarse, 656
seco -ca, 1893
secón, 297
secundinas, 1895
segador -ra de carrizo, 394
selección artificial, 1900
selenio, 1901
semen, 755
semental, 1189
semental, 1908
semiintensivo -va, 1910
señal, 1914
separar de los machos cabríos,
200
serón, 1891
sestadero, 1918
sestear, 1919
seidotuberculosis ovina, 1177
sexado, 1923
sexaje, 1923
sexar, 1922
sifonáptero, 1924
sifonapterosis, 1925
silla, 1902
sillín, 225
silo, 1930
sincronización de celos, 1927
síndrome, 1928
síntoma, 1926
sistema de identificación, 1929
so, 2129
sobrasada, 1931
sobrealimentación, 1932
sobrecaña, 1933
sobremano, 1934
sobrepastado, 1935
sobrepíe, 1936
sobrepoblación, 1937
sofrenada, 1941
sofrenar, 1942
soltar, 89

suarda, 1948
subclínico -ca, 1949
subcutáneo -nea, 1950
suero, 1915
sufrá, 1940
sulfato de cobre, 1952
superpoblación, 1937
surra, 1956

T

talabartero -ra, 1386
talonear, 1963
tanque de purín, 1964
tanque refrigerante de la leche,
1965
tara, 1967
tatuaje, 1969
tempanar, 904
témpano, 903
temperamento, 1970
ternero -ra, 2083
territorialidad, 1975
testera, 1977
tétanos, 1979
tetilla, 1980
tetina, 1980
theileriosis, 1981
tiempo de ordeño, 1971
tifosis aviar, 1982
timón, 762
timpanismo, 1984
tinaja, 1476
tiña, 1985
tipo racial, 1986
tirante, 1987
tocino, 2138
tolva, 2015
tordo -da, 1994
toro, 270

torta, 1998
tos, 1999
toxemia de gestación de la oveja, 2002
toxicosis, 1145
traba, 2011
trabadero, 2012
traílla, 444
trajinar, 2006
transferencia embrionaria, 2008
transgénico -ca, 2009
trasca, 2007
trashumancia, 2010
tratamiento, 2004
tratante de ganado, 1343
trébol, 2022
trenca, 307
tría, 2018
triar, 2019
tricolor, 2024
tricomonosis bovina, 2025
tripanosomosis, 2026
tripas, 315
triquinelosis, 2027
triquinosis, 2027
tritadora, 372
tropilaelapsosis, 2029
trotador, 412
trote, 2030
trotón, 412
tuberculosis aviar, 2035
tuberculosis bovina, 2036
tularemia, 2037

U

UGM, 2051
úlceras, 2042
ulceración, 2042
uncir, 1160

ungüento, 2047
unidad alimenticia, 2050
unidad de ganado mayor, 2051
unidad forrajera, 2050
unidad ganadera, 2051
uperisar, 2052
uperizar, 2052
urea, 2054
urolitiasis, 2055
útero, 2056
útero, 2057

V

vaca, 2058
vaca lactante, 2059
vaca lechera, 2061
vaca nodriza, 2059
vaca seca, 2062
vacada, 2063
vacía, 198
vaciero -ra, 202
vacuna, 2069
vacunación, 2070
vacunar, 2071
vacuno -na, 280
vagina artificial, 2072
valor mejorante, 2073
valor nutritivo, 2074
vaquería, 2076
vaquerizo -za, 2075
vaquero -ra, 2075
variabilidad, 2079
variedad, 2080
varroosis, 2081
vejiga, 2086
vellón, 2087
ventana de la nariz, 1426
ventregada, 2090
veranear, 805

veraneo, 804
verme, 1066
vermífugo, 131
verminosis, 1067
verraco, 2105
verruga, 1517
veterinaria, 2110
veterinario -ría, 2106
veterinario -ría colegiado -da,
2107
veterinario -ría habilitado -da,
2108
veterinario -ría oficial, 2109
veza, 2082
vía de administración, 2111
vicio, 2112
vigor híbrido, 1077
vinagrera, 2114
virosis, 1271
viruela, 2097
viruela aviar, 2098
viruela caprina, 2099
viruela del camello, 2100
viruela equina, 2101
viruela ovina, 2102
virus, 2117
vitamina, 2118
volatería, 2119

Y

yacija, 1150
yegua, 629
yeguada, 630
yegüerizo -za, 633
yegüero -ra, 633
yugo, 1156
yunta, 1158
yuntero, 1529

Z

zángano, 11
zofra, 1940
zoometría, 2145
zoonosis, 2146
zootecnia, 2147
zootécnico -ca, 2148
zumar, 314
zurrón, 1892

Índex de noms científics

A

Acarapis woodi, 22
Actinobacillus lignieresii, 33
Actinomyces bovis, 34
Aedes, 675
Aedes, 862
Aedes, 1365
Aedes, 1582
Aedes, 2098
Aethina tumida, 823
Alectoris rufa, 1570
Alphaherpesvirinae, 720
Alphaherpesvirinae, 1168
Alphaherpesvirinae, 1839
Alphaherpesvirinae, 1841
Alphavirus, 677
Alphavirus, 678
Alphavirus, 679
Amblyomma, 503
Amblyomma, 1981
Ampelodesmos mauritanica, 393
Anaplasma, 91
Anaplasma marginale, 91
Anopheles, 675
Anopheles, 1365
Anopheles, 1582
Anser anser ssp. *domesticus*, 1468
Apthovirus, 858
Arteriviridae, 167
Arterivirus, 167
Ascospaera apis, 512
Avibirnavirus, 320
Avipoxvirus, 2098

B

Babesia, 196
Bacillus anthracis, 386
Birnaviridae, 320
Bordetella bronchiseptica, 1837
Brucella, 313
Brucella abortus, 313
Brucella canis, 313
Brucella melitensis, 313
Brucella ovis, 726
Brucella suis, 313
Bunyaviridae, 862
Bunyaviridae, 864
Bunyaviridae, 1264

C

Calicivirus, 1266
Calliphoridae, 1351
Campylobacter fetus ssp. *venerealis*, 355
Canis familiaris, 321
Capripoxvirus, 559
Capripoxvirus, 2099
Capripoxvirus, 2102
Cediopsylla simplex, 1365
Chlamydophila, 428
Chlamydophila abortus, 192
Chlamydophila psittaci, 429
Chorioptes, 1890
Chrysomya bezziana, 1351
Chrysops, 105
Clostridium, 625
Clostridium, 721
Clostridium chauvoei, 387
Clostridium perfringens, 625
Clostridium septicum, 625
Clostridium tetani, 1979
Cochliomyia hominivorax, 1351
Coronaviridae, 310

Coronaviridae, 970
Coronavirus, 310
Coronavirus, 970
Corynebacterium pseudotuberculosis, 1177
Coturnix coturnix, 1050
Cowdria ruminantium, 503
Coxiella burnetii, 865
Culex, 675
Culex, 863
Culex, 1365
Culex, 1582
Culex, 2098
Culicoides, 1193
Culicoides, 1582
Cysticercus cellulosae, 427

D

Dermatophilus congolensis, 558
Dichelobacter nodosus, 1508
Draschia megastoma, 1058

E

Echinococcus, 731
Echinococcus, 1082
Echinococcus, 1757
Echinococcus granulosus, 731
Echinococcus granulosus, 1082
Echinococcus multilocularis, 731
Echinococcus multilocularis, 1082
Enterovirus, 1070
Enterovirus, 1270
Equus asinus, 172
Equus caballus, 407

F

Felis catus, 1370
Flaviviridae, 601
Flaviviridae, 863
Flavivirus, 675
Flavivirus, 863
Francisella tularensis, 2037
Fusobacterium necrophorum, 1508

G

Gallus domesticus, 929
Gallus domesticus, 937
Gammaherpesvirinae, 859
Gasterophilidae, 1351
Gasterophilus, 971
Gasterophilus haemorrhoidalis, 971
Gasterophilus intestinalis, 971
Gasterophilus nasalis, 971
Glossina, 2026

H

Habronema majus, 1058
Habronema muscae, 1058
Herpesviridae, 720
Herpesviridae, 859
Herpesviridae, 1168
Herpesviridae, 1259
Herpesviridae, 1263
Herpesviridae, 1839
Herpesviridae, 1841
Histoplasma capsulatum, var.
farciminosum, 1178
Hyalomma, 1981
Hyalomma marginatum, 864
Hypoderma, 1093

Hypoderma bovis, 1093
Hypoderma lineatum, 1093
Hypodermatidae, 1351

I

Influenzavirus, tipus A, 1131
Influenzavirus, tipus A, 1132
Influenzavirus, tipus A, 1133

L

Leishmania, 1172
Lentivirus, 105
Lentivirus, 168
Lentivirus, 1251
Leporipoxvirus, 1365
Leptospira, 1173
Leptospiraceae, 1173
Lyssavirus, 1760
Lysteria monocytogenes, 1180

M

Malpighamoeba mellificae, 88
Medicago, 2022
Medicago sativa, 63
Meleagris gallopavo, 1124
Melilotus, 2022
Melissococcus pluton, 517
Morbillivirus, 308
Morbillivirus, 1579
Morbillivirus, 1581
Mycobacterium avium, 2035
Mycobacterium avium ssp.
paratuberculosis, 1525

Mycobacterium bovis, 2036
Mycoplasma agalactiae, 43
Mycoplasma capricolum ssp.
capricolum, 43
Mycoplasma capricolum ssp.
capripneumoniae, 1619
Mycoplasma gallisepticum, 1352
Mycoplasma mycoides ssp. *mycoides*,
43
Mycoplasma mycoides ssp. *mycoides*,
1573
Mycoplasma putrefaciens, 43
Mycoplasma synoviae, 1352

N

Nairovirus, 864
Nairovirus, 1264
Nematoda, 1437
Nitidulidae, 823
Nosema apis, 1453

O

Odontopsyllus multispinosus, 1365
Oestridae, 1351
Oestrus ovis, 818
Orbivirus, 1193
Orbivirus, 1582
Orthomyxoviridae, 1131
Orthomyxoviridae, 1132
Orthopoxvirus, 2100
Orthopoxvirus, 2101
Oryctolagus cuniculus, 462
Ovis aries, 1491
Oxalis, 2114

P

Paenibacillus larvae ssp. *larvae*, 516
Paramyxoviridae, 676
Paramyxoviridae, 1265
Paramyxoviridae, 1579
Paramyxoviridae, 1581
Paramyxoviridae, 1840
Parapoxvirus, 623
Parvovirus, 1536
Parvovirus, 1537
Pasteurella multocida, 449
Pasteurella multocida, 1837
Pavo cristatus, 1515
Pestivirus, 601
Pestivirus, 1584
Phasianus colchicus, 841
Phlebovirus, 862
Phragmites, 365
Phthiraptera, 1625
Picornaviridae, 858
Picornaviridae, 1270
Pneumovirus, 1840
Poxviridae, 559
Poxviridae, 1365
Poxviridae, 2098
Poxviridae, 2099
Poxviridae, 2102
Prevotella melaninogenica, 1508
Protozoa, 1724
Pseudomonas mallei, 264
Psoroptes, 1890
Pteropus, 676

Q

Quercus, 45

R

Reoviridae, 1193
Reoviridae, 1582
Retroviridae, 37
Retroviridae, 105
Retroviridae, 168
Retroviridae, 1174
Retroviridae, 1251
Rhabdoviridae, 808
Rhabdoviridae, 1760
Rhipicephalus appendiculatus, 1264
Rubulavirus, 1265
Rumex, 2114

S

Salmonella, 1877
Salmonella abortusovis, 1877
Salmonella gallinarum, 1982
Salmonella pullorum, 1732
Sarcophagidae, 1351
Sarcoptes, 1890
Simulium, 808
Siphonaptera, 1925
Spilopsyllus cuniculi, 1365
Stomoxys, 105
Streptococcus equi ssp. *equi*, 949
Sus scrofa, 1654
Sus scrofa ssp. *domestica*, 1649

T

Tabanus, 105
Taenia saginata, 426
Taenia solium, 427
Taylorella equigenitalis, 1348
Theileria, 1981

Togaviridae, 675
Togaviridae, 677
Togaviridae, 678
Togaviridae, 679
Trichinella spirales, 2027
Trifolium, 2022
Tritrichomonas foetus, 2025
Tropilaelaps, 2029
Trypanosoma, 2026
Trypanosoma brucei, 1424
Trypanosoma equiperdum, 621
Trypanosoma evansi, 1956
Trypanosomatidae, 1172

V

Varroa jacobsoni, 2081
Vesiculovirus, 808
Vicia faba, 856
Vicia sativa, 2082

Bibliografia

Disposicions legals

«Ordre ARM/831/2009, de 27 de març, per la qual es modifiquen els annexos I i II del Reial decret 617/2007, de 16 de maig, pel qual s'estableix la llista de les malalties dels animals de declaració obligatòria i se'n regula la notificació». BOE (4 d'abril de 2009), núm. 82. p. 1-6.

<http://www.boe.es/boe_catalan/dias/2009/04/04/pdfs/BOE-A-2009-5619-C.pdf> [Consulta: juny de 2010]

«Orden ARM/831/2009, de 27 de marzo, por la que se modifican los anexos I y II del Real Decreto 617/2007, de 16 de mayo, por el que se establece la lista de las enfermedades de los animales de declaración obligatòria y se regula su notificaciòn». BOE (4 de abril de 2009), núm. 82, p. 31990-31995.

<<http://www.boe.es/boe/dias/2009/04/04/pdfs/BOE-A-2009-5619.pdf>> [Consulta: juny de 2010]

Obres especialitzades

CERDÀ, M.; MARTORELL, A.; VILANOVA, J. *Vida i costums a la possessió mallorquina*. Palma: El Gall Editor, 2001.

ISBN 978-84-95232-13-7

LLABRÉS, J.; VALLESPÍR, J. *Els nostres arts i oficis d'antany IV*. Ciutat de Mallorca: Els autors, 1983. (Estudis Monogràfics del Museu Arqueològic La Porciúncula; 9)

ISBN 84-300-8657-9

MAYOL, J. *Els aucells de les Balears*. 3a ed. Palma: Moll, 1988. (Manuals d'Introducció a la Naturalesa; 2)

ISBN 84-273-0241-X

NICOLAU, M. *Escrits d'un pagès*. Palma: Documenta Balear, 2002.

ISBN 978-84-95694-25-6

NICOLAU, M. *Nous escrits d'un pagès*. Palma: Documenta Balear, 2004.

ISBN 978-84-96376-15-1

Organización Mundial de Sanidad Animal
Enfermedades animales
<<http://www.oie.int/esp/maladies/>> [Consulta: juny de 2010]

Patronat de les Races Autòctones de les Illes Balears
<<http://www.racesautoctones.com>> [Consulta: juny de 2010]

Obres terminològiques

Diccionari enciclopèdic de medicina. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2000. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Temàtics)
ISBN 84-412-0474-8
<<http://www.medic.cat>> [Consulta: juny de 2010]

GRATACÓS i MASANELLA, J.; GRATACÓS i PRAT, M.; GRATACÓS i PRAT, J. *Diccionari d'exterior del cavall*. Girona: Col·legi Oficial de Veterinaris de Girona, 1994.
ISBN 84-6009018-3

TERMCAT, Centre de Terminologia. Cercaterm [En línia]. [Barcelona]: TERMCAT, Centre de Terminologia, 1999-2010.
<<http://www.termcat.cat/cercaterm/>> [Consulta: juny de 2010]

TERMCAT, Centre de Terminologia. *Diccionari de veterinària i ramaderia*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: TERMCAT, Centre de Terminologia, 2002. XXXIII, 698 p. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Terminològics)
ISBN 84-412-0903-0; 84-393-5857-1

TERMCAT, Centre de Terminologia. *Diccionari de veterinària i ramaderia* [En línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Salut, [2006]. (Diccionaris de l'Enciclopèdia. Diccionaris Terminològics)
<<http://www.gencat.net/salut/servling/servling/html/ca/dir1431/dn1431/dicciveterama.pdf>> [Consulta: juny de 2010]

TERMCAT, Centre de Terminologia. *Neoloteca* [En línia]. [Barcelona]: Centre de Terminologia, 1999-2009.
<<http://www.termcat.cat/neoloteca/>> [Consulta: juny de 2010]

Obres lexicogràfiques

ALCOVER, A. M.; MOLL, F. de B. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Moll, 1985. 10 v.

ISBN 84-273-0025-5

<<http://dcvb.iecat.net>> [Consulta: juny de 2010]

COROMINES, J. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Barcelona: Curial: La Caixa, 1983. 9 v.

ISBN 84-7256-173-9

COROMINES, J.; PASCUAL, J. A. *Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico*. Madrid: Gredos, 1987.

ISBN 84-249-1362-0

Diccionari castellà-català. 4a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2005.

ISBN 84-412-1392-5

Diccionari català-castellà. 3a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2003.

ISBN 84-412-0738-0

Gran diccionari de la llengua catalana. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1998. (Diccionaris de l'Enciclopèdia)

ISBN 84-412-2790-X

Gran enciclopèdia catalana. 2a ed. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986-1998. 28 v.

ISBN 84-85194-81-0

Gran enciclopèdia de Mallorca. Palma: Promomallorca, 1989-1991. 18 v.

ISBN 84-86617-02-2

Gran enciclopedia Larousse. Barcelona: Planeta, 1987. 12 v.

ISBN 84-320-7400-4

Gran Larousse català. Barcelona: Edicions 62, 1990-1993. 10 v.

ISBN 84-297-3088-5

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Diccionari de la llengua catalana*. 2a ed. Barcelona-Palma-València: Edicions 3 i 4, Edicions 62, Moll, Enciclopèdia Catalana, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2007. ISBN 84-412-2477-3; 84-297-3981-5 <<http://dlc.iec.cat>> [Consulta: juny de 2010]

L'Enciclopèdia [En línia]. Barcelona: *Enciclopèdia Catalana*, 2010. <<http://www.enciclopedia.cat>> [Consulta: juny de 2010]

MOLINER, M. *Diccionario del uso del español*. 3a ed. Madrid: Gredos, 2007. 2 v. ISBN 978-84-249-2886-5

MOLL, F. de B. *Diccionari català-castellà castellà-català*. Palma: Moll, 1989. ISBN 84-273-0257-6

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22 ed. Madrid: Real Academia Española, 2001. 2 v. ISBN 84-239-6814-6 <<http://www.rae.es/rae.html>> [Consulta: juny de 2010]

Viquipèdia: L'enciclopèdia lliure [En línia]. St. Petersburg, Fl.: Wikimedia Foundation, 2010. <<http://ca.wikipedia.org>> [Consulta: juny de 2010]

Wikipedia: La enciclopedia libre [En línia]. St. Petersburg, Fl.: Wikimedia Foundation, 2010. <<http://es.wikipedia.org>> [Consulta: juny de 2010]

